

Uradni list

Evropske unije

C 143

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 55

22. maj 2012

<u>Številka objave</u>	<u>Vsebina</u>	<u>Stran</u>
	I <i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>	
	RESOLUCIJE	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	478. plenarno zasedanje 22. in 23. februarja 2012	
2012/C 143/01	Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o gospodarskih in socialnih razmerah v Evropi uniji, sprejeta na 478. plenarnem zasedanju	1
	MNENJA	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	478. plenarno zasedanje 22. in 23. februarja 2012	
2012/C 143/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi organizirane civilne družbe pri regulaciji finančnih trgov (mnenje na lastno pobudo)	3
2012/C 143/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o rasti in državnem dolgu v EU – dveh inovativnih predlogih (mnenje na lastno pobudo)	10
2012/C 143/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o razvoju politike notranjega trga z ljudmi za ljudi (mnenje na lastno pobudo)	17

SL

 Cena:
8 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

<u>Številka objave</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2012/C 143/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o socialnih učinkih nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju (mnenje na lastno pobudo)	23
2012/C 143/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o socialni ekonomiji v Latinski Ameriki (mnenje na lastno pobudo)	29
2012/C 143/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o kmetijstvu in obrtništvu – zmagovalni kombinaciji za podeželska območja (mnenje na lastno pobudo)	35
2012/C 143/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o stališču EESO o pripravi konference Združenih narodov o trajnostnem razvoju (Rio+20) (dodatno mnenje)	39

III Pripravljalni akti

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

478. plenarno zasedanje 22. in 23. februarja 2012

2012/C 143/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji za obdobje 2014–2020 (COM(2011) 608 final – 2011/0269 (COD))	42
2012/C 143/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o skupnem sistemu obdavčevanja plačil obresti ter licenčin med povezanimi družbami iz različnih držav članic (prenovitev) (COM(2011) 714 final – 2011/0314 (CNS))	46
2012/C 143/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi akcijskega programa za carino in obdavčitev v Evropski uniji za obdobje 2014–2020 (FISCUS) in razveljavitvi odločb št. 1482/2007/ES ter št. 624/2007/ES (COM(2011) 706 final – 2011/0341 (COD))	48
2012/C 143/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Letni pregled rasti 2012 (COM(2011) 815 final)	51
2012/C 143/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zeleni knjigi o spletni distribuciji avdiovizualnih del v Evropski uniji: Priložnosti in izzivi na poti do enotnega digitalnega trga (COM(2011) 427 final)	69

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

RESOLUCIJE

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

478. PLENARNO ZASEDANJE 22. IN 23. FEBRUARJA 2012

Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o gospodarskih in socialnih razmerah v Evropski uniji, sprejeta na 478. plenarnem zasedanju

(2012/C 143/01)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je resolucijo sprejel na plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 157 glasovi za, 30 glasovi proti in 12 vzdržanimi glasovi.

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je izrazil globoko zaskrbljenost glede stanja v Uniji ter evropske institucije in vlade držav članic nujno pozval, naj storijo vse, kar je v njihovih pristojnostih, da z dejstvi ponovno potrdijo absolutno in nepogrešljivo vrednost evropske enotnosti, ter sprejel naslednjo resolucijo:

1. EESO
 - pozdravlja pobudo, ki jo je dvanajst vlad naslovlilo na Svet in Komisijo.
 - obžaluje neodločnost in nesoglasje držav članic Evropske unije ravno v času, ko bi morala Evropa pokazati odločnost, enotnost in solidarnost;
 - kljub temu pozdravlja dogovor Euroskupine o drugem paketu pomoči Grčiji, ki je bil dosežen 20. februarja, vendar obžaluje zamude in počasnost pri iskanju končne rešitve;
 - vendar izraža zaskrbljenost zaradi socialnih in ekonomskih posledic in Evropski svet poziva, naj podpre ukrepe za ponovno oživitev gospodarstva, zlasti v državah, ki jih je kriza najbolj prizadela;
 - opozarja, da je treba nujno vlagati v realno gospodarstvo, zlasti prek resnične industrijske politike, da se prekine spirala sedanje recesije;
2. EESO ugotavlja, da državljani vse bolj dvomijo v institucije Unije in v Unijo samo, ter so nagnjeni k temu, da Unijo samo krivijo za težave, v katerih se je znašla.
3. EESO se ne more strinjati z ukrepi, ki se nanašajo zgolj na proračunsko in davčno disciplino, ter ocenjuje, da je potrebno širše in ambicioznejše upravljanje gospodarskih politik v euro-območju in EU.
4. EESO poudarja osrednjo vlogo, ki jo mora imeti Evropska komisija pri izražanju splošnih evropskih interesov, zlasti pri izvajanju ukrepov ekonomske in monetarne politike, vključno z ukrepi, ki so predvideni v novi medvladni pogodbi.
5. EESO v zvezi s tem potrjuje, da so potrebne nove spodbude za strategijo Evropa 2020, zlasti za ukrepe na področju

mladih, raziskav in inovacij ter okolju prijaznega gospodarstva. EESO izraža čestitke predsedniku Barrosu za nove ukrepe, ki jih je napovedal na zasedanju Evropskega sveta 30. januarja 2012 v zvezi z dostopom mladih do zaposlitve, ter ga poziva, da se na tem področju nemudoma začnejo izvajati konkretne pobude. EESO poleg tega odobrava ukrepe v podporo malih in srednje velikih podjetij, ki so v celoti v skladu z veljavnim pravom EU.

6. EESO poudarja, da morajo pogajanja o prihodnji večletni finančni perspektivi za obdobje 2014–2020 zagotoviti, da bo EU opremljena z ustreznim in višjim proračunom. EESO v zvezi s tem podpira predlog Evropske komisije o iskanju novih lastnih sredstev za financiranje evropskega proračuna in o uporabi različnih oblik javnih in/ali zasebnih naložb. EESO bo sam pripravil poročilo o stroških neuresničevanja Evrope, ki bo obravnavalo pričakovane prednosti močnejše evropske povezanosti. EESO hkrati poudarja, da se v zvezi s pragovi in merili upravičenosti do sredstev evropskih skladov ne smejo diskriminatorno obravnavati države, ki so se EU pridružile leta 2004 in pozneje.

7. EESO podpira močnejšo vlogo Evropske centralne banke pri stabilizaciji razmer v euroobmočju ter nove sisteme finančnega inženiringa, ki uporabljajo zasebne prihranke in trge (euroobveznice) za financiranje obetavnih projektov in oživitvev gospodarstva.

8. EESO zatorej poziva evropske institucije in nacionalne oblasti:

- k izogibanju kakršnegakoli spodkopavanja veljavnih Pogodb in institucij, ki jih določajo;
- k izvajanju skupnih ukrepov, ki spodbujajo rast in podpirajo razvoj infrastrukture ter prizadevanja malih in srednje velikih podjetij, dostop mladih do zaposlitve in ukrepe za učinkovito evropsko energetske politiko;
- k sprejetju ambicioznega proračuna za izvajanje teh ukrepov in krepitev evropske kohezije;
- k uporabi enotnega glasu v odnosu do evropskih državljanov in preostalega sveta;
- k posredovanju pozitivnega sporočila mladim v Evropi, v katerem bi Evropsko unijo predstavili kot rešitev iz krize in perspektivo za njihovo prihodnost;
- k temu, da sklepi, sprejeti na vseh ravneh, temeljijo na resnični udeležbi državljanov prek procesa, ki dejansko vključuje Evropski parlament in nacionalne parlamente, z resničnim posvetovanjem s predstavniškimi organizacijami civilne družbe, s čimer se priznava prispevek neodvisnega socialnega dialoga.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

478. PLENARNO ZASEDANJE 22. IN 23. FEBRUARJA 2012

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi organizirane civilne družbe pri regulaciji finančnih trgov (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/02)

Poročevalec: g. MORGAN

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 20. januarja 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vloga organizirane civilne družbe pri regulaciji finančnih trgov.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 66 glasovi za, 53 glasovi proti in 41 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve in priporočila

1.1 Med vzroki finančne krize sta bila neustrezna in pomanjkljiva regulacija ter nadzor finančnih trgov. Ena od težav pri reguliranju finančnih trgov je vprašanje, kako omogočiti uravnoteženo vključitev različnih in nasprotujočih si stališč. Legitimno zastopanje interesov finančnega sektorja namreč nima močne protiuteži, ki bi jo predstavljala udeležba civilne družbe. Politične razprave se odvijajo v prvi vrsti med zakonodajalcem na eni in vpletenim finančnim sektorjem na drugi strani.

1.2 EESO je prav pri regulaciji finančnih trgov poklican uravnotežiti pomanjkljivo udeležbo civilne družbe. Odbor namreč zastopa združenja finančnega sektorja na eni ter organizacije za varstvo potrošnikov in sindikate na drugi strani. Pri tem pa EESO ne namerava niti ne more nadomestiti neposredne udeležbe združenj civilne družbe. Civilni dialog je demokratičen in javen proces oblikovanja mnenj, ki bi se ga morali na učinkovit način udeležiti vsi ustrezni akterji.

1.3 Po mnenju EESO ni nobenega dvoma o tem, da je udeležba finančnega sektorja pri oblikovanju stališč upravičena.

Regulacija zadeva finančne institucije, ki morajo izpolnjevati zahteve in zakonske obveznosti. EESO tudi priznava, da so znotraj finančnega sektorja večinoma panoge in podjetja, ki poslujejo resno in neoporečno ter niso bili med povzročitelji finančne krize.

1.4 Zaradi kompleksnosti podrobne regulacije je ključnega pomena, da združenja ne navajajo le temeljnih ciljev in ne zahtevajo le splošnih poopravil, temveč podajo strokovne in ciljno usmerjene predloge in argumente. To bo mogoče doseči le z velikimi prizadevanji za enakopravno raven razprave med združenji in zakonodajalcem ter drugimi združenji.

1.5 Evropska komisija, Evropski parlament, Svet in države članice morajo sami prevzeti pobudo in v regulacijo finančnih trgov vključiti širše dele civilne družbe.

1.6 Evropska centralna banka, Evropski odbor za sistemsko tveganja in novo ustanovljeni evropski organi za finančni nadzor bi morali v svoje delo ustrezno vključiti organizacije

civilne družbe. Delovanje zakonsko določenih interesnih skupin pri organih za finančni nadzor mora upoštevati posebnosti organizacij civilne družbe.

1.7 Finančna pomoč organizacijam civilne družbe iz sredstev EU je lahko v nekaterih primerih ustrezna rešitev za odpravo pomanjkljivega zastopanja pomembnih interesov. Pri tem je seveda treba zagotoviti preglednost finančnih prispevkov, neodvisnost organizacij in ureditev, ki bo preprečevala diskriminacijo združenj brez pomoči v odnosih do Komisije.

1.8 Poleg potrošniških organizacij in sindikatov je še vrsta drugih skupin, ki lahko znatno prispevajo k razpravi o finančnih trgih, na primer dobrodelne organizacije, mala in srednje velika podjetja, organizacije institucionalnih vlagateljev, proizvodna in storitvena podjetja z večjimi finančnimi posli ter njihova združenja, finančni posredniki in celo bonitetne agencije. Zaradi konkurenčnih razmer na trgih lahko koristen prispevek dajo tudi predstavniki drugih panog, ne le panog, ki jih regulacija neposredno zadeva.

1.9 Vse teme niso enako primerne za to, da o njih izražajo stališča združenja civilne družbe. Vprašanja varstva potrošnikov, uporabe davkoplačevalskega denarja za reševanje finančnih institucij in obdavčitve finančnega sektorja so primerna, podrobni strokovni problemi, kot so izračun plačilne sposobnosti in računovodski izkazi, pa že manj.

1.10 Zgolj splošne in nerazdelane zahteve po poostitvi pravil ne zadostujejo in zakonodajalcu ne pomagajo. Dajanje čim bolj konkretnih predlogov še ni dovolj, sami moramo oceniti tudi prednosti in pomanjkljivosti strožjih zahtev.

1.11 EESO spodbuja evropska in nacionalna združenja civilne družbe, naj se intenzivneje kot v preteklosti ukvarjajo z regulacijo finančnih trgov. Za vrsto takšnih združenj bi bilo smotno, da si krepitev stabilnosti finančnih trgov zastavijo kot samostojen in po potrebi nov cilj ter v skladu s tem razširijo svoje področje interesov in dejavnosti.

1.12 Po mnenju EESO bi bilo zaželeno, da bi združenja svojo udeležbo v regulaciji finančnih trgov izkoristila za obsežno in pozitivno seznanjanje z uspešnimi dejavnostmi EU na tem področju tako znotraj združenj kot med njimi in javnostjo.

1.13 Evropska finančna industrija kljub dokazanemu neustreznemu ravnanju v posameznih primerih sodi tudi med žrtve krize. Zato jo pozivamo, naj pripomore k učinkoviti regu-

laciji finančnih trgov. Posamezne panoge naj ne hlinijo zadržanosti, ko morajo komentirati regulacijo drugih panog v interesu stabilnosti finančnih trgov.

1.14 Tudi sama finančna industrija bi morala izkazati odprtost za dialog z organizacijami civilne družbe. Podjetjem bi glede na veliko zanimanje javnosti za finančni sektor zaradi finančne krize moralo koristiti, da spregovorijo s civilno družbo, izmenjajo argumente in zberejo zamisli.

1.15 Pri oblikovanju mnenj na evropski ravni imajo mediji seveda izrazito vlogo. Zaželeno bi bilo, da bi tudi oni v večji meri izražali stališča organizacij civilne družbe.

1.16 EESO se bo še naprej intenzivno ukvarjal s predlogi o regulaciji finančnih trgov, o njej poglobljeno razpravljal in pripravljal pomembna mnenja o njej, pri tem pa bo posebej pazil na vključitev stališč predstavnikov civilne družbe v Odboru. V okviru razprav bo s posvetovanji v strokovnih in študijskih skupinah močnejše in neposrednejše vključeval združenja civilne družbe v svoj proces oblikovanja mnenja.

1.17 EESO bo pri načrtovanju svojega delovnega programa, plenarnih zasedanj ter sej strokovnih skupin in študijske skupine poskrbel za to, da bo ostalo dovolj možnosti za poglobljeno razpravo o regulaciji finančnih trgov. Pri upravljanju svojih finančnih in človeških virov bo zagotovil možnost strokovno podkovanega posvetovanja s člani o vprašanih regulaciji finančnih trgov.

2. Namen mnenja in ozadje

2.1 Kriza finančnih trgov⁽¹⁾ leta 2008 je imela hude negativne posledice za ljudi po vsem svetu in še posebej za državljane Evropske unije. EESO je ta problem večkrat podrobno obravnaval. Med vzroki za zlom trgov, špekulacije pred tem in trgovanje z visoko tveganimi finančnimi produkti sta bila neustrezna in pomanjkljiva regulacija ter nadzor finančnih trgov.

2.2 Ena od težav pri sprejemanju pravil na tem področju je bila in je še vedno omogočiti uravnoteženo udeležbo različnih in nasprotujočih si stališč v pluralističnem in demokratičnem procesu oblikovanja mnenja. Dandanes ni prave protiuteži legitimnemu zastopanju interesov finančnega sektorja, ki bi jo zagotavljale organizacije civilne družbe, in to neravnovesje bi bilo treba v okviru nove regulacije finančnih trgov odpraviti.

⁽¹⁾ Krize, ki jo je povzročil čezmeren javnofinančni primanjkljaj, v tem mnenju ne upoštevamo, čeprav bi se lahko tudi tukaj vprašali, zakaj civilna družba ni že prej in močnejše pozvala k zmanjšanju dolgov.

2.3 EESO kot evropska institucija civilne družbe meni, da je njegova naloga poleg priprave lastnih mnenj tudi spodbujanje obsežnega in celovitega vključevanja vseh vpletenih v evropski zakonodajni proces. Zato je za EESO zaskrbljujoče, če se na posameznih področjih politike ne prakticira uravnotežena razprava.

2.4 Namen tega mnenja na lastno pobudo je torej analizirati udeležbo civilne družbe pri regulaciji finančnih trgov in dati priporočila za njeno boljše vključevanje.

3. Pomanjkljivosti in ovire udeležbe civilne družbe

3.1 Regulacijo finančnih trgov so doslej spremljale v glavnem vpletene strani iz finančnega sektorja. To je neovrgljivo potrdilo posvetovanje, ki ga je EESO organiziral 28. novembra 2011. Vzrok za to ni bila pomanjkljiva odprtost institucij EU, temveč dejstvo, da je ta tema doslej zbudila le malo zanimanja med organizacijami, ki ne sodijo v finančno industrijo, kar je razvidno tudi iz njihove nizke udeležbe pri posvetovanjih Evropske komisije in Evropskega parlamenta ter v javnih razpravah.

3.2 Politične spori zaradi direktiv in uredb v finančnem sektorju se še danes odvijajo v prvi vrsti med zakonodajalcem na eni in vpletenim finančnim sektorjem na drugi strani. V nasprotju s tem pa je na drugih tematskih področjih politični spor tudi med organizacijami civilne družbe prav v Bruslju samo jedro pluralističnih razprav, na primer med delodajalci in sindikati v socialni politiki, med industrijo in okoljskimi združenji v okoljski politiki ali med trgovino in potrošniki v potrošniški politiki.

3.3 EESO meni, da za pomanjkljivosti v regulaciji finančnih trgov obstaja več vzrokov, in sicer:

3.3.1 Cilj regulacije finančnih trgov je zagotoviti varnost in stabilnost finančnih trgov in s tem dokaj nekonkretno in neoprijemljivo javno dobrino, za katero se je poleg tega dolgo zdelo, da ni ogrožena. Konkretne interese državljanov, ki bi jih bilo treba uveljavljati, je bilo težko preprosto prepoznati. Zato so imeli krogi zunaj finančnih trgov le malo spodbud, vzrokov in motivacije za ukvarjanje s temi vprašanji.

3.3.2 Finančni trgi so izjemno kompleksni in nestrokovnjaki jih le težko razumejo. Različni akterji, zapleteni produkti in večplastne medsebojne povezave organizacijam zunaj sektorja otežujejo udeležbo v razpravah, ki zahtevajo določeno strokovno znanje.

3.3.3 Neposredne in zlasti posredne posledice regulacije za interese članov posameznih organizacij civilne družbe je pogosto težko opredeliti, še posebej, kadar ne gre za direktive in uredbe, temveč za zapletene izvedbene določbe in tehnične standarde.

3.3.4 Oblikovanje predpisov na finančnem področju je razmeroma težko doumeti. Zaradi nekdanjega postopka Lamfalussy in sedanjega sistema delegiranih aktov, izvedbenih aktov in zavezujočih tehničnih standardov skupaj z vrsto postopkovnih faz in številnimi institucijami in organi, ki so različno udeleženi, je pogosto težko pripraviti ciljno usmerjena mnenja v pravem trenutku. Poleg tega vsebino določb vse pogosteje narekujejo svetovne institucije, kot so G-20, Baselski odbor in Uprava za mednarodne računovodske standarde (IASB), katerih delo je slabo pregledno.

3.3.5 Zaradi številnih regulativnih načrtov, hitrosti zakonodajnih procesov in mnogih vpletenih strani so tudi nosilci odločanja v institucijah dosegli mejo svojih zmogljivosti razpravljanja, pripravljanja dokumentov o stališčih in sodelovanja na konferencah.

3.3.6 Močna svetovna povezanost finančnih trgov, globalna mobilnost kapitala in velika občutljivost delovanja trgovine so bili doslej težko ovrgljivi argumenti proti poseganju v delovanje trga v Evropi. Tekmovanje za izmuzljiv kapital za naložbe v spodbujanje rasti in ustvarjanje delovnih mest je opravičevalo strategijo blage regulacije ("light touch"), ki se je dolgo časa zdelo zadostna.

3.4 Te težave so tudi vzrok za pobudo *Finance Watch*, v kateri so se na poziv evropskih poslancev povezala različna evropska in nacionalna združenja, da bi kritično spremljala zakonodajo v finančnem sektorju.

3.5 Tudi v državah članicah obstaja podoben problem. Ni videti, da bi civilni družbi v njih uspelo pridobiti znaten vpliv na regulacijo finančnih trgov.

3.6 Podobno kot pri udeležbi civilne družbe prihaja do težav tudi pri upoštevanju interesov malih in srednje velikih podjetij finančnega sektorja. Številne manjše finančne institucije se pritožujejo nad velikim upravnim bremenom in zapletenostjo predpisov, ki jih le s težavo izvajajo.

4. Glavne ugotovitve

4.1 Participativna demokracija je sestavni del evropskega družbenega modela in evropskega upravljanja. Predstavniška in participativna demokracija sta vključeni v Lizbonsko pogodbo, ki pa "državljanom in predstavniškimi združenjem" daje le možnost izražanja mnenj (člen 11 PEU). Zato morajo evropski organi sami prevzeti pobudo, kadar se civilna družba ne odzove na načrtovano zakonodajo ali pa je odziv neuravnotežen.

4.2 Pri tem je samoumevno, da odločitve sprejemajo institucije z demokratičnim mandatom, civilni dialog pa služi le kot priprava in dopolnilo.

4.3 EESO je prednostno mesto zastopanja, izmenjave mnenj in izražanja mnenj organizirane civilne družbe ter predstavlja nepogrešljiv most med Evropo in njenimi državljani. EESO ima to vlogo zlasti v zakonodajnem postopku.

4.4 EESO je prav pri regulaciji finančnih trgov poklican prevzeti pomembno vlogo ter uravnovežiti pomanjkljivo udeležbo civilne družbe. Odbor namreč zastopa združenja finančnega sektorja na eni ter organizacije za varstvo potrošnikov in sindikate na drugi strani. Ker je naloga EESO pripravljati mnenja o predlogih Komisije, se njegovi člani avtomatično ukvarjajo z zakonodajnimi besedili in za to ne potrebujejo posebnega poziva ali motivacije.

4.5 Tako je EESO od začetka finančne krize že večkrat izrazil stališče organizacij civilne družbe in od srede leta 2008 sprejel okoli 30 mnenj o finančni krizi na splošno in o posameznih zakonodajnih pobudah.

4.6 Ker je siceršnja udeležba civilne družbe pomanjkljiva, evropske institucije na tem področju toliko bolj poziva, da tem mnenjem posvetijo pozornost.

4.7 Pri tem pa EESO ne namerava niti ne more nadomestiti neposredne udeležbe združenj civilne družbe. Civilni dialog je demokratičen in javen proces oblikovanja mnenj, ki bi se ga moralo v različnih oblikah udeležiti čim več akterjev.

4.8 Po mnenju EESO ni nobenega dvoma o tem, da je udeležba finančnega sektorja pri oblikovanju mnenj enako legitimna kot udeležba drugih organizacij. Regulacija namreč zadeva finančne institucije, ki morajo izpolnjevati zahteve in zakonske obveznosti. Udeležba združenj finančnega sektorja je potrebna tudi zato, ker je finančna stabilnost seveda v največjem interesu tega sektorja. Poleg tega je potrebno strokovno znanje sektorja za ocenjevanje negativnih učinkov.

4.9 EESO tudi priznava, da je znotraj finančnega sektorja veliko panog in podjetij, ki poslujejo resno in neoporečno ter niso bili med povzročitelji finančne krize. Posplošeno negativno ocenjevanje finančnega sektorja, ki ga je občasno mogoče zaznati, po mnenju EESO ni utemeljeno. V tem sektorju so v glavnem podjetja, ki niso imela koristi od pretiravanja finančnih trgov, temveč so sama čutila negativen vpliv krize in njenih posledic. Število strank finančnih institucij, ki so utrpele izgubo, je ostalo omejeno, in sicer tudi zaradi državne pomoči.

4.10 Kljub temu so glavne žrtve finančne in gospodarske krize posamezni državljani – torej davkoplačevalci, delavci in potrošniki. EESO jih poziva, da se prek svojih organizacij civilne

družbe bolj vključujejo v pripravo novih pravil v finančnem sektorju, s čimer bi zagotovili, da se kriza takšnega obsega ne bi ponovila.

4.11 Zaradi kompleksnosti podrobne regulacije je ključnega pomena, da združenja ne navajajo le temeljnih ciljev in ne zahtevajo le splošnih poostreitev, temveč podajo strokovne in ciljno usmerjene predloge in argumente. To bo mogoče doseči le z velikimi prizadevanji za enakopravno raven razprave med združenji in zakonodajalcem ter drugimi združenji.

5. Podrobna priporočila

5.1 Evropska komisija, Evropski parlament, Svet in države članice morajo sami prevzeti pobudo in v regulacijo finančnih trgov vključiti širše dele civilne družbe.

5.1.1 Izjemno pomembno je, da se neposredne in takojšnje posledice načrtovane regulacije za civilno družbo preprosto, odkrito in natančno pojasnijo v predlogih, da bodo združenja lažje prepoznala učinke za državljane.

5.1.2 Če bo – kot že pogosto v preteklosti – civilna družba k posvetovanjem o temah finančnih trgov prispevala le malo odgovorov, bi bilo treba k udeležbi neposredno povabiti posamezne organizacije. Po potrebi se podaljšajo roki posvetovanj, kot je že predvideno za pobudo Komisije o pametni pravni ureditvi. Posvetovanja se ne smejo osredotočati le na tehnične vidike, temveč morajo usmerjeno spraševati tudi po stališču civilne družbe. Treba je upoštevati specifično dožemanje organizacij civilne družbe.

5.1.3 V javna posvetovanja Evropske komisije ali Evropskega parlamenta je treba že na začetku vključiti ustrezne organizacije. Institucije morajo biti kljub časovnemu pritisku pripravljene govoriti z organizacijami civilne družbe in se udeleževati njihovih prireditev.

5.1.4 V skupinah strokovnjakov v Komisiji in Parlamentu ne bi smeli biti le predstavniki finančne industrije, temveč tudi drugih skupin. Pri tem pa je vendarle treba paziti, da so za člane imenovane osebe s potrebnim strokovnim znanjem s posameznega področja. Če namreč pride do neravnovesja strokovnega znanja, nismo navsezadnje ničesar pridobili.

5.1.5 Finančna pomoč organizacijam civilne družbe iz sredstev EU je lahko v nekaterih primerih ustrezna rešitev za odpravo pomanjkljivega zastopanja pomembnih interesov. Je pa v nasprotju z bistvom samoorganizacije in samofinanciranja pri zaščiti interesov civilne družbe in lahko okrni neodvisnost

organizacij ter vodi v spore o lojalnosti na obeh straneh. Na vsak način je treba zagotoviti preglednost finančnih prispevkov ter neodvisnost organizacij in ureditev, ki bo preprečevala diskriminacijo združenj brez pomoči v odnosih s Komisijo.

5.2 Drugi organi EU, ki se ukvarjajo z regulacijo finančnih trgov, kot so Evropska centralna banka, Evropski odbor za sistemsko tveganja in trije evropski organi za finančni nadzor bančništva, vrednostnih papirjev in zavarovalništva, morajo pri svojem delu upoštevati stališča organizacij civilne družbe.

5.3 Delovanje zakonsko določenih interesnih skupin pri organih za finančni nadzor mora upoštevati vidik organizacij civilne družbe, omogočati povratne informacije posameznih združenj in tako utirati dodatno pot za vključevanje civilne družbe. Kaj takšnega trenutno ne obstaja, za kar so v glavnem krive – z vidika preglednosti pretirane – zahteve po zaupnosti dokumentov in razprav.

5.4 Okrepljene udeležbe civilne družbe pri regulaciji finančnih trgov ni mogoče doseči le z abstraktnimi političnimi pozivi. Potrebna je konkretna predstava o tem, kdo in kdaj naj bi izražal stališča in o katerih temah finančnih trgov.

5.4.1 Poleg potrošniških organizacij in sindikatov je še vrsta drugih skupin, ki lahko znatno prispevajo k razpravi o finančnih trgih, na primer dobrodelne organizacije, mala in srednje velika podjetja, organizacije institucionalnih vlagateljev, proizvodna in storitvena podjetja z večjimi finančnimi posli ter njihova združenja, finančni posredniki in celo bonitetne agencije. Koristne prispevke lahko dajo tudi predstavniki drugih finančnih panog in ne le panoge, ki jo regulacija neposredno zadeva.

5.4.2 Vse teme niso enako primerne za to, da o njih izražajo stališča združenja civilne družbe.

5.4.2.1 Vprašanja varstva potrošnikov, uporabe davkoplačevalskega denarja za reševanje finančnih institucij in obdavčitve finančnega sektorja so še posebej primerna, podrobni strokovni problemi, kot so izračun plačilne sposobnosti in računovodski izkazi, pa že manj.

5.4.2.2 Organizacije se ne bi smele ukvarjati s predpisi le ob njihovem sprejetju, temveč bi morale obravnavati celoten obseg regulacije, vključno z izvedbenimi določbami in tehničnimi standardi, čeprav se to zdi težavno.

5.4.2.3 Seveda se EESO zaveda, da dolgotrajna stabilnost in trajnost finančnih trgov nastaneta na podlagi spleta velikega števila ustreznih posameznih predpisov, ki so vsak zase predmet

razprave. Če združenja res ne morejo obravnavati vseh predpisov, pa mora civilna družba na vsak način obravnavati teme, ki so odločilne za uspeh regulacije na splošno. Pri tem pa ne gre le za potrošniško zakonodajo, temveč na primer za predpise o nadzoru, višino lastnega kapitala ali upravljanje podjetij.

5.4.2.4 Težava je tudi v tem, da se za domnevno zelo tehničnimi problemi pogosto skrivajo zelo politična vprašanja, ki neposredno zadevajo državljane. Določitev obrestnih mer za izračun rezervacij za zasebno pokojninsko zavarovanje na primer močno vpliva na možnosti zavarovalnic, da nudijo dolgoročna jamstva za višino pokojnin.

5.4.2.5 Zgolj splošne in nerazdelane zahteve po poostitviti pravil ne zadostujejo in zakonodajalcu ne pomagajo. Dajanje čim bolj konkretnih predlogov še ni dovolj, sami moramo oceniti tudi prednosti in pomanjkljivosti strožjih zahtev, pri čemer je treba upoštevati vidike, kot so obremenitve podjetij, zlasti malih in srednje velikih finančnih institucij, dostop posameznikov in podjetij do posojil ter delovanje trgov.

5.4.3 Civilna družba bi morala, če je le mogoče, sodelovati v razpravah na vseh stopnjah postopka odločanja. Temeljna določila se pogosto sprejmejo v začetnih fazah, na primer po prvih posvetovanjih Komisije ali pri pripravi osnutkov organov za finančni nadzor. Zato se morajo združenja seznaniti s prej omenjenimi zapletenimi procesi, ki se razlikujejo od običajnih postopkov, ter te procese spremljati.

5.5 EESO spodbuja evropska in nacionalna združenja civilne družbe, naj se intenzivneje kot v preteklosti ukvarjajo z regulacijo finančnih trgov.

5.5.1 Za vrsto takšnih združenj bi bilo po mnenju EESO smotno, da si krepitev stabilnosti finančnih trgov zastavijo kot samostojen in po potrebi nov cilj ter v skladu s tem razširijo svoje področje interesov in dejavnosti.

5.5.2 Glede na opisano kompleksnost finančnih trgov in regulacije, ki jih zadeva, bi morala združenja oblikovati in nadalje razvijati potreben kader z ustreznim strokovnim znanjem. Morda bi bilo treba ustanoviti tudi nove organe, tesneje sodelovati z nacionalnimi združenji in vključiti zunanje strokovnjake.

5.5.3 EESO v zvezi s tem pozdravlja ustanovitev *Finance Watch*, združenja na evropski ravni, ki si je za cilj zastavilo krepitev stabilnosti finančnega trga. To pa še ne zadostuje za to, da se omogoči široka udeležba civilne družbe.

5.5.4 Združenja bi se morala udeleževati tudi javnih razprav na evropski ravni in v državah članicah, da bi politično prispevala k regulaciji finančnih trgov.

5.5.5 Po mnenju EESO bi bilo zaželeno, da bi združenja svojo udeležbo v regulaciji finančnih trgov izkoristila za obsežno in pozitivno seznanjanje z uspešnimi dejavnostmi EU na tem področju tako med seboj kot med sabo in javnostjo.

5.5.6 Na tem področju je še posebej pomembno sodelovanje nacionalnih in evropskih združenj. Evropska in nacionalna raven upravljanja se namreč prav pri regulaciji finančnih trgov dopolnjujeta. Poleg tega pa imajo nacionalna združenja pogosto več sredstev kot evropske krovne organizacije in jih je zlasti na tem področju treba porabiti za evropske dejavnosti.

5.5.7 Zaradi enostavne mobilnosti kapitala po svetu je treba regulacijo finančnih trgov po vsem svetu postaviti na primerljivo raven. K temu lahko zlasti pripomorejo združenja, ki delujejo mednarodno ali imajo mednarodne stike. Na svetovni ravni lahko spodbujajo k učinkoviti regulaciji finančnih trgov na primerljivo visoki ravni, s čimer bi omejila svetovno konkurenco med lokacijami, ki temelji na čim nižjih standardih. Interes svetovne stabilnosti finančnih trgov morajo enako močno braniti vsi finančni centri na svetu.

5.6 Tudi evropska finančna industrija kljub dokazanem neustreznem ravnanju v posameznih primerih sodi med žrtve krize. Zato jo pozivamo, naj pripomore k učinkoviti regulaciji finančnih trgov.

5.6.1 Posamezne panoge naj ne hlinijo zadržanosti, ko morajo komentirati regulacijo drugih sektorjev v interesu stabilnosti finančnih trgov.

5.6.2 Po mnenju EESO je samoumevno, da je zastopanje interesov finančnega sektorja pregledno, neoporečno in spoštljivo do nosilcev političnega odločanja. Predstaviška industrijska združenja redno izpolnjujejo ta pričakovanja. Pri posameznih dejavnostih podjetij in njihovih komercialnih zastopnikov to v preteklosti ni vedno držalo.

5.6.3 Tudi finančno industrijo pozivamo, naj izkaže odprtost za dialog z organizacijami civilne družbe. Podjetjem bi glede na veliko zanimanje javnosti za finančni sektor zaradi finančne krize moralo koristiti, da spregovorijo s civilno družbo, izmenjajo argumente in zberejo zamisli. To bi bil pomemben korak v približevanju celotni družbi. Če bi se finančni sektor želel s

samoregulacijo zavezati določenemu ravnanju, bi bilo primerno, da je civilna družba udeležena tudi pri pripravi teh pravil.

5.6.4 EESO v interesu pravičnega in preglednega civilnega dialoga pozdravlja oblikovanje skupnega registra lobistov Parlamenta in Komisije ter ceni rezultate dela Buzkove skupine v Parlamentu. Vendar opozarja, da poostritev pravil ne sme negativno vplivati na udeležbo združenj ali je ovirati. To zlasti velja za praktična vprašanja, kot je lahek dostop do evropskih služb in udeležba na javnih sejah.

5.7 Znanstvene kroge, družbene fundacije in možganske truste pozivamo, naj k razpravam o finančnih trgih prispevajo svoje strokovno znanje in izkušnje. Čeprav tovrstne ustanove pogosto niso usmerjene v sodelovanje pri oblikovanju konkretne zakonodaje, bi morale izkoristiti priložnost, da s svojimi zmogljivostmi pripomorejo k preprečevanju prihodnjih kriz.

5.8 Pri oblikovanju mnenj na evropski ravni imajo mediji seveda izrazito vlogo. Zaželeno bi bilo, da bi tudi oni v večji meri izražali stališča organizacij civilne družbe. Pri tem bi bilo morda treba ustrezne organizacije spodbuditi, da zavzamejo stališče o določenem vprašanju, saj se sedaj le redki predstavniki samoiniciativno udeležijo javnih razprav.

5.9 Evropski ekonomsko-socialni odbor se namerava okrepljeno udeleževati razprav o načrtovani regulaciji finančnih trgov.

5.9.1 EESO se bo še naprej intenzivno ukvarjal s predlogi o regulaciji finančnih trgov, o njej poglobljeno razpravljal in pripravljaj pomembna mnenja o njej, pri čemer bo posebej pazil na vključitev stališč predstavnikov civilne družbe v Odboru.

5.9.2 Odbor bo poskrbel, da bodo predstavniki vseh treh skupin v enaki meri doprinesli k razpravi in bodo udeleženi v vseh fazah postopka.

5.9.3 V okviru razprav bo s posvetovanji v strokovnih in študijskih skupinah močnejše in neposrednejše vključeval združenja civilne družbe v svoj proces oblikovanja mnenja.

5.9.4 EESO bo pri načrtovanju svojega delovnega programa, plenarnih zasedanj ter sej strokovnih skupin in študijske skupine poskrbel za to, da bo ostalo dovolj možnosti za poglobljeno razpravo o regulaciji finančnih trgov.

5.9.5 EESO si bo prizadeval tudi za to, da bodo njegovi člani iz ustreznih organizacij civilne družbe poglobljeno obravnavali vprašanja regulacije finančnih trgov in ustrezno vplivali na svoja združenja.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o rasti in državnem dolgu v EU – dveh inovativnih predlogih (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/03)

Poročevalec: g. CEDRONE

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. julija 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Rast in državni dolg v EU – dva inovativna predloga (mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) s 121 glasovi za, 46 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi.

1. Glavna priporočila

Jean Monnet: Kriza bo spodbudila Evropo k napredku in enotnosti.

1.1 EESO meni, da je problem eura bolj politične kot pa ekonomske narave. Njegova kredibilnost je ogrožena, odkar so bonitetne agencije izgubile upanje, da bodo vlade odločno ukrepale za preprečitev bankrota prezadolženih držav članic. Najnovejši odgovori, kot je predlog Komisije za "stabilnostne obveznice", se ukvarjajo le s stabilnostjo, ne pa z rastjo ⁽¹⁾, medtem ko ima osnutek pogodbe o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju ⁽²⁾, ki ga je pripravil Svet, precejšen "primanjkljaj demokratičnosti", saj je obšel Evropski parlament in druge institucije.

1.2 Pot iz sistemske krize euroobmočja po mnenju EESO ne more biti vračanje k nacionalnemu egoizmu in krčenju pravic, temveč sprememba gospodarskih politik, spodbujanje konkurenčnosti ter povečanje enakosti, solidarnosti in kohezije med državami. To bi povrnilo zaupanje javnosti v evropski projekt in izvedljivost oživitve evropskega socialnega modela. V nasprotnem primeru, če poti iz krize ne bo mogoče najti, obstaja za vse nevarnost, da bi lahko prišlo do razpada in propada same ideje o Evropi.

1.3 Po mnenju EESO evropske institucije ne smejo zaiti v past in reagirati samo na dejanja bonitetnih agencij, čeprav te včasih ugotovijo pomanjkljivosti trga. Institucije morajo državljanom pokazati pravo pot iz krize in hkrati ponuditi načrt za prihodnost EU, ki bo povrnil upanje in optimizem ter

okrepil občutek pripadnosti in sodelovanje, da bi uresničili skupni ideal družbenega napredka in visoke ravni zaposlenosti. Volivci morajo videti, da stabilnost spremlja rast, ne samo varčevalni ukrepi, močna gospodarska rast pa bi lahko povrnila zaupanje finančnih trgov v euroobmočje in njegovo kredibilnost.

1.4 EESO zato pozdravlja ukrepe, ki so jih sprejele evropske institucije za skupno proračunsko in fiskalno politiko, čeprav so dosedanje ukrepi samo delni in omejeni. Vendar meni, da je ne glede na takojšnjo vzpostavitev in uporabo evropskega instrumenta za finančno stabilnost (EFSF) ter evropskega mehanizma za stabilnost (ESM) treba nujno oblikovati dva praktična predloga, ki bi lahko rešila vprašanje rasti (euroobveznice) in stabilizirala dolg (obveznice EU) ⁽³⁾. Na podlagi teh predlogov bi lahko nekatere države in EU nehale z obrambo eura samo z varčevalnimi ukrepi, ki poslabšujejo socialne razmere, dušijo rast in lahko povzročijo recesijo.

1.5 Da bi hitro spodbudili rast, je potreben načrt za oživetje gospodarstva, družbe in kulture, neke vrste "nov evropski dogovor" po zgledu ameriškega New Deala, ki bi državam članicam omogočil resnični in trajnostni razvoj na podlagi konkurenčnosti, produktivnosti, zaposlenosti, socialne varnosti, blaginje

⁽¹⁾ Evropska komisija, Zelena knjiga o izvedljivosti uvedbe stabilnostnih obveznic, COM(2011) 818, 23. november 2011.

⁽²⁾ Evropski svet, osnutek pogodbe o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji, 10. januar 2012.

⁽³⁾ Poudariti je treba, da pojem "euroobveznice" v tem mnenju nima nujno enakega pomena kot v drugih virih. V zeleni knjigi Evropske komisije je obravnavana izvedljivost uvedbe "stabilnostnih obveznic", ki so blizu "obveznicam EU" iz tega mnenja, razlika pri tem je le, da se predvideva, da bi bila za te obveznice potrebna skupna jamstva ali več jamstev. V drugih predlogih, npr. Lorenza Binija Smaghija, se uporabljajo "euroobveznice" v enakem smislu doseganja stabilnosti, medtem ko se v tem mnenju "euroobveznice" nanašajo na neto izdaje obveznic, da bi ponovno spodbudili in ohranili gospodarsko rast. *The Blue Bond Proposal*.v Bruegel Policy Brief 2010/03, Bruegel, 2010. C. M Schmidt *et al.*: *Proposal for a European Redemption Pact*, 9. November 2011, Sachverständigenrat zu Begutachtung der gesamtwirtschaftlichen Entwicklung.

in predvsem demokratičnega konsenza. S tem bi nastali tudi pogoji za uresničitev učinkovitega skupnega ekonomskega in fiskalnega upravljanja.

1.6 Kot možne rešitve iz sedanje krize so bile do zdaj predlagane različne vrste obveznic, poleg potrebnih strukturnih reform (4), k sprejetju katerih bi bilo treba spodbujati in motivirati države članice. Vendar je politična šibkost teh predlogov – tudi Evropske komisije v omenjeni zeleni knjigi – v tem, da predvidevajo bodisi skupna jamstva ali več jamstev držav članic, zaradi česar so nesprejemljiva za ključne vlade, nenazadnje nemško.

1.7 Za razliko od teh pa EESO meni, da takšna jamstva in transferji niso potrebni niti za konverzijo dela državnih obveznic v obveznice Unije niti za neto izdajo euroobveznic. EESO ravno tako meni, da financiranje z obveznicami ne bi spodbudilo ohlapnega upravljanja javnih financ, če bi konverzija nacionalnih dolgov v obveznice Unije potekala prek debetnega in ne prek kreditnega računa. Neto izdaje obveznic ne bi bile namenjene financiranju primanjkljajev, temveč bi prihranke, vključno s svetovnimi presežki, prenesle v naložbe, ki lahko povečajo kohezijo in konkurenčnost.

1.8 EESO se zato zavzema za uvedbo dveh različnih, vendar medsebojno dopolnjujočih se vrst obveznic Evropske unije: **obveznice EU** (*Union Bonds*) za stabilizacijo dolga in **euroobveznice** (*Eurobonds*) za oživitev gospodarstva in rast. EESO priporoča tudi, da se del neto pritoka v euroobveznice nameni za financiranje **evropskega sklada tveganega kapitala**, kar je bil eden od prvotnih ciljev Evropskega investicijskega sklada (EIF) (5).

1.9 Obveznice EU – postopno v obveznice EU konvertirani delež državnega dolga do višine 60 % BDP – bi lahko hranili na konsolidiranem debetnem računu, s katerim se ne trguje (6). Ker se s temi obveznicami ne bi trgovalo, bi bile zaščitene pred špekuliranjem bonitetnih agencij v zvezi z objavljanjem ocen tveganja. Za to pa ne bi bili potrebni fiskalni transferji. Države članice, katerih dolg bi bil konvertiran v obveznice EU, bi same skrbele za odplačevanje svojega deleža dolga. Konverzija bi pomenila tudi, da bi večina teh držav – glede preostalih državnih obveznic – potem izpolnjevala maastrichtska merila. Grčija bi bila še vedno poseben problem, vendar ne več neresljiv in neobvladljiv.

(4) Za začetek bi bilo treba dokončati enotni trg, kakor je predlagano v Montijevem poročilu.

(5) Stuart Holland, *The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s* (Evropski imperativ: ekonomska in socialna kohezija v 90. letih 20. stol.). Predgovor: Jacques Delors. Nottingham, Spokesman Press, 1993.

(6) Zasebni lastniki obveznic bi imeli tako številne prednosti z vidika tveganja bankrota, saj bi bile nacionalne obveznice pretvorjene v obveznice EU v razmerju 1:1 na podlagi prej veljavnih obrestnih mer.

1.10 Da bi to dosegli, pakta za stabilnost in rast ne bi bilo treba spreminjati, pač pa bi pakt pridobil na kredibilnosti, ki mu je trenutno primanjkuje na trgih in med volivci, saj bi stabilnost dosegli brez strogih varčevalnih ukrepov. Poleg tega bi prenos velikega dela (do 60 %) državnega dolga zadolženih držav članic lahko opravili s postopkom "okrepljenega sodelovanja". Države članice, ki bi to želele, pa bi lahko ohranile lastne obveznice (7).

1.11 Euroobveznice bi bile za razliko od obveznic EU lahko namenjene financiranju oživitve gospodarstva in rasti, z njimi bi se lahko trgovalo in EU bi lahko z njimi pritegnila kapital. T. i. države BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika) so septembra 2011 potrdile, da imajo interes za vzdrževanje rezerv v eurih, da bi tako pomagale stabilizirati euroobmočje. To pomeni, da bi z euroobveznicami – ne z nacionalnimi obveznicami – pomagali krepiti euro kot svetovno rezervno valuto in hitro rastočim gospodarstvom omogočili uresničevanje njihovih prizadevanj za bolj pluralen svetovni sistem rezervnih valut.

1.12 Ni nujno, da bi morale euroobveznice obremenjevati državni dolg Nemčije ali katerekoli druge države, in tudi skupnih ali več državnih jamstev ne potrebujejo. Evropska investicijska banka že 50 let uspešno izdaja obveznice, ne da bi za to potrebovala državna jamstva, in zdaj je že dvakrat tolikšna kot Svetovna banka.

1.13 Priliv svetovnih presežkov v euroobveznice bi obnovil rast, kar je najučinkovitejši način za zmanjšanje dolga in primanjkljajev. Dokaz za to je drugi mandat predsednika Clintona, ko je ameriški zvezni proračun prav vsako leto beležil presežke. Z euroobveznicami – namesto s fiskalnimi transferji med državami članicami – bi se lahko sofinancirale naložbe EIB, ki se plačujejo s prihodki držav članic, ki imajo od teh naložb korist.

(7) Države članice, ki želijo med seboj vzpostaviti okrepljeno sodelovanje na področjih, ki niso v izključni pristojnosti Unije, lahko v mejah in v skladu s postopki ter pod pogoji, določenimi v členu 20 PEU in v členih 326 do 334 PDEU, uporabijo njene institucije in izvajajo te pristojnosti ob uporabi ustreznih določb Pogodb. Okrepljeno sodelovanje je namenjeno uresničevanju ciljev Unije, zaščiti njenih interesov in krepitvi njenih integracijskih procesov. Vsaka država članica se lahko kadarkoli vključi v to sodelovanje. Svet sprejme sklep, s katerim odobri okrepljeno sodelovanje kot zadnje sredstvo, če ugotovi, da Unija kot celota ne more doseči ciljev takega sodelovanja v razumnem roku, in če se sodelovanja udeležijo najmanj devet držav članic. Akti, sprejeti v okviru okrepljenega sodelovanja, so zavezujoči samo za udeležence države članice. Niso del pravnega reda, ki ga morajo sprejeti države kandidatke za pristop k Uniji (člen 20 PEU). Vsi člani Sveta lahko sodelujejo pri razpravah o okrepljenem sodelovanju, glasujejo pa samo tisti člani Sveta, ki predstavljajo države članice, udeležene pri okrepljenem sodelovanju (člen 330 PDEU).

1.14 S takšno rastjo, ki bi se financirala z obveznicami in bi jo usmerjale naložbe v okviru mandata, ki ga ima skupina EIB na področju konvergence in kohezije na podlagi posebnega amsterdamskega akcijskega programa iz leta 1997, bi bilo mogoče doseči makroekonomsko raven fiskalnih transferjev.

1.15 **Kohezija** bi se okrepila. Euroobveznice bi lahko sofinancirale investicijske projekte EIB, za katere je EIB prejela mandat že leta 1997, da bi spodbujali kohezijo in konvergenco na področjih zdravja, šolstva, prenove mest, okolja, zelenih tehnologij in podpore MSP ter novim podjetjem na področju novih tehnologij.

1.16 Povečala bi se **konkurenčnost**, saj bi del kapitalskih prilivov pritegnile izdaje euroobveznic za financiranje tveganega kapitala za MSP. To bi omogočilo evropsko *Mittelstandpolitik* (politiko za podporo MSP), kar je bil eden od prvotnih ciljev Evropskega investicijskega sklada, ki je zdaj del skupine EIB.

1.17 Evropska centralna banka skrbi za stabilnost, skupina EIB pa lahko za rast, če bi se investicijski projekti sofinancirali z euroobveznicami. Po finančni krizi leta 2008 je bilo EIB predlagano, če bi imela in izdajala obveznice za stabilizacijo dolga. EIB je predlog zavrnila, kar je bilo takrat razumljivo. Vendar pa je bilo med prvotnimi glavnimi cilji Evropskega investicijskega sklada izdajanje obveznic EU, kar je v beli knjigi Komisije iz leta 1993 o rasti, konkurenčnosti in zaposlovanju predlagal Jacques Delors. Evropski investicijski sklad bi lahko kot del skupine EIB na podlagi uspešnosti EIB pri izdajanju obveznic prevzel neto izdajanje euroobveznic (glej v nadaljevanju točke 5.2 do 5.8).

1.18 Z euroobveznicami bi bilo tako lahko mogoče sofinancirati evropski načrt za rast in "evropski pakt za rast" ter združiti vse najbolj dinamične akterje – podjetja, sindikate in združenja – v pakt, ki bi pripravljajl praktične odgovore na sedanjo krizo. To bi bil evropski "New Deal" po zgledu ameriškega, ki bi lahko obnovil rast in zaposlovanje, zmanjšal dolgove ter povrnil zaupanje v prihodnost EU – in še zlasti zmanjšal brezposelnost mladih.

1.19 Hkrati bo treba vzpostaviti postopek za takojšnje reševanje ključnih vprašanj, s katerimi se sooča EU: **ekonomsko** in fiskalno **razsežnost**, kakor je bila obravnavana na srečanju Evropskega sveta 8. in 9. decembra 2011 in v okviru katere naj bi okrepili tudi vlogo ECB kot garanta finančne stabilnosti, ter **socialno** in **politično razsežnost**, da bi zapolnili trenutni primanjkljaj demokratičnosti in pospešili sprejemanje odločitev. V praksi to pomeni odpravo vseh omejitev (zlasti ovir v procesu odločanja in politično šibkost), ki so onemogočale in še vedno onemogočajo EU, da bi hitro in učinkovito ukrepala, ne samo za podporo euru, temveč tudi, da ne bi ogrozila lastnega obstoja in razlogov za obstoj ter s tem pospešila svoj zaton.

2. Ozadje

2.1 Glavni cilj tega mnenja je zato akcijski načrt, ki bi bil takoj izvedljiv in za katerega ne bi bile potrebne nove institucije ali revizije Pogodbe ter bi ustvaril podlago za skupno upravljanje dolgov euroobmočja. Ker je treba znižati nevzdržno zadolženost držav, se to mnenje uvršča med mnenja, ki jih je EESO že pripravil oz. jih pripravlja na temo rasti, industrijske in finančne politike, produktivnosti in konkurenčnosti.

2.2 Po finančni krizi v letih 2007 in 2008 smo upali, da je najhujše že mimo. Obvladovanje te krize je evropske državljane veliko stalo, povzročilo pa je tudi porast državnega dolga. Vendar pa se je zdaj po dveh letih – kljub kratkoročnemu porastu nacionalnih dolgov zaradi reševanja bank – žarišče kritik pomaknilo z zasebnega na javni dolg.

2.3 Z napadom na najšibkejše države se je pokazala šibkost euroobmočja, čeprav je skupni nacionalni dolg držav euroobmočja, ki ga je vsekakor treba zmanjšati in obvladati, manjši od ameriškega dolga. Ukrepi, ki so bili sicer pozno sprejeti, so velik korak naprej, vendar ne zadoščajo, saj je kriza sistemska in ni odvisna od dolga ene ali druge posamezne države.

2.4 S tem se je pokazal glavni problem za obstoj euroobmočja in samega evropskega projekta: kdo namreč določa zakone in kdo ima zadnjo besedo? Evropska civilna družba je zdaj jasno doumela, da glavne besede nimajo več izvoljene vlade, temveč neizvoljeni organi, ki so jih nadomestili. Zato ne obstaja samo tveganje v zvezi z legitimnostjo posameznih vlad, temveč tudi v zvezi s preživetjem demokracije na evropski ravni.

2.5 Do leta 2008 euro ni poznal tečajnih nihanj in se je z ozirom na dolar okrepil; postal je druga svetovna rezervna valuta. Eden od razlogov, zakaj se je to spremenilo in zakaj je bil euro napaden, je tudi v tem, da so bonitetne agencije vse do grške krize domnevale, da EU ne bo dovolila propada ene od članic euroobmočja. Ker ni bilo hitre rešitve za grško krizo, so se pribitki za nove izdaje obveznic močno povečali. Ker več kot dve leti ni bilo politične želje, da bi se dogovorili o rešitvi krize državnih dolgov v Evropi, so bonitetne agencije začele zniževati bonitetne ocene za več držav članic euroobmočja, kar zdaj zadeva tako njegov osrednji kot periferni del.

2.6 Čeprav je dolg sicer treba sanirati (in sicer postopno, da ne bi ubili "krivih" bolnikov, namesto da bi jih pozdravili), mora EU ukrepati odločneje. V strahu pred še večjo obremenitvijo javnih financ in izčrpane od počasne rasti so države članice – in sicer ne samo tiste, ki so najbolj zadolžene – tako kot

sama EU neaktivne oz. zelo počasi sprejemajo odločitve. Tudi trgov z obveznicami politika v obliki omejevanja, varčevalnih ukrepov in zmanjševanja proračunskih sredstev, ki vodi v nizko ali negativno rast, ni prepričala.

2.7 Po eni strani je treba spremeniti stališče, da je presežek ene države primanjkljaj druge. Sem spada tudi napačno pojmovanje "predpostavke o izrinjanju" (*crowding-out*, izrinjanje zasebnih vlaganj z državnimi dejavnostmi), ki mu botruje napačno prepričanje, da se bodo z zmanjšanjem javnih naložb in javne porabe posledično povečale (*crowding-in*) zasebne naložbe in poraba. Spregledano je bilo tudi dejstvo, da je v primeru nekaterih manjših držav članic EU, kjer so varčevalnim programom v preteklosti sledili gospodarski vzponi, to potekalo v času, ko se je v celotni EU povečeval izvoz, v številnih primerih pa so te države tudi zniževale vrednost svojih valut, kar zdaj znotraj euroobmočja ni več možno.

2.8 EU si mora ponovno pridobiti zaupanje Evropejcev in jih prepričati, da je skupna valuta v korist vseh. To pomeni, da potrebujemo gospodarski, družbeni in kulturni akcijski načrt, "nov evropski dogovor" po zgledu ameriškega New Deal, katerega uspeh je predsednika Trumana spodbudil, da je podprl Marshallov plan, ki je pomagal pri obnovi po drugi svetovni vojni, poleg tega pa je vsem evropskim državam omogočil trajnostni razvoj na podlagi konkurenčnosti, produktivnosti, zaposlenosti, socialne varnosti, blaginje in predvsem konsenza (sodelovanja in socialnih partnerjev).

2.9 Takšna perspektiva, ki vključuje tako stabilnost in rast, bi omogočila politični konsenz za nadaljnje instrumente za skupno ekonomsko in fiskalno upravljanje. Ni logično, da imamo skupno valuto in 17 različnih politik, ko gre za dolg. Vendar proračunska politika fiskalne vzdržnosti ne bo dovolj. Potrebujemo tako usklajene strategije za upravljanje dolga kot skupne finančne instrumente, ki bi financirali evropsko rast v času, ko se poskuša zmanjšati prevelike državne dolgove.

2.10 Odziv EU na krizo se ne sme omejiti samo na "omejitve, varčevalne ukrepe, krčenja, žrtve itd.", ne da bi pri tem razmislili o posledicah. Da niti ne govorimo o ocenjevanju in razlikovanju med "zgodnimi" in "nezgodnimi" državami, kar je pogosto nepošteno in ni v skladu z resnično odgovornostjo. Tak pristop poraja jezo, egoizem, zamero in zagrenjenost, tudi na kulturni ravni, in vodi v nesrečne povračilne ukrepe in populizem, ki je nevaren za Evropo. Oblast je postavila napačno diagnozo in ima moralističen pogled na krizo, zaradi česar t. i. "zgodne" države ne morejo pomagati drugim.

2.11 Varčevanje ali rast je dilema, ki jo mora EU rešiti ob soglasju državljanov, in sicer z istočasnim ukrepanjem na dveh ravneh, kakor je predstavljeno v nadaljevanju.

2.12 Po eni strani je treba pripraviti nov in boljši predlog za vprašanje državnih dolgov, ki bo na podlagi medsebojne solidarnosti in na podlagi načel iz Pogodbe določal zmanjšanje zadolženosti in ohranitev odgovornosti držav članic ter preprečeval špekulativne napade. Obramba eura, ki je predvsem politično vprašanje, bi koristila vsem državam, zlasti najbogatejšim, s tem pa bi se izognili paradoksalnemu položaju, da so nekdanje sanje o enotni valuti zdaj za državljane EU postale nočna mora.

2.13 Drugi predlog je povezan s povrnitvijo zaupanja Evropejcev. Za to bi bilo treba pripraviti ekonomski, socialni in kulturni akcijski program za uresničitev ambicioznega evropskega programa za oživitev gospodarstva do leta 2020 ter nameniti potrebna finančna sredstva. Potrebna je velika ideja, neke vrste "nov evropski dogovor" po zgledu ameriškega New Deal. Vemo, da je bil Marshallov plan namenjen ne samo obnovi po drugi svetovni vojni, temveč je vsem evropskim državam omogočal tudi trajnostni razvoj na podlagi konkurenčnosti, produktivnosti, zaposlenosti, socialne varnosti, blaginje in predvsem konsenza (sodelovanja in socialnih partnerjev).

2.14 Zato mora EU storiti čim več za enotni odgovor na vprašanja trgov, ki so pokazali vse svoje omejitve z delovanjem brez pravil in brez nadzora. Na srečo pa to ne zahteva soglasne podpore vseh držav članic za nove finančne instrumente. Tu bi lahko uporabili načelo "okrepljenega sodelovanja". Namesto da bi euroobmočje skrčili na "trdo jedro" držav, ki bi bile lahko zaradi tega oškodovane, bi morali omogočiti državam, ki so tarče špekulativnih napadov, da prenesejo precejšen del svojega dolga na evropski debetni račun, v korist vseh držav članic.

3. EU obveznice za stabilizacijo državnega dolga

3.1 V Evropi državni dolg ni več državni. Omejitve in napake EU in posameznih držav članic ter pomanjkanje učinkovitega sistema nadzora finančnih institucij so olajšale napad na nacionalne valute⁽⁸⁾. Zaradi slabo vodenih javnih financ se je poslabšala suverenost nekaterih ranljivih držav članic.

3.2 Po mnenju EESO je treba konsolidirati disciplino javnih financ v nekaterih državah članicah, vključno s pravičnimi in dogovorjenimi strukturnimi reformami. Na dolgi rok je treba oblikovati tudi fiskalno unijo z gospodarskim in finančnim ministrom za euroobmočje. Ni logično, da imamo skupno monetarno (in proračunsko) politiko in 17 različnih

⁽⁸⁾ Glej mnenje EESO o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 1060/2009 o bonitetnih agencijah, UL C 54, 19.2.2011, str. 37.

politik, ko gre za dolg. Najprej pa je treba takoj sprejeti ukrepe za stabilizacijo nacionalnih dolgov in za skupno upravljanje proračunov držav članic pod nadzorom EU.

3.3 Na politični ravni je treba bolj poudarjati dejstvo, da so sicer nekatere države članice zelo zadolžene, vendar sama EU praktično nima dolgov. Do maja 2010 in začetka prevzemanja nacionalnih dolgov jih sploh ni imela. Celo po odkupu državnih obveznic in reševanju bank znaša dolg EU le nekaj več kot 1 % BDP EU. To je manj kot desetina dolga v razmerju do BDP, ki so ga ZDA imele v tridesetih letih 20. stoletja, ko je Rooseveltova vlada začela s prenosom prihrankov v naložbe na podlagi množične izdaje ameriških državnih obveznic⁽⁹⁾. **Za razliko od ZDA v tistem obdobju lahko EU zdaj izkoristi te izkušnje z obveznicami.**

3.4 Suverenost držav članic je mogoče povrniti s pomočjo Unije, in sicer tako, da se omogoči vladam (in ne finančnim trgovom), da vladajo, k čemur je mogoče prispevati z zaostritvijo nadzora in ocenjevanja odgovornosti udeležencev na finančnih trgih, z bonitetnimi agencijami vred. To pa je možno tudi brez odkupovanja dolgov, skupnih državnih jamstev ali fiskalnih transferjev. Rooseveltova vlada, na primer, za financiranje New Deala ni odkupovala dolgov držav članic ameriške unije, od njih ni zahtevala jamstev za ameriške zvezne državne obveznice niti fiskalnih transferjev. ZDA financirajo svoje državne obveznice iz zveznih davkov, medtem ko v EU ni skupne fiskalne politike. Kljub temu pa lahko države članice EU financirajo delež svojih državnih obveznic, pretvorjenih v obveznice EU, ne da bi bili za to potrebni medsebojni fiskalni transferji.

3.5 S strategijo varčevanja v odgovor na finančne trge se je pomen evropskega programa za oživitev gospodarstva (EERP) izničil. Večina volivcev se niti ne zaveda te zaveze Unije, dobro pa vedo, da se morajo žrtvovati, da bi rešili banke in hedge sklade. Širša javnost je bolj slabo seznanjena z evropskim programom za oživitev gospodarstva.

3.6 Pretvorba dela državnega dolga v obveznice EU bi lahko potekala na podlagi okrepljenega sodelovanja, pri čemer bi ključne države članice, kot je Nemčija, ohranile svoje lastne obveznice. V skladu z Lizbonsko pogodbo poteka okrepljeno sodelovanje med manjšino držav članic. Uvedba eura pa je bila prav primer okrepljenega sodelovanja večine. Inštitut Bruegel je predlagal, naj bi državni dolg držav članic spreminjala v obveznice Unije nova institucija⁽¹⁰⁾. Vendar nova institucija ni potrebna.

⁽⁹⁾ ZDA se niso odločile za financiranje primanjkljaja vse do Rooseveltovega drugega mandata. Vendar so bile glavna gonilna sila pri izhodu iz velike gospodarske krize tako v času njegovega prvega kot drugega mandata družbene in okoljske naložbe, ki so se financirale iz obveznic in kar bi lahko zdaj Evropa posnemala, da bi izšla iz krize.

⁽¹⁰⁾ Von Weizäcker, J., in Delpla, J. (2010), *The Blue Bond Proposal*, Bruegel Policy Brief 2010/03.

3.7 Konvertirani del državnega dolga v obveznice EU bi lahko prevzel EFSF (in nato ESM), kar bi potekalo prek ustreznega menjalnega računa, s katerim se ne bi trgovalo⁽¹¹⁾. To bi zaščitilo te obveznice pred špekulacijami. Investitorji bi ohranili svoja sredstva do zapadlosti obveznic v skladu z veljavno obrestno mero. S tem bi se izognili tudi moralnemu tveganju, saj se obveznice na debetnem računu ne bi mogle uporabiti za ustvarjanje neto kredita. Prednost za vlade in imetnike obveznic bi bila v znatno zmanjšanem tveganju bankrota posameznih držav članic.

4. Euroobveznice za obnovo in trajnostno rast

4.1 Na podlagi nedavnih dogajanj se je izkazalo, da mora Unija nadaljevati s skupnim ekonomskim in socialnim upravljanjem v skladu z enotnostjo, ki je nastala s skupno valuto, da bi se bolje odzivala na vse večja makroekonomska neravnovesja. Do zdaj sta se Komisija in Evropski svet ukvarjala samo s stabilnostjo in zanemarjala potrebo po ponovni rasti.

4.2 Pri tem se ne upošteva družbena in globalna razsežnost nadaljevanja z varčevalno politiko, in to kljub pomenu, ki ga ima za hitro razvijajoča se gospodarstva trajno evropsko povpraševanje po njihovih izdelkih. Ravno tako se ne upošteva dejstvo, da se lahko rast financira tudi drugače kot s fiskalnimi transferji med državami članicami: z "recikliranjem" presežkov hitro razvijajočih se gospodarstev.

4.3 Eden od predlogov, ki se na primer veliko pojavlja v medijih, je podoben predlogu, ki ga je objavil Bruegel, in Delorsovemu predlogu iz leta 1993 o obveznicah EU, da bi neto izdaje euroobveznic privabile presežke centralnih bank iz hitro razvijajočih se gospodarstev in državnih skladov, kar bi imelo multiplikatorski učinek.

4.4 Na podlagi tega priliva kapitala v euroobveznice bi lahko uresničili zavezo držav članic in Evropskega parlamenta glede evropskega programa za oživitev rasti iz leta 2008. Čeprav bi bila na začetku uvedba teh obveznic postopna, bi bil skupni priliv približno 3 bilijonov USD presežkov centralnih bank iz hitro razvijajočih se gospodarstev in državnih skladov precejšen.

4.5 Ta priliv bi bil lahko enak lastnim sredstvom Komisije ali jih celo presegal, ne da bi bili za to potrebni fiskalni transferji, ki jim Nemčija in nekatere druge države članice tako nasprotujejo. S tem bi se lahko sofinancirale tudi naložbe skupine EIB na področjih, ki spadajo pod kohezijsko politiko, kot so zdravje, šolstvo, obnova mest in okolje.

⁽¹¹⁾ Zasebni lastniki obveznic, s katerimi se ne bi trgovalo na trgu, bi jih lahko prodali ESM, če bi bilo potrebno, v nominalni vrednosti, do določene zgornje meje.

4.6 EIB je s posebnim amsterdamskim akcijskim programom iz leta 1997 prejela mandat glede ciljev na področju konvergence in kohezije in od takrat se je obseg njenih posojil za financiranje naložb počel veriti. Dodatno počevljenje naložb EIB bi ustrezalo ameriški pomoči po drugi svetovni vojni v okviru Marshallovega plana.⁽¹²⁾ Vendar za razliko od Marshallovega plana in strukturnih skladov to financiranje ne bi temeljilo na subvencijah, temveč na prenosu prihrankov v naložbe. Z ekonomskimi multiplikatorji bi te naložbe ustvarile trajno povpraševanje v zasebnem sektorju in rast zaposlovanja. S tem bi se povrnilo zaupanje trgov in potrošnikov, da se lahko varčevalni ukrepi zamenjajo z višjim življenjskim standardom in blaginjo. Rast in večja zaposlenost bi prinesla tudi neposredne in posredne prihodke od davkov, kar bi lahko prispevalo k zmanjšanju dolgov in primanjkljajev.

5. Pravno in institucionalno ozadje predloga

5.1 Obveznice EU in evropski instrument za finančno stabilnost (EFSF)

5.1.1 EFSF bi lahko imel delež nacionalnih dolgov, pretvorjen v obveznice EU, na ustreznem menjalnem računu. To bi bilo v skladu z njegovo pristojnostjo v zvezi s stabilizacijo. To bi bilo možno kljub temu, da naj bi ga julija 2012 zamenjal ESM. Pretvorjeni dolg bi lahko potem imel ESM.

5.1.2 Načelo, da se z dolgom, pretvorjenim v obveznice EU, ne bi trgovalo, bi EFSF obvarovalo pred tem, da bi mu bonitetne agencije in trgi obveznic znižali oceno. S tem, ko bi bile te obveznice na debetnem računu, bi pomirili Nemčijo in druge države članice, da se nacionalne obveznice, pretvorjene v obveznice EU, ne bi mogle uporabljati za ustvarjanje dolgov.

5.2 Vloga EIF in euroobveznice

5.2.1 Pri neto izdaji obveznic ni potrebna vključenost ECB. Že na začetku je bilo mišljeno, da bi obveznice EU izdajal EIF, ki je nastal leta 1994 in je od leta 2000 del skupine EIB. Kot glavna naloga EIF je bilo določeno izdajanje skupnih obveznic v zameno za skupno valuto. Njegova dodatna naloga pa naj bi bila finančna podpora MSP in novim podjetjem na področju novih visokih tehnologij, kar je od leta 1994 njegova edina naloga⁽¹³⁾.

5.2.2 V prvotnem projektu EIF je bilo poudarjeno, da bodo z enotno valuto države članice izgubile možnost devalvacije kot

⁽¹²⁾ V anketi iz sredine 50-ih let 20. stoletja, v kateri je sodelovalo 2 000 ljudi iz Francije, Norveške, Danske, Nizozemske, Avstrije in Italije, je 80 % vprašanih vedelo za Marshallov plan, 25 do 40 % pa jih je vedelo tudi, kako je deloval.

⁽¹³⁾ Stuart Holland, *The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s* (Evropski imperativ: ekonomska in socialna kohezija v 90. letih 20. stol.). Predgovor Jacques Delors. Nottingham, Spokesman Press, 1993.

način izravnave plačilnih bilanc in da ni politične podpore za fiskalne transferje, kakor so bili predlagani v MacDougallovem poročilu⁽¹⁴⁾. Vendar je bilo na podlagi izkušenj New Deala dodano, da bi lahko tudi evropske obveznice financirale strukturno, socialno in regionalno politiko, kar je bil namen Spaakovega poročila za skupni trg iz leta 1956⁽¹⁵⁾. To je bilo tudi v skladu s cilji MacDougallovega poročila za "strukturno in ciklično zaposlovanje in regionalno politiko, da bi zmanjšali razlike med regijami v količini kapitala in produktivnosti".

5.3 Vloga EIF na področju tveganega kapitala

5.3.1 Priporočilo iz leta 1993, naj EIF podpira MSP, se ni nanašalo samo na zagotavljanje kapitala in posojil, temveč tudi na ustanovitev evropskega sklada tveganega kapitala s proračunom v višini do 60 milijard ECU in posebno nalogo financiranja novih podjetij na področju visokih tehnologij.

5.3.2 Sredstva sklada, ki bi se financiral z obveznicami EU, bi bila porabljena za večletne naložbe, vendar bi imela makroekonomski potencial. Dobro upravljanje tega sklada v sodelovanju z nacionalnimi kreditnimi agencijami in agencijami za regionalni razvoj, ki poznajo lokalne MSP, bi zagotovilo, da bi se obveznice financirale z dobički iz lastne udeležbe, v skladu z rezultati teh podjetij.

5.3.3 To naj bi nadomestilo pomanjkanje zasebnega tveganega kapitala v Evropi v primerjavi z ZDA, zmanjšalo odvisnost MSP od posojil z nespremenljivo obrestno mero, ki je neugodna za nova podjetja, ki si še niso zagotovila svojega trga, s čimer bi okrepili inovacije in konkurenčnost na mikroekonomski ravni ter pozitivne rezultate na makroekonomski in družbeni ravni.

5.3.4 Od samega začetka, ko je leta 1994 nastal EIF, je bila zanemarjena njegova vloga na področju tveganega kapitala bolj kot garanta posojil, tako da je do leta 2000, ko je postal del skupine EIB, zagotovil komaj milijardo ECU za MSP. Prvotna ideja o EIF kot mikroekonomskem instrumentu z makroekonomskimi učinki je bila uresničena šele leta 2008 na seji sveta Ecofin (sveta za gospodarstvo in finance) v Nici, kjer je bilo za podporo MSP namenjenih 30 milijard EUR, vendar še vedno v obliki posojil in ne lastnega kapitala.

5.3.5 Vlogo EIF na področju tveganega kapitala namesto izključne vloge posojilodajalca bi bilo treba ponovno preučiti v okviru neto izdajanja euroobveznic, da bi dopolnili pretvorbo dela nacionalnih dolgov v dolgove Unije.

⁽¹⁴⁾ Od 5 do 7 % BDP: Evropska komisija, *Report of the Study Group on the Role of Public Finance in European Integration* (Poročilo študijske skupine o vlogi javnih financ v evropskem povezovanju), 1977.

⁽¹⁵⁾ Medvladni odbor za evropsko povezovanje: *Report on the General Common Market* (Poročilo o skupnem trgu; Spaakovo poročilo), 1956.

5.4 EIB

5.4.1 EIB že ves čas izdaja lastne obveznice in se je jasno opredelila, da jih želi obravnavati ločeno od euroobveznic. To je upravičeno. Prvič, EIB izdaja lastne obveznice predvsem za financiranje projektov, zato želi, naj ostanejo takšne, kot so. Drugič, obstajala je domneva, da bi bili za euroobveznice potrebni fiskalni transferji, medtem ko EIB za svoje skrbi na podlagi prihodkov iz financiranja projektov. Tretjič, zaradi fiskalnih transferjev bi lahko bilo potrebno povečanje lastnih sredstev Komisije, kar ni zelo verjetno. EIB je skrbelo tudi, da bi bila njena bonitetna ocena lahko znižana, če bi bila EIB povezana s stabilizacijo dolga.

5.5 Komplementarnost EIB in EIF

5.5.1 Ti pomisleki pa ne veljajo za neto izdaje euroobveznic EIF. Čeprav sta EIB in EIF članici iste skupine, sta vendarle različni instituciji. Zato bi se euroobveznice EIF razlikovale od obveznic EIB in od obveznic EU za stabilizacijo dolga, ki bi jih imel EFSF.

5.5.2 Euroobveznice, ki bi jih izdajal EIF, bi dopolnjevale obveznice EIB pri financiranju skupnih projektov. Te obveznice bi se lahko odplačevale iz dohodkov iz investicijskih projektov in ne iz fiskalnih transferjev. EIB bi ohranila nadzor ter odobrvala in vodila projekte, s čimer bi zagotovila svojo integriteto pri vodenju projektov.

5.5.3 EIB bi lahko pomembno podporo lokalnih partnerjev, če bi jo potrebovala, dobila z vodenjem projektov skupaj z nacionalnimi kreditnimi institucijami, kot so *Caisse des Dépôts et Consignations*, *Cassa Depositi e Prestiti* in *Kreditanstalt für Wiederaufbau*.

5.6 EIF in upravljanje obveznic

5.6.1 EIF bi potreboval nov poslovni načrt za upravljanje izdaje obveznic na odprtem trgu, kar je bila njegova prvotna naloga. Za to bi potreboval visoko usposobljeno ekipo, ki bi jo lahko zagotovila EIB, ob sodelovanju nacionalnih organov za upravljanje državnega dolga. Ker bi šlo za postopno izdajanje euroobveznic, bi se lahko tudi ekipa gradila postopno.

5.6.2 Svet Ecofin je upravni organ skupine EIB. Za odločitev glede izdaje euroobveznic **ne bi bila potrebna sprememba Pogodbe**, tako kot ni bila potrebna leta 1994, ko je bil ustanovljen EIF.

5.7 Za določanje meril za evropski program za oživitev gospodarstva nista potrebna niti odločitev sveta Ecofin, niti predlog Komisije. EIB je prejela mandat na področju konvergence in kohezije od Evropskega sveta s posebnim amsterdamskim akcijskim programom leta 1997 ter na zasedanjih Evropskega sveta v Luksemburgu leta 1997 in v Lizboni leta 2000, da vplaga v zdravje, šolstvo, obnovo mest, urbano okolje, zelene tehnologije, MSP in nova podjetja na področju novih visokih tehnologij ter v vseevropska prometna in komunikacijska omrežja.

5.8 EIB je od leta 1997 početverila svoj letni obseg financiranja, kar znaša dve tretjini lastnih sredstev Komisije. Če bi ta sredstva še dodatno početverila do leta 2020 s pomočjo naložb v euroobveznice s strani centralnih bank in državnih skladov iz gospodarstev s presežki, bi lahko evropski program za oživitev gospodarstva postal resničnost. To je še zlasti res, če upoštevamo, da imajo investicijski multiplikatorji faktor 3, kar pomeni, da so dvakrat ali trikrat tolikšni kot fiskalni multiplikatorji ⁽¹⁶⁾.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ J. Creel, P. Monperrus-Veroni in F. Saraceno, *Has the Golden Rule of public finance made a difference in the United Kingdom?* Observatoire Français des Conjonctures Économiques, Working Papers 2007-13, 2007.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o razvoju politike notranjega trga z ljudmi za ljudi (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/04)

Poročevalec: **g. Pegado LIZ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 20. januarja 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje o naslednji temi:

Razvoj politike notranjega trga z ljudmi za ljudi (mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela dne 1. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 118 glasovi za, 3 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

"Razlogi v prid Evropi se nenehno razvijajo. Evropa je koncept, ki ga je treba sproti prilagajati razvoju političnih in gospodarskih razmer."

(José Manuel Barroso, časnik Expresso, 19. november 2011)

1. Uvod

1.1 Približujemo se točki, ko bi moral biti po pričakovanjih Jacquesa Delorsa notranji evropski trg že dve desetletji dokončan, brez omejitev in kakršnih koli ovir. Za organizirano civilno družbo, ki jo predstavlja EESO, je to pravi čas, da se vpraša, kako daleč smo prišli in kam gremo.

1.2 Razmišljanje o notranjem trgu danes terja vnovični premislek celotnega modela evropskega projekta. Upravičeno se lahko vprašamo, ali bo Evropa – kot so si jo zamislili tisti, ki jo že 60 let marljivo gradijo kljub prizadevanjem nasprotnikov, da bi jo postopoma razkosali – leta 2050 sploh še obstajala kot vzor svobode, svetilnik kulture in zagovornica miru, bratstva med narodi in enakosti med ljudmi v svetu, ki ne pozna diskriminacije in preprek. To vprašanje je pred kratkim zastavil komisar Barnier v pronicljivem govoru na univerzi Humboldt.

1.3 Vprašanje je še toliko bolj aktualno danes spričo nemirov, ki spremljajo spopad Evrope s trdoživno krizo, ki je sicer bolj sistemske kot ciklične narave in tudi ni zgolj gospodarska in finančna, temveč je tudi kriza družbenih in kulturnih vrednot, iz katere preštevilne zainteresirane strani, katerih glas zastopa prav EESO, ne vidijo izhoda.

1.4 Soočamo se s krizo delovnih mest. V danih razmerah Evropa svojim državljanom ne more več zagotavljati delovnih mest. Edina rešitev iz tega težkega položaja je ustvarjanje rasti in glavni instrument za doseganje takšne rasti mora biti dokončno oblikovanje notranjega trga.

1.5 **Civilna družba se precej upravičeno sprašuje** o zmožnosti trenutnega institucionalnega modela EU, določenega z Lizbonsko pogodbo, da uspešno opravi s krizo; **dvomi**, da je trenutni gospodarski in finančni model sposoben učinkovite in ustrezne samoregulacije, ter izraža resne pomisleke zaradi

pomanjkanja doslednih in učinkovitih regulatornih ukrepov in vse več enostranskih in nasprotujočih si odločitev z vseh smeri; **se sprašuje**, kako je mogoče zagotoviti učinkovitejši in strožji nadzor nad finančnim sistemom glede na večkratna sesutja borz z vsemi neizbežnimi socialnimi in gospodarskimi posledicami; in **izraža zaskrbljenost** zaradi trdovratnih simptomov krize, ki kažejo, da bi se glede na pretečo svetovno recesijo sedanji evropski model lahko sesul. Civilna družba zato poziva svoje trenutne voditelje, naj pokažejo potrebno ambicijo in vizijo, da bodo lahko uspešno prenovili evropski gospodarski in socialni model v skladu z vrednotami in načeli, zapisanimi v Lizbonski pogodbi.

1.6 Zato je bilo še posebej razveseljivo, da so hkrati z nami tudi člani posvetovalnega odbora Efte sklenili pripraviti mnenje na isto temo in da smo se lahko z njimi posvetovali na skupnem sestanku v Oslu. (1)

2. Kaj je notranji trg in čemu je namenjen?

2.1 Zamisel o "skupnem trgu" se je pojavila že v izvirnem besedilu, in sicer kot **ključni instrument** za skladen razvoj gospodarskih dejavnosti, trajno in uravnovešeno širitev, večjo stabilnost, pospešen dvig življenjskega standarda in tesnejše stike med državami članicami (člen 2). **Notranji trg ni bil osnovan kot samostojna politika ali preprost dogovor o prostotrgovinskem območju, kot je Efta, temveč kot del celovite strategije.**

2.2 Tako je bil opredeljen širši okvir prihodnje politike notranjega trga, ki so jo nekateri upravičeno imeli za "kronski dragulj" evropske politike. Notranji trg naj bi bil "vzpostavljen postopno" v "dvanajstletnem prehodnem obdobju" (člen 8), in sicer najpozneje v 15 letih od začetka veljavnosti pogodbe.

(1) Glej skupne sklepe posvetovalnega odbora Efte in opazovalne skupine za enotni trg (OMU): <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.smo-observatory-smo-spotlight.21343>.

2.3 Kljub instrumentom, ki so bili pripravljene za njegovo uvedbo, pa je politična, družbena in ekonomska realnost zasenčila ideale iz leta 1957 in postalo je očitno, da tudi po 15 letih cilji, ki naj bi zagotovili učinkovito vzpostavitev "skupnega trga", še zdaleč niso bili doseženi.

2.4 Bela knjiga o dokončni uresničitvi notranjega trga iz leta 1985 je jasno določala, kako doseči ta cilj do leta 1992. Vendar je bilo čutiti, da bi bilo treba za izpolnitev političnih ciljev, zastavljenih v beli knjigi, dopolniti Rimsko pogodbo. Tako je nastal Enotni evropski akt ⁽²⁾, ki je prinesel velike spremembe, povezane z notranjim trgov, med drugim:

- a) sprejemanje ukrepov za približevanje zakonodaje za vzpostavitev notranjega trga s **kvalificirano večino**, namesto s soglasjem (člena 8a in 100a);
- b) prvo omembo **visoke ravni varstva** v zvezi z ukrepi za zdravje, varnost in varstvo potrošnikov (člen 100a(3));
- c) splošno uvedbo **vzajemnega priznavanja** na podlagi znane sodne prakse Sodišča Evropske unije iz sodbe *Cassis de Dijon* (člen 100b);
- d) jasen poziv k **ekonomski in socialni koheziji** kot ključnemu cilju, ki ga je treba upoštevati pri vzpostavitvi notranjega trga (člena 130a in 130b).

2.5 Nove določbe o uresničitvi notranjega trga pa so dobile pravo težo šele z ustanovitvijo Evropske unije z Maastrichtsko pogodbo ⁽³⁾ leta 1992, ko je postalo tudi kristalno jasno, da bo rok za izpolnitev cilja za dokončanje notranjega trga debelo prekoračen ⁽⁴⁾.

2.6 Postalo je očitno, da so se v večini držav članic znova pojavile zakonodajne in nezakonodajne ovire, ki so v povezavi s permissivno politiko Komisije skoraj popolnoma zaustavile vzpostavitev notranjega trga na številnih posebej pomembnih področjih, zlasti pri storitvah.

⁽²⁾ UL L 169, 29.6.1987.

⁽³⁾ UL L 191, 29.7.1992; prizadevanja za doseg dogovora med federalisti in njihovimi nasprotniki, ki so se izkazala za nekakšno ponovitev Spinellijevega projekta.

⁽⁴⁾ Sporočilo Komisije o delovanju notranjega trga po letu 1992 in nadaljnjih aktivnostih v skladu s Sutherlandovim sporočilom (SEC(92) 2277) z dne 2.12.1992 in mnenje EESO, UL C 201, z dne 26.7.1993, str. 59, katerih sklepi so še vedno aktualni in si zaslužijo vso pozornost.

2.7 Edini učinek številnih pobud, povezanih z dokončanjem notranjega trga, je bilo **nakopičenje enostranskih in nepovezanih ukrepov za zakonodajno usklajitev brez vsakršne krovne politike**; poleg tega so države članice tovrstne pobude pogosto zaustavile z nacionalnimi politikami, ki so omogočale omejevanje proste konkurence, s podeljevanjem nezakonite državne pomoči, uvedbo novih omejitev kvot ali enakovrednih ukrepov in sistematičnim zavračanjem vsakršnega napredka na ključnih področjih, kot so industrijsko povezovanje, obdavčenje in gospodarsko upravljanje.

2.8 Celo navidez uspešne pobude (npr. sprejetje schengenskih predpisov, uvedba enotne valute, nedavno priznanje območja pravice in svobode na ravni EU in vključitev Listine o temeljnih pravicah v končno različico Lizbonske pogodbe), ki so bile sicer dobro sprejete, imajo zaradi njihovega neupoštevanja ali pomislekov nekaterih držav članic le skromen učinek. Poleg tega so omejene po obsegu in področju uporabe (kadar niso kar odkrita tarča posmeha) in nimajo ključnih spremljevalnih ukrepov, kot je na primer učinkovita evropska finančna politika. Zgoraj navedeno kaže na **nesposobnost Evrope, da se spopade s trenutno krizo**, ki jo je pripeljala na rob prepada, kot je dejal Jacques Delors v intervjujih za časnika *Le Soir* in *Le Temps* 18. avgusta 2011.

2.9 EESO že dolgo opozarja na potrebo po spremembi paradigme, ki bo pri vprašanju dokončanja notranjega trga postavila v ospredje kakovost, namenila osrednjo pozornost praktičnim interesom in temeljnim pravicam državljanov, še zlasti potrošnikom in delavcem, in izenačila socialne vidike z gospodarskimi. To je del vizije, ki je usmerjena v ljudi, za razliko od dosedanjega, izključno gospodarskega pristopa, katerega posledica so vsesplošne omejitve, omahljivost, nejevolja in pomanjkanje zaupanja. ⁽⁵⁾

2.10 Sedanji predsednik Evropske komisije je na začetku svojega drugega mandata predstavil svojo novo vizijo enotnega notranjega trga za 21. stoletje ⁽⁶⁾, ki je sledila sporočilu Komisije *Agenda državljanov – Doseganje rezultatov za Evropo*. ⁽⁷⁾ Komisija je ustvarila vtis, da zagovarja temeljito spremembo svojega političnega pristopa k notranjemu trgu v končno korist državljanov in potrošnikov, s čimer je seveda vzbudila pričakovanja. Notranjega trga ni več obravnavala kot samostojno politiko, temveč kot del celovite strategije, predhodnice strategije Evropa 2020, med njegovimi glavnimi cilji pa je izpostavila povečanje zaupanja potrošnikov, spodbujanje gospodarskega povezovanja in socialne kohezije ter razvoj na znanju temelječe družbe v trajnostni Evropi sredi globaliziranega sveta. Glavni instrument tega novega pristopa je bila vse boljša regulacija v racionaliziranem in poenostavljenem zakonodajnem okolju. ⁽⁸⁾

⁽⁵⁾ Glej med drugim naslednja ključna mnenja EESO: UL C 39, 12.2.1996, str. 70; UL C 255, 14.10.2005, str. 22; UL C 204, 9.8.2008, str. 1; UL C 347, 18.12.2010, str. 8; UL C 44, 11.2.2011, str. 68 in informativno poročilo Učinek Lizbonske pogodbe na delovanje notranjega trga.

⁽⁶⁾ Sporočilo Komisije o enotnem trgu za državljane, COM(2007) 60 final, 21. februar 2007.

⁽⁷⁾ COM(2006) 211 final, 10. maj 2006.

⁽⁸⁾ UL C 77, 31.3.2009, str.15.

2.11 Da bi utrdila ta novi pristop, je Komisija zaprosila nekdanjega komisarja Maria Montija, naj pripravi podrobno poročilo, ki je bilo predstavljeno maja 2010. ⁽⁹⁾ Skoraj istočasno je Svet zaprosil skupino za razmislek, v kateri so bili ugledni posamezniki, med drugim Mario Monti, vodil pa jo je nekdanji španski predsednik vlade Felipe González, naj pripravi poročilo o obetih za Evropo do leta 2030. ⁽¹⁰⁾ Svojo vlogo je odigral tudi Evropski parlament in prav tako maja 2010 sprejel Grechovo poročilo, ki je bila podlaga za resolucijo o uresničitvi enotnega trga za potrošnike in državljane z dne 20. maja 2010. ⁽¹¹⁾

2.12 Vsi ti pomembni dokumenti v svojem bistvu opozarjajo, da je treba korenito spremeniti paradigmo pri opredeljevanju in izvajanju politik za dokončanje notranjega trga ter da je sedanjemu modelu pošla moč. Nadalje poudarjajo, da so kljub pomembnim dosežkom na nekaterih področjih rezultati na splošno premalo znani, pomanjkljivi in z več vidikov nezadovoljivi, in to v času, ko se Evropa sooča z nepričakovanimi izzivi in črnimi obeti.

2.13 Tovrstne pripombe in sklepe še utrjujejo redni zaporedni pregledi stanja notranjega trga ⁽¹²⁾, podrobne redne Eurobarometrove analize javnih mnenj, poslovnih tendenc in izkušenj z notranjim trgov v državah članicah, identične preglednice o oceni stanja za potrošnike na notranjem trgu ⁽¹³⁾ ter letna poročila Komisije o uporabi prava Skupnosti na splošno ⁽¹⁴⁾ s poudarkom na pravnem redu Skupnosti o varstvu potrošnikov ⁽¹⁵⁾. Ob ustrezni razlagi, analizi v skladu z ustreznimi merili in kritični presoji namreč nedvomno potrjujejo zaskrbljenost in dvome, izražene v omenjenih dokumentih.

2.14 Upati je bilo, da bo Komisija v odgovor na omenjene sklepe in glede na aktualno finančno krizo dejansko spremenila svoj politični pristop k enotnemu trgu in se odločila za popolnoma drugačen, nov pogled na enotni trg za 21. stoletje ter tako izpolnila pričakovanja, ki so jih v številnih izjavah izrazile vodilne politične osebnosti. Dokument o prednostnih nalogah za visokokonkurenčno socialno tržno gospodarstvo je tako pospremil razočaranje: kljub številnim priznanim prednostim je zgolj seznam 50 nepovezanih ukrepov brez očitnega strateškega pristopa, ⁽¹⁶⁾ njegove šibke točke in pomanjkljivosti pa so jasno izpostavljene že v resoluciji Evropskega parlamenta z dne 6. aprila 2011 ⁽¹⁷⁾.

⁽⁹⁾ Nova strategija za enotni trg – v službi evropskega gospodarstva in družbe.

⁽¹⁰⁾ Projekt Evropa 2030 – izzivi in priložnosti; prav tako objavljeno maja 2010.

⁽¹¹⁾ Resolucija EP A7-0132/2010.

⁽¹²⁾ SEC(2011) 372 final, 21. marec 2011.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 299 final, 4. marec 2011, to v veliki meri potrjuje raziskava Eurobarometra o uporabi e-komunikacij v gospodinjstvih.

⁽¹⁴⁾ COM(2010) 538 final, 1. oktober 2010.

⁽¹⁵⁾ UL C 18, 19.1.2011, str. 100.

⁽¹⁶⁾ UL C 132, 3.5.2011, str. 47.

⁽¹⁷⁾ Resolucija EP A7-0072/2011, ki temelji na poročilu odbora IMCO o enotnem trgu za Evropejce, (2010/2278 (INI), PE 456.691v02-00, 24. marec 2011), poročevalec g. CORREIA DE CAMPOS.

2.15 Te vrzeli tudi ni zapolnilo najnovejše sporočilo Komisije o izboru dvanajstih pobud, saj v njem ni razločiti skupne rdeče niti v temeljnem političnem pristopu za vzpostavitev notranjega trga, ki bi pojasnila, zakaj je omenjenih ducat pobud primernejših od katerih drugih, na primer tistih, ki jih v svojem mnenju navaja EESO ⁽¹⁸⁾.

2.16 Kljub temu se zdi, da nedavni izjavi predsednika Komisije in komisarja Barnierja ter najnovejši program Komisije ⁽¹⁹⁾ potrjujejo namero o spremembi paradigme pri prihodnjem uresničevanju notranjega trga. To potrujeta tudi Krakovska izjava ⁽²⁰⁾ in deklaracija evropskega usmerjevalnega odbora možganskega trusta Notre Europe.

3. Nova paradigma za dokončanje notranjega trga

3.1 Treba je ponoviti, da v skladu s politiko Skupnosti in ob upoštevanju temeljnih načel Lizbonske pogodbe **dokončanje notranjega trga ni samo sebi namen, temveč instrument** za doseg vrste političnih ciljev na različnih področjih. ⁽²¹⁾

3.2 Prav tako je pomembno ponoviti, da so ti cilji **hkrati ekonomski, socialni in okoljski ter vsi enako pomembni** in da je njihov končni namen zagotavljanje blaginje ljudi in spodbujanje vrednot človekovega dostojanstva, enakosti, svobode, solidarnosti, demokracije, pravne države in spoštovanja človekovih pravic (člena 2 in 3 PEU). ⁽²²⁾

3.3 Zato je treba ukrepe za dokončanje notranjega trga, katerih cilji so danes zakonsko veliko širši kot leta 1957, obravnavati z vidika omenjenih načel, vrednot in ciljev.

3.4 Notranji trg, ki je bil vse od začetka jasno zasnovan kot osrednji gospodarski steber zvezne naravnane Evrope, je treba vnovič premeriti skozi prizmo dogajanj zadnjih 30 let in aktualnega stanja. Sicer drži, da bi glede na trenutne okoliščine enotni trg utegnil postati nič več kot prostotrgovinsko območje (kot je njegova predhodnica Efta) in da njegova prihodnja podoba ni videti kot naravni rezultat nadnacionalnih političnih prizadevanj, temveč kot **najmanjši skupni imenovalec nacionalnih interesov posameznih evropskih držav**.

3.5 Zato je treba znova izrecno poudariti, da mora enotni trg **združiti nacionalne interese v celovit institucionalni**

⁽¹⁸⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 99.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 777 final, 15. november 2011.

⁽²⁰⁾ Po izvedbi foruma za enotni trg (ki jo pozdravljamo) 3. in 4. oktobra 2011.

⁽²¹⁾ UL C 93, 27.4.2007, str. 25.

⁽²²⁾ UL C 182, 4.8.2009, str.1.

sistem gospodarskega in finančnega upravljanja, ki ga je treba kaj kmalu preopredeliti in konkretizirati.

3.6 Prva poteza v tej smeri mora biti stvaren pogled na **omejitve notranjega trga** namesto poskusov, da bi ga z vsiljevanjem pogosto nepotrebnih in neupravičenih ukrepov, ki zgolj otežujejo poslovanje podjetjem, zlasti MSP (23), kamor sodijo tudi svobodni poklici, preobrazili v nekaj, kar ne more in ne sme postati. Tudi ukrepi za popolno harmonizacijo včasih niso upravičeni, saj bi moral biti poudarek na drugih vidikih, denimo na zagotavljanju kakovosti, kot to na primer velja za nekatera področja pravic in varstva potrošnikov. Poleg vidikov harmonizacije bi moralo imeti v evropski politiki notranjega trga osrednjo vlogo spet načelo "moč v raznolikosti".

3.7 Odločna, brezkompromisna in nepopustljiva podpora **programu za boljše pripravo zakonodaje** bo ključna. EESO je vselej aktivno sodeloval (24) v omenjenem programu, in sicer ne samo zaradi zagotavljanja tehnično brezhibnih besedil in odpravljanja nesmiselnih in škodljivih upravnih bremen, temveč tudi na bolj temeljni ravni, tj. z zavzemanjem za **proaktiven pristop k oblikovanju zakonodaje in upravnih praks** ter tvornim sodelovanjem civilne družbe in zainteresiranih gospodarskih strani na vseh ravneh načrtovanja in opredeljevanja zakonodaje. Odbor predvsem meni, da bi bilo treba pripisati večji pomen **predhodnim ocenam učinka**, po potrebi bolj sistematično uporabljati **uredbe namesto direktiv** za zagotavljanje zakonodajne skladnosti in, kadar je to upravičeno, imeti pogum za preizkušanje novih instrumentov, kot je **neobvezni režim**, ki so bolje prilagojeni razmeram od trenutne zapletene zakonodajne mešanice. (25) Takšen pogum je treba imeti tudi, ko se je treba odreči pobudam Skupnosti, če te niso učinkovite ali prinašajo le majhno korist.

3.8 Podobno pomembno je tudi **pregledati, poenostaviti in kodificirati pravni red Skupnosti in upravne formalnosti** (26) ter s kirurško natančnostjo odstraniti vse, kar je neuporabnega, nepotrebne, protiproduktivnega ali celo škodljivega (27). To je seveda treba storiti previdno, saj bi ob nezadostni koordinaciji lahko izpadli osrednji zakonodajni vidiki, ki so ključni za najpomembnejša področja.

(23) UL C 376, 22.12.2011, str. 51.

(24) UL C 24, 31.1.2006, str. 39; UL C 175, 27.7.2007, str. 21; UL C 48, 15.2.2011, str.107.

(25) UL C 24, 31.1.2006, str. 52; UL C 175, 28.7.2009, str. 26; UL C 21, 21.1.2011, str. 26.

(26) Povratek k pristopu, ki ga je opredelila Komisija v sporočilu o posodobitvi in poenostavitvi pravnega reda Skupnosti (COM(2003) 71 final) z dne 11. februarja 2003 in ga je Odbor tudi nedvoumno podprl (UL C 112, 30.4.2004, str. 4), a je odlejš očitno utonil v pozabo.

(27) Glej mnenja UL C 14, 16.1.2001, str. 1; UL C 125, 27.5.2002, str. 105; UL C 133, 6.6.2003, str. 5; UL C 309, 16.12.2006, str. 18; UL C 10, 15.1.2008, str. 8.

3.9 **Geslo bi moralo biti: "Ureditev, ne zadušitev."** Potrebni bosta inovativnost in kreativnost, pa tudi svež pogled na predloge iz prvega poročila skupine neodvisnih strokovnjakov o zakonodajnih in upravnih poenostavitvah, ki so večinoma ostali neuresničeni, a so še vedno aktualni in bi morali biti ustrezno izpeljani. (28)

3.10 **Standardizacija** ima pomembno vlogo za upoštevanje modela "novega pristopa", ki se nanaša tako na produkte kot storitve. (29) Vendar pa je tudi tukaj potrebna natančna analiza potrebe, učinkovitosti in učinkov zadevnih ukrepov, tako da je pri normiranju storitev smiselno razlikovati med storitvami za notranji trg.

3.11 Podobno bo treba na novo spodbuditi in razširiti **informacijski sistem za notranji trg (IMI)**, povečati njegov obseg in okrepiti upravno sodelovanje v skladu s predlogi in priporočili, ki jih je EESO že večkrat izrazil. (30) Enako bo treba prenoviti mrežo SOLVIT ter ji zagotoviti nov okvir in ustrezna sredstva.

3.12 Treba bo tudi premisliti in preoblikovati **vodilna načela izgradnje notranjega trga** – zlasti načela vzajemnega priznavanja, (31) subsidiarnosti (32) in sorazmernosti (33) ter previdnostno načelo, ki je bilo doslej omejeno na specifična področja (na primer na varnost hrane), a bi moralo biti priznано kot splošno – ter določiti nove načine za njihovo opredelitev, ki bodo tesneje povezani z dejanskimi interesi ljudi.

3.13 Treba je **preudarno določiti prednostna področja** in ne samo bolj ali manj naključno izbrati peščico vodilnih ukrepov. Treba je delovati v skladu z natančno določenimi merili, ki bodo odražala jasen politični pristop Evrope (ki ga za zdaj še ni) in **ljudi brezpogojno postavila na prvo mesto.**

(28) COM(95) 288 final, 21. junij 1995.

(29) Glej UL C 120, 16.5.2008, str. 1, UL C 376, 22.12.2011, str. 69 in UL C 68, 6.3.2012, str. 35

(30) Glej UL C 43, 15.2.2012, str. 14 in druga tam navedena mnenja.

(31) Znova je treba preučiti poročila Komisije o uporabi načela vzajemnega priznavanja, ki so se začela s sporočilom Komisije z dne 16. junija 1999 (COM(99) 299 final), a so bila nato opuščena; glej mnenje UL C 116, 20.4.2001, str. 14.

(32) Ponoven pregled poročila Molitor, da bi ga oprali krivične obtožbe, češ da "stori korak naprej in dva nazaj" (glej Alexis Feral: *Le principe de subsidiarité, progrès ou status quo après le Traité d'Amsterdam?*, v: *Revue du Marché unique européen*, I, 1998, str. 95), kar je bila posledica njegovega nerodnega izvajanja s strani Komisije, in ga postavili za pravi "izziv sprememb", kot si ga je zamislil Jacques Delors.

(33) Tu je treba upoštevati več mnenj Odbora o zaporednih letnih poročilih Komisije v skladu s členom 9 Protokola o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti.

3.14 Med prednostnimi področji morata izstopati **storitveni sektor na splošno** ⁽³⁴⁾ in **finančne storitve za prebivalstvo** ⁽³⁵⁾, ki najbolj zavirata dokončanje notranjega trga in kjer je največja potreba po inovativnih ukrepih in instrumentih. EESO zlasti poziva Evropsko komisijo, naj spremlja ter redno in pregledno poroča o izvajanju direktive o storitvah, ki je zaenkrat edini zakonodajni akt, ki zagotavlja odprtje čezmejne trgovine s storitvami.

3.15 Področje, ki terja posebno pozornost, je vzpostavitev **notranjega trga za čezmejno e-trgovanje** v praksi, in sicer zaradi socialno-ekonomskih koristi za evropske potrošnike na splošno in zlasti za ljudi, ki živijo v odročnejših predelih, oziroma ljudi z invalidnostjo. Koristi bi imela tudi podjetja v EU, še posebej MSP, saj bi tako razrešili kopicico že dolgo znanih vprašanj in težav. Vendar pa ključna orodja in mehanizmi, ki bi zagotovili zaupanje potrošnikov in njihovo zaščito ter ustvarili podjetjem naklonjeno okolje, še niso bili razviti. ⁽³⁶⁾

3.16 To še posebej velja za vprašanja drobitve trga, neskladja med veljavnimi predpisi, negotovost glede zasebnosti in zaupnosti podatkov, varnosti transakcij, pravnega varstva v primerih sporov, obstoja nezakonitih spletnih storitev, piratstva in kibernetske kriminalitete, ki bi jih morali povezano obravnavati različni generalni direktorati Komisije, da bi se vzpostavil **skladen zakonodajni okvir za resničen digitalni notranji trg**.

3.17 **Učinkovita uporaba prava Skupnosti** je področje, v katerega je treba vložiti več navora in kjer EU žal ni dosegla prepričljivih rezultatov. Le tako bo mogoče zagotoviti spoštovanje prava in učinkovito regulacijo ⁽³⁷⁾, saj presega ozko opredelitev "upravnega sodelovanja" ⁽³⁸⁾. V tem pogledu je **pravica do kolektivnega ukrepanja na evropski ravni** ključnega pomena za evropske državljane in jo je treba nedvoumno in nemudoma določiti kot dokončni način za ustrezno ugot-

vljanje odgovornosti pri kršitvah prava Skupnosti, kar bo spodbudilo prostovoljno upoštevanje zakonov. ⁽³⁹⁾

3.18 A najpomembneje bo opredeliti **parametre notranjega trga, ki v ospredje postavlja ljudi kot posameznike in državljanje**. Ta naloga ne sme biti prepuščena naključni skupini bolj ali manj razsvetljenih modrecev, temveč mora temeljiti na neposrednih prispevkih državljanov in civilne družbe ter mora upoštevati njihove pomisleke in zahteve kot tudi njihovo nezadovoljstvo in razočaranje.

3.19 Nujno je treba ukrepati, a hkrati zagotoviti, da bo to ukrepanje premišljeno in usklajeno. EESO zato ob dvajseti obletnici od leta 1992 predlaga **obdobje za razmislek** in kot svoj prispevek navaja nekaj tem, ki so po njegovem ključne za razpravo o tem področju.

3.19.1 Začeti je treba z razpravo, kako naj politiko notranjega trga vidno določajo temeljna načela in ključni cilji **Listine Evropske unije o temeljnih pravicah**, zlasti tisti iz naslovov IV in V, pri čemer mora biti posebna pozornost namenjena krepitvi socialne razsežnosti in pravic potrošnikov. ⁽⁴⁰⁾

3.19.2 Potrebna je tudi razprava o načinu **povezovanja sektorskih politik v okviru skupnega strateškega cilja** (ki obsegajo gospodarsko, industrijsko, trgovinsko, prometno, energetsko, okoljsko in potrošniško politiko ter politiko konkurence) **pod okriljem krovnega pravnega okvira, ki spodbuja povezovanje in krepi zaupanje socialnih in družbenih partnerjev** (potrošnikov, gospodinjstev, delavcev, podjetij, MSP itd.). Zato bi bilo treba vnovič ovrednotiti in spodbuditi strategijo Evropa 2020.

3.19.3 Nadalje potrebujemo razpravo, kako okrepiti in zagotoviti **ljudem svobodo gibanja in mobilnost**, še zlasti delavcem (zaposlenim ali samozaposlenim), učiteljem in študentom, zagotoviti, da so njihove socialne pravice – socialna varnost, pravno varstvo, nezgodno in zdravstveno zavarovanje, pokojnine ipd. – brez razlikovanja upoštevane v vseh okoliščinah, in hkrati pregledati sistem za priznavanje poklicnih kvalifikacij in izobrazbe. Pri tem morajo biti merilo visoki standardi kakovosti za varnost in zdravje potrošnikov v EU.

⁽³⁴⁾ Glej mnenja: UL C 221, 8.9.2005, str. 113; UL C 175, 27.7.2007, str. 14; UL C 318, 29.10.2011, str. 109.

⁽³⁵⁾ Glej mnenja: UL C 56, 24.2.1997, str. 76; UL C 95, 30.3.1998, str. 72; UL C 209, 22.7.1999, str. 35; UL C 157, 28.6.2005, str. 1; UL C 302, 7.12.2004, str. 12; UL C 221, 8.9.2005, str. 126; UL C 65, 17.3.2006, str. 113; UL C 65, 17.3.2006, str. 134; UL C 309, 16.12.2006, str. 26; UL C 318, 23.12.2006, str. 51; UL C 115, 16.5.2006, str. 61; UL C 100, 30.4.2009, str. 84; UL C 27, 3.2.2009, str. 18; UL C 100, 30.4.2009, str. 22; UL C 228, 22.9.2009, str. 62; UL C 228, 22.9.2009, str. 66; UL C 218, 11.9.2009, str. 30; UL C 318, 29.10.2011, str. 133.

⁽³⁶⁾ Ne glede na sporočilo Komisije z dne 22. oktobra 2009 o čezmejnem e-trgovanju med podjetji in potrošniki v EU, COM(2009) 557 final.

⁽³⁷⁾ Glej mnenja UL C 317, 23.12.2009, str. 67 in UL C 18, 19.1.2011, str. 95.

⁽³⁸⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 103.

⁽³⁹⁾ EESO upravičeno velja za zagovornika kolektivnega ukrepanja, saj se je temu vprašanju posvetil v številnih mnenjih, najbolj temeljito v: UL C 309, 16.12.2006, str. 1; UL C 324, 30.12.2006, str. 1; UL C 162, 25.6.2008, str. 1; UL C 228, 22.9.2009, str. 40; UL C 128, 18.5.2010, str. 97.

⁽⁴⁰⁾ Tu je treba upoštevati ugotovitve (in njihove posledice), predstavljene v poročilu Komisije o napredku na področju dejanskega uveljavljanja državljanstva EU v obdobju 2007–2010 (COM(2010) 602 final, 27. oktober 2010) in vzporedno objavljenem poročilu o državljanstvu EU iz leta 2010 – Odpravljanje ovir za pravice državljanov EU (COM(2010) 603 final, 27. oktober 2010).

3.19.4 Zaradi spodbujanja socialne vključenosti in zaposlovanja je na mestu tudi razprava o **učinkovitem odpiranju trgov dela** za vse evropske državljane ter – po temeljiti preučitvi – odpravljanju neupravičenega razlikovanja in omejitev.

3.19.5 Posebno pozornost je treba nameniti že davno zapozneli opredelitvi **ustreznega pravnega okvira za podjetja socialnega gospodarstva**, zlasti evropske fundacije, vzajemne družbe in združenja.

3.19.6 Prav tako je nujna razprava, kako vzpostaviti **jasen pravni okvir za storitve splošnega pomena in zlasti**

socialne storitve, določiti merila kakovosti najpomembnejših javnih storitev in razjasniti veljavne predpise o javnem naročanju, konkurenci in državni pomoči. ⁽⁴¹⁾

3.20 Za konec je treba združiti prizadevanja in vire za oblikovanje **učinkovite komunikacijske politike za enotni trg** pod okriljem usklajene in integrirane komunikacijske politike Evrope, ki vključuje ljudi ter upošteva javno mnenje in evropske medije pri razširjanju zanesljivih informacij med državljane Evrope, še zlasti potrošnike, z inovativno uporabo digitalnih medijev. ⁽⁴²⁾

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁴¹⁾ Glej mnenje EESO, UL C 161, 13.7.2007, str. 80.

⁽⁴²⁾ Glej raziskovalno mnenje EESO UL C 27, 3.2.2009, str. 152 in mnenje na lastno pobudo UL C 44, 11.2.2011, str. 62.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o socialnih učinkih nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/05)

Poročevalka: **Gabriele BISCHOFF**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. julija 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Socialni učinki nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju (mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) z 232 glasovi za, 8 glasovi proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve in priporočila

1.1 Evropa mora govoriti z enim glasom, ukrepati hitreje in manj obotavljivo ter slediti pravim receptom, da bi se lahko odločno spoprijeli z najtežjo finančno in gospodarsko krizo ter krizo zaupanja od nastanka EU.

1.2 EESO pozdravlja prizadevanja vlad držav članic, da bi odpravili nekatere pomanjkljivosti v sami zasnovi euroobmočja in postavili temelje za novo strukturo evropskega gospodarskega upravljanja. To je potrebno, ker dosedanja instrumenti in postopki niso uspeli doseči zaželeno odprave zadolžitve in makroekonomskih neravnesij. Vsekakor pa mora nova struktura gospodarskega upravljanja Evrope varovati demokratične pravice držav članic in njihovih svobodno izvoljenih parlamentov ter avtonomijo socialnih partnerjev in njihovo pravico do kolektivnih pogajanj.

1.3 Pri gospodarskem upravljanju je resda v ospredju gospodarska politika, a vpliva predvsem na socialne sisteme, saj s pretirno (pol)avtomatskih kazni države članice sili v nekatere reforme. EESO priporoča pametno in vzdržno konsolidacijo proračuna, ki bo zagotovila tudi potrebne socialne naložbe, da bi se tako izognili socialnim asimetrijam.

1.4 Nekateri od že izpeljanih ali načrtovanih varčevalnih ukrepov bodo imeli socialne posledice za ljudi in podjetja, če se bodo zoževale socialne storitve ali aktivne politike trga dela za ranljive skupine in razgrajevala potrebna socialna infrastruktura, na primer za varstvo otrok ali izobraževanje. To bo negativno učinkovalo na dostop do storitev in njihovo kakovost, s tem pa tudi na kakovost življenja ranljivih skupin.

1.5 EESO opozarja na vgrajeno navzkrižje ciljev med strategijo Evropa 2020 in gospodarskim upravljanjem Evrope. Izvajanje evropskega semestra in zakonodajnega šesterčka ne sme spodkopavati ciljev strategije Evropa 2020, npr. v zvezi z zmanjševanjem revščine, zato je treba vse ukrepe preveriti glede na to, ali bi lahko povečevali revščino.

1.6 EESO poudarja, da je nujno treba oceniti socialne učinke nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju, predvsem pa poziva k:

- 1) "paktu za socialne naložbe",
- 2) pravočasnemu in intenzivnemu sodelovanju predstavniških organizacij civilne družbe, zlasti socialnih partnerjev zaradi njihovih specifičnih nalog in pristojnosti, pri vseh ukrepih,
- 3) sklicu konvencije za oblikovanje strategije, ki bo temeljila na socialnem napredku, kot pripravi na bližajoče se spremembe Pogodbe,
- 4) "socialni varnostni mreži" s pomočjo enakovredne "večje socialne naravnosti" (socialnega upravljanja),
- 5) zagotavljanju in spodbujanju avtonomije socialnih partnerjev pri kolektivnih pogajanjih,
- 6) odpiranju novih virov prihodkov za konsolidacijo javnih proračunov,
- 7) povečanju učinkovitosti in utemeljenosti javnih izdatkov ter okrepljenemu boju proti davčnim utajam.

2. Nova struktura za spoprijemanje s krizo

2.1 Z Lizbonsko pogodbo se je utrdila socialna razsežnost Evrope, za cilj je bilo postavljeno socialno tržno gospodarstvo, temeljne socialne pravice so postale pravno zavezujoče, vsi projekti in pobude EU pa morajo biti opremljeni z oceno njihovega socialnega učinka. EESO že dolgo poudarja, da mora socialno tržno gospodarstvo v Evropi združevati konkurenčnost s socialno pravičnostjo. Pri tem gospodarska dinamika in socialni napredek nista v medsebojnem nasprotju, ampak se prepletata ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Mnenje EESO o socialni agendi, UL C 182, 4.8.2009, str. 65.

2.2 EESO je izrazil zadovoljstvo, da se je EU v svoji novi strategiji Evropa 2020 zedinila glede ciljev pametne, trajnostne in vključujoče rasti.

2.3 Evropska unija je trenutno v najhujši krizi od svojega nastanka. Finančna kriza se je v mnogih državah razvila v globoko gospodarsko, dolžniško in socialno krizo. Temu sta se pridružili še kriza zaupanja v evropske institucije in negotovost, kako naprej. Evropa mora govoriti z enim glasom, ukrepati hitreje in manj obotavljivo ter slediti pravim receptom.

2.3.1 V središču pozornosti so varčevalni programi in finančne varnostne mreže, medtem ko so ukrepi za izboljšanje gospodarskega upravljanja in večjo rast še naprej razdrobljeni in nejasni, razprava o prednostih in slabostih tesnejšega povezovanja pa ne more prav zaživeti.

2.3.2 Vse bolj prihajajo do izraza pomisleki, da ta kriza zaupanja prerašča v krizo demokracije, zlasti iz strahu pred sankcijami. EESO poudarja, da morajo neposredno izvoljeni nacionalni parlamenti v skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostjo svobodno odločiti o svojem proračunu in sestavi vlade.

2.3.3 Že v več mnenjih je Odbor opozoril, da je sedanja kriza postala posebna preizkušnja za Evropo. Varčevalna politika povzroča v številnih državah socialne nemire ter spodbuja protievropsko in nacionalistično razpoloženje.

2.4 Politika EU in vlade držav članic so se na t. i. dolžniško krizo, ki je nastala v zadnjih letih po finančni krizi tudi zaradi intenzivne deregulacije finančnih trgov, odzvale s prisilnimi varčevalnimi programi, da bi tako poskusile pomiriti finančne trge. Odbor je že večkrat izrazil strinjanje z Evropsko komisijo, ki je kljub precejšnjemu nasprotovanju pripravila predloge za davek na finančne transakcije in stabilnostne obveznice⁽²⁾.

2.5 Hkrati so bili izpeljani poskusi, da bi odpravili nekatere pomanjkljivosti v sami zasnovi euroobmočja in postavili temelje za novo strukturo evropskega gospodarskega upravljanja. To naj bi v prihodnosti pomagalo okrepiti usklajevanje gospodarske politike, poostri proračunsko politiko in nadzor ter povečati konkurenčnost⁽³⁾. Jeseni 2011 je Evropski parlament potrdil pet uredb in direktivo o prenovi evropskega gospodarskega upravljanja (t. i. šesterček).

⁽²⁾ Mnenji EESO o davku na finančne transakcije, UL C 44, 11.2.2011, str. 81, in o letnem pregledu rasti, UL C 132, 3.5.2011, str. 26.

⁽³⁾ Primerjaj seznam iz mnenja EESO o letnem pregledu rasti, UL C 132, 3.5.2011, str. 26.

2.5.1 Ta zakonodajni šesterček o gospodarskem upravljanju temelji na treh stebrih:

- krepitvi Pakta stabilnosti in rasti: postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem predvideva dodatna, precej strožja pravila za konsolidacijo proračuna in omejitev javnega dolga, ki bodo države članice zavezovale k zaježitvi sedanje zadolžitve na raven 60-odstotne zgornje meje iz Maastrichtske pogodbe, ne glede na gospodarska gibanja, v roku 20 let. To je prociklično in lahko potencialno ogrozi rast in zaposlovanje;

- uvedbi "postopka v zvezi s čezmernim neravnovesjem": pri tem gre za popolnoma nov politični pristop na ravni EU, s katerim naj bi zaznali in odpravljali makroekonomska neravnovesja, ki bi lahko ogrozila stabilnost skupne valute;

- uveljavljanju Pakta stabilnosti in "postopka v zvezi s čezmernim neravnovesjem" s pomočjo dejansko občutnih sankcij: priporočila EU za optimaliziranje političnih odločitev na nacionalni ravni obstajajo vse od podpisa Maastrichtske pogodbe. Popolnoma novo je to, da naj bi ta priporočila odslej spremljale skorajda samodejne kazni za države euroobmočja. To naj bi dosegli s t. i. glasovanjem z obratno večino, kar je precej vprašljivo, saj gre za popolnoma nov postopek, ki še ni bil predviden s Pogodbo. Če poenostavimo, to pomeni, da se predlog Komisije, naj se državi članici, ki se ni držala priporočil Komisije, naloži letna kazen v višini 0,1–0,2 % BDP, sprejme, če v desetih dneh proti njemu ne glasuje Svet v sestavi finančnih ministrov s kvalificirano večino. S tem bi se postopek sankcioniranja zelo avtomatiziral, države članice pa bi bile prisiljene nadvse resno upoštevati politična priporočila EU.

2.5.2 Komisija je 23. novembra 2011 dopolnila zakonodajni šesterec z dvema novima uredbama: prva se nanaša na povečan nadzor nad državami članicami, katerih finančna stabilnost je resno ogrožena, druga pa na nadzor in popravek predlogov proračuna držav članic. S prvo se bodo razširila, okrepila in poglobila posebna gospodarskopolična priporočila za države, ki so v programu makroekonomskega prilagajanja. Nespoštovanje teh priporočil bo privedlo do zaustavitve plačil iz strukturnih skladov in socialnega sklada EU. Z drugo uredbo dobi Komisija dodatna pooblastila za nadzor državnih proračunskih postopkov, države članice pa so obvezane uvesti zavezujoča pravila glede višine proračunskega primanjkljaja. Obe uredbi naj bi okrepili medsebojni pritisk in inherentne prociklične učinke z dobro znanimi posledicami.

2.5.3 Šestmesečni "evropski semester" je bil uveden z namenom, da bi preprečili nasprotujoče si javnofinančne zahteve držav članic in bolje nadzirali uresničevanje ciljev iz strategije Evropa 2020. S tem naj bi zagotovili, da bi države članice v

svojem načrtovanju proračuna dejansko pravočasno upoštevale glavne cilje EU, in sicer pred parlamentarnim glasovanjem o naslednjem proračunu. Pri gospodarskem upravljanju je resda v ospredju gospodarska politika, a vpliva predvsem na socialne sisteme, saj s pretnjo (pol)avtomatskih kazni države članice sili v prenovo teh sistemov.

3. Socialni učinki novih predpisov

3.1 V četrtem letu finančne in gospodarske krize se gospodarske in zaposlitvene možnosti še naprej poslabšujejo. Brez dela je 23 milijonov ljudi; po zadnjih podatkih o brezposelnosti⁽⁴⁾ je bila septembra 2011 stopnja brezposelnosti v 27 državah članicah 9,7-odstotna, v euroobmočju pa 10,2-odstotna, kar je več kot v enakem obdobju leta 2010. Med letoma 2008 in 2011 se je stopnja brezposelnosti mladih zvišala s 15,5 % na 21,4 %, stopnja neaktivnosti pa s 55,6 % na 56,9 %. V Grčiji in Španiji je med mladimi skoraj vsak drugi brezposeln⁽⁵⁾. To pomeni, da več kot pet milijonov mladih ni v delovnem razmerju ali vključenih v izobraževanje. Zabeleženo povečanje števila zaposlenih za 1,5 milijona do sredine leta 2011 ni moglo ublažiti velikanske izgube 6 milijonov delovnih mest v času krize. Porast zaposlenosti je v glavnem posledica večjega števila delovnih razmerij za določen čas ali s krajšim delovnim časom.

3.2 Glede na to so bile številke o gospodarski rasti v ekonomskih napovedih popravljene izrazito navzdol, Evropska komisija pa je v svoji nedavno objavljeni jesenski napovedi za obdobje 2011–2013 ugotovila, da se je "okrevanje evropskega gospodarstva ... zaustavilo", "nezaposlenost pa naj bi ostala na trenutni visoki ravni"⁽⁶⁾.

3.3 Svetovna bančna kriza iz let 2007–2009 je prešla neposredno v sedanjo krizo državne zadolženosti, saj so države vložile znatna sredstva v reševanje bank in državna jamstva, da bi ubranile monetarni sistem pred propadom. Tako so dolgovi v povprečju narasli s 60 na 80 % BDP, s čimer se je bistveno zmanjšal manevrski prostor za samodejne stabilizatorje in druge proticiklične ukrepe. To pomeni, da je pri prilagoditvah glavno breme na trgu dela in socialni politiki. Različnim političnim pobudam EU je skupno to, da želijo plače uporabiti kot glavni instrument prilagoditve, in sicer z nižanjem in deflacijo plač.

3.4 EESO meni, da bi lahko takšen razvoj imel nevarne posledice tako za temeljno dobro stanje gospodarstva kot za

socialni ustroj Evrope. Kakor je poudaril Odbor za socialno zaščito v svojem poročilu o socialnih učinkih gospodarske krize, bodo že izpeljani ali načrtovani varčevalni ukrepi vplivali na socialno vključenost, saj bodo črtane storitve in ugodnosti za ranljive skupine, na primer invalide. To bo neugodno učinkovalo na dostop do javnih storitev in njihovo kakovost ter povzročilo negativne posledice za ljudi in podjetja⁽⁷⁾. Zaradi visokih obrestnih mer je skorajda nemogoče, da bi države članice zmanjšale svoj proračunski primanjkljaj in zadolženost. Na primer, Grčija že od pomladi 2011 beleži primarni presežek v svojem proračunu, vendar se njen primanjkljaj zaradi nevezdržnega bremena obrestnih mer še naprej povečuje.

3.5 Varčevalni ukrepi, ki ogrožajo prav potrebne socialne naložbe, bodo recesijsko spiralo še poslabšali. Zaradi pomanjkanja novih možnosti za rast varčevanje pri izdatkih negativno vpliva na prihodkovno stran proračuna ter vodi v nižanje davčnih prihodkov in povečevanje socialnih dajatev za brezposelne. Poleg tega grozi nevarnost nadaljnje večanja proračunskega primanjkljaja, kar lahko privede do katastrofalnih posledic na finančnih trgih, ki pozorno spremljajo dogajanje v vseh državah članicah.

3.5.1 Varčevalni ukrepi, zaradi katerih se zmanjša končno povpraševanje v eni od držav članic, pa lahko sprožijo tudi verižno reakcijo v drugih državah in posledično recesijsko spiralo, in sicer v verigi ustvarjanja vrednosti celotnega notranjega trga ali preko trgovine. Sočasno uvajanje varčevalnih programov v več državah še poslabšuje možnosti rasti, zaradi česar lahko nastane začaran krog negotovosti naložb, med drugim pri naložbah v izobraževanje in usposabljanje, raziskave in inovacije, zaposlovanje in potrošnjo.

3.6 Odbor meni, da bi morali pri pripravi in izvajanju ukrepov gospodarskega upravljanja EU natančno preučiti, ali in koliko so negativna gospodarska gibanja v državah članicah in regijah povezana tudi z neravnovesji na trgu, procesi tržne koncentracije in zlorabo trga s strani velikih koncernov. Po njegovem mnenju bi morali sprejeti učinkovite protiukrepe na vseh ravneh – npr. usklajene ukrepe na davčnem področju – in jih vključiti med ukrepe za konsolidacijo. Pri tem naj bi se okrepila konkurenčnost malih in srednje velikih podjetij pa tudi izvozno usmerjene industrijske proizvodnje. Poleg tega bi morali sprejeti tudi potrebne strukturne ukrepe za zagotovitev rasti in ustvarjanje delovnih mest.

3.7 Odbor obžaluje, da so vsi s tem povezani politični ukrepi asimetrični in strukturno enostranski: iz nekega pisma komisarja Ollija Rehna poljskemu predsedstvu je razvidno stališče Komisije v zvezi z neravnovesji znotraj euroobmočja – Komisija se sicer zaveda, da bi velik zunanji primanjkljaj lahko povzročil težave, medtem ko se ji presežki na tekočem računu plačilne bilance ne

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF.

⁽⁵⁾ Skupno poročilo o zaposlovanju 2011, COM(2011) 815 final, str. 2 in 4.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=en>.

⁽⁷⁾ Skupna ocena socialnih učinkov gospodarske krize in političnih odzivov za leto 2010, ki sta jo pripravila Odbor za socialno zaščito in Evropska komisija, str. 9–10.

zdijo problematični za povezanost skupne valute ⁽⁸⁾. Novo določitev pogojev za konkurenčni položaj je razumeti tako, kot da so problem tistih držav, ki se zadolžujejo, da bi pokrile zunanje primanjkljaje, medtem ko se države s presežki še spodbuja k njihovem ustvarjanju.

3.8 Pri pripravi preglednice ("scoreboard") za "makroekonomska neravnovesja" Komisija določa kazalnike tako, da bo mogoče takoj zaznati dinamična plačna gibanja in jih podvreči preiskavi, medtem ko se bodo države članice, ki stavijo na nazadovanje plač, lahko preprosto spregledale. Razmišlja se tudi o "relativnih" primerjavah, pri katerih bi primerjali dogajanja v zvezi s stroški dela na enoto glede na glavne konkurente. Takšne primerjave so lahko koristne za ugotavljanje divergentnega razvoja konkurenčnosti, vendar ne smejo privedi do tega, da bi višanje plač samodejno ocenjevali kot negativno, nizke plače in kolektivne pogodbe o plačah pa kot pozitivno. Namesto tega morata postati priznana vodilo za višanje plač razvoj produktivnosti in inflacija.

3.9 EESO še zlasti obžaluje, da so se države članice obvezale k ukrepom in ravnanju, ki so zunaj njihovega dosega in na katere nimajo vpliva. V členu 3 Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnovesij se omenja preglednica kazalnikov (t. i. "scoreboard"), ki je jedro opozorilnega mehanizma. S temi kazalniki so določeni spodnji in zgornji pragji za notranja in zunanja makroekonomska neravnovesja, katerih prekoračitev naj bi sprožila postopek v zvezi s čezmernim neravnovesjem. Med kazalniki so tudi stroški dela na enoto, kljub temu, da so ti predvsem rezultat avtonomnih kolektivnih pogajanj socialnih partnerjev in ne sodijo v okvir državne gospodarske politike.

3.10 Zato EESO zagovarja stališče, da bi morali biti socialni partnerji redno vključeni v izvajanje te uredbe, tako na ravni euroobmočja kot na nacionalni ravni. Odbor poudarja, da se avtonomija socialnih partnerjev ne sme postavljati pod vprašaj ne glede na obliko institucionalizacije njihovega sodelovanja pri izvajanju uredbe ter da je treba v celoti spoštovati konvenciji Svetovne organizacije dela št. 87 in 98. Poleg tega bi moralo biti upoštevanje splošnih ciljev Evropske unije, zlasti socialnega napredka in usklajevanja socialnih politik v smeri izboljševanja, bistven sestavni del teh prizadevanj, prav tako se morajo spoštovati temeljne socialne pravice, ki izhajajo iz člena 52(1) Listine EU o temeljnih pravicah.

3.11 V času gospodarskih in socialnih težav in sprememb je pomembno, da se v proces in izvajanje ukrepov gospodarskega upravljanja in konsolidacije vključijo tudi socialna združenja, ki dajejo dragocen prispevek k izobraževanju in preventivnemu delovanju, zaposlovanju in socialnemu miru na podlagi spoštovanja človekovega dostojanstva in družbene solidarnosti.

⁽⁸⁾ Dopis Janu Vincent-Rostowskemu z dne 4. novembra 2011 glede obravnave primanjkljajev in presežkov na tekočem računu plačilne bilance v postopku v zvezi s čezmernim neravnovesjem.

4. Socialni učinki ukrepov v državah članicah

4.1 EESO je zelo zaskrbljen zaradi socialnih posledic sedanje krize, ki so razločno vidne v večini držav članic, in priporoča, naj bodo strukturne reforme zasnovane tako, da bosta upoštevana rast in zaposlovanje. Zagotavljanje in spodbujanje pravic zaposlenih in temeljnih socialnih pravic pozitivno vplivata na celotno gospodarsko produktivnost. Načeloma pa je treba poskrbeti za to, da so davčni prihodki zadostni za normalno delovanje vlad in da so davčne utaje odločno zatrte.

4.1.1 EESO z zaskrbljenostjo ugotavlja, da se nacionalne in regionalne razlike povečujejo. To ogroža proces evropskega povezovanja, saj gospodarska in socialna kohezija znotraj Unije v današnji sestavi prvič znatno nazaduje. V preteklosti so se namreč socialne in gospodarske razlike začasno povečale samo ob pristopu novih držav članic.

4.2 Odbor za socialno zaščito je v svojem poročilu o socialnih učinkih krize prišel do sklepa, da se je zaradi finančne in gospodarske krize občutno poslabšal socialni položaj velikega dela prebivalstva, zlasti mladih, začasno zaposlenih in priseljencev, brezposelni pa so v vseh državah članicah glede revščine ena najbolj ogroženih skupin ⁽⁹⁾. Takšne razmere so povzročile socialne nemire in proteste v Grčiji, Španiji in mnogih drugih državah članicah.

4.3 Tudi zadnja anketa Eurostata za leto 2011 kaže, da so državljani EU zaskrbljeni in da opažajo porast revščine.

Narajajoča večina Evropejcev je mnenja, da se revščina povečuje. Na vprašanje, ali se je revščina v zadnjih treh letih povečala ali zmanjšala, je 86 % celotnega prebivalstva Evrope odgovorilo, da se je povečala. Takšno mnenje je bilo bistveno bolj razširjeno kot leto prej, jeseni 2010. Samo 22 % Evropejcev je prepričanih, da se proti revščini ustrezno ukrepa ⁽¹⁰⁾.

4.4 EESO tudi močno skrbi, da se bo Evropa zaradi socialnih učinkov ukrepov za spoprijemanje s krizo še bolj razcepila, kar bo privedlo do upadanja javne podpore. Za uspeh pri reševanju krize pa je nujno, da Evropa ponovno pridobi zaupanje državljanov in državljank.

⁽⁹⁾ Glej Ažurirano skupno oceno socialnih vplivov gospodarske krize in odzivov politike nanjo, ki sta jo pripravila Odbor za socialno zaščito in Evropska komisija (2010), 26. november 2010 (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), str. 2.

⁽¹⁰⁾ Posebna raziskava Eurobarometra št. 377.

4.5 Odbor je mnenja, da je treba na vsak način preprečiti, da bi varčevalni ukrepi povečali nevarnost revščine. Izpeljati je treba učinkovito oceno socialnih učinkov, da bi preučili, kako bi lahko v spremenjenih razmerah še vedno dosegli cilj pomagati 20 milijonom ljudi iz revščine in socialne izključenosti ter s katerimi ukrepi. Druga plat naraščajoče revščine je povečevanje premoženja in dobičkov kot posledica neustreznih davčnih in proračunskih strategij v nekaterih državah članicah. Struktura gospodarskega upravljanja Evrope in izvajanje evropskega semestra ne smeta privedi do tega, da ne bi mogli doseči cilja zmanjšanja revščine v okviru vseobsegajoče strategije Evropa 2020.

5. Potreba po temeljitih ocenah skupnih učinkov

5.1 EESO je leta 2011 izpostavil, da je horizontalna socialna klavzula (člen 9 PDEU) bistvena novost, ki Unijo obvezuje pri izvajanju njenih politik⁽¹⁾.

5.2 V tej zvezi je EESO že opozoril na to, da se mora horizontalna socialna klavzula uporabljati za široka področja in splošno strukturo novega socialno-ekonomskega upravljanja EU skladno s strategijo Evropa 2020, kakor se je leta 2010 dogovoril Evropski svet⁽²⁾. To vključuje tudi evropski semester in t. i. zakonodajni šesterček pa tudi pakt "evro plus" in varnostne mreže.

5.3 EESO poudarja, da krizni ukrepi nikakor ne smejo privedi do kršitev pravic, zajamčenih z Listino o temeljnih pravicah. Treba pa je tudi ugotoviti, kateri ukrepi bodo potrebni v letu pred nami, da bi zagotovili varovanje teh temeljnih pravic⁽³⁾.

5.4 Odbor za socialno zaščito in Evropska komisija sta bila skupaj kritična do dejstva, da so doslej le maloštevilne države članice izvedle oceno socialnih učinkov, ki jih imajo ukrepi za javnofinančno konsolidacijo⁽⁴⁾.

5.5 EESO poudarja, da je nujno treba oceniti socialne učinke nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju. EU se je zavezala k spodbujanju socialnega vključevanja – tega pa ni povežala samo s kvantitativnimi cilji, ampak je s temeljnimi socialnimi pravicami tudi kvalitativno zapisala v Pogodbo. To neposredno vpliva na kakovost življenja prebivalstva; v ocenah socialnih učinkov mora biti kvantitativno in kvalitativno upoštevano in predstavljeno. Zakonodajni predlogi so bili doslej le redko

opremljeni z oceno učinka, pri čemer so bili socialni učinki pogosto deležni bolj malo pozornosti, ugotovitve pa največkrat sploh niso bile upoštevane⁽⁵⁾.

6. Evropa potrebuje pakt za socialne naložbe

6.1 Glede na neposredno in posredno poseganje v socialne pravice, strukture in zakonodajne pridobitve, ki se dogaja na popolnoma nov in doslej nepoznan način, je treba – na podlagi temeljiti in neodvisnih ocen socialnih učinkov – razviti vseobsegajoč koncept, v katerem bodo vse tesneje med seboj povezani naslednji elementi:

6.1.1 Pravočasno in intenzivno sodelovanje socialnih partnerjev pri vseh ukrepih

6.1.1.1 Vsi ukrepi, tako sprejeti kot načrtovani za prihodnost, bi se morali izvajati šele po izčrpnem posvetovanju s socialnimi partnerji, navsezadnje že na podlagi člena 152 PDEU. To zlasti velja tudi za varčevalne zahteve, ki so sicer proglašene za povsem gospodarske ali proračunske in so usmerjene na poslabševanje socialnega položaja. Primer takšne potrebe po sodelovanju socialnih partnerjev je delovna skupina EU za tehnično pomoč Grčiji. Poleg tega morajo pri vseh ukrepih pravočasno in intenzivno sodelovati tudi socialna združenja in nevladne organizacije.

6.1.2 "Pakt za socialne naložbe"

6.1.2.1 EESO je načeloma mnenja, da se iz krize, kakršna vlada v Grčiji in drugih državah članicah, ne da prebiti z varčevanjem, ampak z rastjo. V okviru gospodarskega upravljanja Odbor predlaga uvedbo trajnostnih naložb v kvalifikacije, infrastrukturo in produkte ter spodbujanje naložb v socialno gospodarstvo, socialno podjetništvo⁽⁶⁾ in socialne storitve.

6.1.2.2 To naj bi dosegli s paktom za socialne naložbe. Tako se EESO pridružuje zahtevi, ki so jo predstavili Vandenbroucke, Hemerijk in Palier. Ti pisci OSE (*European Social Observatory*) vidijo glavno nalogo v tem, da se tako na ravni EU kot v državah članicah poskrbi za vzajemno podporo med dolgoročnimi socialnimi naložbami in kratkoročnimi ukrepi za javnofinančno konsolidacijo. Okvir za to bi se lahko vzpostavil na podlagi ciljev iz strategije Evropa 2020. Pogoji za to je, da se pakt za socialne naložbe EU trdno zasidra v razvojno naravnani proračunski politiki in finančni zakonodaji. Nov makroekonomski in proračunski nadzor mora torej spremljati uvedba pakta za socialne naložbe⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Mnenje EESO o krepitvi kohezije EU in bolj usklajeni politiki EU na podlagi horizontalne socialne klavzule v členu 9 PDEU, (UL C 24, 28.1.2012, str. 29).

⁽²⁾ Prav tam.

⁽³⁾ Mnenje EESO o strategiji za učinkovito izvajanje Listine o temeljnih pravicah, UL C 376, 22.12.2011, str. 74.

⁽⁴⁾ Glej opombo 9.

⁽⁵⁾ Tako ocenjuje Evropska mreža za boj proti revščini, 2011.

⁽⁶⁾ Socialna podjetja so ključna sestavina evropskega socialnega modela. EESO podpira politični okvir in akcijski načrt, ki ju je oblikovala Komisija za spodbujanje socialnih podjetij v Evropi, in poudarja, da ju je treba dosledno izvajati tako na ravni EU kot na nacionalni ravni. Mnenje EESO Socialno podjetništvo in socialna podjetja, UL C 24, 28.1.2012, str. 1.

⁽⁷⁾ Vandenbroucke, Frank, Palier, *The EU needs a social investment pact* (EU potrebuje pakt za socialne naložbe), OSE št. 5, 2011, str. 5.

Odbor je zelo zaskrbljen nad tem, kakšne socialne posledice bi imelo v okviru kriznih ukrepov nižanje že sicer nizkih pokojnin. Vnovič poziva Komisijo, naj naredi prve korake k opredelitvi ustrezne pokojnine, ki bo veljala za celo EU ⁽¹⁸⁾.

6.1.3 Odpiranje novih virov prihodkov za javne proračune

6.1.3.1 S sredstvi iz javnega proračuna je nemogoče urediti vse: rešiti banke, povečati socialne izdatke, financirati inovativne naložbe in podpirati podjetja. Država mora nujno najti nove vire prihodkov. Hkrati se morata povečati učinkovitost in utemeljenost javnih izdatkov. Po mnenju EESO je treba razširiti osnovo za davčne prihodke držav članic, med drugim s pobiranjem davka na finančne transakcije, zaprtjem davčnih oaz, koncem tekmovanja v zniževanju davkov in z ukrepi za preprečevanje davčnih utaj. Obenem mora biti dosti večji poudarek na kakovosti naložb; vse države članice se morajo zavezati k socialnim naložbam, konsolidacijo proračuna pa dosegati z rastjo in reformami. Poleg tega je treba na splošno razmisliti o davčnih sistemih, pri čemer bo treba upoštevati vprašanja v zvezi z davčnimi prispevki za različne vrste dohodka in premoženja ⁽¹⁹⁾.

6.1.4 "Socialna varnostna mreža" s pomočjo enakovredne "večje socialne naravnosti" (socialnega upravljanja)

6.1.4.1 Brez "socialne varnostne mreže" (Jean-Claude Juncker) bo struktura EU nepopolna, razvoj Evrope pa bo nazadoval. EU bi tako postala zgolj gospodarska in proračunska unija, daleč od svoje opredelitve za socialno tržno gospodarstvo. Odbor izrecno svari pred takšnim razpletom.

6.1.4.2 EESO zagovarja odgovorno državno ravnanje na gospodarskem in socialnem področju (gospodarsko in socialno upravljanje). Kratkoročna konsolidacija mora biti dosti močnejše povezana s cilji strategije Evropa 2020 za krepitev pametne rasti, socialne kohezije in socialne vključenosti.

6.1.4.3 EU mora še naprej zagotavljati, da bodo pri vseh gospodarskih in proračunskih ukrepih upoštevani socialni cilji iz primarne zakonodaje ter temeljne socialne pravice, zlasti pravici do kolektivnih pogajanj in stavke, ter da ne bo prišlo do poslabšanja socialne zakonodaje.

6.1.5 Sklic konvencije za oblikovanje strategije, ki bo temeljila na socialnem napredku, kot priprava na bližajoče spremembe Pogodbe

6.1.5.1 EESO se izrecno zavzema za sklic konvencije na to temo. Glede na napovedane korenite spremembe Pogodbe sta potrebna široka razprava in doseganje demokratične legitimnosti. Tako kot pri zadnji konvenciji je nujna udeležba nacionalnih parlamentov, Evropskega parlamenta, socialnih partnerjev in Evropskega ekonomsko-socialnega odbora. V vmesnem poročilu in časovnem načrtu mora biti zagotovljeno, da bodo hkrati s spremembami Pogodbe načrtovane tudi socialne določbe, dosežki v zvezi s tem pa morajo biti predstavljeni v poročilu o izvajanju dogovorjenih ukrepov, ki naj bi bilo objavljeno marca.

6.1.6 Zagotavljanje in spodbujanje avtonomije socialnih partnerjev pri kolektivnih pogajanjih

6.1.6.1 EESO ponovno potrjuje svoje stališče, da obveznosti iz Listine EU o temeljnih pravicah veljajo za vse institucije in organe EU, zaradi česar je vsakršno poseganje v avtonomijo kolektivnih pogajanj nedopustno, Evropska komisija pa mora proti temu takoj ukrepati. Vsekakor pa ne sme sama dajati priporočil državam članicam, ki bi bila v nasprotju z Listino o temeljnih pravicah. Nasprotno, storiti mora vse za spodbujanje temeljnih pravic, ne samo za njihovo zaščito. Kriza je preizkus, koliko je kultura temeljnih pravic v Evropi dejansko uveljavljena ⁽²⁰⁾.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Mnenje EESO o Zeleni knjigi za ustrezne, vzdržne in varne evropske pokojninske sisteme, UL C 84, 17.3.2011, str. 38.

⁽¹⁹⁾ Mnenje EESO o rezultatih vrha o zaposlovanju, točka 3.4.2; UL C 306, 16.12.2009, str. 70.

⁽²⁰⁾ Glej opombo 13.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o socialni ekonomiji v Latinski Ameriki (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/06)

Poročevalec: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 18. januarja 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Socialna ekonomija v Latinski Ameriki.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 24. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 141 glasovi za, 3 glasovi proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO želi v tem mnenju preučiti socialno ekonomijo v Latinski Ameriki kot organizirano področje civilne družbe, ki do zdaj v glavnem ni bilo vključeno v dejavnosti sodelovanja z Evropsko unijo. Pri tem bo upoštevana raznolikost Latinske Amerike, pa tudi razlike med tema dvema svetovnjima regijama. Zato je ne glede na druga možna poimenovanja v tem mnenju najbolje uporabiti pojem "socialna in solidarnostna ekonomija" (SSE).

1.2 Združeni narodi so v resoluciji 47/90 prvo soboto v juliju določili kot mednarodni dan zadrug, v resoluciji 64/136 pa leto 2012 kot mednarodno leto zadrug. Mednarodna organizacija dela je že večkrat (predvsem pa v svoji resoluciji 193) poudarila pozitivne vidike zadružništva in SSE. Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka sta ravno tako pokazala interes za ta sektor. Tudi EU je že večkrat poudarila pomen zadrug in socialne ekonomije. EIB sodeluje v projektih z latinskoameriški podjetji s področja SSE. Tudi Mercosur in druge latinskoameriške institucije so storile podobno. V tem mnenju je predstavljeno enako stališče, kot ga imajo te mednarodne organizacije.

1.3 Mnenje bo služilo tudi kot podlaga za delo EESO pri pripravi 7. seje organizacij civilne družbe EU-Latinska Amerika, ki bo leta 2012 v Santiagu v Čilu. Predstavniki SSE iz Latinske Amerike in EU naj bi bili povabljeni tako na pripravljala dela kot na samo srečanje, da bi preučili to mnenje s pomočjo konstruktivnega dialoga. Predlagamo, da bi se na tem 7. srečanju izrekli tudi o rezultatih tega dialoga. EESO meni, da rešuje SSE v Latinski Ameriki hude primere socialnih in ekonomskih neenakosti ter kršitev temeljnih pravic. Gre za ključni instrument v boju za dostojno delo in odpravo socialno-ekonomske neformalnosti ter za lokalni razvoj in socialno kohezijo. SSE spodbuja pluralnost in ekonomsko demokracijo. Zato je treba v prvi vrsti spodbujati vse te zmogljivosti in učinke ter s tem prispevati k potrebnim spremembam proizvodnega modela.

1.4 Zelo je koristno, da obstaja več različnih usmeritev SSE v Latinski Ameriki in da med seboj sodelujejo. Po eni strani moramo zagotoviti, da se bo bolj podjetniško usmerjeni del SSE zavzemal za cilje, ki bodo temeljili na načelu solidarnosti, in ne bo dajal prednosti povečevanju dobičkov, pač pa se bo bolj zavzemal za doseganje splošne blaginje. Po drugi strani pa mora del SSE, ki je usmerjen bolj v socialno-politične spremembe, razumeti, da morajo biti podjetja učinkovita, imeti dobiček in ustvarjati mreže, ki jim bodo omogočile obstoj na trgu. Zato se SSE ne sme umeščati v ekonomijo revščine, temveč je treba spremeniti tendence ter vključiti razvoj, gospodarsko učinkovitost in socialno pravičnost, da bi odpravili vsakršno asimetrijo.

1.5 SSE v Latinski Ameriki se sooča s temeljnimi vprašanji, ki otežkočajo razvoj, in med najhujšimi je pomanjkanje socialne in institucionalne prepoznavnosti. Za to je krivo tudi pomanjkanje natančnih procesov merjenja in kvantificiranja, kar ovira ocenjevanje njene razsežnosti in njenih pomembnih vplivov na družbo. Nujno potrebujemo več ukrepov za pridobitev mednarodno priznanih statističnih podatkov v latinskoameriških državah, kar vključuje sodelovanje mednarodnih organizacij, kot so CEPAL, ICA Americas, FUNDIBES, CICOPA in CIRIEC. To, da njene predstavniške organizacije niso institucionalno navzoče, je ravno tako hud problem, ki ga je treba rešiti tako, da jo javna uprava in drugi socialni akterji upoštevajo kot partnerja v okviru posvetovalnih organov o socialni in ekonomski politiki. Ekonomsko-socialni sveti in drugi organi za udeležnost v družbi so dober instrument za vključitev organizacij SSE.

1.6 Razen nekaj svetlih izjem odsotnost celostnih in participativnih javnih politik v zvezi s SSE zelo ovira njeno konsolidacijo in razvoj. Nujno je opustiti predloge, ki temeljijo samo na neposredni in brezpogojni ekonomski pomoči, in da se spodbujajo ukrepi za rešitev problema njenih virov financiranja. Lotiti se je treba strukturnih politik splošnega pomena, vključno z zakonodajnimi sklepi, ter razvoja izobraževanja na področju

inovacij in poklicnega usposabljanja, tudi v okviru univerz. Okrepiti je treba prispevek SSE pri razvoju socialne zaščite s pomočjo zdravstvenega sistema, ki bi ga upravljali skupaj z uporabniki. Uskladiti je treba politike, ki so resničnega državnega pomena, da bi se nadaljevale ne glede na spremembe vlade.

1.7 Sindikati in drugi socialni akterji, vključno s SSE, lahko skupaj odigrajo temeljno vlogo pri razvoju institucionalnih mehanizmov za boj proti nepravilnostim in prevaram, ki so posledica sive ekonomije in lažnih samozaposlenih. S tem bi prispevali tudi k zagotavljanju dostojnega dela ter univerzalnih in kakovostnih javnih služb, spodbudili pa bi tudi ukrepe za usposabljanje.

1.8 Razmišljanja in predloge, predstavljene v tem mnenju, bi bilo treba vključiti v mednarodno politiko sodelovanja EU z Latinsko Ameriko na področju SSE. Vzpostaviti je treba projekte za sodelovanje, da bi se ustanavljala dobra podjetja SSE, ki bodo delovala kot akterji za socialno kohezijo, lokalni razvoj, pluralnost, ekonomsko demokracijo in splošni prehod v formalno ekonomijo in zaposlitev. SSE je treba prednostno obravnavati v programih EU za sodelovanje, da bi spodbudili utrditev mrež, ki naj bi postale akterji pri uresničevanju politik za ekonomsko sodelovanje in sorazvoj. Projekti za sodelovanje na področju SSE morajo spodbujati usklajenost akterjev in mrež ter preprečevati drobljenje in podvojevanje, zato so nujne bolj mednarodno usmerjene in strateške pobude.

1.9 Po drugi strani je treba zdaj, ko je kriza po vsem svetu, okrepiti poslovne in trgovske vezi med SSE v EU in Latinski Ameriki. Primeri dobre prakse SSE iz Latinske Amerike bi lahko bili za zgled. Nujno je tudi, da se s trgovskimi sporazumi, ki se podpisujejo z latinskoameriškimi državami, spodbujajo mala in srednje velika podjetja ter mikropodjetja in s tem SSE.

2. Socialna ekonomija v Latinski Ameriki

2.1 Dvojni pomen

2.1.1 Pristop do SSE v Latinski Ameriki v tem mnenju temelji na dveh neizogibnih dejstvih: prvič, na resničnih socialnih razlikah med EU in Latinsko Ameriko, in drugič, na dejstvu, da Latinska Amerika ni homogena. Pri tej analizi smo torej karseda upoštevali te razlike. Poleg tega poskušamo ugotoviti, katera so skupna področja, kjer je možno sodelovanje pod enakimi pogoji, upoštevane pa so tudi spremembe, ki se dogajajo v teh dveh svetovnih regijah. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Dokument COM(2009) 647 o strategiji EU 2020. UL C 347, 18.12.2010, str. 48–54: Spodbujanje družbenih in ekonomskih vidikov v odnosih med EU in Latinsko Ameriko.

2.1.2 V Latinski Ameriki se najpogosteje uporabljata dva pojma: "socialna ekonomija" in "solidarnostna ekonomija". Slednji se uporablja bolj na splošno in obstaja več nasprotujočih si razlag o njegovem pomenu (na primer pojem "ljudske ekonomije"). Izraz socialna ekonomija se je v Evropi ustalil in ustreza pojmu z jasnimi podjetniškimi podtonom, ki ima mesto znotraj sistema kot alternativna in posebna oblika delovanja, ki na dobiček ne gleda kot na problem. Glavno vprašanje pri tem je, kako porazdeliti dobiček, saj morajo biti podjetja socialne ekonomije konkurenčna in morajo imeti dobiček. V EU obstaja precej enotno stališče glede pojma socialne ekonomije in njegovega pomena, ⁽²⁾ v Latinski Ameriki pa so merila različna.

2.1.3 V zadnjih letih se je zlasti zaradi političnih in gospodarskih sprememb v Latinski Ameriki za ta sektor uporabljali izraz socialna in solidarnostna ekonomija. ⁽³⁾ Zato naj se ta izraz uporablja v zvezi z Latinsko Ameriko.

2.1.4 Najprej lahko poudarimo, da sestavljajo SSE izključno organi iz zasebnega sektorja, ki so bili ustanovljeni, da bi odgovorili na potrebe posameznikov in družbe in da ne bi služili interesom investitorjev kapitala. Položaj SSE v Latinski Ameriki se od države do države razlikuje, čeprav so seveda nekateri vzorci prisotni v vseh. Na podlagi teh skupnih značilnosti lahko morda pridemo do bolj poenotenega razumevanja tega pojma. SSE v Latinski Ameriki sestavljajo v glavnem zadruge, vzajemne družbe, skladi, zveze, združenja delavcev, socialno-solidarnostne organizacije, državljska združenja in mikropodjetja vseh vrst. Ta podjetja in družbe so zgrajena na podlagi solidarnosti in družbene odgovornosti. Večina med njimi deluje na trgu, včasih pa oblikujejo poseben trg (npr. pravične trgovine), kjer veljajo pravila, ki se razlikujejo od konkurenčnih.

2.1.5 Organizacije in podjetja SSE se razlikujejo od javnih in zasebnih kapitalskih družb, čeprav ravno tako ponujajo blago in storitve. Podjetja SSE niso nujno izključno ali večinoma dobrodelne ustanove, ravno tako niso nujno neprofitna. Osrednje vprašanje je porazdelitev dobička družbe, ki se ne meri samo z vidika finančnega dobička in ugodnosti za njene člane in celotno skupnost, temveč tudi z vidika dodane družbene vrednosti, ki jo proizvajajo.

⁽²⁾ Mnenje EESO INT/447, UL C 318, 23.12.2009, str. 22–28, o različnih oblikah podjetij; poročilo "Toia" INI/2250/2008; mnenje EESO o spodbujanju zadrug v Evropi (UL C 234, 22.9.2005); mnenje EESO o socialni ekonomiji in enotnem trgu (UL C 117, 26.4.2000). Nedavno sprejeti španski in portugalski zakon o socialni ekonomiji iz leta 2011 ter drugi predpisi držav članic, ki urejajo organe SSE.

⁽³⁾ Tako je na primer Mednarodna organizacija dela ta izraz uporabila v delovnem dokumentu iz leta 2010, ki ga je pripravil Mednarodni center za usposabljanje (ITC-ILO) o socialni in solidarnostni ekonomiji: *Social and solidarity economy: building a common understanding*.

2.2 Obseg in meritve

2.2.1 Eden večjih problemov, ki ovirajo razvoj SSE v Latinski Ameriki, je težavna sistematizacija informacij o tem sektorju, kar še poslabšuje njegovo neprepoznavnost v družbi. Treba pa je poznati pravi učinek SSE, ne samo ugibati o njem. Ker ni podatkov o tem, je težko ugotoviti njen resnični pomen za družbo in njeno razlikovanje od drugih vrst podjetij z vidika ekonomskih, socialnih in solidarnostnih dejavnosti. Iste zahteve za ta sektor obstajajo tudi v Evropi: statistično zajemanje, ustanovitev zanesljivih javnih registrov, satelitski računi za vsak institucionalni sektor in področje dejavnosti, da bi dosegli večjo prepoznavnost.⁽⁴⁾

2.3 Organizacije SSE

2.3.1 Tako kot v veliko držav EU je tudi v Latinski Ameriki najbolj pomembno, da se reši vprašanje premalo konsolidirane, povezane in učinkovite zastopanosti SSE. Čeprav je bil dosežen precejšen napredek, je treba predstavnike strukture različnih kategorij SSE organizirati v piramidno strukturo od spodaj navzgor, po področjih in območjih, pri čemer se je treba izogniti drobljenju, tekmovanju med njimi in korporativizmu. Glede na bližino teh organizacij lokalnim in regionalnim oblastem, jih lahko obravnavamo kot središča, koristna za družbo in inovacije, ki lahko odgovorijo na najbolj resne socialno-ekonomske probleme.

2.3.2 Ko organizacije SSE⁽⁵⁾ dosežejo priznanje, ki ga potrebujejo, da postanejo dejanski sogovorniki s pogajalsko močjo, si okrepijo položaj na področjih, kjer imajo vpliv, in ustvarijo sinergije na področjih ustvarjanja zmogljivosti, podjetniške učinkovitosti, družbene odgovornosti podjetij, novih modelov vodenja, boja proti slabim praksam in večje učinkovitosti znotraj gospodarskega sistema.

⁽⁴⁾ V Latinski Ameriki ni jasnih statističnih podatkov o tem, vendar je iz študij, ki jih je opravil Fundibes leta 2009, razvidno, da lahko govorimo o več kot 700 000 organizacij SSE s približno 14 milijoni članov. Poleg tega je zaradi velikosti neformalnega sektorja v celotni regiji izredno težko podati natančno in celo približno oceno. Po mnenju ICA je Latinska Amerika najhitreje rastoča regija z vidika novih zadrug in članov (2009). Inacoop iz Urugvaja za leto 2008 navaja naslednje podatke: 1 164 zadrug, 907 698 aktivnih članov, letna proizvodnja v višini 1 708 milijonov dolarjev (3,2 % celotne proizvodnje), 27 449 delavcev. Podatki za leto 2008: Argentina: 12 760 zadrug in 9 392 713 članov; 4 166 vzajemnih družb in 4 997 067 članov; 289 460 delavcev (vir: INAES); Čile: 1 152 zadrug in 1 178 688 članov; 536 vzajemnih družb (vir: Fundibes). Kolumbija: 8 533 zadrug in 139 703 članov; 273 vzajemnih družb in 4 758 članov (vir: Confecoop). Gvatemala: 841 zadrug in 1 225 359 članov (različni viri). Paragvaj: 453 zadrug in 1 110 000 članov (vir: Fundibes). Za Brazilijo glej opombo 9. Obstajajo tudi študije, ki navajajo, da je SSE močna kljub krizi. Vendar so vsi ti podatki in ocene bolj domneve in približki ter jih je težko preveriti.

⁽⁵⁾ Primeri predstavnih organizacij: Confecoop (Kolumbija), Conacoop (Kostarika), Confecoop (Gvatemala), Conpacoop (Paragvaj), Zadržna zveza iz Hondurasa, OCB (Brazilija), Conacoop (Dominikanska republika), Cudecoop (Urugvaj), Mehiški svet podjetij solidarnostne ekonomije in Cosucoop (Mehika). Na mednarodni ravni: ACI-América, Cicopa idr.

2.4 Javne politike

2.4.1 Eno od vprašanj, ki jih mora SSE še rešiti, je v tem, kako doseči dogovore in povezave z javnimi organi na podlagi medsebojnega spoštovanja in neodvisnosti. Javne politike imajo zato za SSE v Latinski Ameriki prednostni pomen in cilj. Politike, ki temeljijo v glavnem na brezpogojni neposredni gospodarski pomoči, so vir sredstev, ki se ne nadzira in je nepredvidljiv ter se lahko sčasoma zlorabi za pritiske in izsiljevanje. Politike, ki vsebujejo izključno ukrepe pomoči in podpore, spodbujajo slabo prakso.

2.4.2 Spodbujati je treba celostne in participativne politike, ki so v skladu z osnovnim ciljem SSE in vlad, ki se zanimajo za sposobnost SSE, da pritegne vire znotraj družbe in trga, da bi z inovativnimi rešitvami kompleksnih problemov dosegli splošno korist za vse. Javna uprava in organizacije SSE imajo nedvomno enake socialne cilje, kar zadeva izpolnjevanje nujnih potreb državljanov.⁽⁶⁾

2.4.3 Dostop do finančnih sredstev je za SSE stalni problem, ki resno ogroža njen razvoj. SSE se financira v glavnem s prispevki njenih članov in promotorjev in ne iz špekulativnega kapitala tretjih strani. Hkrati pa širi prakso, ki je v splošno korist. Javni ukrepi so v glavnem redki in ne zadostujejo, da bi ustvarili redne vire prihodkov s pomočjo zakonskih reform in makroekonomskih ukrepov, ki bi ustrezale za SSE. Manjkajo državne politike, ki bi vključile SSE v splošno načrtovanje gospodarstva, politike financiranja industrije, da bi zagotovili kapital s povečanjem tveganega kapitala, financiranje gospodarske udeležbe delavcev in delničarjev, podpora oblikovanju skupin podjetij ter spodbujanje sodelovanja SSE v javnih naročilih. Nujno je preoblikovanje ukrepov, ki po nepotrebnem ovirajo razvoj lastnih finančnih organov SSE, kot sta etično bančništvo in mikrofinanciranje.

2.4.4 Večina držav nima jasnih političnih smernic in s tem programov, ki bi bili usklajeni na različnih upravnih ravneh, pristojnostih in strukturah, da bi SSE dali institucionalno podobo in jo obravnavali z medsektorskega vidika. Upravni postopki niso dovolj prožni, poleg tega ni prave usklajenosti na državni in naddržavni ravni v glede spodbujanja in podpore SSE. Manjkajo javne politike, da bi preprečili propadanje malih socialnih podjetij ter solidarnostno proizvodno strukturo na lokalni ravni, ravno tako manjkajo politike izobraževanja

⁽⁶⁾ Javne ustanove za SSE: Infocoop (Kostarika), Dansocial (Kolumbija), Incoop (Paragvaj), INAES (Argentina), Senaes (Brazilija), Inacoop (Urugvaj) o Insafocoop (Salvador).

delavcev in vodenja podjetij, zlasti na občinski ravni⁽⁷⁾, ter politike za prilagajanje zakonodajnih okvirov različnim oblikam SSE. Posebno pozornost je treba nameniti uresničevanju javnih politik s področja šolstva (Priporočilo ILO št. 193, 2002) za SSE. Javna uprava, pa tudi univerze, in SSE se do zdaj niso potrudile, da bi sodelovale.

2.5 Gospodarski razvoj v Latinski Ameriki in vloga SSE

2.5.1 Pravični gospodarski razvoj in rast

2.5.1.1 Latinska Amerika se z makroekonomskega vidika dobro razvija, kar zadeva konvencionalno rast, vendar obstajajo med posameznimi državami razlike. Na žalost do rasti prihaja v razmerah velikih družbenih neenakosti z zelo visoko in vztrajno brezposelnostjo v nekaterih slojih družbe, na splošno negotovo zaposlitvijo ter območji socialne izključenosti in revščine. Kljub temu se zdi, da oživljanje "proaktivne države", ki se zaveda te nevzdržne razdvojenosti družbe, spodbuja bolj pravično rast⁽⁸⁾ in spoštovanje okolja.

2.5.1.2 Konsolidirana SSE v Latinski Ameriki k usmerjanju razvoja zlasti prispeva z odpravo hudih problemov, ki jih povzročajo revščina, neenakost, izključenost, siva ekonomija, izkoriščanje ljudi, pomanjkanje socialne kohezije in selitev podjetij, ter z doseganjem bolj pravične razporeditve dohodkov in bogastva ter s tem nujne spremembe proizvodnega modela. Prav pri tem ima vlogo SSE, ki ponuja socialne storitve in ima v primerjavi z drugimi sektorji precejšnjo prednost z vidika učinkovitosti pri ponujanju in omogočanju preferenčnih socialnih dobrin in storitev. Ker lahko doseže širši sloj prebivalstva, in to na območjih, ki so običajno oddaljeni od gospodarskih središč in središč moči, ima idealno vlogo za doseganje pravičnejšega razvoja.

2.5.2 Siva ekonomija in socialne pravice

2.5.2.1 Siva ekonomija je izredno razširjena v Latinski Ameriki, pa tudi ponekod v EU (neprijavljena ekonomija); pri tem gre za zaposlitev ali ekonomsko dejavnost brez ali z

omejenim socialnim varstvom in brez spoštovanja veljavne zakonodaje. Brezposelnost, podzaposlenost in slabi delovni pogoji so v nasprotju s stališči ILO o dostojnem delu⁽⁹⁾. To je resen problem. Med neformalno zaposlitvijo ali podzaposlenostjo in stopnjo revščine obstaja neposredna povezava, zlasti pri ženskah, mladih, Indijancih, črncih in invalidih, tako z vidika neformalnosti zaposlitve kot neenakega plačila in obravnave. Nasprotno pa je SSE skupaj z drugimi akterji učinkovit instrument za boj proti sivi ekonomiji, saj legalizira položaj podjetij in ljudi ter jim ponuja socialno zaščito. Poleg tega prispeva k preprečevanju praks, da bi iz lastnih interesov eksternalizirali javne službe brez zagotovil uspešnosti in slabe kakovosti, s čimer bi spodkopali socialno zaščito upravičencev. Sindikati in drugi socialni akterji, vključno s SSE, imajo lahko skupaj temeljno vlogo pri razvoju institucionalnih mehanizmov za boj proti nepravilnostim in prevaram, ki so posledica sive ekonomije in lažnih samozaposlenih. S tem bi prispevali tudi k zagotavljanju dostojnega dela ter univerzalnih in kakovostnih javnih služb, spodbudili pa bi tudi ukrepe za usposabljanje.

2.5.2.2 ILO priznava vlogo SSE, saj vrednote in načela, na katerih temeljijo ta podjetja, vključujejo spoštovanje temeljnih načel in pravic pri delu⁽¹⁰⁾. Izkazalo se je, da lahko omogoči socialno varstvo tudi ljudem in potrošnikom, ki niso vključeni v državni sistem socialnega varstva, in da lahko prispeva k odpravljanju nesorazmerij na trgu dela ter zagotovi enako obravnavo.

2.5.2.3 Obstaja veliko neformalnih skupin samozaposlenih v SSE, ki nimajo dostopa do poklicnega usposabljanja, financiranja ali uradnega priznanja. Vezi na podlagi vzajemnosti in zaupanja med malimi proizvajalci in obrtniki lahko privedejo do formalizacije prek podjetij SSE, saj na primer proizvajalci, ki niso člani, v bistvu ne morejo priti na formalni trg. Okrepiti je treba prispevek SSE pri razvoju socialne zaščite s pomočjo zdravstvenega sistema, ki bi ga upravljali skupaj z uporabniki. Znotraj same SSE pa je ključnega pomena odprava vsakršne sive ekonomije.

⁽⁷⁾ Kakor je bilo predstavljeno za MSP v mnenju EESO REX/180 (15.2.2006), UL C 88, 11.4.2006, str. 85–93, o odnosih med EU in Mehiko.

⁽⁸⁾ Po podatkih organizacije CEPAL naj bi več kot polovica prebivalstva (350 milijonov oseb) živel pod pragom revščine, 22 milijonov otrok pa mora delati, da bi preživel. Kot primer je treba poudariti ukrepe, ki jih je brazilska vlada sprejela v zadnjem desetletju in ki so milijonom ljudi omogočili izhod iz največje revščine. SSE v Braziliji je k temu prispevala prek SENAES in strategije njenega vodje, prof. Paula Singerja, ki je nedavno dejal, da potrebuje SSE več denarja in večji tržni delež, da bi bila bolj poznana.

⁽⁹⁾ Po podatkih brazilskega zemljevida solidarnostne ekonomije je v Braziliji 22 000 podjetij, od tega jih je kar tretjina neprijavljenih (www.fbes.org.br). Glej tudi mnenje EESO REX/232, UL C 256, 27.10.2007, str. 138–143, o odnosih med EU in Srednjo Ameriko, mnenje EESO SOC/250, UL C 93, 27.4.2007, str. 38–41, o spodbujanju dostojnega dela za vse in delovni dokument z dne 12.10.2009 o strategijah za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest, zlasti ženske in mlade, ki ga je pripravila evro-latinskoameriška parlamentarna skupščina.

⁽¹⁰⁾ Delovni dokument iz leta 2011 o socialni in solidarnostni ekonomiji kot skupni poti do dostojnega dela (*Social and solidarity economy: our common road towards Decent Work*), <http://socialeconomy.itcilo.org/en/2011-readers>. Glej tudi točko 3.2 tega mnenja.

2.5.3 Lokalni razvoj in socialna kohezija

2.5.3.1 Vzpostavitev minimalne socialne kohezije je temeljna pomena pri vsakršnem prizadevanju za razvoj. ⁽¹¹⁾ Lokalne vlade so se začele zavedati pomena podpiranja podjetnikov SSE, da bi obnovili podeželske in mestne skupnosti. Ta podjetja ustvarjajo delovna mesta, njihov dobiček kroži na lokalni ravni in omogoča nove naložbe na istem območju. S tem je zagotovljena primarna socialna kohezija z lokalnim nadzorom nad naložbami, proizvodi in storitvami ter kroženjem dobička za njegovo ponovno uporabo v lokalni ekonomiji, kar vodi do ekonomske stabilizacije.

2.5.3.2 SSE je dokazala, da lahko ustvari in razširi podjetniško kulturo in strukturo ter poveže gospodarsko dejavnost z lokalnimi potrebami po proizvodnji. SSE spodbuja lokalni razvoj na podeželju, oživitev industrijskih območij v zatonu ter obnovitev zapuščenih mestnih območij, s čimer rešuje huda regionalna neravnovesja, ne vztraja na samo enem modelu za lokalni razvoj, pač pa omogoča istočasno delovanje različnih metod glede na socialne in ekonomske potrebe lokalnih in regionalnih skupnosti.

2.5.3.3 SSE omogoča lokalno in regionalno avtonomijo in civilni družbi priznava poseben pomen pri oblikovanju razvojnega modela za to območje in nadzoru rasti in strukturnih sprememb. Kmetijske zadrage imajo pri tem ključno vlogo. Politike za socialno kohezijo se morajo osredotočiti na lokalno raven (podeželje in mesta), da bi zagotovile osnovne socialne storitve, infrastrukturo in izobraževanje. SSE ima pri tem bistveno vlogo.

2.5.4 Ekonomska pluralnost in demokracija

2.5.4.1 SSE ni marginalni sektor, pač pa je institucionalni element ekonomskega sistema, ki obstaja poleg javnega in zasebnega sektorja. S tem se ustvarja ekonomska pluralnost in omogoča protiutež ostalima dvema. SSE prispeva k trajnostnemu razvoju, spodbuja prostovoljstvo in se zavzema za enake možnosti prek svojega sistema za spodbujanje izobraževanja. Ima temeljno vlogo pri doseganju stabilnosti družbe in trajnostne gospodarske rasti, prerazdelitvi dohodka in uresničevanju ekonomskih alternativ.

⁽¹¹⁾ Med številnimi dokumenti so na primer naslednji: EESO: 6. srečanje organizirane civilne družbe iz EU in Latinske Amerike, 2010. Delovni dokumenti CEPAL za ibero-ameriški vrh predsednikov vlad in držav, Santiago de Chile, 2007. EESO REX/257, UL C 100, 30.4.2009, str. 93–99, o odnosih med EU in Brazilijo. EESO REX/232, UL C 256, 27.10.2007, str. 138–143, o odnosih med EU in Srednjo Ameriko. EESO: Pridružitveni sporazum med EU in Srednjo Ameriko. Vrh v Guadalajari med EU in Latinsko Ameriko. EESO: 4. srečanje organizirane civilne družbe iz EU, Latinske Amerike in Karibov, 2006. EESO REX/210, UL C 309, 16.12.2006, str. 81–90, o odnosih med EU in andsko skupnostjo. EESO REX/180, UL C 88, 11.4.2006, str. 85–93, odnosih med EU in Mehiko. EESO REX/135, UL C 110, 30.4.2004 str. 40–54, o vseameriškem sporazumu o prosti trgovini. EESO REX/13 (UL C 169, 16.6.1999). Posebno pomemben je dokument EESO REX/152, UL C 110, 30.4.2004, str. 55–71, o socialni koheziji v Latinski Ameriki in na Karibih.

2.5.4.2 Delovanje SSE na podlagi demokratičnih načel in sodelovanja ljudi pri sprejemanju odločitev o svojih ekonomskih procesih omogoča nenehno izobraževanje o demokraciji in državljanstvu. SSE ustvarja socialno strukturo in je zaradi svojega potenciala, da uspešno prispeva k reševanju konfliktov in se zavzema za mir in pravičnost, postala nezamenljiv del ekonomskega in socialnega sistema v Latinski Ameriki. In to je treba spodbujati.

3. Mednarodno sodelovanje na področju SSE

3.1 Potreba po sodelovanju

3.1.1 SSE v EU in Latinski Ameriki temelji na sorodnih načelih in praksah. Te skupne točke bi lahko spodbudile sodelovanje med obema regijama tako z vidika trajnostnega razvoja kot trgovinskih in poslovnih izmenjav.

3.1.2 EESO je že večkrat omenil, da je nujno, da se s trgovinskimi sporazumi, ki se podpisujejo z latinskoameriški državami, spodbujajo mala in srednje velika podjetja ter mikro-podjetja in s tem SSE ⁽¹²⁾.

3.2 Mreže

3.2.1 Mreže, ki jih sestavljajo predstaviški organi SSE, socialna podjetja in središča za informiranje, kvantificiranje in inovacije ter univerzitetno izobraževanje, lahko ustvarijo platforme za reševanje omenjenih glavnih problemov. EU lahko pri doseganju teh ciljev veliko prispeva, čeprav ukrepi ne smejo biti usmerjeni izključno v države in regije z najnižjimi dohodki, temveč tudi k hitro rastočim državam s srednje visokimi dohodki, ki morajo utrditi svojo socialno kohezijo in pravično rast. Podpora SSE z zanesljivimi mrežami lahko prispeva k ugotavljanju najnujnejših potreb in najučinkovitejših načrtov, s čimer bi bilo mednarodno sodelovanje EU bolj selektivno. Ukrepi EU za ustvarjanje mrež med Latinsko Ameriko in drugimi svetovnimi regijami v razvoju (Afriko, Azijo itd.) na podlagi SSE so lahko temeljnega pomena ⁽¹³⁾.

3.3 Sodelovanje za razvoj in sorazvoj v SSE

3.3.1 EU lahko sodelovanje obravnava v okviru **poslovnih programov SSE za trajnostni razvoj** ⁽¹⁴⁾, v katerih sodelujejo

⁽¹²⁾ EESO REX/277, UL C 347, 18.12.2010, str. 48–54, o spodbujanju družbenih in ekonomskih vidikov v odnosih med EU in Latinsko Ameriko. Glej tudi stališča EESO o različnih trgovinskih sporazumih s temi državami.

⁽¹³⁾ Pri tem je nujno treba upoštevati vlogo Kitajske na svetovni ravni in njen pomen s številnih vidikov, kot na primer z vidika strateškega partnerja. V Latinski Ameriki obstajajo pomembne mreže, kot so RED DEL SUR (Mercosur), Unisol (Brazilija) in sklad FIDES (Mehika).

⁽¹⁴⁾ Ena od značilnosti je povezava med SSE in okoljsko trajnostjo. Glej poglavje 9 dokumenta, navedenega pod opombo 10 tega mnenja, v zvezi s t. i. zelenimi delovnimi mesti. Glej tudi UL C 48, 15.2.2011, str. 14–20 in UL C 48, 15.2.2011, str. 65–71.

vlade zadevnih latinskoameriških držav in organizacije SSE z obeh celin, ter ustvarjajo spremljevalne programe in omogočajo tehnično pomoč podjetnikom v okviru politikih aktivnega zaposlovanja. Tako bo videti, da pomeni prisotnost EU v Latinski Ameriki nekaj več kot samo poslovni interes.

4. Leto 2012 kot točka preobrata: mednarodno leto zadrug in 7. srečanje organizirane civilne družbe iz EU in Latinske Amerike

4.1 Generalna skupščina ZN je v resoluciji 64/136 **leto 2012 določila za mednarodno leto zadrug**. Med pomembnimi izjavami v tej resoluciji, ki poudarjajo prispevek zadrug k

ekonomskemu in socialnemu razvoju po svetu, je poziv, da je treba zadruge še posebej aktivno spodbujati v letu 2012. To mnenje v vseh pogledih podpira vsebino resolucije in se strinja z njenimi predlogi.

4.2 Leta 2012 bo organizirano tudi **7. srečanje organizirane civilne družbe iz EU in Latinske Amerike**. V zvezi s tem srečanjem in njegovimi pripravljalnimi sejami bodo organizirane delovne seje o vsebini tega mnenja s predstavniki SSE, Latinske Amerike in EU, da bi dosegli dogovor o priporočilih, ki naj bi bila vsebovana v končnem dokumentu.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o kmetijstvu in obrtništvu – zmagovalni kombinaciji za podeželska območja (mnenje na lastno pobudo)

(2012/C 143/07)

Poročevalec: **Adalbert KIENLE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 22. septembra 2011 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Kmetijstvo in obrtništvu – zmagovalna kombinacija za podeželska območja (mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) s 184 glasovi za in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek in priporočila

1.1 EESO želi s tem mnenjem na lastno pobudo Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu in Svetu dati spodbudo za oblikovanje politike, zlasti v zvezi z nadaljnjim razvojem drugega stebra SKP in strukturnih skladov v obdobju 2014 do 2020. Mnenje na lastno pobudo naj bi prispevalo k izvajanju strategije Evropa 2020, in sicer v obliki konkretnih predlogov za prihodnjo pomoč iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in strukturnih skladov EU ter na podlagi drugih politik EU. Za organizacije civilne družbe s področja kmetijstva in obrtništvaja je jasno zavzemanje za regionalnost oziroma regionalne vrednostne verige v veliko podporo njihovim dejavnostim. EESO istočasno upa, da bo z mnenjem na lastno pobudo pomembno spodbudil tudi razprave na nacionalnih ravneh.

1.2 V zvezi z obstoječima zakonodajnama predlogoma Evropske komisije za obdobje financiranja 2014 do 2020 z dne 5. in 12. oktobra 2011 o krepitevi Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in strukturnih skladov EESO priporoča naslednje:

1.2.1 Predlagano razširjeno naložbeno podporo za MSP v okviru EKSRP je treba razširiti, kar zadeva regionalno sodelovanje med podeželskimi podjetji ter zlasti kmetijstvo in obrtništvu, in jih ustrezno opredeliti. V ta namen bi bilo treba tudi oblikovati in podpreti regionalne komunikacijske in mentorske mreže podjetnikov na terenu.

1.2.2 Pristopi EU za lokalne pobude v okviru EKSRP in strukturnih skladov so lahko pomembni pri podpori regionalnih dejavnosti na področju obrtništvaja, kmetijstva, turizma in trgovine. Vendar pa bi morali ti pristopi za spodbujanje v ospredje postaviti interese gospodarskih in socialnih partnerjev.

1.2.3 V MSP je treba trajnostno spodbujati prenos znanja, informacij in inovacij, da bi spodbujali in zagotavljali zaposlovanje na podeželskem območju ter podpirali načine gospodarjenja, ki učinkovito izrabljajo vire in so okolju prijazne. Tradicionalnih znanj in izkušenj ne smemo pozabiti, ampak jih ohranjati in uporabljati kot koristen vir bogatih izkušenj.

1.2.4 Regionalne vrednostne verige so velika priložnost za prihodnost obrtništvaja, kmetijstva, turizma, trgovine in celotnega podeželja. Posebno pozornost jim je treba posvetiti v zvezi z regionalnimi krovnimi znamkami, pa tudi v zvezi s skupno predelavo in trženjem.

1.2.5 Obrtniška in kmetijska podjetja so odvisna od ustrezne poslovne infrastrukture, za kar morajo predvsem strukturni skladi ustvariti predpogoje, na primer s pripravo prožnih regionalnih proračunov.

2. Uvod

2.1 Kmetijstvo in obrtništvu kot panogi, v katerih prevladujejo mala in srednje velika podjetja, zelo raznoliko vplivata na podeželsko gospodarstvo ter v veliki meri zagotavljata strukture oskrbe in družbeno življenje v vaseh in majhnih mestih v EU.

2.2 V okviru prihodnjega nadaljnjega razvoja financiranja podeželskih območij s sredstvi EU v obdobju 2014 do 2020 se želi z mnenjem na lastno pobudo prispevati k ustvarjanju dodatne dodane vrednosti kmetijstva in obrtništvaja na podeželskih območjih. Trenutni povod za to sta zakonodajna predloga Komisije o SKP in kohezijski politiki po letu 2013. Med drugim se v okviru teh predlogov podpora EKSRP razširi na "mala" oziroma vsa podjetja na podeželskih območjih, kar je pomembna sprememba. To mnenje na lastno pobudo želi v

zvezi s prenosom znanja in kompetenc spodbuditi evropsko razpravo o pametni, trajnostni in vključujoči rasti. Poleg tega gre za izboljšanje pogojev, tako da se s celovitimi in medsektorskimi ukrepi trajnostno vpliva na kakovost življenja in gospodarsko moč na podeželju ter zagotovijo strukture oskrbe, in sicer ob upoštevanju upadanja števila prebivalstva. Obenem naj bi z mnenjem na lastno pobudo spodbudili javno razpravo o obvladovanju posledic demografskih sprememb ter nacionalne razprave za zagotovitev konkurenčnosti in vitalnosti podeželskih območij.

3. Trenutne razmere

3.1 Mala in srednje velika obrtniška in kmetijska podjetja, ki imajo sedež in delujejo na podeželju, imajo – tako zaradi svoje gospodarske dejavnosti kakor tudi družbene angažiranosti – precejšen potencial za okrepitev obstoječih gospodarskih in socialnih struktur ter doseganje prihodnjih ciljev. Imajo tudi neposreden vpliv na kakovost življenja, s svojimi proizvodi in storitvami pa tudi prispevajo k oblikovanju regionalne identitete. Ohranjajo pomembne tradicije in so sočasno nosilci inovacij. Obrtništvo in kmetijstvo predstavljata sodobnost in trajnost, visokokakovostne proizvode, energetska varnost, trajnostno varovanje okolja in narave ter ohranjanje kulturne dediščine. Ljudje, ki so dejavni v obrtništvo in kmetijstvu, so visoko kvalificirani, samostojni, zelo prilagodljivi in sposobni se učiti. Te vrline so temelj številnih uspešnih gospodarskih in socialnih modelov v vaseh in majhnih podeželskih mestih.

3.2 Skoraj vse podeželske regije v EU imajo še velik potencial za skupno ustvarjanje vrednosti obrtništva in kmetijstva. Ta potencial je v sodelovanju pri proizvodnji, predelavi in trženju na regionalni in nadregionalni ravni, pa tudi v poštenih konkurencah med akterji ter enakovrednem sodelovanju žensk in moških.

3.3 Podeželska območja so v EU zelo različno strukturirana. Ob zelo premožnih podeželskih regijah z nizko brezposelnostjo in dobro rastjo obstajajo regije, ki jih pestijo rastoče gospodarske težave, izseljevanje in staranje prebivalstva. Poleg tega možnosti za poklicno usposabljanje in dopolnilno izobraževanje niso zmeraj dovolj blizu. Obstaja nevarnost, da se bodo razlike v socialnem in gospodarskem razvoju ter v infrastrukturnih standardih še bolj povečale.

3.4 Zlasti starejši so odvisni od krajših poti in lahko dostopnih lokalnih storitev; mladi potrebujejo poleg tega dobro delujočo temeljno infrastrukturo, tj. internet, vrtec in osnovno šolo. Zaradi demografskih sprememb so nujno potrebne prilagoditve v podeželski infrastrukturi ter sistemih oskrbe in ravnanja z odpadki. Strokovno znanje zlasti malih in srednje velikih podjetij se pri soočanju s temi izzivi pogosto ne izkoristi v zadostni meri. Družbeno odgovorna in lokalno dejavna obrtniška in kmetijska podjetja pomembno vplivajo k vključevanju invalidov v skupnost.

3.5 Da bi bila lahko obrtniška, kmetijska in druga regionalna podjetja tako posamič kot skupaj gospodarsko uspešna, potrebujejo hiter dostop do interneta. Vendar pa je širokopasovni dostop do interneta zlasti na obrobnihih podeželskih območjih pogosto nezadovoljiv.

3.6 Družbene razprave čedalje bolj prežema regionalnost, ki je izraz odgovorne družbe in družbe vrednot ter je predpogoj za trajnostno gospodarjenje in sobivanje. Vendar pa regije pogosto nimajo pravih impulzov ali pa so spodbude za okrepitev regionalnega potenciala za ustvarjanje dodane vrednosti pogosto prešibke. Izmenjava med podjetji v regiji pogosto ne obstaja ali pa je nezadostno razvita.

3.7 Obrtništvo in kmetijstvo se skupaj soočata s čedalje večjimi izzivi na področju boljšega varovanja virov in učinkovitejšega spopadanja s podnebnimi spremembami. Učinkovita raba virov in učinkovitost na področju podnebnih sprememb sta tako za obrtništvo kot kmetijstvo skupna ključna koncepta pri oblikovanju v prihodnost usmerjenih podjetniških strategij. S sodelovanjem obeh sektorjev lahko podeželske regije pomembno prispevajo k premagovanju izzivov, ki zajemajo celotno družbo.

4. Cilji

4.1 Za EESO je odločilnega pomena, da evropske institucije ter nacionalne vlade in uprave v večji meri priznajo potencial obrtništva in kmetijstva, sprejmejo ustrezne politične ukrepe in s tem zagotovijo obete za prihodnost podeželskih območij.

4.2 EESO odločno podpira izkoriščanje dodatnega skupnega potenciala obrtništva in kmetijstva za ustvarjanje vrednosti.

— Ustvariti oziroma okrepiti je treba regionalne vrednostne verige v obrtništvo in kmetijstvu ter drugih sektorjih, kakršni so trgovina, turizem, področje zdravja ali lesarstvo; pri tem bi morala veljati poštena pravila konkurence, oblikovati pa bi se morale tudi strukture za boljše izkoriščanje regionalnega gospodarskega potenciala s pomočjo MSP.

— Zagotoviti je treba podporo za ohranjanje, diverzifikacijo, ustanavljanje in nadaljnji razvoj MSP na podeželskih območjih ter za medsektorsko gospodarsko sodelovanje.

— Podporo majhnim podeželskim podjetjem je treba okrepiti z oblikovanjem dostopnih programov za spodbujanje rasti, inovacij ter spretnosti in znanj; v vseh regijah Evrope je

treba zagotoviti ustrezen dostop do poklicnega usposabljanja in dopolnilnega izobraževanja ter izmenjavo praktičnega znanja s področja najnovejših tehnologij, ki bodo zaznamovale prihodnost.

- Šolarji bi morali pri lokalnih obrtnikih in kmetih spoznavati tradicionalne in sodobne proizvodne metode ter se seznanjati z vrednotami samostojnega in neodvisnega dela.
- Proizvodnjo, predelavo in trženje regionalne hrane in drugih regionalnih proizvodov je treba dosledno prilagoditi specifičnim lokalnim zahtevam in značilnostim; v skladu s tem je treba podpirati sisteme kontrole kakovosti ter oblikovanje blagovnih znamk in trženje.
- Podpirati je treba načine gospodarjenja, ki učinkovito izrabljajo vire in so okolju prijazni.
- Zaščititi in okrepiti je treba javne storitve, infrastrukturo in družbeno življenje na podeželju.
- Osnovni predpogoj za izkoriščanje potenciala za ustvarjanje vrednosti v MSP na podeželskih območjih je spodbujanje povezav do širokopasovnih omrežij.
- Decentralizirane sisteme oskrbe z energijo in ukrepe za energetska učinkovitost je treba obravnavati kot odlično priložnost za dodatno ustvarjanje vrednosti.
- Ob upoštevanju resnih demografskih izzivov je ključnega pomena, da usposobljeni delavci ostanejo na podeželju in se ob enem pridobijo delavci za trajnostne dejavnosti v obrtništvu in kmetijstvu, ki bodo lahko imele dobre možnosti tudi v prihodnosti.
- Institucije, organizacije in podjetja na podeželskem območju, zlasti obrtniška in kmetijska podjetja, je treba spodbujati, da bolj poglobljeno sodelujejo v dialogu s civilno družbo in pri gospodarskem sodelovanju ter se učijo na podlagi dobrih primerov.

4.3 Da bi te potenciale regionalnega gospodarstva lahko v prihodnje bolje izkoriščali v partnerskem duhu, EESO posebej izpostavlja tri cilje spodbujanja:

4.3.1 Regionalnost in ustvarjanje vrednosti

Ena od velikih prednosti kmetijstva in obrtnišva je njuna lokalna in regionalna zakoreninjenost. Zlasti v globaliziranem gospodarstvu lokalni in regionalni proizvodi pridobivajo na pomenu. Lokalna trgovina je velikokrat rešitev za aktualne težave. Nadgradnja regionalnih vrednostnih verig ima zato čedalje večjo vlogo. Zlasti na področju živil obstajajo v številnih regijah tradicionalne tesne povezave in sodelovanje med obrtništvom in kmetijstvom, ki ustvarjajo pomembno dodano vrednost za potrošnike na teh območjih. Tukaj obstajajo številni pozitivni primeri, ki jih je treba nadalje razvijati in razširjati v drugih regijah. To naj bi bil tudi zgled za druge proizvodne in storitvene sektorje, kot sta na primer industrija predelave lesa in podeželski turizem. Istočasno lahko takšno sodelovanje prispeva k zaščiti lokalnih struktur oskrbe in zmanjšanju prometa ter s tem prispeva k varstvu okolja.

Pristop na podlagi vrednostnih verig prek okrepljenega sodelovanja med ključnimi podeželskimi akterji omogoča tudi prilagoditev proizvodnje in trženja živil specifičnim regionalnim zahtevam in kakovosti ter ustvarjanje edinstvene lokalne identitete. Razvoj regionalnih krovnih znamk za skupno trženje ustreza čedalje višjim zahtevam potrošnikov glede kakovosti in porekla proizvodov. Enako kot pri živilih je treba tudi pri rokodelskih proizvodih uvesti oznake kakovosti in porekla.

4.3.2 Energija in surovine

Uvedba decentraliziranih sistemov oskrbe z energijo in ukrepov za energetska učinkovitost na podeželju bo v Evropi v prihodnje čedalje pomembnejša in je odlično področje sodelovanja med obrtništvom in kmetijstvom. Okoljske prednosti obnovljivih virov energije in surovin se lahko v celoti izkoristijo le, če se ti viri predelajo v regijah, v katerih so pridobljeni. Za to so potrebni lokalni strokovnjaki.

Obetavno področje za prihodnost regionalnega sodelovanja je tudi pridelava, predelava in trženje obnovljivih surovin in materialov.

4.3.3 Zagotavljanje strokovne delovne sile

Obrtniška in kmetijska podjetja zaradi demografskih sprememb in velikega odseljevanja iz obrobnihih podeželskih regij v mestna središča čedalje težje najdejo visokokvalificirano strokovno delovno silo⁽¹⁾. Kakor je že navedeno v nekem drugem mnenju Odbora, je treba posebno pozornost nameniti zaposlovanju žensk⁽²⁾. Za dolgoročno zagotavljanje perspektiv proizvodne lokacije je treba okrepiti zlasti "mehke" logistične dejavnike, kot so kakovost življenja, nastanitve, izobraževanje, prosti čas in ponudba kulturnega programa, ter zlasti ponudbo za mlade družine. Prizadevanja gospodarskih partnerjev za zgodnje ozaveščanje šolarjev in mladih o delovnih mestih s prihodnostjo v obrtništvu in kmetijstvu je treba podpreti z ukrepi politike

⁽¹⁾ CESE 1704/2007, UL C 120, 16.5.2008, str. 47.

⁽²⁾ CESE 1175/2011, UL C 318, 29.10.2011, str. 43.

prek zavodov za zaposlovanje in javnih šol. Zaposljivost posameznikov, ki so izučeni za te poklice, je zelo velika, in tudi zelo hitro se prilagodijo novim izzivom trga dela ⁽³⁾.

5. Ukrepi

5.1 EESO meni, da je treba za uresničitev navedenih ciljev dosledno graditi na strategiji Evropa 2020 za spodbujanje pametne, trajnostne in vključujoče rasti, upoštevati financiranje razvoja podeželja prek EKSRP z njegovimi šestimi prednostnimi osmi financiranja in prek strukturnih skladov ter doseči trajnostni vpliv na kakovost življenja in gospodarsko moč na podeželju prek celostnih pristopov politik. Medsektorska strategija, ki zajema več skladov, bi bila koristna za oblikovanje skupnih vrednostnih verig, zmanjšanje odseljevanja in stabilizacijo struktur oskrbe na podeželskih območjih ter s tem za vse lokalne gospodarske panoge in skupine prebivalstva.

5.2 Po mnenju EESO sodijo med konkretne elemente pristopa prihodnje strukturne politike EU za podeželska območja zlasti:

- naložbeno spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanj, prenosov podjetij in nadaljnega razvoja MSP na podeželskih območjih;
- spodbujanje in vzpostavljanje medsektorskega sodelovanja in medsektorskih platform (na primer s pripravo rednih okroglih miz za razpravo);
- spodbujanje regionalne (tradicionalne) gospodarske dejavnosti s kratkimi prevoznimi potmi;
- spodbujanje regionalnih krovnih znamk za skupno predelavo in trženje regionalnih proizvodov in storitev;
- spodbujanje kakovosti in sistemov kontrole kakovosti kot ključnih dejavnikov za uspešno prodajo proizvodov;
- spodbujanje načinov gospodarjenja, ki učinkovito izrabljajo vire in so okolju prijazni;
- podpiranje ciljno usmerjenega prenosa znanja in spretnosti obrtniškim in kmetijskim podjetjem ter drugim gospodarskim partnerjem na podeželskem območju;
- spodbujanje inovacijskih partnerstev med raziskavami in industrijo ob posebnem upoštevanju inovacij za MSP, usmerjenih v uporabo in procese;
- zagotovitev in razširitev poslovne infrastrukture na podeželskem območju (zlasti širokopasovne infrastrukture);
- podpiranje ukrepov gospodarskih in socialnih partnerjev za zagotovitev prihodnjih potreb po strokovni delovni sili;
- obveščanje javnosti v obliki obiskov podjetij za šole in prebivalstvo;
- razširitev trenutne pobude LEADER, tako da v bistveno večji meri zajema podjetnike in večja gospodarski potencial na podeželskem območju;
- spodbujanje obstoječih mentorskih mrež MSP, zlasti kar zadeva usmerjanje sodelovanja;
- oblikovanje in nadaljnje razvijanje platform za zbiranje in razširjanje najboljših praks regionalnega razvoja in sodelovanja med podeželskimi gospodarskimi in socialnimi partnerji;
- spodbujanje podeželskih regij z zagotavljanjem prožnih regionalnih proračunov.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Enako kot v prejšnji opombi.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o stališču EESO o pripravi konference Združenih narodov o trajnostnem razvoju (Rio+20) (dodatno mnenje)

(2012/C 143/08)

Glavni poročevalec: **g. WILMS**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 17. januarja 2012 v skladu s členom 29(A) izvedbenih določb poslovnika sklenil, da pripravi dodatno mnenje o naslednji temi:

Stališče EESO o pripravi konference Združenih narodov o trajnostnem razvoju (Rio+20) (dodatno mnenje).

Zaradi nujnosti zadeve je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) za glavnega poročevalca imenoval **g. WILMSA** ter mnenje sprejel z 211 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Organizacija združenih narodov od 20. do 22. junija 2012 v Riu de Janeiru v Braziliji prireja konferenco o trajnostnem razvoju. Na drugem sestanku pripravljalnega odbora konference so vse države članice, pristojne organizacije iz sistema Združenih narodov in zainteresirane strani povabili, naj sekretariatu do 1. novembra 2011 pošljejo prispevke za skupno besedilo, to pa bo podlaga za pripravo predhodnega osnutka sklepnega dokumenta, ki naj bi bil predstavljen januarja 2012.

1.2 EESO je k skupnemu stališču EU in njenih držav članic k zbirnemu dokumentu prispeval mnenje ⁽¹⁾ *Vrh Rio+20: na poti k okolju prijaznemu gospodarstvu in boljšemu upravljanju – Prispevek evropske organizirane civilne družbe*, sprejeto septembra 2011.

1.3 Skladno z akcijskim načrtom, ki ga vsebuje mnenje, je EESO še poglobil dialog s civilno družbo v Evropi in zunaj nje. Na mednarodni ravni dialog poteka v okviru sej okroglih miz s civilno družbo EU-Brazilija, EU-Kitajska, srečanj EESO z rusko državljanjsko zbornico in združenjem AICESIS. Dodatne dejavnosti se načrtujejo v okviru sodelovanja z državami AKP.

1.4 EESO je na evropski ravni organiziral širok dialog o temah konference Rio+20, vključno s prvimi odzivi na predhodni osnutek sklepnega dokumenta, izdan 10. januarja. Cilj dialoga sta bila priprava obsežne konference s sodelovanjem civilne družbe *Odločimo se za trajnostno rast in bodimo odgovorni! Evropska civilna družba v pripravah na konferenco Rio+20*, ki jo je EESO organiziral 7. in 8. februarja 2012, ter dogovor o skupnem sporočilu s te konference.

1.5 To mnenje znova navaja priporočila in sklepe, predstavljene v prejšnjem mnenju EESO o vrhu Rio+20: *na poti k okolju prijaznemu gospodarstvu in boljšemu upravljanju – Prispevek evropske organizirane civilne družbe* ⁽²⁾, in v celoti podpira sporočilo s konference EESO *Odločimo se za trajnostno rast in bodimo odgovorni! Evropska civilna družba v pripravah na konferenco Rio+20*.

2. Sklepi in priporočila

2.1 EESO je prepričan, da je zdajšnja gospodarska in socialna kriza tesno prepletena s krizo okolja ter da ni več mogoče ravnati kot doslej.

2.2 EESO vnovič navaja naslednje sporočilo s konference EESO *Odločimo se za trajnostno rast in bodimo odgovorni! Evropska civilna družba v pripravah na konferenco Rio+20*, ki jo je organiziral 7. in 8. februarja 2012 v Bruslju:

2.3 Na konferenci Združenih narodov Rio+20 se bodo morali svetovni voditelji zavezati konkretnemu akcijskemu načrtu za trajnostni razvoj in izkoreninjenje revščine, kolikor to dopušča planet. Pospesevanje do okolja prijaznega gospodarstva mora biti del krovne strategije trajnostnega razvoja, ki zagotavlja ravnotežje med socialnimi, ekološkimi in gospodarskimi vidiki, hkrati pa enakopravnost pri razdelitvi dobrin in medgeneracijsko enakost.

2.4 Izkoreninjenje revščine in zanesljiv dostop do zadostnih količin hrane, čiste vode in trajnostnih oblik energije za vse morata biti v središču pozornosti zasedanja Rio+20. Spodbujanje do okolja prijaznega lokalnega kmetijstva v državah v

⁽¹⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 102.

⁽²⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 102.

razvoju ima ključno vlogo v boju proti revščini in pri bolj zanesljivi preskrbi s hrano ter je gibalno razvoja gospodarsko uspešnega podeželja. Treba je zagotoviti tudi enakopravnost pri uresničevanju političnih, ekonomskih in socialnih pravic žensk.

2.5 Politični voditelji morajo izpolniti zavezo glede izpolnjevanja razvojnih ciljev tisočletja in sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo omogočili potrebno učinkovito financiranje. Zlasti razvite države morajo učinkovito izpolniti svojo zavezo, da bodo vsaj 0,7 % bruto nacionalnega dohodka namenjale za razvojno pomoč.

2.6 Evropski pogajalci morajo veliko večji poudarek nameniti socialni razsežnosti trajnostnega razvoja, kakor predvideva predhodni osnutek. Potrebni so nujni ukrepi zaradi vse večje socialne in premoženjske neenakosti znotraj držav in med posameznimi državami, saj ta ovira prizadevanja za trajnostni razvoj in enakopravno razdelitev dobrin. Poleg tega mora pravičen prehod zagotavljati dostojno delo in kakovostna delovna mesta za delovno silo. Treba je ratificirati in uporabljati temeljne delovne standarde Mednarodne organizacije dela in v celoti podpreti njeno pobudo o minimalni ravni socialne zaščite.

2.7 Politični voditelji se morajo v Riu zavezati načrtu za okolju prijazno gospodarstvo z jasnimi cilji in mehanizmi spremljanja ter zagotoviti gospodarsko učinkovit, socialno pravičen in ekološki prehod v trajnostno družbo, ki bo temeljil na nenehnem sodelovanju s civilno družbo, tudi prek socialnega dialoga.

2.8 Evropske in druge razvite države se morajo v Riu zavezati, da bodo občutno zmanjšale porabo omejenih naravnih virov Zemlje. Evropski voditelji morajo izpolniti dogovorjene cilje EU in se pripraviti na še bolj ambiciozno zastavljene ukrepe. Države v vzponu pa bi si morale prizadevati za bolj učinkovito uporabo naravnih virov.

2.9 Netrajnostne vzorce potrošnje in proizvodnje je treba postopoma odpraviti z najrazličnejšimi instrumenti politik, tudi predpisi, instrumenti fiskalne politike, zelenim in socialnim javnim naročanjem, postopno odpravo okolju škodljivih subvencij, raziskavami ekoloških inovacij, internalizacijo okoljskih stroškov in drugimi tržnimi pobudami, hkrati pa spodbujati trajnostni način življenja in dejavno vključevanje potrošnikov v ta prehod. V Riu je treba sprejeti desetletni delovni program za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo.

2.10 Predhodni osnutek priznava pomanjkljivosti BDP pri opredelitvi blaginje, zato je treba zdaj civilno družbo pritegniti k čimprejšnjemu razvoju dopolnilnih kazalnikov.

2.11 Pobuda za izoblikovanje nabora svetovnih ciljev trajnostnega razvoja do leta 2015 je dobrodošla, saj je ubrala uravnotežen pristop k vsem trem razsežnostim trajnostnega razvoja. Potreben je vključujoč proces, ki se bo začel v Riu in razvojne cilje tisočletja povezal s celovitimi cilji trajnostnega razvoja ter vzpostavil strategijo in kazalnike trajnostnega razvoja z jasnimi mehanizmi glede odgovornosti.

2.12 V Riu je potreben nov svetovni dogovor, ki bi zagotovil potrebne naložbe v okolju bolj prijazno gospodarstvo.

2.13 Priznava se ključna vloga in odgovornost zasebnega sektorja pri prehodu na trajnostni razvoj. Uvajanje okolju bolj prijaznega gospodarstva je za podjetja priložnost, ki bi jo morala izkoristiti. Politični voditelji morajo zasnovati jasne, stabilne in predvidljive politične okvire za okolju prijazno gospodarstvo, da bodo podjetjem zagotovili zaupanje, regulativni okvir in pobude za potrebne naložbe.

2.14 Ustanoviti bi bilo treba nov Svet za trajnostni razvoj, ki bi nadomestil Komisijo za trajnostni razvoj, ter novo agencijo OZN za okolje na podlagi Programa Združenih narodov za okolje. Oba bi morala predvideti učinkovito sodelovalne civilne družbe, ki jo predstavljajo glavne skupine.

2.15 Dobrodošel je tudi predlog za imenovanje ombudsmana za prihodnje generacije.

2.16 Politični voditelji se morajo na konferenci Rio+20 dogovoriti o dodatnih ukrepih za izboljšanje učinkovitega vključevanja civilne družbe in krepitev njene vloge pri prehodu v trajnostno družbo na svetovni, nacionalni in lokalni ravni. Vzpostaviti je treba pravni in institucionalni okvir, ki bo omogočal javni dostop do informacij, dialog, demokratično udeležbo in nadzor. Forume različnih udeleženih strani, kot so ekonomsko-socialni sveti in nacionalni sveti za trajnost, je treba pospeševati kot zglede za spodbujanje razprave s civilno družbo. Potrebni je več kampanj ozaveščanja in izobraževanja o trajnostnem razvoju.

2.17 Civilna družba po vsem svetu bi morala še naprej pozivati k temu, da bi se bil rezultat konference sposoben spoprijeti z izzivi, s katerimi se srečujemo. Civilna družba mora prevzeti odgovornost na svetovni ravni!

2.18 Predhodni osnutek sklepnega dokumenta, ki ga je predstavilo predsedstvo konference OZN Rio+20, je dobro izhodišče za poznejša pogajanja, vendar še zdaleč ne zadošča za izzive, ki so pred nami.

2.19 Voditelji evropskih vlad morajo prevzeti odgovornost in biti dejavni udeleženci konference Rio+20. Pogajalci EU si morajo prizadevati za bolj ambiciozen dokument, kar zadeva cilje, roke, financiranje, pravne zaveze in spremljanje. Po konferenci v Riu pa je treba prenoviti krovno strategijo EU o trajnostnem razvoju in ji vdahnuti novega duha.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

478. PLENARNO ZASEDANJE 22. IN 23. FEBRUARJA 2012

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji za obdobje 2014–2020

(COM(2011) 608 final – 2011/0269 (COD))

(2012/C 143/09)

Poročevalec: **g. SIECKER**Soporočevalec: **g. HABER**

Svet in Evropski parlament sta 24. oziroma 25. oktobra 2011 sklenila, da v skladu s členom 175(3) in členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji za obdobje 2014–2020

COM(2011) 608 final – 2011/0269 (COD).

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 9. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) s 158 glasovi za, 10 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja dejstvo, da je Komisija pripravila predlog, ki naj bi nasledil uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji. Vendar pa Odbor ni prepričan, da bodo vsi predlogi Komisije rešili težave, povezane s tem skladom. Število vlog za ESPG je namreč še vedno zelo nizko in EESO meni, da razširitev sklada na kmetijstvo ni prava rešitev za odpravo te pomanjkljivosti. Namesto tega predlaga nekaj dodatnih ukrepov za boljšo izkoriščenost sklada, na primer z znižanjem pragov in pospešitvijo postopka, saj se je ta instrument v primerih, ko je bil uporabljen, sorazmerno dobro izkazal.

1.2 Eden od razlogov za neustrezno izkoriščenost je, da sklad zaradi svojih specifičnih značilnosti uporablja počasen in birokratski postopek. Komisija ne more odločati brez sodelovanja Evropskega parlamenta in Sveta, in ko je vključen prora-

čunski organ, so potrebni nekateri zelo zamudni postopki, po katerih pa sledi odobritev vseh vlog z visokimi administrativnimi stroški; ta sredstva bi bilo mogoče bolje porabiti.

1.3 EESO meni, da bi bilo treba prag za upravičenost vlog, tj. število presežnih delavcev, s predlaganih 500 zmanjšati na 200. Priporoča tudi povečanje sofinanciranja s strani EU do 75 %, da bi še izboljšali izkoriščenost ESPG. Odbor pozdravlja dejstvo, da izraz "delavec" sedaj vključuje tudi delavce s pogodbami za določen čas in delavce, zaposlene pri agenciji za zagotavljanje začasnega dela. Strinja se, da bi morali ESPG razširiti tudi na samozaposlene delavce; ti so na trgu dela upoštevanja vredni in pomembni akterji ter so med prvimi, ki čutijo posledice globalizacije in gospodarskih kriz. Namen ESPG ni bil nikoli pomoč delodajalcem, zato EESO meni, da ga ne bi smeli razširiti na lastnike-menedžerje MSP. GD za podjetništvo ima poseben oddelek, ki se ukvarja s politikami za MSP in ima obsežne podporne programe, in ESPG ne bi smel vplivati na izvajanje teh programov.

1.4 EESO predlaga dve dodatni možnosti za izboljšanje delovanja ESPG. Prva je, da se MSP z obsežno informacijsko kampanjo seznanijo z možnostmi, ki jih nudi ESPG, druga pa, da socialni partnerji sodelujejo v postopku že od vsega začetka, tj. od predložitve vlog za sklad. EESO želi tudi izraziti presenečenje zaradi odločitve Sveta iz decembra 2011 o tem, da ESPG v zadnjih dveh letih sedanjega programskega obdobja sklada (2012 in 2013) ne bo več mogoče uporabiti za obvladovanje nepredvidenih socialnih posledic gospodarske krize; to je presenetljivo zlasti zato, ker je iz pregleda vlog razvidno, da je bilo delovanje sklada v tem smislu uspešno. Odbor zato poziva Svet, naj ponovno premisli o tej odločitvi, ter želi jasno poudariti, da se pri nadaljnjem delovanju sklada v obdobju 2014–2020 zavzema za vključitev te razsežnosti.

1.5 EESO se ne strinja s predlogom o razširitvi ESPG na kmetijstvo, vendar priznava, da bo treba ukrepati tudi na tem področju, ko bodo začeli veljati prihodnji trgovinski sporazumi, kot je sporazum z Mercosurjem. Ta bo dobičkonosen za EU kot celoto, vendar bosta koristi imela industrija in storitveni sektor, kmetijstvo pa bo moralo to plačati. Komisija je menila, da bi lahko isti učinek imeli tudi prihodnji trgovinski sporazumi. Zaradi teh neugodnosti bi bilo pravično poskrbeti za nadomestilo kmetijskemu sektorju, vendar bi bilo treba zanj pripraviti ustrezno prilagojeno rešitev, na primer v okviru strukturnih skladov v povezavi s skupno kmetijsko politiko. EESO poziva, naj ESPG, ki je bil ustanovljen za pomoč odpuščenim delavcem pri ponovnem vključevanju v trg dela, še naprej ostane rezerviran za ta namen.

1.6 EESO meni, da bi moral sklad še naprej delovati tudi v času krize ter da bi ga bilo treba uporabiti zlasti v primerih selitve ali premestitve industrijskih dejavnosti v Evropski uniji.

2. Kratka vsebina predloga Komisije

2.1 Komisija je marca 2006 predložila predlog o ustanovitvi evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji (ESPG). Ta naj bi zagotavljal specifično, enkratno podporo za lažjo ponovno zaposlitev presežnih delavcev z območij ali iz sektorjev, ki so jih prizadeli hudi gospodarski pretresi, kot so selitev proizvodnje v tretje države, obsežno povečanje uvoza ali postopen upad tržnega deleža EU v določenem sektorju. Glavno merilo za pomoč iz ESPG je bilo več kot 1 000 presežnih delavcev v podjetju ali skupini podjetij v istem sektorju v eni ali dveh sosednjih regijah.

2.2 ESPG je bil ustanovljen za čas trajanja programskega obdobja 2007–2013. Med ukrepe so sodili: preusposabljanje, pomoč pri premestitvi, pomoč pri ustanavljanju podjetij in dodatna dohodkovna podpora. ESPG posreduje samo na zahtevo države članice. Delež EU naj ne bi presegel 50 % skupnih predvidenih stroškov celotnega sklopa ukrepov države članice. Leta 2009 so bila merila za dodelitev podpore zaradi gospodarske krize spremenjena. Število presežnih delavcev je bilo s 1 000 znižano na 500, delež EU v projektih ESPG pa je bil s 50 % povečan na 65 %.

2.3 Komisija je oktobra 2011 predložila predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o nadaljevanju delovanja ESPG za programsko obdobje 2014–2020, da bi s tem prispevali k ciljem strategije Evropa 2020 in podporo razširili tudi na kmetijstvo. Da bi bila podpora iz ESPG dostopna delavcem neodvisno od njihove pogodbe o zaposlitvi ali delovnega razmerja, se pojem "delavci" razširi, da vključuje ne le delavce s pogodbami o zaposlitvi za nedoločen čas, temveč tudi delavce s pogodbami za določen čas, delavce, zaposlene pri agenciji za zagotavljanje začasnega dela, lastnike-menedžerje mikro, malih in srednjih podjetij ter samozaposlene delavce (vključno s kmeti). Delež EU v projektih ESPG bo znašal od 50 do 65 %.

2.4 Komisija je predlagala, da ESPG zaradi nepredvidljivih in nujnih okoliščin, ki upravičujejo njegovo uporabo, tudi v prihodnje ni vključen v večletni finančni okvir. Odhodki na ravni Unije bi morali biti usmerjeni v doseganje rezultatov. V večletnem finančnem okviru je za odhodke, povezane z ESPG, določen cilj, da mora vsaj 50 % delavcev, ki so prejeli pomoč prek ESPG, v 12 mesecih najti novo in zanesljivo zaposlitev. Da bo Komisija lahko spremljala, ali si države članice uspešno prizadevajo za doseg tega cilja, morajo države po 15 mesecih predložiti vmesno poročilo.

3. Splošne ugotovitve

3.1 ESPG je bil zasnovan kot nekakšna prva pomoč, instrument, s katerim se je EU lahko hitro in prožno odzvala v podporo zaposlenim, ki so izgubili delo zaradi posledic globalizacije. Za celotno obdobje sedmih let od 2007 do 2013 je imel na voljo kapital v znesku 3,5 milijarde EUR. V prvih petih letih, tj. v obdobju 2007–2011, je bilo izkoriščenih nekaj več kot 364 milijonov od skupnega razpoložljivega zneska 2,5 milijarde EUR za to obdobje. Glavni razlogi za skromno izkoriščenost ESPG so bili počasen, birokratski upravni postopek, visok prag 1 000 delavcev ter nizka stopnja sofinanciranja (50 %). Leta 2009 se je izkoristek sredstev iz sklada izboljšal, saj je bil prag upravičenosti za prejete vloge s 1 000 zaposlenih znižan na 500 zaposlenih, omejitev sofinanciranja s strani EU se je – ob upoštevanju določenih pogojev – s 50 % povečala na 65 %, vloge za podporo iz ESPG pa so omogočile ne le zgolj obvladovanje posledic globalizacije, pač pa tudi preprečevanje posledic gospodarske krize.

3.2 Po navedenih spremembah se je izkoristek ESPG povečal: leta 2007 je bilo prejetih vlog osem, leta 2008 pet, v letih 2009 in 2010 pa že 29. Leta 2011 je bilo odobrenih osem vlog, nadaljnjih 18 pa se še preučuje. Sredstva iz ESPG so bila bolj kot za obvladovanje posledic globalizacije uporabljena za omilitev posledic gospodarske krize: v treh letih (od leta 2009, ko so se možnosti uporabe ESPG razširile na obvladovanje posledic krize, do novembra 2011) je bilo zaradi krize vloženih 53 vlog, v petih letih pa 26 vlog, povezanih z globalizacijo. Prve so se nanašale na 48 607 delavcev, druge pa na 28 135 delavcev, kar pomeni, da je bilo mogoče s sredstvi iz sklada ohraniti zaposlitev 76 742 delavcev.

3.3 Pri vmesni oceni ESPG je bilo na podlagi 15 končnih poročil za obdobje 2007–2009, ki so bila takrat na voljo, preučeno, koliko delavcev je nato našlo drugo zaposlitev v manj kot enem letu. Povprečna stopnja ponovne zaposlitve je znašala 41,8 %; v 6 od prvih 15 primerov, ki jih je sofinanciral ESPG, je novo zaposlitev našlo več kot 50 % iskalcev, v 9 primerih pa cilj ni bil dosežen. Rezultati so nadvse različni: od 78,2 % v primeru v Nemčiji do precej nižjih 4–6 % v primerih iz Portugalske, Španije in Italije. Da bi se učinkovitost pomoči izenačila, bi bilo mogoče treba premisliti o tem, da bi del podpore vezali na rezultate pomoči. Stopnja ponovne zaposlitve se je srednjeročno (12+ mesecev po zaključku pomoči iz ESPG) v večini primerov (za katere so bile na voljo informacije) povečala, ne glede na posledice svetovne gospodarske krize za lokalno gospodarstvo. Zaposlenost upravičencev do pomoči iz sklada se je sčasoma povečala v 8 primerih, zmanjšala pa v 3 primerih. V povprečju se je stopnja ponovne zaposlitve v navedenih primerih povečala za 7 odstotnih točk. Na splošno je torej mogoče utemeljeno sklepati, da so rezultati sklada dobri, z izjemo njegove izkoriščenosti.

3.4 Obstaja pa še tretji razlog za skromen izkoristek ESPG: dejstvo, da sklad nima lastnega proračuna. Proračunski organ, v tem primeru sta to Evropski parlament in Svet, mora tako za čisto vsako vlogo posebej preudariti, ali je upravičena do podpore. Model (instrument zunaj obstoječih struktur EU) je sicer omogočil hiter in prožen odziv, vendar je bilo treba zaradi natančnosti uporabiti izredno dolg in birokratski upravni postopek. Treba je upoštevati visoke stroške odobritev – npr. prevod v 22 jezikov, sejne sobe, gradiva za seje, čas udeležencev, tolmačenje, in to na različnih stopnjah odobritve. Odobrene so bile vse vloge, zato se je treba vprašati, ali ne bi bilo stroškov za odobritev bolje porabiti v korist prizadetih delavcev. Prednost sedanjega postopka za ESPG je v tem, da je zelo pregleden ter da omogoča večjo prepoznavnost zaveze EU o preprečevanju socialne izključenosti. Preglednost in prepoznavnost sta sicer izredno pomembni, vendar pa je nekaj treba storiti tudi za pospešitev postopka in znižanje stroškov.

3.5 Drugi dve možnosti iz predloga in spremljajočih dokumentov⁽¹⁾ sta vključitev ESPG v ESS ali nadaljevanje ESPG kot samostojnega sklada z lastnim proračunom. Oba modela imata svoje prednosti in pomanjkljivosti. Največja slabost vključitve ESPG v ESS bi bila v tem, da bi morali v proračunu EU za njegovo delovanje dodeliti natančno določena sredstva, kljub temu, da je nemogoče vnaprej načrtovati kolektivna odpuščanja. Očitne prednosti so usklajenost in dopolnjevanje z ESS, možno skrajšanje postopkov odločanja ter racionalizacija in poenostavitev vlog za ESPG. Tretja možnost, tj. da ESPG deluje kot samostojni sklad EU z lastnim proračunom, ima poleg množice slabosti eno samo prednost: večja prepoznavnost evropske solidarnosti.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO želi najprej izraziti presenečenje zaradi odločitve Sveta iz decembra 2011 o tem, da ESPG ne bo več mogoče uporabiti za obvladovanje nepredvidenih socialnih posledic gospodarske krize, ko je potrebna prva pomoč, v zadnjih dveh letih sedanjega programskega obdobja sklada (2012 in 2013). Iz pregleda vlog za ESPG do 17. novembra 2011 je zelo jasno razvidno, da je bilo delovanje sklada v tem smislu sorazmerno uspešno, manj uspešen pa je bil pri preprečevanju posledic globalizacije, torej pri uresničevanju svojega prvotnega cilja. V letih 2009 in 2010 je bilo odobrenih 23 vlog za pomoč pri obvladovanju posledic krize, 6 vlog pa za preprečevanje posledic globalizacije. EESO zato poziva Svet, naj razmisli o tem, da bi ESPG še naprej uporabljali za obvladovanje krize, dokler ta ne bo premagana. Odbor želi jasno poudariti, da se pri nadaljnjem delovanju sklada zavzema za ohranitev možnosti, da bi ga še naprej uporabljali za obvladovanje posledic gospodarske krize, ter za nadaljnje zniževanje praga za vloge.

4.2 Čeprav se je število vlog po letu 2008 povečalo, sklad še vedno prejema zelo malo prošenj za pomoč. Zato se zdi logično, da bi prag za vloge za pomoč znižali še bolj, kot je predlagano. V predhodnih ugotovitvah iz vmesne ocene ESPG v zvezi z znižanjem praga za število presežnih delavcev s 1 000 na 500 je navedeno, da bi bilo v določenih primerih tudi to znižano število še vedno previsoko, saj bi lahko tudi izguba 200 do 300 delovnih mest močno vplivala na lokalne in regionalne razmere. Ob upoštevanju nenehne selitve proizvodnje in oddajanja dela podizvajalcem se lahko izkaže, da bi bil še vedno previsok tudi sedANJI prag (500 zaposlenih). EESO zato predlaga njegovo znižanje na 200 zaposlenih.

4.3 EESO predlaga še dve dodatni možnosti za izboljšanje delovanja ESPG. MSP so načeloma premajhni in imajo premalo sredstev, da bi bili v celoti seznanjeni z vsemi možnostmi, ki jih EU nudi v določenih okoliščinah. V mnogih MSP, ki so v težavah, za katere je rešitev ESPG, verjetno niti ne vedo, da tak sklad obstaja, zato ga ne morejo izkoristiti. EESO meni, da bi pridobili vsi, če bi bili lastniki-menedžerji MSP z obsežno informacijsko kampanjo seznanjeni z možnostmi, ki jih nudi ESPG. Druga zamisel, ki bi lahko pozitivno vplivala na rezultate ESPG, je, da bi socialni partnerji sodelovali v postopku že od vsega začetka, tj. od predložitve vlog za sklad.

4.4 Iz dosedanje ocene je videti, da je zadržanost držav članic v prvi fazi delovanja ESPG deloma temeljila na visokem prispevku, ki so ga morale plačati. Leta 2009 so bili deleži zato prilagojeni; zdi se, da je imelo to pozitiven učinek. Glede na to, da zaradi sedanje krize še vedno potrebujemo aktivne instrumente trga dela, EESO priporoča povečanje sofinanciranja s strani EU do 75 %, da bi še izboljšali izkoriščenost ESPG.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1130, 1131 in 1133 final.

4.5 Svet in EP predlagata nadaljevanje delovanja po modelu sedanjega ESPG, tj. kriznega instrumenta zunaj finančnega okvira. Pomanjkljivost tega modela so počasni in birokratski postopki; birokracijo povzročajo ozka grla delno v Bruslju, delno pa v državah članicah. EESO poziva Komisijo, naj poskusi ta ozka grla odpraviti, tako da bo postopek prožnejši in hitrejši ter da ga morebitni prosilci ne bodo doživljali kot prepreko. Prošnje denimo vložijo regije, vendar pa morajo to storiti prek nacionalne ravni, kar precej upočasni postopek, zato bi bilo mogoče učinkovitost precej povečati, če bi premislili o spremembah.

4.6 EESO pozdravlja dejstvo, da pojem "delavci" v novi uredbi ni omejen zgolj na osebe s pogodbami o zaposlitvi za nedoločen čas, pač pa vključuje tudi ljudi s pogodbami za določen čas ter delavce, zaposlene pri agenciji za zagotavljanje začasnega dela. Vendar pa ima pomisleke glede tega, da izraz zajema tudi samozaposlene delavce. ESPG je bil zasnovan kot prožen instrument za pomoč zaposlenim, ki so izgubili delo zaradi globalizacije. Status samozaposlenih se v državah članicah zelo razlikuje; obsega vse od visoko usposobljenih strokovnjakov z zanesljivim položajem na trgu dela do gospodarsko odvisnih samozaposlenih, ki so dejansko v istem položaju kot zaposleni, do mini podjetij z enim zaposlenim. Velik del teh samozaposlenih predstavlja pomemben del trga dela; so med prvimi, ki bodo občutili posledice globalizacije in gospodarskih kriz. EESO zato predlaga, da se ESPG razširi tudi na te udeležence trga dela, da bi s tem preprečili brezposelnost in spodbudili boljšo izkoriščenost sklada.

4.7 EESO ima še vedno zadržke glede lastnikov-menedžerjev MSP. Če so to lastniki-menedžerji MSP, ki zaposluje druge ljudi, so delodajalci, kar pomeni, da niso upravičeni do pomoči iz ESPG, saj je ta zasnovan za zaposlene, ki so izgubili delo. Pomoč takim podjetjem bi namreč lahko povzročila izkrivljanje konkurence v odnosu do drugih MSP. Vloge, poslane na ESPG iz te skupine podjetij, bi ovirale izvajanje politike GD za podjetništvo v zvezi z MSP, ki zagotavlja številne programe za izobraževanje, usposabljanje in inovacije, zato EESO meni, da lastniki-menedžerji MSP kot taki do pomoči niso upravičeni. To pa ne velja za zaposlene iz takih MSP, ki izgubijo delo zaradi nepričakovanih posledic globalizacije in izpolnjujejo tudi druge pogoje ESPG.

4.8 EESO se ne strinja z razširitvijo pomoči ESPG na kmete. Komisija svoj predlog, da bi se moralo skoraj 80 % ali več sredstev ESPG porabiti za kmetijska gospodarstva, utemljuje s sklicevanjem na pogajanja o prihodnjih trgovinskih sporazumih. EU je že izračunala, da ji bodo dogovori, kot je sporazum Mercosur med EU in več južnoameriškimi državami, sicer verjetno koristili kot celoti, predvsem pa industriji in storitvenem sektorju, za kmetijstvo bodo pa precej neugodni. Mnogi izmed teh prihodnjih sporazumov bodo verjetno imeli enake rezultate.

4.9 V predlogu je navedeno, da naj bi ESPG zagotavljal "posebn[o], enkratn[o], podpor[o] delavcem, ki postanejo presežni zaradi velikih strukturnih sprememb, ki jih je sprožila vse večja globalizacija proizvodnje in vzorcev trgovanja". Komisija v naslednjem odstavku dodaja, da bo "Unija z uporabo sredstev ESPG zmožna zagotavljati tudi podporo v primeru kolektivnih odpuščanj, ki so posledica resne motnje v lokalnem, regionalnem ali nacionalnem gospodarstvu, nastale zaradi nepričakovane krize". Področje uporabe ESPG bo še dodatno razširjeno, da bo mogoče zagotavljati začasno pomoč kmetom; ti se bodo tako lažje prilagodili novim razmeram na trgu, ko bo Unija sklenila trgovinske sporazume, ki bodo vplivali na kmetijske proizvode.

4.10 Nekaj pomembnih razlogov je, zakaj ESPG ni ustrezen instrument tudi za kmetijstvo. Težave, s katerimi se bo moralo soočiti zaradi navedenih trgovinskih sporazumov, bodo predvsem strukturne, saj bodo ti prihodnji sporazumi verjetno imeli enake rezultate, ESPG pa bo samo začasen instrument. Pogajanja o trgovinskih sporazumih, kot je sporazum z Mercosurjem, poleg tega običajno tečejo leta in leta, zato ne morejo biti "resna motnja v lokalnem, regionalnem ali nacionalnem gospodarstvu, nastala zaradi nepričakovane krize", pač pa resna motnja v lokalnem, regionalnem ali nacionalnem gospodarstvu, nastala zaradi namerne in skrbno pripravljene ukrepanja Evropske unije. Za kmetijstvo bi zato morali nedvomno predvideti ustrezno nadomestilo za to breme. Vendar pa bi bilo treba to storiti s posebej prilagojenim instrumentom za kmetijstvo. EESO poziva, naj ESPG, ki je bil ustanovljen za pomoč odpuščenim delavcem pri ponovnem vključevanju v trg dela, še naprej ostane rezerviran za ta namen.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o skupnem sistemu obdavčevanja plačil obresti ter licenčnin med povezanimi družbami iz različnih držav članic (prenovitev)

(COM(2011) 714 final – 2011/0314 (CNS))

(2012/C 143/10)

Poročevalec: **g. MORGAN**

Svet Evropske unije je 20. decembra 2011 sklenil, da v skladu s členom 115 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o skupnem sistemu obdavčevanja plačil obresti ter licenčnin med povezanimi družbami iz različnih držav članic (prenovitev)

COM(2011) 714 final – 2011/0314 (CNS).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) z 230 glasovi za, 4 glasovi proti in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO odobrava področje uporabe predlagane direktive o spremembah. Zadovoljen je, da bosta spremenjena direktiva ter direktiva o matičnih in odvisnih družbah sedaj usklajeni. Uporaba 10-odstotnega lastniškega praga za ugotovitev, ali so družbe povezane, je še zlasti dobrodošla. Na to zahtevo je Odbor opozoril že julija 1998 ⁽¹⁾.

1.2 Odbor ugotavlja, da se bodo v številnih državah članicah zaradi tega predloga davčni prihodki zmanjšali. Glede na fiskalno krizo, s katero se trenutno soočajo države članice, bo po vsej verjetnosti trajalo kar nekaj časa, preden bo predlog odobrilo vseh 27 članic. Predhodno direktivo je Svet dokončno sprejel šele pet let po objavi predloga.

1.3 EESO ta predlog podpira in poziva države članice, naj ga čim prej odobrijo, da bo mogoče racionalizirati davčne odtegljaje in odpraviti dodatno oviro za nemoteno delovanje notranjega trga.

2. Uvod

2.1 V Evropski uniji obstajata dve vzporedni zakonodajni usmeritvi glede odprave dvojnega obdavčevanja matičnih družb in odvisnih družb s sedežem v drugi državi članici. Direktivi o matičnih in odvisnih družbah zadevata dvojno obdavče-

vanje dividend. Druga usmeritev zakonodaje pa je namenjena odpravi dvojnega obdavčevanja plačil obresti in licenčnin. Ti dve usmeritvi še nista bili usklajeni.

2.2 Prva direktiva o matičnih in odvisnih družbah (90/435/EGS) je bila sprejeta leta 1990. Glavni pogoj za uporabo oprostitve je bil, da je morala imeti matična družba vsaj 25-odstotni delež kapitala v odvisni družbi. To direktivo je Svet konec leta 2003 spremenil z Direktivo 2003/123/ES, s katero se je najmanjši delež kapitala, potreben za izpolnjevanje pogojev za oprostitve, do januarja 2009 postopoma zmanjšal na 10 %. S to direktivo o spremembah je bil posodobljen tudi seznam družb, za katere se uporablja direktiva.

2.3 Podan je bil predlog, da se direktiva o obrestih in licenčinah pomakne v isti časovni okvir kot direktiva o matičnih in odvisnih družbah. To je bilo dejansko prednostno vprašanje v Rudingovem poročilu iz leta 1992 ⁽²⁾. Vendar do objave predlogov Komisije leta 1998 (COM(1998) 67) ni bilo mogoče doseči soglasja. To vprašanje je bilo še vedno sporno, saj so nekatere države članice pridobile, druge pa izgubile, in tako je Svet direktivo sprejel šele junija 2003 (Direktiva 2003/49/ES). Zaradi tega navzkrižja so bila za Grčijo, Španijo in Portugalsko uvedena prehodna obdobja tako za obresti kot tudi za licenčnine. Nadaljnja direktiva iz leta 2004 je prehodno ureditev razširila na nekatere nove države članice (Češko, Latvijo, Litvo in Poljsko, s protokolom iz leta 2005 pa tudi na Bolgarijo in Romunijo).

⁽¹⁾ Mnenje EESO o predlogu Direktive Sveta o skupnem sistemu obdavčevanja plačil obresti ter licenčnin med povezanimi družbami iz različnih držav članic, UL C 284, 14.9.1998, str. 50.

⁽²⁾ Poročilo odbora neodvisnih strokovnjakov o obdavčenju podjetij, marec 1992

2.4 EESO je predlog o plačilih obresti in licenčin iz leta 1998 odobril v mnenju, ki ga je sprejel na plenarnem zasedanju julija 1998 ⁽³⁾. Mnenje je vsebovalo štiri posebne ugotovitve; ena od njih je zadevala predlog, da se 25-odstotni prag zniža na 10 %, ostale tri pa so se nanašale na pojasnila.

2.5 Evropska komisija je junija 2006 objavila študijo o izva­janju direktive. Nato je na podlagi te študije 11. novembra 2011 sprejela nov predlog o prenovitvi direktive, da bi razširila njeno področje uporabe. S tem bodo določbe o obrestih in licenčinah usklajene z direktivo o matičnih in odvisnih družbah.

2.6 Komisija je opravila oceno učinka o različnih možnostih, preden se je odločila za možnost, s katero bi se direktiva o obrestih in licenčinah uskladila z določbami o plačilu obresti iz direktive o matičnih in odvisnih družbah.

2.7 V skladu z oceno učinka:

— kar zadeva plačila obresti, izguba ne bi smela prese­gati 200 do 300 milijonov EUR in bi zadevala 13 držav članic EU, ki še vedno uporabljajo davčne odtegljaje za odhodna plačila obresti; to so Belgija, Bolgarija, Češka republika, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Latvija, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija in Združeno kraljestvo;

— kar zadeva plačila licenčin, izguba ne bi smela pre­segati 100 do 200 milijonov EUR in bi zadevala sedem držav z največjim negativnim stanjem licenčin kot deležem BDP; to so Bolgarija, Češka republika, Grčija, Poljska, Portugalska, Romunija in Slovaška. To možnost je podprla večina zain­teresiranih strani, ki so sodelovale v javnem posvetovanju.

2.8 Glede na oceno učinka se ocenjuje, da bi s pobudami iz te prenovitve za odpravo davčnih odtegljajev v znatnem številu primerov družbe lahko pri stroških usklajevanja prihranile od 38,4 do 58,8 milijona EUR.

3. Povzetek predloga

3.1 Namen predloga, ki ga je sprejela Komisija 11. novembra 2011, je:

— spremeniti področje uporabe direktive z razširitvijo seznama družb, za katere se uporablja;

— zmanjšati zahteve glede lastniškega deleža pri določanju, ali so družbe povezane, s 25-odstotnega neposrednega deleža na 10-odstotni delež;

— razširiti opredelitev "povezanih družb", da se vključi posredno lastništvo;

— pojasniti, da morajo države članice odobriti ugodnosti iz direktive zadevnim družbam posamezne države članice le, kadar plačilo obresti ali licenčnine ni oproščeno obdavčitve dohodkov pravnih oseb. To se zlasti nanaša na položaj družbe, ki je sicer zavezana za davek od dohodkov pravnih oseb, vendar je hkrati upravičena do posebne nacionalne davčne sheme, ki izključuje prejeta plačila tujih obresti ali licenčin. V takšnih primerih država vira ne bi bila dolžna oprostiti te družbe plačila davčnega odtegljaja iz te direktive.

— Prehodna obdobja ostanejo nespremenjena.

3.2 Kot v skladu z direktivo o združitvah in direktivo o matičnih in odvisnih družbah se ugodnosti iz direktive o obrestih in licenčinah priznajo samo družbam, ki so zavezanke za davek od dohodkov pravnih oseb v EU, davčne rezidentke v državi članici EU in ki sodijo v eno od vrst družb, navedenih v prilogi k direktivi. Ker priloga k direktivi vsebuje samo vrste družb iz 15 držav članic, ki so bile članice EU pred 1. majem 2004, so bile z Direktivo Sveta 2004/66/ES z dne 26. aprila 2004 vključene tudi vrste družb iz novih držav članic.

3.3 Novi predlog o spremembah, ki ga je sprejela Komisija, prenavlja vse te direktive in v prilogi podaja posodobljeni seznam družb, ki jih zajema direktiva. Predlagani novi seznam bi vključeval tudi:

— evropsko družbo (Uredba Sveta (ES) 2157/2001 in Direktiva Sveta 2001/86/ES), ki se lahko ustanavlja od leta 2004 dalje, in

— evropsko zadrugo (Uredba Sveta (ES) 1435/2003 in Direktiva Sveta 2003/72/ES), ki se lahko ustanavlja od leta 2006 dalje.

3.4 Spremenjena direktiva naj bi se uporabljala od 1. januarja 2013.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³⁾ UL C 284, 14.9.1998, str. 50.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi akcijskega programa za carino in obdavčitev v Evropski uniji za obdobje 2014–2020 (FISCUS) in razveljavitvi odločb št. 1482/2007/ES ter št. 624/2007/ES

(COM(2011) 706 final – 2011/0341 (COD))

(2012/C 143/11)

Poročevalec: **Bryan CASSIDY**

Svet in Evropski parlament sta 20. decembra 2011 oziroma 14. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 33 in 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi akcijskega programa za carino in obdavčitev v Evropski uniji za obdobje 2014–2020 (FISCUS) in razveljavitvi odločb št. 1482/2007/ES ter št. 624/2007/ES

COM(2011) 706 final - 2011/0341 (COD).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) z 231 glasovi za, 3 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO na splošno podpira predlog programa FISCUS. Vendar pa želi poudariti naslednje:

— Treba je zagotoviti, da bodo nacionalne carinske in davčne uprave dovolj usposobljene za reševanje izzivov v naslednjem desetletju.

— Za carinski in davčni sektor mora biti na voljo sodoben in učinkovit informacijski sistem, vključno z moderniziranim carinskim zakonikom (MCC).

— Odbor pričakuje natančnejšo oceno učinka na proračun EU in proračune držav članic.

— Iz povzetka proračuna za program FISCUS je razvidno, da se je skupni proračun v primerjavi s sedanjimi dejavnostmi povečal za 9 % tako na področju obdavčitve kot carine. Za carinski sektor so predvidena proračunska sredstva v višini 479 622 792 EUR, za davčni sektor pa v višini 23 692 892 EUR. To pomeni 13-odstotno povečanje sredstev za carinski sektor in enoodstotno zmanjšanje sredstev za davčni sektor.

1.2 Odbor se zaveda, da imajo države članice v delovnih skupinah Sveta različna stališča. Po njegovem mnenju je za Komisijo pomembno, da državam članicam dokaže, da bo proračun za FISCUS pomenil znaten prihranek v primerjavi z ureditvijo za sedanje dejavnosti. Odbor meni, da bi morda

Komisija težko zagotovila odobritev Parlamenta za večjo porabo v okviru proračuna EU, če ta ne bo prejel informacij o ustreznih prihrankih v proračunih držav članic.

1.3 Odbor opozarja na svoje stališče v mnenju o akcijskem programu za carino ⁽¹⁾, v katerem je pozval k tesnejšemu povezovanju carinskih praks v skladu s cilji lizbonske strategije in poudaril, da tovrstnega povezovanja ni mogoče doseči, ne da bi se pri tem povezale tudi carinske uprave.

1.4 Bistveni del novega programa je izboljšanje usposabljanja in učinkovitosti usposabljanja za uradnike v državah članicah ⁽²⁾.

2. Uvod in ozadje

2.1 Carinska in davčna politika EU vsako leto znatno prispevata k povečanju prihodkov v proračun EU in držav članic. Poleg tega te politike prinašajo precejšnje koristi za državljane in podjetja v EU, in sicer s preprečevanjem nevarnega ali nezakonitega uvoza, spodbujanjem nemotenega trgovanja in močnega notranjega trga ter z zmanjševanjem stroškov usklajevanja in birokracije za čezmejne družbe.

2.2 Predlog uredbe (COM(2011) 706 final) pomeni velik napredek v okviru dolgoletnih prizadevanj za poenostavitev in uskladitev ukrepov držav članic za zaščito njihovih finančnih interesov in finančnih interesov Unije. V letu 2010 so carinske dajatve in s tem povezane pristojbine predstavljale 12,3 % proračuna EU. V naslednjem večletnem finančnem okviru za obdobje 2014–2020, ki ga je Komisija sprejela junija 2011, je

⁽¹⁾ UL C 324, 30.12.2006, str. 78, točka 1.3.

⁽²⁾ To je bilo izpostavljeno v točki 1.2 mnenja EESO *Izboljšanje delovanja sistemov obdavčitve na notranjem trgu (Fiscalis 2013)*, UL C 93, 27.4.2007, str. 1.

med drugim predlagana **nova generacija programov Carina in Fiscalis**. Ta dva programa sta se v zadnjih letih razvila v dva ločena, vendar vzporedna programa, zadnji različici katerih sta **Carina 2013 in Fiscalis 2013**. Programa sta zdaj združena v **en program (FISCUS)**, kar je prava novost v strategiji Komisije.

2.3 FISCUS ni zgolj rezultat "politike poenostavitve", če uporabimo besede Komisije, ampak potrditev ključnega pomena "**sodelovanja med carinskimi in davčnimi organi ter drugimi zadevnimi stranmi**". Glavni pozitivni vidik takega programa je **pomembna vloga človeškega faktorja**: carinsko in davčno sodelovanje je "osredotočeno na mreženje ljudi in razvoj kompetenc" (3). Krepitev tehničnih in IT zmogljivosti je seveda potrebna, vendar pa je človeški faktor ključnega pomena, in EESO ta vidik pozdravlja.

2.4 V projektu Komisije FISCUS je predvideno, da se bo program izvajal v obdobju sedmih let od 1. januarja 2014 dalje. **Finančna sredstva** za kritje stroškov programa v celotnem obdobju izvajanja (2014–2020) znašajo 777 600 000 EUR v tekočih cenah. To je precejšen znesek, katerega skladnost s cilji je težko oceniti. Program zagotavlja finančno podporo za **devet različnih vrst skupnih ukrepov** s podporo za donacije, pogodbe o javnih naročilih ali povračila stroškov zunanjih strokovnjakov.

2.5 Večina stroškov se nanaša na usposabljanje uradnikov in skupne pobude glede IT, vendar pa lahko sredstva vključujejo tudi "**stroške, ki so nastali zaradi dejavnosti priprave, spremljanja, nadzora, revizije in ocenjevanja**" (4). EESO se zaveda, da to zahteva posebno pozornost pri nadzoru izvajanja **skupnih ukrepov**, vendar pa upa, da bo enaka pozornost namenjena tudi izvajanju **nacionalnih ukrepov**, da se prepreči pomanjkanje skladnosti.

2.6 **Specifični cilji** akcijskega programa so enaki kot v prejšnjem in obstoječem programu. EESO je glede tega že podal svoje stališče, ki ga ne bi bilo smiselno ponavljati, če ne bi bilo to vprašanje obravnavano že večkrat, vendar do zdaj očitno še ni bila predlagana ustrežna rešitev, tj. **redna izmenjava informacij med carinskimi in davčnimi organi** kot sredstvo za odkrivanje goljufij in/ali utaje davkov (5).

2.7 Prva stran (mreženje ljudi) bi morala omogočiti **izmenjavo dobrih praks in operativnega znanja**, kar ni novost, saj je bilo to omenjeno – celo s popolnoma istimi besedami – v večini, če ne celo v vseh predhodnih programih. Pretekli ukrepi

niso bili vedno popolnoma uspešni. Glavni razlog za to so jezikovne težave in različne izkušnje ali področja dejavnosti udeležencev. Vnovična usmeritev v sodelovanje med posameznimi upravami, kot je določeno v programu FISCUS, bi morala spodbuditi izmenjavo izkušenj in zagotovitev visoko usposobljenih strokovnjakov, kar bi EU morala podpreti.

2.8 Po besedah Komisije druga stran "**omogoča, da se v okviru programa financirajo vrhunski infrastruktura in sistemi IT, ki omogočajo razvoj carinskih in davčnih uprav v Uniji v popolnoma razvite e-uprave**" (6). Tudi to vprašanje je bilo na dokaj podoben način že obravnavano v predhodnih programih. Na tem področju pa so bili rezultati nezadovoljivi zaradi različnih stopenj razvitosti tehnologij IT v državah članicah, pa tudi – žal precej pogosto – zaradi nepripravljenosti nekaterih (ali številnih) držav članic, da spremenijo svoje metode ali zamenjajo opremo.

2.9 Nepripravljenost držav članic za sodelovanje je glavna ovira pri vzpostavljanju trdnega **evropskega davčnega omrežja**. Vsekakor to ni omejeno zgolj na tehnologije IT, je pa najbolj očitno ravno na tem področju. EESO je tako vedenje kritiziral v številnih mnenjih o davčnih pobudah EU (7); upa, da se bo v tej krizi pokazalo, da se nobena država ne more distancirati od dogodkov na svetovni ravni in da je edina prava rešitev sodelovanje.

2.10 V letu 2011 je izvajalec po posvetovanju s trgovinskimi predstavniki preučil rezultate vmesne ocene dveh ločenih programov Fiscalis 2013 in Carina 2013. Drugi izvajalec je izvedel študijo možnega okvira za prihodnji program FISCUS. Rezultati vmesne ocene niso pokazali znatnih ovir, poleg tega tudi niso bili predlagani posebni ukrepi za odpravo neželenih učinkov.

2.11 S programom FISCUS se v en program združujeta obstoječa ločena programa za davke in carino, s čimer se uresničujejo cilji Komisije glede poenostavitve in zmanjšanja stroškov, ne da bi pri tem ogrozili dejavnosti na posameznih področjih.

2.12 Nova uredba nadomešča Uredbo št. 1482/2007/ES o vzpostavitvi programa Skupnosti za izboljšanje delovanja sistemov obdavčitve na notranjem trgu (Fiscalis 2013). Z Odločbo št. 624/2007/ES je bil vzpostavljen akcijski program za carino v Skupnosti (Carina 2013). Obe odločbi bosta tako razveljavljeni.

(6) COM(2011) 706 final, str. 2 - točka 1 - 3. odstavek.

(7) Mnenja EESO *Boj proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost*, UL C 347, 18.12.2010, str. 73, *Spodbujanje dobrega upravljanja v davčnih zadevah*, UL C 255, 22.9.2010, str. 61, *Davčna utaja, povezana z uvozom*, UL C 277, 17.11.2009, str. 112, *Izterjava terjatev v zvezi z davki*, UL C 317, 23.12.2009, str. 120 in *Upravno sodelovanje na področju obdavčevanja*, UL C 317, 23.12.2009, str.120.

(3) COM(2011) 706 final, str. 2 - točka 1 - 3. odstavek.

(4) COM(2011) 706 final, str. 21 - člen 10(2).

(5) Mnenji EESO *Boj proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost*, UL C 347, 18.12.2010, str. 73, in *Spodbujanje dobrega upravljanja v davčnih zadevah*, UL C 255, 22.9.2010, str. 61.

2.13 Komisija je opravila obsežni posvetovanji v **carinskem sektorju** in **davčnem sektorju**. V okviru obeh posvetovanj je bil pripravljen seznam težav, ki so predstavljene v delovnem dokumentu osebja Komisije *Ocena učinka* v delu I (Carina) in delu II (Fiscalis) ⁽⁸⁾.

2.14 Komisija je oceno učinka izvedla pred uvedbo novega programa, iz česar je razvidno, da obstaja precejšnja negotovost glede evropskih informacijskih sistemov in izmenjave informacij v povezavi s prihodnjim razvojem politik. Nekaj od teh težav je omenjenih v mnenju EESO o akcijskem programu za carino ⁽⁹⁾. Potrebne izboljšave za delovanje programa Fiscalis so bile podrobno opisane v mnenju EESO o izboljšanju delovanja sistemov obdavčitve na notranjem trgu (Fiscalis 2013) ⁽¹⁰⁾.

2.15 EESO se načeloma strinja z ukrepi, ki jih je predlagala Komisija, vendar pa želi poudariti, da se vprašanje sodelovanja med različnimi agencijami, tako na nacionalni kot evropski ravni, pogosto pojavlja na številnih področjih EU. Na tem področju je napredek ponavadi počasen in težko dosegljiv, predvsem zaradi premajhne zavzetosti nacionalnih oblasti.

2.16 EESO odobrava predlog Komisije za krepitev sodelovanja med carinskimi in davčnimi organi. Vendar pa bi to moral biti šele začetek dejavnosti, ki jih je EESO predlagal že večkrat ⁽¹¹⁾, kot je organizirano sodelovanje med agencijami, tako nacionalnimi kot evropskimi, ki so dejavne na področju boja proti finančnim goljufijam in kriminalu: pranje denarja, organizirani kriminal, terorizem, tihotapljenje itd.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Delovni dokument osebja Komisije, *Ocena učinka*, SEC(2011) 1318 final.

⁽⁹⁾ UL C 324, 30.12.2006, str. 78.

⁽¹⁰⁾ UL C 93, 27.4.2007, str. 1.

⁽¹¹⁾ Mnenja EESO *Boj proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost*, UL C 347, 18.12.2010, str. 73, *Spodbujanje dobrega upravljanja v davčnih zadevah*, UL C 255, 22.9.2010, str. 61, *Davčna utaja, povezana z uvozom*, UL C 277, 17.11.2009, str. 112, *Izterjava terjatev v zvezi z davki*, UL C 317, 23.12.2009, str. 120 in *Upravno sodelovanje na področju obdavčevanja*, UL C 317, 23.12.2009, str.120.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Letni pregled rasti 2012

(COM(2011) 815 final)

(2012/C 143/12)

Glavni poročevalec: **David CROUGHAN**

Evropska komisija je 23. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Letni pregled rasti 2012

COM(2011) 815 final.

Predsedstvo Odbora je 6. decembra 2011 usmerjevalni odbor za strategijo Evropa 2020 zadolžilo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) za glavnega poročevalca imenoval Davida CROUGHANA in mnenje sprejel s 171 glasovi za, 19 glasovi proti in 21 vzdržanimi glasovi.

UVOD

- i Osnutek mnenja je bil pripravljen za spomladansko zasedanje Evropskega sveta in obravnava letni pregled rasti 2012, ki ga je objavila Komisija.
- ii Z letnim pregledom rasti se je začel evropski semester gospodarskega upravljanja za leto 2012, ki je hkrati prvi v dogovorjenem pravnem okviru za okrepljeno gospodarsko upravljanje ("šesterček").
- iii Letni pregled rasti določa naloge EU, ki so po mnenju Komisije v naslednjih 12 mesecih prednostne z vidika gospodarskih in proračunskih politik ter reform za spodbuditev rasti in zaposlovanja v okviru strategije Evropa 2020. Ko jih bo Evropski svet potrdil na zasedanju v marcu, jih bodo morale države članice upoštevati v svojih nacionalnih politikah in proračunih.
- iv **I. del** osnutka mnenja obravnava **splošna vprašanja, povezana z letnim pregledom rasti** kot takim: njegovo osredotočenost na rast, fiskalno konsolidacijo in izvajanje reform, ki so bile dogovorjene v okviru evropskega semestra, ter vključevanje organizirane civilne družbe in socialnih partnerjev v proces, povezan z letnim pregledom rasti.
- v V **II. delu** mnenja so povzete **posebne pripombe in priporočila o različnih politikah EU**, ki podrobno obravnavajo pet prednostnih nalog Komisije iz letnega pregleda rasti. Te naloge so: izvedba diferencirane in rasti prijazne fiskalne konsolidacije, ponovna vzpostavitev normalnega posojanja gospodarstvu, spodbujanje rasti in konkurenčnosti, spopadanje z brezposelnostjo in socialnimi posledicami krize ter posodobitev javne uprave. Pripombe so vzete iz različnih

pred kratkim pripravljenih mnenj in posodablajo stališče Odbora o letnem pregledu rasti 2011, ⁽¹⁾ sprejeto marca 2011.

vi Poleg tega se ta osnutek mnenja navezuje na mnenje o evropskem semestru 2011, ki ga je Odbor sprejel decembra 2011. ⁽²⁾

I. DEL

SPOROČILA EESO ZA SPOMLADANSKO ZASEDANJE EVROPSKEGA SVETA

Za razliko od zadnjih vrhov mora Unija zdaj pokazati politično sposobnost, da se z ambicioznimi in zadostnimi ukrepi spopade z dolžniško krizo in obnovi zaupanje. Eden od teh ukrepov je veliko večji poudarek na rasti.

A. UVOD

1. **Razmere**, v katerih je Komisija objavila letni pregled rasti za leto 2012, so **zelo neugodne**: Unija se sooča z najhujšo finančno, gospodarsko in socialno krizo ter krizo zaupanja v svoji zgodovini. Posledice krize so daljnosežne: gospodinjstva in podjetja se otepajo s težavami, brezposelnost med mladimi in dolgotrajna brezposelnost se stopnjujeta, vse več ljudi ogrožata revščina in izključenost, v naših družbah je čutiti zaskrbljenost, povečuje pa se tudi tveganje za nacionalistične in populistične težnje.

2. Odbor je **izredno zaskrbljen zaradi neizpolnjevanja obveznosti**, sprejetih v okviru evropskega semestra, **na nacionalni ravni**. EU mora zdaj bolj kot kdaj koli prej dokazati, da je

⁽¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora *Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo*, COM(2011) 11 final, UL C 132, 3.5.2011, str. 26–38.

⁽²⁾ Mnenje EESO *Zaključek prvega evropskega semestra za usklajevanje gospodarskih politik: smernice za nacionalne politike v obdobju 2011–2012*, UL C 43, 15.2.2012, str. 8–12.

sposobna učinkovito ukrepati za obnovitev zaupanja potrošnikov in vlagateljev ter poiskati ambiciozne rešitve za sedanje izzive. **Brez odločnega ukrepanja in uspešnega izvajanja reform v evropskih institucijah in državah članicah** Evropi grozijo dolgoročna kriza rasti in vse večje razlike, ki bodo povzročile še večji pritisk na euroobmočje.

3. Glede na to, da se je evropski semester 2012 začel z bistveno **navzdol popravljenimi napovedmi rasti** in veliko nevarnostjo recesije, Odbor izraža obžalovanje, da **Evropski svet na vrhu decembra 2011** ni mogel obnoviti vere in zaupanja v upravljanje Evropske unije, ki so ju rezultati vsakega od vrhov v zadnjih osemnajstih mesecih vse bolj spodkopavali. Očitna nepripravljenost vrha za soočenje z globoko zakoreninjenimi problemi, ki jih je razkril letni pregled rasti, je povzročila, da se vedno znova sprejemajo politične smernice, ki jim vlade in vlagatelji povsod po svetu, predvsem pa evropski državljanji, ne zaupajo.

4. Po mnenju Odbora so **rešitve**, ki so bile doslej predlagane v zvezi z državnim dolgom in z njim povezano finančno krizo, zgolj **delne** in bi lahko nekaterim močno zadolženim državam dlje časa onemogočale dostop do trgov, kot je bilo načrtovano. Poleg tega ustvarjajo veliko tveganje, da se bo kriza razširila tudi na nekatere večje države članice. Neurejenega bankrota Grčije še vedno ni mogoče izključiti; kaj takega bi lahko hudo negativno vplivalo na druge države, ki se soočajo s težavami zaradi državnega dolga, in sprožilo niz dogodkov z resnimi posledicami ne le za evropsko, temveč tudi svetovno gospodarstvo. Evropska unija še ni našla načina, kako s svojo nedvomno gospodarsko močjo zavarovati države članice, ki so v težavah, pred finančnimi napadi, kar je vodilo k temu, da so svetovni trgi z napadi na strukturno razdrobljenost Evrope močno omajali celotno evropsko strukturo. To pomeni, da gre za problem, ki je tako politične kot gospodarske narave.

5. Odbor je močno zaskrbljen, ker je tako nastala velika negotovost, ki **škodljivo vpliva** na **realno gospodarstvo** Unije; posledice so manjši obseg investicij, slabši rezultati in manj zaposlovanja, saj vlagatelji iščejo varnejša zatočišča in celo pripravljajo načrte za primer razpada euroobmočja z vsemi resnimi posledicami, ki bi jih tak razvoj imel na svetovni ravni.

6. Izkušnje iz preteklih kriz pri evropskem povezovanju so pokazale, da ima Evropa ustrezne vire in lahko najde rešitve. Odbor poziva evropske institucije in države članice, naj pokažejo **politični pogum in vizijo** ter podprejo tesnejše povezovanje in spodbuditev gospodarstva in naložb, kar je zdaj edina možna rešitev za izhod iz krize.

7. EU se mora odmakniti od sedanjega pristopa k reševanju krize, pri katerem gre za sporadično sprejemanje nujnih ukrepov, ter uvesti **trajne rešitve** za strukturne probleme, ki jih je razkrila kriza, in tako Evropejcem zagotoviti dolgoročno blaginjo. To pomeni, da se mora Evropa ustrezno zavarovati pred nadaljnjimi napadi, državam v resnih težavah dati čas za okrevanje in uvesti posebne dodatne ukrepe za spodbuditev gospodarske rasti v Evropi.

8. Ukrepe, ki so potrebni za to, da bo EU verodostojno obvladala dolžniško krizo, mora spremljati **močnejša fiskalna unija**. Odbor pozdravlja uvedbo precej strožjega nadzora proračunskih politik držav članic v okviru evropskega semestra in obveznosti, ki jih morajo države članice prevzeti v skladu s fiskalnim paktom, čeprav je treba opozoriti, da je nujno analizirati socialne posledice takšnih ukrepov. Vsekakor mora nova struktura evropskega gospodarskega upravljanja ohraniti avtonomijo socialnih partnerjev in njihovo pravico do sklepanja kolektivnih pogodb.

9. Odbor znova izraža polno podporo krovni **strategiji Evropa 2020**, ki ponuja pozitivno vizijo za prihodnost in skladen okvir za izvedbo v prihodnost usmerjenih reform za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Opozarja tudi, da je treba poskrbeti za ravnovesje med ekonomskimi in socialnimi vidiki strategije ter vidiki politike zaposlovanja.

10. Odbor izraža globoko zaskrbljenost, ker je **metoda Skupnosti oslABLJENA** v korist medvladnega pristopa, ki ga večinoma izvaja le majhno število držav članic. To je povzročilo omejen politični odziv. Med drugim tudi zaradi podrejene vloge institucij Skupnosti v medvladnem pristopu, ki se izvaja zadnji dve leti, pereči problemi Evropske unije niso bili obravnavani z vidika Unije, temveč z vidika in glede na politične zahteve posameznih držav članic.

11. Odbor ugotavlja, da bodo najpozneje pet let po začetku veljavnosti Pogodbe o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji, ki jo je 30. januarja podpisalo 25 držav članic, in na podlagi ocene izvajanje te pogodbe sprejeti potrebni koraki za **vključitev vsebine te pogodbe** v zakonodajni okvir Evropske unije. Zato Odbor poziva države članice, ki niso sodelovale v medvladnem procesu, ⁽³⁾ katerega rezultat je ta pogodba, da ponovno pretehtajo svoje stališče o tej temi.

12. Odbor podpira **močno vlogo Evropske komisije** in jo poziva k pripravi ambicioznih predlogov. Zavzema se tudi za **polno vključenost Evropskega parlamenta** v proces evropskega semestra, da se povečata transparentnost in legitimnost tega procesa.

13. Odbor se zahvaljuje Komisiji, ker je letni pregled rasti 2012 objavila konec novembra 2011, torej prej, kot je bilo prvotno predvideno. Čeprav je časa še vedno malo, je imel Odbor vseeno priložnost organizirati razprave o tej temi, se posvetovati s svojo mrežo nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih institucij ter pripraviti mnenje, še preden Evropski svet na spomladanskem zasedanju sprejme sklep o letnih prednostnih nalogah.

⁽³⁾ Združeno kraljestvo in Češka republika.

B. USTREZEN POUK NA RASTI

14. Odbor meni, da je letni pregled rasti 2012 z več vidikov boljši od prejšnjega pregleda.

15. Odbor podpira splošni poudarek na rasti in z zadovoljstvom ugotavlja, da je v letni pregled rasti 2012 vključenih mnogo vidikov iz mnenja EESO o letnem pregledu rasti 2011. ⁽⁴⁾

16. EESO poudarja, da **brez dovolj visoke stopnje rasti ne bo mogoče odpraviti krize državnega dolga**, predvsem v državah z resnimi težavami. Premajhen poudarek na rasti bi pomenil veliko tveganje, da bodo mnoga gospodarstva Unije zašla v recesijo in nekatera celo v depresijo.

17. Kot ugotavlja letni pregled rasti, **finančni trgi** ocenjujejo vzdržnost javnega dolga držav članic na podlagi dolgoročnih obetov za rast, zmožnosti držav za sprejemanje daljnosežnih odločitev o strukturnih reformah in njihove zavezanosti izboljšanju konkurenčnosti.

18. Odbor se strinja z ugotovitvami v letnem pregledu rasti, da so obeti za rast vseh držav članic v EU odvisni od **odločnega reševanja krize državnega dolga ter od izvajanja dobrih gospodarskih politik** in da je bilo porabljenega preveč političnega časa ter energije za nujne ukrepe, premalo pa za izvajanje sprememb v politiki, s katerimi bodo naša gospodarstva ponovno dosegla višje stopnje rasti.

19. Odbor se v celoti strinja, da se je treba hkrati osredotočiti na reformne ukrepe s kratkoročnim učinkom rasti in na pravi model srednjeročne rasti.

20. Odbor ponavlja, da so trije vidiki rasti – pametna, trajnostna in vključujoča rast – povezani in se vzajemno krepijo. **Enako pozornost** je treba posvetiti ekonomskemu, socialnemu in okoljskemu vidiku.

21. Oživljanje rasti mora biti usklajeno z drugimi cilji iz Lizbonske pogodbe, vključno s ciljem, da se zagotovi blaginja ljudi. Nujnost reform je treba razumeti kot **priložnost**, da se usmerimo v bolj trajnostni način življenja.

22. **Vse** države članice morajo reforme za spodbujanje rasti postaviti v ospredje.

23. Poseben položaj petih držav članic, ki prejemajo pomoč iz programov finančne pomoči EU/MDS ⁽⁵⁾

23.1 Odbor je mnenja, da bi morala Komisija in Svet s podrobnimi priporočili, v katerih so upoštewane značilne

⁽⁴⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora *Letni pregled rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo*, COM(2011) 11 final, UL C 132, 3.5.2011, str. 26–38.

⁽⁵⁾ Grčija, Irska, Latvija, Portugalska in Romunija.

razmere posameznih držav, še naprej spodbujati države članice, naj načrtujejo in izvajajo politike za dolgoročno rast. Odbor obžaluje, da je bilo leta 2011 edino priporočilo **petim državam članicam, ki prejemajo finančno pomoč EU/MDS**, naj nadaljujejo z izvajanjem ukrepov, določenih v sklepih o dodelitvi finančne pomoči.

23.2 Odbor je **zelo zaskrbljen** nad odločitvijo Komisije, da se od teh petih držav ne bo zahtevalo sodelovanje pri pripravi **drugega kroga nacionalnih reformnih programov (NRP)** v letu 2012. Odbor priznava, da nacionalni programi reform ne prinašajo veliko novega in da te države sicer predložijo nacionalne cilje za strategijo Evropa 2020, toda hkrati so s tem izključene iz novega procesa upravljanja kot jedra strategije Evropa 2020, ki je bil zasnovan za doseganje nujnega gospodarskega povezovanja z reformami in sprejetjem najboljše prakse. To bo zlasti preprečilo, da državljani in socialni partnerji na nacionalni ravni sodelujejo pri izvajanju in pregledu NRP, kar je povsem v nasprotju s sklepi Evropskega sveta iz marca 2011 o zagotavljanju polnega sodelovanja nacionalnih parlamentov, socialnih partnerjev in drugih zainteresiranih strani v novem okviru evropskega semestra.

24. Vlaganje v rast – poseben izziv v sedanjih razmerah

24.1 Odbor se zaveda, da je poseben **izziv** določiti ustrezne ukrepe za rast. Današnji težaven položaj EU na področju rasti ni samo posledica krize, ampak tudi drugih problemov, ki vplivajo na njeno gospodarsko uspešnost, kot so vse manjša konkurenčnost, globalizacija, pomanjkanje virov (energetskih virov, znanj in spretnosti itd.), podnebne spremembe in staranje prebivalstva.

24.2 Za doseganje ciljev strategije Evropa 2020 bodo potrebne **precejšnje naložbe**: npr. v informacijske in komunikacijske tehnologije, običajno in novo infrastrukturo, raziskave in razvoj, inovacije, izobraževanje, znanje in spretnosti ter energetska učinkovitost. Naložbe v zeleno gospodarstvo bodo spodbudile inovacije in povpraševanje po novih izdelkih, ki bo povečalo rast, hkrati pa tudi zagotovilo večjo trajnost svetovnega gospodarstva.

24.3 To je v časih varčevanja še posebno velik izziv. Toda javne naložbe na državni ali evropski ravni imajo velike koristi za pametno, trajnostno in vključujočo rast; poleg tega lahko zagotovijo pomemben **učinek vzvoda** in spodbudijo dodatna zasebna vlaganja.

24.4 Odbor meni, da Unija potrebuje **več naložb v projekte**, ki spodbujajo strukturne spremembe in lahko pripomorejo k usmeritvi gospodarstev držav članic na pot trajnostne rasti. Ustrezni bi bili projekti, ki bi bili v skladu s cilji Evrope 2020, npr. dolgoročni infrastrukturni projekti velikega javnega pomena in s potencialom za ustvarjanje prihodkov.

24.5 V tej zvezi Odbor v celoti podpira **pobudo za projektne obveznice Evropa 2020**,⁽⁶⁾ ki predvideva financiranje obsežnih infrastrukturnih projektov na področju energije, prometa in IKT. To bo pozitivno vplivalo na trge projektnih obveznic in nosilec posameznih projektov pomagalo pritegniti dolgoročna posojila iz zasebnega sektorja.

24.6 Po mnenju Odbora bi morali na evropski ravni storiti več za ustvarjanje naložb. Razpoložljive strukturne sklade je treba usmeriti v krepitev konkurenčnosti in povrnitev rasti. Finančna podpora EU bi morala biti odvisna od rezultatov in skladnosti s cilji strategije Evropa 2020.

24.7 Odbor pozdravlja hitro sprejetje dogovora med Parlamentom in Svetom o **povečanju deležev sofinanciranja** za strukturne sklade v državah, ki prejemajo finančno pomoč EU, ECB in MDS, da bi omogočili hitro uporabo skladov EU v podporo rasti in boljše črpanje⁽⁷⁾.

24.8 Glede na hude pritiske na nacionalne in evropski proračun, morajo države članice in evropski zakonodajalci sprejeti težke odločitve in določiti prednostne naloge, da bi lahko **vlagali v "postavke, ki pospešujejo rast"**, kot so izobraževanje, spretnosti in znanje, raziskave, razvoj in inovacije, okolje ter omrežja, npr. hitri internet, energetske in prometne povezave.

24.9 Poudariti je treba pomembno vlogo **podjetništva**, socialnega podjetništva in ustanavljanja podjetij, zlasti **malih in srednje velikih**, vključno s socialnimi podjetji, pri gospodarskem okrevanju, saj so ključno gonilo gospodarske rasti, podjetniških inovacij ter znanja in spretnosti, pa tudi pomemben vir novih delovnih mest.

24.10 Stopnja brezposelnosti v številnih državah Unije dosega nevzdržno raven in ima zelo visoko socialno in gospodarsko ceno. Nujni bodo kratkoročni in srednjeročni ukrepi za lažji dostop mladih in žensk do trga dela, za lažje ponovno vključevanje delavcev, ki so bili zaradi krize izključeni s trga dela, ter za usposabljanje in poklicno prekvalificiranje. V EU bi bilo treba do leta 2020 ustvariti 17,6 milijona delovnih mest.

⁽⁶⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij *Pilotna faza pobude za projektne obveznice Evropa 2020*, COM (2011) 0660 final.

⁽⁷⁾ Stališče Evropskega parlamenta, sprejeto v prvi obravnavi dne 13. decembra 2011 z namenom sprejetja Uredbe (EU) št. .../2011 Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 glede nekaterih določb o finančnem upravljanju za nekatere države članice, ki imajo ali jim grozijo resne težave v zvezi z njihovo finančno stabilnostjo – P7_TC1-COD(2011)0209.

C. PREVELIK POUĐAREK NA FISKALNI KONSOLIDACIJI

25. Odbor se popolnoma strinja, da je proračunska konsolidacija nujna za odpravo hudih fiskalnih neravnovesij in obnove zaupanja. Vendar pa izraža zaskrbljenost, ker se v fiskalnem paktu pripisuje velika teža **varčevalnim ukrepom**. Pripravititi je treba učinkovito oceno socialnih posledic teh ukrepov in si hkrati z vsemi močmi prizadevati za to, da ne bodo povečali tveganja za revščino in socialno izključenost. Odbor meni, da je treba poiskati pravo ravnovesje med fiskalno konsolidacijo in rastjo. Proračunska disciplina sama po sebi in varčevanje ne bosta dovolj, da bi spravila EU na pot vzdržnosti. Če je že varčevanje do neke mere potrebno, pa morajo biti ukrepi socialno uravnoteženi in upoštevati, kakšen vpliv imajo lahko na različne družbene skupine. Odbor se strinja z generalno direktorico MDS Christine Lagarde, ki je opozorila, da "bo vsesplošno proračunsko varčevanje povsod po Evropi zgolj povečalo nevarnost za recesijo".

26. Odbor izraža skrb, da **Pogodba o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji**, ki jo je 30. januarja podpisalo 25 držav članic, ne bo prinesla rešitve za sedanjo krizo. Pogodba mora zagotoviti večje upoštevanje pakta za stabilnost in rast v prihodnje, vendar pa je njena pomanjkljivost v tem, da je močno osredotočena na fiskalno ravnovesje in ne omenja sistema zgodnjega opozarjanja ter preglednice (t. i. *scoreboard*) za preprečevanje gospodarskih neravnovesij, ki se pojavljajo npr. v zasebnem sektorju, izgube konkurenčnosti ali nepremičninskih balonov – to pa so dejavniki, ki so močno prispevali k sedanji krizi. Gospodarska rast je del rešitve in spodbuditi jo je mogoče le z nekaterimi strogimi in specifičnimi ukrepi, predvsem v državah članicah, ki jim grozi, da bodo zdrsnile v hudo recesijo. Prizadevanja za konsolidacijo in reforme morajo spremljati ukrepi za spodbuditev rasti.

27. Odbor je zaskrbljen, ker letni pregled rasti poziva k povečanemu varčevanju za doseganje ciljev proračunske konsolidacije **celo v primeru vse slabšega makroekonomskega vzdušja**. Zavzema se za to, da bi morale države članice, ki dobivajo pomoč iz programov finančne pomoči, "še naprej izpolnjevati dogovorjene proračunske cilje, ne glede na možne spremembe makroekonomskih pogojev", pa tudi za to, da bi države članice z velikimi zamudami v prilagajanju, ki so v postopku čezmernega primanjkljaja, "morale pospešiti svoja prizadevanja za konsolidacijo" ter da "možni omejeni popravki glavnih makroekonomskih scenarijev navzdol ne bi smeli povzročiti zamud pri zmanjševanju presežnih primanjkljajev".

28. Stabilizacija z evroobveznicami

28.1 Finančne institucije vlagajo v državne obveznice, od katerih pričakujejo, da so že zaradi lastnih bilanc stanja brez tveganja; iz tega razloga danes institucije raje nalagajo denar pri ECB kot kupujejo tvegane obveznice nekaterih držav članic, s tem pa porivajo finančni sistem v nelikvidno stanje.

28.2 Za rešitev tega problema je potreben močnejši in bolj verodostojen evropski branik, ki ga je treba zgraditi, da bi se

ubranili pred pritiski trgov, in sicer s še pomembnejšo vlogo Evropske centralne banke, ki naj deluje neposredno ali posredno pod pokroviteljstvom evropskega instrumenta za finančno stabilnost ali evropskega monetarnega sistema.

28.3 Odbor priznava obstoj precejšnje nevarnosti moralnega hazardiranja, za katero je treba najti rešitev, vendar meni, da je ta problem v primerjavi z možnim zlomom euroobmočja neznamenit. Glede na nepripravljenost držav članic, da bi jamčile za dolg drugih držav članic, in ob upoštevanju, da ECB ne more prevzeti te naloge, Odbor poziva k **nujnemu razmisleku o uvedbi obveznic za stabilnost**. Odbor to vprašanje – po objavi zelene knjige Komisije o stabilnostnih obveznicah – obravnava v ločenem mnenju.

D. VEČ POZORNOSTI IZVAJANJU

29. Cilj strategije Evropa 2020 je zagotoviti, da bo Evropa lahko sodelovala v vse hujši mednarodni konkurenci. Zato Odbor izraža močno podporo temu, da Komisija v celotnem letnem pregledu rasti **poudarja** pomanjkanje ustreznega izvajanja reform na nacionalni ravni.

30. Odbor z veliko zaskrbljenostjo ugotavlja, da je kljub nujnosti sedanjih razmer napredek držav članic pri **izvajanju** napotkov iz letnega pregleda rasti za leto 2011 **pod pričakovanji**. Odločitve, sprejete na ravni EU, se prepočasi prenašajo v odločitve na ravni državnih politik.

31. EESO **poziva države članice, naj v celoti izvajajo reforme**, ki so se jim zavezale v svojih reformnih programih. Prevzeti morajo odgovornost za spremembe, ki so potrebne glede na prihodnje gospodarsko upravljanje. To poudarja potrebo po krepitvi procesa evropskega semestra s tesnejšim sodelovanjem nacionalnih parlamentov, socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe držav članic v razpravi in spremljanju napredka pri izvajanju nacionalnih reformnih programov.

32. Odbor izraža nezadovoljstvo nad nezadostnostjo zavez iz nacionalnih reformnih programov za leto 2011, ki ne izpolnjujejo večine **ciljev** na ravni EU; ker narašča bojazen, da cilji strategije Evropa 2020 ne bodo doseženi, Odbor poziva Komisijo in predvsem vlade držav članic, naj podvojijo prizadevanja in zapolnijo vrzeli v programih, ki so bile ugotovljene zelo zgodaj, ter zagotovijo, da bodo vlade, zainteresirane strani in državljani v vsaki državi prevzeli odgovornost za reformni program in ga izvedli.

33. EESO poleg tega poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo vse države članice, tudi prejemnice finančne pomoči EU/MDS, prispevale k uresničevanju vodilnih pobud v skladu s svojimi možnostmi.

E. POMEN LETNEGA PREGLEDA RASTI TER VKLJUČITEV ORGANIZIRANE CIVILNE DRUŽBE IN SOCIALNIH PARTNERJEV

34. Letni pregled rasti je podlaga za ustvarjanje potrebnega **splošnega razumevanja prednostnih nalog za ukrepanje na**

ravni držav članic in EU v letu 2012, kar se mora odraziti tudi v nacionalnih gospodarskih in proračunskih odločitvah ter pripravi nacionalnih reformnih programov in programov stabilnosti in konvergence.

35. Letni pregled rasti ima torej pomembno **politično vlogo**, zaradi česar Odbor meni, da ne bi smel biti samo tehno-kratski proces, temveč mora tudi upoštevati stališča Evropskega parlamenta in ključnih akterjev, kot so organizirana civilna družba in socialni partnerji.

36. Glede na sedanje razmere, ko ni več nikakršnega zaupanja v pravilnost dosedanjih protikriznih ukrepov in ko je tudi zaupanje v samo Unijo precej omajano, mora Evropa v ta proces vključiti državljane. Okrepiti je treba **socialni in civilni dialog** na vseh ravneh, da bi dosegli široko soglasje o potrebnih reformah.

37. Ukrepe za izboljšanje evropskega gospodarskega upravljanja morajo spremljati ukrepi za izboljšanje njegove legitimnosti, preglednosti in **odgovornosti**.

38. Odbor poziva k **bolj kakovostnemu in učinkovitemu sodelovanju akterjev organizirane civilne družbe v evropskem semestru**: na ravni EU pri letnem pregledu rasti in pripravi priporočil, ki upoštevajo značilne razmere za posamezno državo članico, na nacionalni ravni pa v celotnem procesu priprave, izvajanja in spremljanja prihodnjih NRP. V samih NRP bi morali biti navedeni podrobni podatki o tem, koliko so bili akterji dejavno vključeni v proces in kako je bil njihov prispevek upoštevan.

39. Strategijo za rast Evropa 2020 bo mogoče uresničiti samo, če ji bo zavezana celotna družba in če bo vsak od akterjev prevzel polno odgovornost za svoj del. V času, ko se sprejemajo pomembne odločitve, ki vplivajo na življenje vseh akterjev, je bolj kot kadar koli prej potrebna njihova **soodgovornost** za reforme.

40. Odbor se namerava še naprej dejavno vključevati v fazo izvajanja strategije Evropa 2020 in spremljati dejavnosti po letnem pregledu rasti 2012. Še naprej bo sodeloval s svojo mrežo nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov in podobnih organizacij v prizadevanjih za izboljšanje **posvetovanja, sodelovanja in mobilizacije organizirane civilne družbe** na evropski in državni ravni.

II. DEL

PREDLOGI ODBORA GLEDE PREDNOSTNIH NALOG, KI JIH JE PREDLOŽILA EVROPSKA KOMISIJA

i Odbor podpira pet prednostnih nalog, ki naj bi po mnenju Komisije tvorile podlago za prizadevanja politike v letu

2012: izvedbo diferencirane in rasti prijazne fiskalne konsolidacije, ponovno vzpostavitev dodeljevanja posojil gospodarstvu, spodbujanje rasti in konkurenčnosti, spopadanje z brezposelnostjo in socialnimi posledicami krize ter posodobitev javne uprave.

- ii II. del predstavlja vrsto posebnih prispevkov v zvezi z zgornjimi prednostnimi nalogami. Gre večinoma za navedke iz različnih mnenj EESO, ki so bila sprejeta v letu 2011; pričujoča stališča so nadgraditev mnenja EESO o letnem pregledu rasti 2011, ⁽⁸⁾ ki je bilo sprejeto marca 2011.

1. Izvedba diferencirane in rasti prijazne fiskalne konsolidacije

1.1 Fiskalna konsolidacija

1.1.1 EESO ponovno potrjuje svoja stališča iz mnenja o letnem pregledu rasti 2011, ki so bila predstavljena v točki 1 – *Izvajanje stroge fiskalne konsolidacije* in točki 2 – *Odprava makroekonomske neravnovesij*.

1.1.2 Kakor je bilo izpostavljeno v točkah 1.1 in 1.2 mnenja o letnem pregledu rasti 2011, ⁽⁹⁾ gre po mnenju EESO pri fiskalni konsolidaciji za to, **da se javne finance ponovno uravnotežijo, obenem pa se izognemo zmanjšanju povpraševanja**, ki bi vodilo v recesijo, ta pa bi ustvarila dodatne primanjkljaje in evropsko gospodarstvo pahnila v nadaljnje nazadovanje. Zavzema se za začetek izvajanja programov za zmanjšanje dolga v skladu s konjunktturnimi razmerami ter socialnimi in zaposlovalnimi cilji, zapisanimi v strategiji Evropa 2020.

1.1.3 Evropa mora okrepiti gospodarsko upravljanje ter s tem zagotoviti **proračunsko disciplino** v vseh državah članicah, še zlasti v območju eura. Dogovorjeni sveženj reform, tako imenovani šesterček, skupaj z novimi zakonodajnimi predlogi in s tem povezanim evropskim semestrom za boljše usklajevanje gospodarskih in proračunskih politik ter tesnejši nadzor iz EU, je treba izvajati hitro in pravilno.

1.1.4 A proračunska disciplina v državah članicah ni zadosten pogoj za rast in zaposlovanje ter ekonomsko in socialno kohezijo. Odbor namreč skrbi dejstvo, da so se ob trenutnih pogojih za izdajanje državnih obveznic na trgu izoblikovale razmere, ki bi utegnile spodkopati obnovljeno stabilnost in rast.

1.1.5 Zato Odbor podpira zeleno knjigo o izvedljivosti uvedbe **obveznic stabilnosti**. Meni, da bo upravljanje državnih dolgov s skupnimi jamstvi na območju eura pomemben prispevek k premagovanju akutnih težav ter preboju z mrtve točke, ko rast hromijo varčevalni ukrepi; seveda pod pogojem,

⁽⁸⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o letnem pregledu rasti: spodbujanje ukrepov EU za celovit odziv na krizo COM(2011) 11 final, UL C 132, 3.5.2011, str. 26–38.

⁽⁹⁾ Prav tam.

da bodo stroga pravila in ustrezno upravljanje na ravni EU izključili moralno tveganje ter spodbudili odgovorno in predvidljivo ravnanje vlad držav članic.

1.1.6 Ob napredku na tem področju bo **Evropska centralna banka (ECB)** lahko postopno opustila načrtno odkupovanje državnih obveznic, ki zdaj posameznim državam članicam pomaga refinancirati svoje državne dolgove. Namesto tega bi lahko – vsaj v prehodnem obdobju – podprla nove obveznice stabilnosti in s tem zagotovila dodatno jamstvo za akterje na trgu.

1.2 Prednost rasti prijazni porabi

1.2.1 Odbor izraža polno podporo temu, da ima prednost **rasti prijazna poraba**. Zlasti je treba zagotoviti, da ukrepi za soočanje z gospodarsko krizo in državnim dolgom ne bodo ogrozili javnih vlaganj v izobraževanje in usposabljanje. Države članice morajo pri razmišljanju o svojih srednjeročnih proračunskih ciljeh posebno pozornost nameniti javnim naložbam v izobraževanje, raziskave in poklicno usposabljanje.

1.2.2 Izkazalo se je, da so izredno pomembni ukrepi javne podpore za **raziskave in inovacije** s specifičnimi, temu namenjenimi programi. EESO poziva Evropsko komisijo, Svet in Evropski parlament, naj te programe, ki so posvečeni energetski učinkovitosti in diverzifikaciji energetskih virov, okrepijo in vključijo kot stalnico v razvojne pobude.

1.2.3 Glede na današnje težke gospodarske razmere pa EESO priporoča tudi dodatno povečanje naložb v **raziskave, razvoj, uvajanje in usposabljanje ter v znanstvene dejavnosti**, ki se uporabljajo v energetsko intenzivnih sektorjih. Te naložbe bi morale dobiti zadostno podporo v naslednjem okvirnem programu; omogočena pa bi morala biti tudi izmenjava izkušenj in rezultatov vsaj na evropski ravni. Evropski in nacionalni programi bi morali več pozornosti posvetiti raziskavam in inovacijam v zvezi z energetsko učinkovitostjo.

1.3 Aktivne politike trga dela in zavodi za zaposlovanje

1.3.1 Kot je Odbor že opozoril v svojem mnenju o letnem pregledu rasti 2011, ⁽¹⁰⁾ "spodbudo k iskanju dela predstavljajo predvsem učinkovite storitve zavodov za zaposlovanje, 'spodbude' s podporo za brezposelne pa manj". Pri sedanji rekordni stopnji brezposelnosti problem na **trgih dela** ni splošno pomanjkanje delovne sile, pač pa primanjkljaj kvalificiranih delavcev v nekaterih državah članicah ter veliko pomanjkanje razpoložljivih delovnih mest. Bolje je treba razmisliti o razvoju pametne politike povpraševanja, ki spodbuja prihodnjo rast in inovacije ter prispeva k ustvarjanju dodatnih delovnih mest.

1.3.2 Odbor je poudaril, da morajo **javni zavodi za zaposlovanje** dejavnije sodelovati pri oblikovanju politik za usposabljanje prednostnih ciljnih skupin, kot so nizkokvalificirani

⁽¹⁰⁾ Prav tam.

delavci in delavci z nestalno zaposlitvijo, ter najranljivejših skupin, kot so invalidi, starejši brezposelni in priseljenci. Javni zavodi za zaposlovanje bi morali tudi dejavneje sodelovati pri iskanju delovnih mest za dolgotrajno brezposelne osebe ter pri razvoju politik aktivnega zaposlovanja in poklicnega usposabljanja. V ta namen bo treba v mnogih državah močno okrepiti posebne podpore, ki jih zagotavljajo javni zavodi za zaposlovanje, in pri tem posebno pozornost nameniti prikrajšanim skupinam.

1.4 Reforma in posodobitev pokojninskih sistemov

1.4.1 Odbor priznava potrebo po reformiranju in posodobitvi pokojninskih sistemov, vendar meni, da je pritisk na pokojninske sisteme bolj posledica pomanjkanja delovnih mest in naložb kot pa demografije. Kar je potrebno, so spodbude za podaljšanje delovne dobe, skupaj z učinkovito politiko za rast in zaposlovanje. Le z dejansko **politiko "aktivnega staranja"**, katere cilj je večja udeležba starejših v usposabljanju in vseživljenjskem učenju, lahko vzdržno povečamo stopnjo zaposlenosti teh oseb, ki predčasno opustijo delo zaradi zdravstvenih težav, intenzivnosti dela, predčasne odpovedi ali pomanjkanja priložnosti za usposabljanje ali ponoven vstop na trg dela. EESO močno dvomi, da je podaljševanje zakonsko določene upokojitvene starosti kot odziv na demografske spremembe koristno. Poleg tega lahko dvig zakonsko določene upokojitvene starosti poveča pritisk na druge stebre socialne varnosti, kot so invalidske pokojnine ali minimalni dohodki (kar se je tudi zgodilo v nekaterih državah članicah), zaradi česar se napredek pri doseganju trdnejših javnih financ izkaže za lažnega. Po mnenju EESO je ustrežnejša rešitev sedanjo dejansko starost ob upokojitvi bolj približati zakonsko določeni upokojitveni starosti.

1.4.2 Konkretnije pa EESO meni, da so za vzpostavitev ugodnih delovnih pogojev za **starejše** potrebne sistematične spremembe na podlagi svežnja ukrepov, zlasti: spodbude za podjetja, da ustvarjajo starejšim delavcem prilagojena delovna mesta in stabilizirajo obstoječo zaposlenost starejših; proaktivna politika trga dela s celovitimi storitvami za svetovanje in podporo iskalcem zaposlitve za ponovno vključitev starejših brezposelnih oseb na trg dela; ukrepi za zagotavljanje daljše fizične in umske zmožnosti za delo; ukrepi za bolj vključujočo naravo delovnih mest za starejše invalide; ukrepi za večjo pripravljenost ljudi za daljše delovno aktivno obdobje, ki morajo vključevati pozitiven odnos do vseživljenjskega učenja in preventivnega zdravstvenega varstva; razvoj modelov delovnega časa, ki so ugodni za zdravje skozi celotno delovno aktivno življenjsko obdobje; ukrepi, ki jih določijo podjetja s kolektivnimi pogodbami ali v skladu z zakonom za zagotavljanje večje udeležbe starejših v stalnem usposabljanju; ukrepi za ozaveščanje v podporo starejšim delavcem, vključno s široko zasnovanimi kampanjami ozaveščanja za boj proti stereotipom in predsodkom o starejših delavcih in uveljavitev "staranja" kot pozitivnega koncepta; nasveti in podpora za podjetja, zlasti mala in srednja, pri upravljanju človeških virov, usmerjenem v prihodnost, in razvoju organizacije dela, ki je prilagojena starejšim delavcem; oblikovanje ustreznih spodbud za zaposlovanje starejših in njihovo ohranjanje na delovnem mestu brez izkrivljanja konkurence; oblikovanje socialno sprejemljivih spodbud, da bi ljudje delali dlje, za vse, ki lahko najdejo zaposlitev in so sposobni delati; ter – kjer je možno ali zaželeno – razvoj

inovativnih in privlačnih modelov za lažji prehod iz delovno aktivnega življenja v upokožitev v okviru zakonskih pokojninskih sistemov.

1.4.3 Poleg tega EESO v zvezi z Direktivo 2003/41/ES o dejavnostih in nadzoru **institucij za poklicno pokojninsko zavarovanje** ponovno potrjuje točko 5.7 svojega mnenja o letnem pregledu rasti 2011. ⁽¹¹⁾

1.5 Rasti prijazne davčne politike

1.5.1 EESO ponovno poudarja točko 1.4 svojega mnenja o letnem pregledu rasti 2011, ⁽¹²⁾ v kateri je izrazil priporočilo, da se **davčna obremenitev** prenese na nove vire prihodka.

1.5.2 EESO meni, da bi moral tudi **finančni sektor** prispevati ustrezen in znaten delež k prizadevanjem za konsolidacijo davčne politike.

Zavzemati se je treba za uvedbo davka na finančne transakcije (**DFT**) na svetovni ravni in ne samo na ravni EU. Če pa bi se izkazalo, da davek na finančne transakcije na svetovni ravni ni izvedljiv, bi se EESO strinjal, da se sprejme na ravni EU.

1.5.3 Na področju davka na dodano vrednost (**DDV**) Odbor brez pridržka podpira pobudo Komisije za razmislek o možnosti spremembe sistema DDV. Zmanjšati je treba operativne stroške za uporabnike in upravne stroške ter poskuse goljufije. Zlasti občutljiv problem pri tem je obravnava čezmejnih transakcij.

1.5.4 EESO podpira in odobrava predlog nove uredbe o upravnem sodelovanju na področju **trošarin**, ⁽¹³⁾ za katerega meni, da je potrebno in koristno za zagotovitev učinkovitega pobiranja davkov in boj proti goljufijam na področju trošarin.

1.5.5 Za odpravo dvojnega obdavčenja in večjo poenostavitev upravnih postopkov pri čezmejnih primerih EESO priporoča ustanovitev **služb, kjer je mogoče vse urediti na enem mestu** in kjer državljani lahko dobijo informacije, plačajo davke in prejmejo ustrezna potrdila in dokumente, ki se uporabljajo v vsej EU, zavzema pa se tudi za poenostavitev upravnih postopkov pri čezmejnih primerih.

1.5.6 V tem okviru EESO predlaga tudi ustanovitev **opazovalnice za čezmejno obdavčenje** pod okriljem Evropske komisije za neprestano pridobivanje podrobnih in praktičnih spoznanj o obstoječih davčnih ovirah in njihovem razvoju.

⁽¹¹⁾ Prav tam.

⁽¹²⁾ Prav tam.

⁽¹³⁾ Glej dokument COM(2011) 730.

1.5.7 EESO podpira predlog skupne konsolidirane osnove za davek od dohodkov pravnih oseb (**CCCTB**), ker ustvarja boljše pogoje za podjetja, ki poslujejo čezmejno.

1.5.8 EESO pričakuje, da bo CCCTB omogočila precejšnje znižanje stroškov, povezanih z davčnim usklajevanjem, in odpravila izkrivljanje konkurence znotraj EU zaradi davčnih predpisov. Tako naj bi CCCTB spodbujala pošteno in trajnostno konkurenco, ki pozitivno vpliva na rast in ustvarjanje delovnih mest.

1.5.9 Odbor podpira pregled direktive o obdavčitvi energije, ki državam članicam, ki to želijo, v skladu s strategijo Evropa 2020 omogoča, da del obdavčitve dela ali kapitala prenesejo v obliko obdavčitve, ki spodbuja do okolja odgovorno ravnanje in energetska učinkovitost.

1.5.10 Obdavčitev CO₂ dopolnjuje sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS).

1.5.11 Vendar pa EESO obžaluje, da prenova direktive o obdavčitvi energije ni bolj ambiciozna in doslednejša. Evropska komisija se je odločila v besedilo vključiti izjeme in izvzeta, katerih cilj je izogniti se nezadovoljstvu nekaterih držav članic ali pa doseči zadovoljstvo drugih.

1.5.12 Kar zadeva goriva za ogrevanje, cenovni signal, povezan z obdavčitvijo, ne bo imel učinka, tako pa bi lahko ostalo tudi po prenovi direktive o obdavčitvi energije.

1.5.13 Nekateri sektorji (npr. kmetijstvo, gradbeništvo, javni prevoz itd.) ostajajo deloma ali v celoti izvzeti. Težko je videti skladnost med vsemi temi izjemami, tudi zato, ker potrebe po njih ne utegnejo razumeti tisti, ki od njih nimajo koristi.

2. Ponovna vzpostavitev dodeljevanja posojil gospodarstvu

2.1 Zdrav finančni sistem

2.1.1 Treba se je lotiti hudih pomanjkljivosti pri **ureditvi in nadzoru mednarodnih financ**. Čim prej je treba odpraviti vse večje neravnovesje med privatizacijo dobičkov in socializacijo izgub v finančnem sektorju. Treba je določiti pogoje za regulativni okvir, da bodo finančni posredniki prevzeli svojo osnovno vlogo in spet služili realnemu gospodarstvu, dajali posojila za dejanske projekte ter vlagali v premoženje, ne pa več kupčevali z obveznostmi. Javno podporo finančnim ustanovam morajo spremljati potrebne izboljšave pri upravljanju podjetij, ki bodo prvi korak k temeljiti reformi industrije v podporo rasti in zaposlovanju.

2.1.2 EESO soglaša s pomisleki Komisije, da podpora **nesolventnim finančnim institucijam** na račun javnih financ in enakih konkurenčnih pogojev na notranjem trgu v prihodnje ne bo več sprejemljiva. EESO pričakuje, da bo Komisija izvedla temeljito oceno učinka potrebnih stroškov, človeških virov in zakonodajnih reform. Poleg realističnega predloga je treba

pripraviti časovni okvir za zaposlovanje človeških virov, ob upoštevanju, da slednji morda na trgu ne bodo takoj na voljo.

2.1.3 EESO priznava, da se je Evropska komisija odzvala na vse večjo kompleksnost in pomanjkanje preglednosti v finančnem sistemu. Odbor zato poziva finančno industrijo k **pravilni uporabi nove zakonodaje** in k uvedbi samoregulacije, da se zagotovijo ustrezne in poštene prakse ter olajša dostop do preglednih finančnih produktov.

2.1.4 EESO poziva k vključitvi **finančnega izobraževanja** kot obveznega predmeta v učne načrte izobraževalnega sistema ter nadalje v načrte usposabljanja in preusposabljanja delavcev. Finančno izobraževanje kot učni predmet bi moralo spodbuditi zavestno varčevanje s poudarkom na družbeno odgovornih finančnih produktih. Finančno izobraževanje, ki bo vsem dostopno, bo koristilo celotni družbi.

2.1.5 EESO ponovno potrjuje točko 3.6 svojega mnenja o letnem pregledu rasti 2011⁽¹⁴⁾ in pozdravlja pobudi o **prodaji na kratko in zamenjavah kreditnega tveganja**. Ti pobudi bosta odpravili nasprotujoče si ureditve in ustvarili jasno sliko tega področja finančnih trgov, pristojnim organom pa dali pooblastila, da bodo lahko zahtevali večjo transparentnost za instrumente, ki jih zajema uredba.

2.1.6 EESO pozdravlja določbe za transparentnost trga, za katere pričakuje, da bodo zelo koristne, ter regulativno vlogo Evropskega organa za vrednostne papirje in trge (ESMA), a opozarja, da pretirano vmešavanje lahko destabilizira trge.

2.1.7 EESO meni, da bi se morale države članice, če želijo vzpostaviti delujoč **sistem bančnih reševalnih skladov**, najprej sporazumeti o sprejetju skupnih metod in enotnih pravil, s katerimi bi preprečile izkrivljanje konkurence.

2.1.8 Najbolj skrb zbujujoč je makroekonomski scenarij. EESO izraža bojazen, da bodo bančni reševalni skladi s **preusmerjanjem sredstev** vplivali na posojilno sposobnost bančnega sektorja.

2.1.9 EESO meni, da bi morala Komisija, preden sprejme kakršen koli ukrep za uvedbo **bančnih dajatev**, opraviti poglobljeno oceno skupnega učinka teh dajatev in bančnih reševalnih skladov. Preden se sprejme odločitev o uvedbi bančnih reševalnih skladov, je treba oceniti, kolikšni bodo stroški celotnega sistema, v kolikšni meri bo ta vplival na posojilno sposobnost bančnega sektorja in kako dolgo bo trajalo, da bo sistem postal dovolj učinkovit oziroma dosegel svojo ciljno velikost. EESO predlaga, da se v teh ocenah predvidi najslabši možni scenarij.

2.1.10 EESO izrecno pozdravlja dejstvo, da bo predlagana uredba v prihodnje prepovedala zaračunavanje **večstranskih pristojbin za izmenjavo za posamezno neposredno bremenitev**. To vnaša jasnost in preglednost v zapletena pogodbena

⁽¹⁴⁾ Prav tam.

razmerja, na podlagi katerih potekajo plačilni postopki, kar bo koristilo zlasti malim in srednje velikim podjetjem.

2.1.11 Po ugotovitvah ocene učinkov, ki jo je izvedla Komisija, mala in srednje velika podjetja zaradi novih kapitalskih zahtev ne bi bila prikrajšana, vendar Odbor izraža pomisleke in poziva Komisijo, naj skrbno spremlja dogajanja na področju **bančnih posojil in bančnih stroškov** za mala in srednje velika podjetja. Poleg tega podpira pregled ocenjevanja tveganja za posojila malim in srednje velikim podjetjem, ki naj bi ga opravila Komisija.

2.1.12 Protiutež novi uredbi mora biti izvajanje **načrtov za oživitve in reševanje** na podlagi ureditev, kot so načrti poslovanja v primeru krize ali zloma (angl. *living wills*). Medtem ko bo država še naprej zagotavljala jamstva za manjše vloge, pa se je treba znebiti moralnega tveganja zaradi neomejene državne podpore propadlim bankam. Če bo ureditev dovolj jasna, bodo morali vlagatelji, upniki in direktorji prevzeti neposredno odgovornost za prihodnjo odpornost vsake kreditne institucije.

3. Spodbujanje rasti in konkurenčnosti za danes in jutri

3.1.1 EESO potrjuje svoja stališča iz mnenja o letnem pregledu rasti 2011, ki so bila predstavljena v točki 8 – *Izkoriščanje potenciala enotnega trga*, točki 9 – *Privabljanje zasebnega kapitala za financiranje rasti* in točki 10 – *Ustvarjanje stroškovno učinkovitega dostopa do energije*.

3.2 Raziskave in inovacije

3.2.1 EESO priporoča, da Evropska komisija razvije celotno strategijo za **raziskave in inovacije** in v ta namen izpelje dopolnilne strukturne ukrepe v lastni instituciji in v posvetovalnih organih, ki jo podpirajo, ter končno poviša prihodnji proračun za raziskave in inovacije.

3.2.2 EESO tudi pozdravlja pomembno politično nalogo, da se v vsej Evropi ustvarijo zanesljivi in **inovacijam prijazni okvirni pogoji** z zadostno prožnostjo, s katerimi bi se odpravile ovire za potencialne izumitelje in inovacijske procese, kot so sedanja razdrobljenost in preobremenitev s predpisi ter različni upravni postopki 27 držav članic in Evropske komisije.

3.2.3 Odbor priporoča še večja prizadevanja za **odpravo ovir** za hitro uporabo inovacij in uresničitev **Unije inovacij**. Za boljše podporo celotnemu inovacijskemu procesu je treba po mnenju Odbora temeljito in v sodelovanju z udeleženi akterji pregledati pravila o državni pomoči, proračunih, javnih naročilih in konkurenci, ki lahko ovirajo⁽¹⁵⁾ uresničevanje zgoraj omenjenega cilja. Razlog za to so ravnovesje in/ali morebitna navzkrižja med konkurenčnim pravom in spodbujanjem inovacij. Zakonodaja s področja konkurence, državne pomoči in javnih naročil se zato ne bi smela pisati in izvajati tako, da bi

ovirala inovacije. Lahko se celo izkaže, da so potrebne reforme. Inovacije je treba včasih tudi zaščititi pred tem, da bi prišle v roke konkurentom, ki hočejo zaustaviti inovacijski proces.

3.2.4 Odbor zlasti pozdravlja, da se inovacije razumejo v **širokem, povezanem smislu** in so tako tudi opredeljene.

3.2.5 Odbor priporoča, da se podporni ukrepi, financiranje in merila ocenjevanja prilagodijo obema vrstama inovacij: tako **postopnim** inovacijam, ki se odzivajo na prevladujoče tržne sile in družbene potrebe, kot tudi bolj **revolucionarnim** inovacijam, ki vplivajo na tržne sile in ustvarjajo nove družbene potrebe, pogosto pa morajo najprej prebroditi težko začetno obdobje.

3.2.6 Odbor poudarja pomembno vlogo **malih in srednjih podjetij (MSP) in mikropodjetij** v inovacijskem procesu ter priporoča, da se podporni programi in ukrepi zlasti prilagodijo tudi njihovim posebnim potrebam. Poleg tega priporoča, da se začne razmišljati o tem, ali in kako bi bila lahko novoustanovljena podjetja za ustrezno obdobje oproščena večine sicer običajnih postopkov in predpisov ter ali bi lahko poleg tega ustvarili dodatne spodbude. To velja tudi za socialno podjetništvo.

3.3 Enotni trg

3.3.1 EESO pozdravlja prizadevanja Komisije, da bi spodbudila rast in okrepila zaupanje v enotni trg. Opozarja, da je enotni trg **v središču evropskega povezovanja**; evropskim akterjem lahko prinese neposredne koristi, evropskim gospodarstvom pa omogoči trajnostno rast. V trenutnih okoliščinah to pomeni, da je delujoč, v prihodnost usmerjen enotni trg ne le zaželen, temveč tudi odločilen za politično in gospodarsko prihodnost Evropske unije. Zato je bistveno, da Komisija pripravi ambiciozne predloge, ne pa zgolj rešuje manjše posamične probleme.

3.3.2 EESO želi ponoviti svoj poziv k celovitemu pristopu. Čeprav meni, da je spodbujanje potenciala rasti in podjetij pomembno, ugotavlja, da bi morali v predlogih več pozornosti posvetiti **potrošnikom in državljanom** kot neodvisnim akterjem pri oblikovanju enotnega trga.

3.3.3 EESO meni, da **ne bi smeli dopuščati nobenih izjem v primerih, ko države članice ne izvajajo zakonodaje EU**, ter znova opozarja Svet in Komisijo, da so zamude, nedoslednosti in pomanjkljivosti pri izvajanju velika ovira za delovanje enotnega trga. Močno se zavzema za to, da bi države članice objavile korelacijske tabele, kar bi prispevalo k boljši prepoznavnosti in razumevanju enotnega trga.

3.4 Enotni digitalni trg EU

3.4.1 V zvezi s tem EESO ponovno potrjuje točko 8.12 svojega mnenja o letnem pregledu rasti 2011, v kar nekaj

⁽¹⁵⁾ UL C 218, 11.9.2009, str. 8, točka 4.8.

mnenjih iz leta 2011⁽¹⁶⁾ pa je že izrazil odločno podporo izvajanju **digitalne agende za Evropo** za zagotavljanje trajnostnih gospodarskih in družbenih koristi enotnega digitalnega trga, ki se opira na internetne povezave visoke kakovosti in visokih hitrosti po dostopnih cenah za državljane po vsej Evropi.

3.4.2 EESO izraža zadovoljstvo nad ustvarjalnim pristopom, ki ga je zavzela Komisija za ureditev sovlaganja pri spodbujanju hitrega in ultrahitrega širokopasovnega dostopa, vendar poziva k zastavitvi še bolj ambicioznih ciljev v zvezi s povezljivostjo, da bi Evropa ostala konkurenčna v svetovnem merilu. Odbor poudarja velik pomen **načel nevtralnosti omrežja** kot temeljnih političnih ciljev na ravni EU in poziva k čimprejšnjemu proaktivnemu pristopu k vključitvi teh načel v zakonodajo EU, s čimer bi zagotovili odprtost interneta po vsej Evropi.

3.4.3 V mnenju o akcijskem načrtu za e-upravo in o okviru interoperabilnosti EESO podpira akcijski načrt Komisije za trajnostno in inovativno obliko **e-uprave**, pri tem pa opozarja, da je treba spoštovati zaveze, sprejete na ministrski konferenci v Malmöju. Zavzema se tudi za **platformo za izmenjavo informacij**, izkušenj in kod na podlagi brezplačne odprtokodne programske opreme, ki je predstavljena v evropskem okviru interoperabilnosti, ter poudarja, da večina sedanjih ovir izhaja iz pomanjkanja čezmejne pravne podlage, razlik v nacionalnih zakonodajah in medsebojno nezdružljivih rešitev, ki jih sprejemajo države članice.

3.4.4 V mnenju o izboljšanju digitalne pismenosti, e-znanj in e-vključevanja EESO izraža prepričanje, da je neenak dostop do informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) posledica gospodarskih in socialnih razlik, ter poudarja, da imajo VSI državljani pravico kritično spremljati vsebine vseh sredstev javnega obveščanja. Zavzema se tudi za to, da bi morale EU in države članice zagotoviti dostopnost digitalnih tehnologij z **vseživljenjskim pridobivanjem e-znanja** zaradi poklicnih in/ali osebnih razlogov ter zaradi državljanstva, medtem ko je treba dostop do infrastrukture in orodij razumeti kot temeljno pravico.

3.5 Informacijska družba

3.5.1 Glede **nove uredbe o gostovanju** EESO meni, da je predlagano znižanje zgornje meje cen sorazmerno in ustrezno za zagotavljanje razpoložljivosti in dostopa do storitve splošnega gospodarskega pomena po sprejemljivih cenah ter da gre v pravo smer, namreč k srednjeročni odpravi posebnih cen gostovanja v vseh možnih oblikah. Vendar pa tudi obžaluje, da predlogu Komisije ni bila priložena ocena učinka novih ukrepov na zaposlovanje in delovne pogoje v sektorju mobilnih komunikacij.

3.6 Energetika

3.6.1 EESO meni, da učinkovitost čezmejnih energetskih trgov prispeva k zanesljivosti oskrbe, optimalnemu kriznemu upravljanju in zmanjševanju tveganja dodatnih stroškov, ki

vedno doletijo končnega uporabnika. Postopno izboljšanje notranjega trga z energijo omogoča znatne prihranke, od katerih bodo imeli koristi tako podjetja kot zasebni uporabniki.

3.6.2 Odbor ugotavlja, da na energetskih veleprodajnih trgih v EU še vedno obstajajo različni pogoji in **diskriminacija**; povezanost trgov nikakor ni zadostna, tudi zaradi strukturnih pomanjkljivosti omrežja, zlasti pa zaradi pomanjkanja čezmejne povezanosti. Še vedno obstajajo precejšnje ovire za nediskriminatorski dostop do omrežja in do prodaje električne energije.

3.6.3 Odbor meni, da je nujno nadaljevati izgradnjo **"Evrope na področju energije"**, ki bo ščitila splošne interese EU in potrošnikov, zagotavljala zanesljivo oskrbo z energijo, ohranjala socialno, ekonomsko in okoljsko trajnost s preišljenimi politikami, ki bodo porazdeljevale ugodnosti in nadzorovale ustreznost stroškov, ter vzdrževala povezanost trga kot nujno podlago za razvoj socialnega tržnega gospodarstva.

3.6.4 EESO poziva k sprejetju **celostnega pristopa**, ki naj poveže notranjo in zunanjo politiko ter z njima povezane politike, kot sta sosedska politika ali politika varstva okolja. Enostranskost na energetskem področju je treba premagati z močno skupno politiko energetske solidarnosti, ki temelji na diverzifikaciji, ustrezni kombinaciji energetskih virov, prilagojeni razmeram in značilnostim posameznih držav članic, predvsem pa na okoljski trajnosti.

3.6.5 Glede prispevka energetike k rasti EESO:

- poudarja, da so energetska učinkovitost in prihranki v veliki meri odvisni od ukrepov, ki jih sprejmejo državljani, podjetja in delavci, ter sprememb v njihovem obnašanju,
- poudarja, da bi varčevanje z energijo moralo prispevati h gospodarskemu razvoju, socialnemu blagostanju in kakovosti življenja,
- poudarja pomen izbire pravih instrumentov in meni, da so prostovoljni sporazumi koristni, vendar pa so v primerih, ko pozitivne spodbude ne učinkujejo, potrebni obvezni ukrepi,
- poudarja pomen sproizvodnje kot zelo učinkovite proizvodnje energije,
- ne podpira določitve zavezujočega splošnega cilja za energetska učinkovitost, marveč priporoča usmeritev vseh prizadevanj v doseganje resničnih rezultatov ter
- poudarja potrebo po zagotavljanju finančne podpore in naložb za izkoriščanje velikega potenciala v novih državah članicah.

⁽¹⁶⁾ Npr. mnenja UL C 107, 6.4.2011, str. 53; UL C 318, 29.10.2011, str. 9; UL C 376, 22.12.2011, str. 92; UL C 24, 28.1.2012, str. 131–139.

3.6.6 Glede **načrta za energetska učinkovitost** Odbor priporoča Komisiji, da:

- izvede in objavi temeljito študijo belih certifikatov,
- uporabi ciljne ukrepe za obravnavo posamičnih primerov velikih neizkoriščenih potencialov na področju energetske učinkovitosti in v posebnih primerih zagotovi, da bo mogoča državna pomoč,
- zahteva zagotovljen dostop do omrežja za električno energijo iz sproizvodnje, da bi bistveno povečali delež sproizvodnje toplote in električne energije.

3.6.7 Glede ukrepov za spodbujanje **sprememb obnašanja** Odbor priporoča Komisiji, da:

- postavi v središče uporabnika energije,
- v večji meri spodbuja vlogo javnega sektorja pri izboljšanju energetske učinkovitosti, kot zgled, ki naj bi mu sledila podjetja in gospodinjstva,
- preuči obnašanje ljudi ter informacije in ukrepe za ozaveščanje prilagodi različnim skupinam uporabnikov,
- zagotovi, da bodo uporabniki imeli korist od ukrepov,
- po potrebi zagotovi skrbno zasnovane in učinkovite spodbude, saj že skromne spodbude lahko prinesejo rezultate,
- tako gradbeniki kot vlade zagotovijo, da se bodo dodatne naložbe v zgradbe odražale v njihovi ceni,
- se okrepi in prilagodita izobraževanje in usposabljanje v gradbeništvu,
- spodbuja usposabljanje o energetska učinkovitosti za javno upravo, tudi na področju zelenih javnih naročil,
- preuči probleme in po potrebi spremeni določbe glede izkaznic o energetska učinkovitosti zgradb ter novi sistem znakov za okolje za aparate,
- presodi učinke uvedbe pametnih števecv na uporabnike energije in predlaga dodatne ukrepe za doseganje resničnih koristi,
- se nadaljujejo dobro delujoči nacionalni dolgoročni pristo- voljni sporazumi, se razvijajo in uporabljajo tudi v javnem sektorju,

— se zares pritegnejo vse zainteresirane strani – državljeni, podjetja, delavci.

3.6.8 EESO meni, da je treba okrepiti ukrepe za boj proti **energetski revščini**, ki grozi, da bodo izključene vse večje skupine državljanov (zeleni možnosti so lahko drage z vidika višjih tarif in/ali davčnih bremen, zlasti za najšibkejšo sloje), zbrati evropske izkušnje za ustvarjanje novih zelenih delovnih mest – učinkovitih, trajnostnih in konkurenčnih –, zmanjšati neenakosti⁽¹⁷⁾ ter zagotoviti potrošnikom "dostop do energetskih storitev in delovnih mest, ki ga ustvarja gospodarstvo z nizkimi izpusti CO₂".⁽¹⁸⁾

3.7 Promet

3.7.1 V zvezi s prispevkom prometa k rasti EESO ugotavlja, da je **cilj zmanjšati emisije CO₂ za 60 %** do leta 2050, ki je zapisan v beli knjigi o prometni politiki, v skladu s splošnim stališčem EU o varovanju podnebja ter da zagotavlja ravnotežje med potrebo po hitrem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in možnostjo takojšnjega začetka uporabe alternativnih goriv, tako da bo prometni sektor lahko še naprej imel pomembno vlogo v gospodarstvu Unije. Predlaga tudi, da se ta dolgoročni cilj iz načrta dopolni z nizom bolj specifičnih, merljivih in srednjeročnih ciljev za zmanjšanje odvisnosti od nafte ter zmanjšanje hrupa in onesnaženosti ozračja.

3.7.2 Komisija obravnava potrebo po povečanju konkurenčnosti **alternativnih načinov prevoza v primerjavi s cestnim prevozom**. Odbor ta cilj podpira, vendar le, če bo izpolnjen s spodbujanjem večje zmogljivosti in kakovosti prevoza po železnici, celinskih plovni poti in na kratke razdalje po morju, pa tudi z učinkovitimi intermodalnimi storitvami, ne da bi bil pri tem oviran razvoj učinkovitih in trajnostnih cestnih storitev znotraj EU.

3.7.3 Glede prometa na notranjem trgu EESO priznava, da ima ključno vlogo kot **dejavnik konkurenčnosti in blaginje** ter da je treba vzpostaviti celosten evropski prometni sistem, okrepiti trajnostno razsežnost in spodbuditi načine prevoza z nizkimi emisijami ogljika, energetska učinkovitost in gospodarnost z viri ter zanesljivo in neodvisno oskrbo z energijo, pa tudi odpraviti prometne zastoje. Zato se strinja, da se je treba posvetiti čim boljšemu delovanju multimodalnih logističnih verig ter učinkovitejši uporabi prometne infrastrukture. Podpira tudi strategijo načrta, da bi v primerjavi s prejšnjimi belimi knjigami sprejeli več tržno usmerjenih ukrepov.

3.8 Industrija

3.8.1 Odbor močno podpira **celostni pristop** in okrepljeno medsebojno povezanost politik EU pa tudi poglobljeno usklajevanje med EU in državami članicami na področju industrije. Cilj je trajnosten in konkurenčen evropski industrijski sektor v globalnem gospodarstvu.

3.8.2 EESO meni, da bi morala okrepljena medsebojna povezanost spodbuditi celostne pristope na **popolnoma delujočem notranjem trgu** znotraj socialno-tržnega gospodarstva, in

⁽¹⁷⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 65.

⁽¹⁸⁾ UL C 48, 15.2.2011, str. 81.

sicer prek pametne pravne ureditve, raziskav in razvoja ter inovacij, dostopa do finančnih sredstev, energetske učinkovitega in nizkoogljičnega gospodarstva, politik na področju okolja, prometa, konkurence in zaposlovanja, izboljšanja znanj in spretnosti ter sposobnosti, trgovine in s tem povezanih vprašanj ter dostopa do surovin.

3.8.3 Kljub vidnemu napredku sta deloma zaradi različnih pristopov k podjetništvu še vedno prisotni razdrobljenost notranjega trga in premajhna osredotočenost. Povezava med **dokonanjem notranjega trga in industrijskimi politikami** se pre pogosto spregleda. EESO je večkrat poudaril, da je treba ustvariti prave pogoje, pri čemer je treba upoštevati potrebo po pravilih, prilagojenih sektorjem, in tematska vprašanja, ki upoštevajo zelo razvejane globalne vrednostne mreže.

3.8.4 Industrijska politika zadeva vse vrste medsebojno povezanih **proizvodnih in storitvenih panog**. Meje med posameznimi sektorji so vse bolj zabrisane. MSP so vse bolj pomembna tako z vidika dodane vrednosti kot ustvarjanja delovnih mest. Ti dejavniki zahtevajo pametno horizontalno in sektorsko zakonodajo in/ali pravno ureditev ter spremljevalne ukrepe. Upoštevati bi bilo treba zapletenost mednarodnih omrežij in celostnih proizvodnih procesov.

3.9 Storitve

3.9.1 EESO meni, da so sklepi Komisije o **učinkih direktive o storitvah** in delovanju storitvenega sektorja preuranjeni. Direktiva je začela veljati šele pred nekaj leti. Vse države članice niso enako zadovoljne z njo, v domačo zakonodajo jo morajo prenesti vsaka na svoj način.

3.9.2 **Direktiva o storitvah** se je pripravljala na podlagi stare pogodbe, po kateri je enotni trg še užival absolutno prednost. V Lizbonski pogodbi pa drugi interesi niso več podrejeni ekonomskim, ampak so jim enakovredni. Zanimivo bi bilo preveriti, v kakšnem razmerju do nove pogodbe sta zakonodaja in sodna praksa, ki sta nastali v okviru stare pogodbe.

3.10 Zunanja razsežnost rasti

3.10.1 V zvezi z zunanjo razsežnostjo rasti in **zanesljivostjo oskrbe s surovinami** se EESO zavzema za dejavnejšo zunanjo politiko glede zanesljivosti oskrbe s surovinami za industrijo EU. V ta namen bi bilo treba opredeliti ključne smernice diplomacije za surovine, o katerih bi se morale dogovoriti države članice. Dvostranski trgovinski sporazumi in diplomatska dejavnost so bistvenega pomena za zagotavljanje nujno potrebnih surovin za industrijo v EU. To je takojšen in težak izziv za novoustanovljeno diplomatsko službo EU. Treba se je ne le neposredno osredotočiti na zagotavljanje ključnih surovin, temveč ustvariti tudi pozitivno okolje za interese EU v ciljnih državah. Dejstvo, da spada EU med najbolj priljubljene in najpomembnejše trge na svetu, je treba izkoristiti.

3.10.2 EESO meni, da mora EU povečati svojo pogajalsko moč, da bi – na podlagi svoje primarne in sekundarne zakonodaje – izboljšala **dostop do trgov javnih naročil v tretjih državah**, glede na to, da je odprla več kot 80 % svojih trgov javnih naročil, druga pomembnejša razvita gospodarstva pa so jih odprla zgolj 20 %.

3.10.3 EESO odločno poziva Evropski parlament, Svet in Komisijo, naj tako na notranji kot na mednarodni ravni zagotovijo učinkovitejšo in bolj strateško **zaščito interesov EU** na področju dostopa do trgov javnih naročil, s čimer bodo okrepili verodostojnost EU na svetovni ravni, a tudi stanovitnost in razvoj evropskega gospodarskega in socialnega modela.

3.10.4 Kot eden od zunanjih vidikov strategije Evropa 2020 bi **trgovinska politika EU** morala zagotavljati, da bi trgovina prispevala k trajnostni rasti, ki je trenutno potrebna za izhod iz krize, ter s tem ohranjala socialno tržno gospodarstvo in spodbujala k prehodu na nizkoogljično gospodarstvo. Po mnenju Odbora bi morali ustvariti jasnost glede nekaterih vidikov obstoječe zakonodaje o trgovini, zlasti na področju subvencij in državnih pomoči, ter vztrajati pri pravilih in vrednotah EU, po potrebi tudi s postopki pred organom Svetovne trgovinske organizacije za poravnavo sporov, s čimer bi prispevali k ustvarjanju sodne prakse, ki bo bolj v skladu z načelom EU o poštenih konkurenci, zlasti v zvezi s hitro razvijajočimi se državami.

3.10.5 Glede **trgovine in naložb** je EESO mnenja, da je bistveno ohraniti varnost vlagateljev iz EU, kar je v interesu tako podjetij EU kot držav v razvoju. Odbor pozdravlja novo pristojnost Evropske komisije na področju neposrednih tujih naložb (NTN), ki bo povečala pogajalsko moč EU in ji omogočila, da postane pomembnejši akter in ima boljši dostop do glavnih trgov tretjih držav ob sočasni zaščiti vlagateljev, kar bo okrepilo njeno mednarodno konkurenčnost. Hkrati pa vztraja, da se morata trgovinska in naložbena politika EU skladati z gospodarsko politiko in drugimi politikami Unije, vključno s politikami o varstvu okolja, dostojnem delu ter varnosti in zdravju pri delu kot tudi razvojno politiko. Sporazumi EU o naložbah bi morali povezati odprto okolje za naložbe z učinkovito zaščito vlagateljev iz EU in jim v državah, v katerih vlagajo, zagotavljati prožnost pri poslovanju. Odbor zato poziva, naj EU izkoristi to priložnost in izboljša ter posodobi sporazume o naložbah, o katerih se pogaja, pri čemer mora graditi na svojih prednostih, ne pa zgolj posnemati drugih. EU mora kritično oceniti nedaven razvoj dogodkov na področju mednarodnega naložbenega prava ter naložbenih politik in praks (vključno z reševanjem sporov med vlagateljem in državo), da bi pri prihodnjih pogodbah o naložbah in poglavjih o naložbah v prostotgovinskih sporazumih zavzela sodoben in trajnosten pristop.

3.10.6 Po mnenju EESO je treba pospešiti proces **internacionalizacije MSP**, da bi jim zagotovili boljši dostop do novih trgov, s čimer bi se povečale njihove zmogljivosti za ustvarjanje novih delovnih mest.

3.10.7 **Dvostranski trgovinski sporazumi**, kakršni so nedavno podpisani prostotrgovinski sporazumi s Kolumbijo, Perujem in Južno Korejo, zaradi novih priložnosti prinašajo številne možne koristi, zato jih je treba ustrezno oglašati med podjetji. Odbor meni, da je treba na dvostranske sporazume gledati kot na instrumente, ki so združljivi z večstranskim pristopom in ga celo krepijo. Kot navaja Komisija, je naša blaginja odvisna od trgovine. Vendar pa Odbor poudarja, da je treba pristop k novemu krogu pogajanj kvalitativno spremeniti: dvostranski pristop lahko prinese več upoštevanja regionalnih in nacionalnih razlik kot večstranski sporazumi, ki nujno temeljijo na širšem pristopu. Poudarja pomen teh sporazumov, ki pospešujejo in spodbujajo sprejemanje in razvoj najboljše prakse na področju okoljskega izboljšanja in spodbujanja trajnostnega razvoja, pa tudi razvoj višjih socialnih standardov in standardov zaposlovanja. Evropa mora v okviru dvostranskih pogajanj jasno povedati, da podpira skupne prednostne vrednote na področju socialnih zadev, prehranske varnosti in varstva okolja. Mednarodna trgovina je v zvezi z vprašanji prehranske varnosti na svetovni ravni hkrati del težav in del rešitve. Pravila mednarodne trgovine morajo spodbujati prehransko varnost, zlasti v najmanj razvitih državah, in jim v skladu z načelom posebne in različne obravnave zagotavljati prost dostop do trgov razvitih, pa tudi hitro se razvijajočih držav.

3.10.8 EESO odobrava predlog podpredsednika Evropske komisije Antonia Tajanija za uvedbo "**preizkusa konkurenčnosti**" pred podpisom sporazumov o trgovinskem partnerstvu med EU in tretjimi državami. Strinja se tudi, da bi bilo treba pred začetkom izvajanja vseh drugih pobud politike (na primer energetske, trgovinske, okoljske, socialne in politike varstva potrošnikov) opraviti oceno njihovih učinkov na konkurenčnost industrije.

3.10.9 Za razvoj zelenega gospodarstva v globaliziranem konkurenčnem okolju in ohranitev vodilne vloge na tem področju bi morala Evropa v svojem lastnem interesu in v interesu podnebja vztrajati pri ambicioznem cilju zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Odbor predlaga, da se pripravijo ocene učinka (na konkurenčnost, zaposlovanje in okolje) in organizirajo javne razprave, da bi bilo mogoče napovedati spremembe v letih med 2020 in 2050 ter utrditi napovedi gospodarskih akterjev in posameznikov.

3.11 Uporaba proračuna EU za rast in konkurenčnost

3.11.1 EESO meni, da zaradi gospodarske in finančne krize ter plazu vse večjih primanjkljajev v večini držav članic Evropska unija danes nima na voljo **proračunskih sredstev**, s katerimi bi lahko uresničila svojo politično strategijo ali zaveze, ki izhajajo iz nove Lizbonske pogodbe.

3.11.2 EESO je tudi mnenja, da je evropski **proračun treba okrepiti, da bo učinkoval kot vzvod**. Nacionalni proračuni in evropski proračun bi se morali dopolnjevati, da bi dosegli ekonomijo obsega in uresničili glavne politične cilje EU.

3.11.3 EESO se zavzema za to, da mora biti proračun EU **zglede** na področju upravljanja, učinkovitosti, preglednosti in nadzora upravnih odhodkov.

3.11.4 Meni, da se je treba oddaljiti od **koncepta "pravičnega povračila"**, ki je v nasprotju z vrednotama solidarnosti in vzajemnih koristi od evropskega povezovanja. Namesto tega je treba uporabiti načelo subsidiarnosti, in sicer tako, da se na evropsko raven prenese vse tisto, kar na nacionalni ravni ni več smiselno in učinkovito. EESO pozdravlja predlog Evropske komisije, v skladu s katerim bi se bilo treba vrniti k načelu lastnih sredstev, ki bi bila lahko uvedena na novo ali pa bi nadomestila nacionalne dajatve.

3.11.5 EESO vztraja, da je treba zagotoviti ustrezno raven zasebnih in javnih finančnih sredstev za **konkurenčnost in inovacije**, ki bi uravnesila zmanjševanje proračunov. Odločno podpira načrtovane izboljšave čezmejnih pogojev za tvegani kapital kot tudi predloge glede javnih in zasebnih projektnih obveznic EU za naložbe v energijo, promet in IKT. Preučiti bi bilo treba tudi projektne obveznice za druga področja, npr. raziskovalne in predstavitvene projekte. Kohezijski in strukturni skladi se morajo prav tako osredotočiti na cilje industrijske politike. Razviti je treba nove inovativne zamisli za privabljanje zasebnega kapitala v industrijski sektor.

3.11.6 Ključnega pomena je ohranitev in celo razširitev finančnih virov EU na področju **raziskav in razvoja**. **Veliki evropski projekti** – kot so tisti na področju energije – in vzpostavljane vseevropske infrastrukture, ki jih sofinancira ena ali več držav članic, bi morali ustvariti učinke vzvoda.

3.11.7 Oktobra 2010 je Komisija sprejela sporočilo z naslovom *Prispevek regionalne politike k pametni rasti v okviru strategije Evropa 2020*,⁽¹⁹⁾ v katerem je jasno poudarila pomen inovacij, raziskav in razvoja v vsej Uniji ter opozorila na vlogo, ki jo lahko ima regionalna politika na tem področju. Poudarila pa je tudi, da so bila **sredstva, ki so na voljo za inovacije**, doslej črpana razmeroma počasi. Dejstvo, da predlog Komisije iz leta 2011 o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 glede nekaterih določb o finančnem upravljanju za nekatere države članice, ki imajo resne težave ali obstaja nevarnost, da bi v tovrstne težave zašle v zvezi s svojo finančno stabilnostjo (COM(2011) 482 final), ne dovoljuje, da bi Unija 100-odstotno financirala inovacijske projekte, kar bi koristilo predvsem MSP, je tako izgubljena priložnost.

3.11.8 EESO je vedno podpiral **program vseevropskih prometnih omrežij** in mu ponovno izraža svojo podporo. Vendar ugotavlja, da ima razširjena Evropa večje potrebe na področju prometne infrastrukture in da je treba razmisliti o tem, kako bi obstoječe politike in instrumente za njihovo izvajanje prilagodili prihodnjim izzivom.

⁽¹⁹⁾ Glej dokument COM(2010) 553.

3.11.9 Za večji tržni delež **alternativnih načinov prevoza** so potrebne znatne naložbe v infrastrukturo, med drugim tudi v cestno infrastrukturo. Zatekanje k zasebnim naložbam in pristojbinam za uporabo infrastrukture ne more biti rešitev za vse težave. Odbor je sicer že v številnih prejšnjih mnenjih izjavil, da ne nasprotuje internalizaciji v prometnem sektorju. Strinja se, da morajo v skladu s konceptom "**onesnaževalec plača**" gospodarski instrumenti odražati dejanske stroške prometa za družbo, s čimer pripomorejo k trajnostnemu vedenju na trgu. Prihodke od dodatnih pristojbin je treba nameniti za razvoj trajnostnega prometa in optimizacijo celotnega prometnega sistema, da se doseže resnično trajnostna politika mobilnosti. Te pristojbine je treba tudi ločiti od pristojbin, uvedenih za namene financiranja, tj. v skladu z načelom "uporabnik plača".

3.11.10 EESO meni, da je nujno sprejeti **kombinacijo politik**, ki vključuje:

- ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti,
 - varne sisteme za zajemanje in shranjevanje CO₂ (CCS),
 - konkurenčen razvoj obnovljivih virov energije,
 - preobrazbo elektrarn za nizkoogljično proizvodnjo energije,
 - ukrepe za razširitev visoko učinkovite kogeneracije (soproizvodnje toplotne in električne energije (CHP)).
- 3.11.11 V zvezi z instrumenti integriranega evropskega energetskega trga je treba po mnenju EESO nujno sprejeti **program naložb** na podlagi soglasja, in sicer na naslednjih področjih:
- pametna omrežja in izboljšanje omrežij za prenos energije,
 - raziskave in razvoj skupnih programov na področjih energetske trajnosti, nanoznanosti in nanotehnologij, aplikacij informacijske tehnologije za velike omrežne sisteme in mikrosistemov za avtomatizacijo stanovanj,
 - sposobnosti za upravljanje kompleksnih sistemov in zagotavljanje stabilnega referenčnega okvira za industrijo ter za javne in zasebne akterje,
 - krepitev strukturiranega in interaktivnega dialoga s socialnimi partnerji, potrošniki in javnostjo.

3.11.12 EESO se zavzema za prednostno obravnavo **projektov energetske diverzifikacije**, ki se izvajajo v sosednjih državah, kot so energetski koridor EU-Kaspijsko morje-Črno morje, in še zlasti plinovod *Nabucco*, infrastruktura za utekočinjeni zemeljski plin (LNG), medsebojne povezave električnih omrežij in dokončanje evrosredozemskih povezav električne (*Medring*) in plinske infrastrukture ter uresničevanje novih

projektov naftne infrastrukture evropskega pomena, kot so projekti Odesa-Gdansk, Constanța-Trst in *Nord Stream* (Severni tok).

4. Spopadanje z brezposelnostjo in socialnimi posledicami krize

4.1.1 Po mnenju EESO je trajna in stabilna gospodarska rast **glavni pogoj za ustvarjanje novih delovnih mest**. EESO pozdravlja dejstvo, da je precej institucij in organizacij v svojih predlogih za izhod iz krize upoštevalo socialno dimenzijo oživitve gospodarstva.

4.1.2 Odbor meni, da je pomembno razvijati pobude, ki omogočajo razvoj **sektorjev z najvišjim potencialom za zaposlovanje**, kot so nizkoogljično gospodarstvo z učinkovito rabo virov ("zeleni delovna mesta"), zdravstveni in socialni sektor ("srebrna delovna mesta") ter digitalno gospodarstvo.

4.1.3 Med prednostne ukrepe EESO uvršča razvoj potenciala novih **podjetnikov**, zlasti podjetnic, **zaposlovanje mladih** in podporo vodilni pobudi Mladi in mobilnost.

4.1.4 EESO meni, da je bistvenega pomena razširjati **podjetniško kulturo** in iniciativnost v okolju, ki ob spoštovanju kolektivnih pogodb in nacionalnih praks podpira podjetnike, se zaveda tveganj na trgu in ceni človeški kapital.

4.1.5 EESO zlasti poziva k pripravi časovnega načrta, da se nemudoma zagotovijo pogoji za **razvoj novih inovativnih podjetij in podpora obstoječim MSP**, s čimer bi prispevali k ustvarjanju novih delovnih mest, potrebnih za izhod iz krize, in k oživitvi trajnostne rasti. Predvidene ukrepe je treba načrtovati na evropski, nacionalni in regionalni ravni, v proces pa vključiti tako komercialna in nekomercialna podjetja kot tudi podjetja socialne ekonomije. Poleg časovnega načrta je treba predvideti tudi usposabljanje brezposelnih in mladih, da se jim zagotovi dostop do novih delovnih mest.

4.1.6 Spodbujanje **zelenih delovnih mest** mora potekati s kombiniranjem spodbud in kazni, ki bi morale zagotoviti potrebna sredstva, ne da bi občutneje bremenile že tako prazne javne blagajne. Ta vidik financiranja bo ključnega pomena, zato morajo vsi udeleženci pri tem sodelovati, saj strategija Evropa 2020 in programi pomoči ne bodo uspešni, če bodo imele države članice pri proračunu zvezane roke. Podjetjem, ki se bodo zavezala za izboljšanje kakovosti delovnih mest in bolj trajnosten način proizvodnje, bi bilo treba nuditi olajšave in jih podpirati. Podjetja potrebujejo jasen in stabilen pravni okvir, po možnosti s pravili, dogovorjenimi na svetovni ravni. Sporazumna in hitra rešitev problema evropskega patenta bi bila zagotovo korak v pravo smer.

4.1.7 Kakor je Odbor opozoril v svojem mnenju o letnem pregledu rasti 2011, ima pri iskanju izhoda iz krize ključno vlogo **ustrezna plačna politika**. Prilaganje rasti plač skupni rasti produktivnosti v državi z vidika celotnega gospodarstva zagotavlja v makroekonomskem okviru ravnovesje med ustreznim povečevanjem povpraševanja in ohranjanjem cenovne

konkurenčnosti. Socialni partnerji si morajo zato prizadevati za preprečevanje zniževanja plač v smislu politike, ki temelji na iskanju koristi na škodo drugih (t. i. politika *beggar thy neighbour*), in namesto tega plačno politiko usmeriti v produktivnost. Zato EESO odločno zavrača predlog v sporočilu Komisije o letnem pregledu rasti 2012, po katerem je treba poseči v nacionalne plačne sisteme in ki med drugim zahteva "reformne ukrepe" za decentralizacijo kolektivnih pogajanj. Avtonomija socialnih partnerjev in njihova svoboda sklepanja kolektivnih pogodb tudi v prihodnje nikakor ne sme biti postavljena pod vprašaj, kot je bilo zelo jasno navedeno v uredbi o "šesterčku" ukrepov (svežnju šestih ukrepov), tj. Uredbi št. 1176/2011.

4.1.8 EESO ugotavlja, da podjetja uporabljajo različne vrste zaposlitev, kar pa vodi v **nove oblike dela**, zaradi česar prihaja tudi do negotovih zaposlitev, kjer so ljudje zaposleni na podlagi pogodbe za določen čas, prejemajo nizek dohodek, imajo nizko socialno zaščito in nobene pravne zaščite. Vse zaposlitve za določen čas sicer niso negotove – visokokvalificirani samostojni podjetniki lahko na trgu dela samo s pogodbami zelo dobro shajajo. Pač pa je zaposlitev za določen čas negotova, če gre za nizkokvalificirano ali nekvalificirano delo v proizvodnji ali v storitvenem sektorju. Prožna varnost je lahko odgovor na potrebe po prilagodljivem delu, vendar samo pod pogojem, da je varnost podobna kot v primeru pogodbe za nedoločen čas.

4.2 Strukturno neskladje med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili

4.2.1 Ključen element pri reševanju težav je dobro in učinkovito **sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami, podjetji, socialnimi partnerji in javnimi organi**, zlasti pri napovedovanju prihodnjih potreb po znanju in spretnostih ter sprejemanju ustreznih pobud v zvezi s splošnim izobraževanjem ter poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem. Odbor je pozval k izboljšanju kakovosti in učinkovitosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja, kar bo povečalo njuno privlačnost in pomen. Upoštevanje števila mladih, vpisanih na univerzo, kot edinega kazalnika pri oblikovanju izobraževalne politike je zavarujajoče, za potrebe trga dela po znanjih in spretnostih pa nebitveno. Sistemi izobraževanja in usposabljanja morajo biti uravnoteženi.

4.2.2 Zaradi demografskih sprememb (starajoča se aktivna populacija in manj mladih, ki prihajajo na trg dela) in hitrosti tehnoloških sprememb v procesih proizvodnje Evropi grozi veliko pomanjkanje **kvalificiranih delavcev**. Zato je najbolj pomembno, da imajo vsi dostop do trga dela in da ga ohranijo ter da pri tem nihče ni izključen. EESO poudarja, da morajo imeti delavci možnost razvijati svoje znanje in poklicne kvalifikacije ter skozi celotno delovno obdobje pridobivati nova znanja, da se bodo lahko prilagodili spremembam na delovnem mestu in izpolnjevali potrebe po kvalificirani delovni sili. Ustrežno in učinkovito izvajanje tega procesa je ena od najpomembnejših nalog EU, da bi ostala konkurenčna glede na ostale svetovne regije.

4.2.3 EESO poudarja, da morajo imeti delavci dostop zlasti do **programov poklicnega usposabljanja**. Iz študij je razvidno, da se tisti delavci, ki najbolj potrebujejo dodatno usposabljanje, najmanj udeležujejo takšnih usposabljanj, zato bodo potrebni različni ukrepi za različne skupine delavcev.

4.2.4 Velik del proračuna bo treba nameniti **najmanj kvalificiranim delavcem**, saj najbolj potrebujejo dodatno izobraževanje. To bi lahko dosegli z namenjanjem osebnega proračuna za usposabljanje, ki bi ga delavci prejeli v obratnem sorazmerju glede na svojo raven izobrazbe, tako da bi najnižje kvalificirani delavci lahko prejeli najvišji znesek.

4.2.5 Za **starejše delavce** je potrebna posebna kadrovska politika, ki upošteva starost. Številne države članice EU so zvišale upokojitveno starost, vendar veliko starejših izgubi zaposlitev še pred upokojitveno starostjo zlasti zato, ker se niso sposobni prilagoditi spremembam. Ta problem bi lahko rešili s posebnim, njim namenjenim usposabljanjem.

4.2.6 Zelo pomembno je, da sta izobraževanje in usposabljanje **učinkovita**. Nekatere države članice preizkušajo nove, učinkovitejše oblike usposabljanja in ponovno odkrivajo pomen učenja na delovnem mestu. EESO poudarja pomen teh projektov in poziva Komisijo, naj jih spodbuja in nadzoruje izmenjavo dobrih praks na tem področju.

4.3 Podpora zaposlovanja, zlasti mladih in dolgotrajno brezposelnih

4.3.1 EESO ponavlja svoj poziv k **merljivim evropskim ciljem za zaposlovanje mladih**: predvsem k 1) določitvi cilja za občutno zmanjšanje brezposelnosti mladih in 2) določitvi štirih mesecev kot najdaljšega roka za mlade za iskanje dela ali učnega mesta. Prepustitev določanja specifičnih ciljev za zaposlovanje mladih državam članicam ni bila uspešna, saj je samo nekaj držav vključilo ustrezne cilje v svoje nacionalne programe reform.

4.3.2 EESO izraža zadovoljstvo, da je bil njegov poziv državam članicam, naj zagotovijo, da vsi mladi v štirih mesecih po zaključku šolanja dobijo zaposlitev, nadaljujejo izobraževanje ali se vključijo v aktivacijske ukrepe, v obliki predloga za tako imenovano **"jamstvo za mlade"** vključen v vodilno pobudo Mladi in mobilnost.

4.3.3 Državam članicam s posebno slabim stanjem na trgu dela mladih, ki morajo hkrati izpolnjevati restriktivne proračunske cilje, je treba olajšati dostop do **sredstev EU** za ukrepe v okviru "jamstva za mlade". Potrebni so pragmatični in prožni postopki ter poenostavitve pri upravljanju uporabe sredstev vse do začasne ukinitve nacionalnega sofinanciranja pri izkoriščanju sredstev iz ESS in drugih evropskih skladov.

4.3.4 EESO je že poudaril, kako pomembno je, da se kljub novi opredelitvi prednostnih nalog proračuna, ki je bila potrebna zaradi gospodarske krize v vseh državah EU, ohranijo in po potrebi povečajo nacionalna in **evropska sredstva za izobraževanje, usposabljanje in zaposlovanje mladih**. EESO v tem smislu poziva k zagotovitvi zadostnih sredstev za pobude, namenjene mladim, v novi finančni perspektivi za obdobje po letu 2014.

4.3.5 Nekatere države so v času krize prikrajšanim skupinam, vključno z mladimi, izboljšale dostop do **nadomestil za brezposelnost** pod ustreznimi pogoji. Vendar so bili ti ukrepi časovno omejeni ali pa obstaja nevarnost, da bodo razveljavljeni v okviru načrtovanih varčevalnih ukrepov. EESO poziva, da je treba v vseh državah članicah preveriti pogoje za dostop brezposelnih mladih do nadomestil in izboljšati možnosti tistih, ki iščejo zaposlitev, pa doslej še niso imeli pravice do nadomestila. Priporočljiva je tudi vključitev ustreznih ciljev v nacionalne programe reform. To bi bil pomemben prispevek k reševanju negotovega položaja številnih mladih, ki vstopajo na trg dela.

4.3.6 Pri starostni skupini od 15 do 24 let je ne le stopnja brezposelnosti dvakrat višja kot pri odraslih, temveč tudi delež **negotovih delovnih razmerij** (v nekaterih državah znaša več kot 60 %), nereguliranih oblik usposabljanja in pripravništva (zlasti v državah južne Evrope) ter zaposlitev, ki zahtevajo nižje kvalifikacije. EESO odsvetuječasne in brezperspektivne rešitve za vključevanje mladih v svet dela: namesto nestalnih zaposlitev in negotovih delovnih pogodb so potrebni ukrepi, ki zagotavljajo, da zaposlovanje za določen čas in slabo plačana delovna mesta s slabim socialnim varstvom ne postanejo pravilo za mlade. V zvezi s **pubudo Komisije glede pripravništva** EESO podpira ustrezen evropski okvir kakovosti, ki ga je treba propagirati tudi pri podjetjih, da bodo zlasti mladim z nižjo stopnjo izobrazbe ponujala zaposlitve, ki spodbujajo učenje, z obvezujočimi pogodbami. Rezultati dualnega sistema poklicnega izobraževanja, ki povezuje splošno izobraževanje in praktično usposabljanje, so bili v več državah pozitivni, zato je treba preučiti možnost uporabe nekaterih njegovih elementov tudi drugod.

4.3.7 Ker povpraševanje po delovni sili zaradi krize še vedno stagnira, narašča dolgotrajna brezposelnost, posledice pa so hude težave pri vstopu na trg dela ter vse večja revščina, merjena z deležem prebivalcev v aktivni dobi ali mlajših, ki živijo v gospodinjstvih brez stika s trgom dela. **EESO državam članicam priporoča, naj posebno pozornost namenijo oblikovanju vključujočega sekundarnega trga dela, na katerem bi z javnimi sredstvi ustvarili primerno število ustreznih delovnih mest**. Tako bi zagotovili, da bi dolgotrajno brezposelni ohranili stik s trgom dela in izboljšali svoja znanja, preprečili povečanje revščine zaradi izgube stika s trgom dela in vključenim delavcem po krizi omogočili mehak prehod na odprti trg dela.

4.4 Socialno podjetništvo

4.4.1 Socialna podjetja so ključna sestavina **evropskega socialnega modela**. Pomembno prispevajo k družbi in k ciljem

strategije Evropa 2020, saj ustvarjajo nova delovna mesta, razvijajo inovativne rešitve za zadovoljevanje javnih potreb ter krepijo socialno kohezijo, vključenost in aktivno državljanstvo.

4.4.2 Odbor meni, da bi s spodbujanjem socialnega podjetništva, zlasti v trenutnih težkih gospodarskih razmerah, hkrati izkoristili njegov **potencial za rast kot tudi njegovo socialno dodano vrednost**. V ta namen je treba razviti in izvajati celovit politični okvir, ki vključuje široko paleto zainteresiranih strani iz vseh sektorjev družbe (civilne družbe ter zasebnega in javnega sektorja) na vseh ravneh (lokalni, regionalni, nacionalni in evropski).

4.4.3 Države članice in institucije EU morajo zagotoviti, da so socialna podjetja pod enakimi pogoji kot druge vrste podjetij vključena in upoštevana **v javnih pobudah in programih podjetniške politike**.

4.4.4 Boljši **dostop do kapitala** in prilagojeni finančni instrumenti so za socialna podjetja izredno pomembni. Komisija bi morala zbrati in izmenjati obstoječe dobre prakse in pobude na področju inovativnosti v državah članicah, kot so hibridni kapital in oblike vzajemnega učinkovanja med javnim in zasebnim kapitalom, ter zagotoviti, da veljavni regulativni okvir EU ne ovira razvoja novih instrumentov.

4.4.5 Ključnega pomena je, da se v **naslednje programsko obdobje strukturnih skladov** izrecno vključijo programi za zagon in razvoj socialnih podjetij.

4.4.6 Komisija bi morala izvesti vseevropsko primerjavo **pristopov k javnemu financiranju**, ki so še posebej primerni za socialna podjetja. Poleg tega bi morala spodbujati javna naročila, pri katerih so upoštevani socialni vidiki, oceniti njihovo razširjenost in se spopasti z vprašanjem določanja strožjih zahtev od predvidenih (*gold-plating*) na tem področju. Pri pregledu pravil o državni pomoči bi morala preučiti možnost popolnega izvzetja socialnih storitev splošnega pomena ali omogočiti oprostitev priglasitve za vse javne storitve malega obsega in nekatere socialne storitve, da bi spodbudila zagon več novih socialnih podjetij.

4.4.7 Zaradi raznolikih pravnih oblik in posebnih socialnih nalog nekatere države članice tem podjetjem vendarle priznavajo **davčne ugodnosti**. Te bi bilo treba oceniti in si jih izmenjati, da bi spodbudili oblikovanje ustreznih pravil.

4.5 Zaščita ranljivih oseb

4.5.1 Kot je Odbor že opozoril v svojem mnenju o letnem pregledu rasti 2011 in kot implicitno priznava tudi Komisija, bi moralo **socialno varstvo** veljati za produktivno naložbo, od katere imamo koristi vsi. Nadomestilo za brezposelnost, ki je

povezano z dinamičnimi politikami trga dela, omogoča stabilizacijo gospodarstva in spodbujanje aktivnega prilagajanja spremembam z izboljšanjem znanja in sposobnosti ter učinkovitimi pobudami na področju iskanja zaposlitve in preusposabljanja. Še naprej je potrebna previdnost glede ukrepov, katerih namen je zaostri merila za upravičenost. Obstaja namreč nevarnost, da se izključene osebe znajdejo v še bolj negotovem položaju, kar je velika ovira pri njihovem (ponovnem) vključevanju na trg dela. Te politike izključevanja bi lahko imele za stranski učinek selitev v druge sektorje socialne zaščite, kot sta socialna pomoč ali nezmožnost za delo, kar ni zaželeno.

4.5.2 EESO poudarja, da imajo delavci potrebo po **socialni zaščiti in zanesljivem dohodku**, da bi lahko delali čim bolje in brez skrbi glede prihodnosti v družbi hitrih sprememb.

4.5.3 EESO poziva institucije EU, naj se bolj zavzemajo za ohranitev **evropskih socialnih standardov**. Prešibka odločenost na tem področju ima namreč za posledico vse večje število revnih med zaposlenimi, vse večje razlike, vse večji strah glede prihodnosti in hkrati vse večje nezaupanje ljudi v sodržavljane, socialne institucije in oblasti – ne le nacionalne, temveč tudi institucije EU, kar se kaže v vse večji evroskeptičnosti v več državah članicah.

4.5.4 **Varčevalni ukrepi** po mnenju EESO ne smejo povečati tveganja za revščino ali še bolj poglobiti neenakosti, ki so se v zadnjih letih že okrepile. Pri vseh ukrepih, povezanih s krizo, je treba paziti, da niso v nasprotju s spodbujanjem povpraševanja in zaposlovanja ter zmanjševanjem negativnih socialnih učinkov. Države članice morajo pri tem paziti tudi na to, da ukrepi za izhod iz gospodarske krize in zadolženosti držav ne bodo ogrozili naložb v politiko trga dela ter splošnega in poklicnega izobraževanja. EESO poziva k pripravi učinkovitih ocen socialnih učinkov, da se preuči, kako bi lahko dosegli cilj EU najmanj 20 milijonom ljudi do leta 2020 odpreti pot iz revščine in socialne izključenosti.

4.5.5 Varčevalni ukrepi najbolj prizadenejo predvsem tiste, ki so najbolj odvisni od socialnih transferjev držav, med drugim osebe z negotovimi zaposlitvami in druge prikrajšane skupine na trgu dela. Največ brezposelnosti je praviloma med tistimi z omejenim dostopom do dohodkovne podpore. Zato so potrebne ustrezne, učinkovite in trajnostne mreže socialne varnosti, pri čemer je treba posebej upoštevati najbolj prizadete in prikrajšane skupine na trgu dela.

5. Posodobitev javne uprave

5.1.1 Glede posodobitve javne uprave EESO meni, da dobro upravljanje vključuje **"upravljanje na več ravneh" in partnerstva s predstavniškimi organizacijami civilne družbe na regionalni ravni**.

5.1.2 **"Upravljanje na več ravneh"** je prilagodljiva struktura odnosov med Komisijo, vladami ter regionalnimi in lokalnimi

oblastmi, prilagojena konkretnim situacijam in tematskim razmislekom, ne pa hierarhičen okvir pristojnosti različnih ravni upravljanja. Za dobro upravljanje so značilni odprti odnosi in manj stroga uporaba načela subsidiarnosti.

5.1.3 **Partnerstvo** je ključni instrument kolektivne zavezanosti, ki prispeva k večji učinkovitosti javne porabe in javnih politik. Eden od instrumentov v tej smeri so lahko nove oblike "učinkovitega partnerstva". Te bi lahko delovale kot spremljevalec inovacijske strategije, z udeležbo in sodelovanjem vseh zadevnih strani, javnih in zasebnih, vključno z bankami, s preprostimi, jasnimi in učinkovitimi pravili za projekte v celotnem času njihovega trajanja ter določenimi roki, pristojnostmi in morebitnimi sankcijami.

5.1.4 EESO poziva institucije EU, pa tudi države članice in regije, naj temeljno načelo Akta za mala podjetja (SBA) **"najprej pomisli na male"** (*Think Small First*) pri odločanju na evropski, nacionalni in regionalni ravni postavijo v ospredje. Državam članicam in regijam priporoča, da to načelo sprejmejo kot podlago za svoje politike na področju MSP ter gospodarskem in industrijskem področju. Meni tudi, da bi moral biti SBA bolj zavezujoč, zlasti za institucije EU. Vendar pa EESO nasprotuje predlogu Komisije, da se MSP in mikropodjetja izvzamejo iz evropske zakonodaje.

5.1.5 EESO ocenjuje, da bi imenovanje nacionalnih **predstavnikov za MSP** (*SME Envoys*) lahko pomagalo državam članicam pri uporabljanju SBA. Priporoča, da se predstavniki za MSP imenujejo tudi na ravni regij.

5.1.6 Sedaj je potreben še prehod na **koncept "najprej deluj za male"**. SBA ne bo dosegel pričakovanega uspeha brez resničnega "partnerskega upravljanja z več akterji in na več ravneh". Ekonomski in socialni partnerji ter reprezentativni javni in zasebni akterji morajo biti od samega začetka vključeni v politične razprave in zakonodajni postopek. Zato EESO poziva k temu, da organizacije, ki predstavljajo različne kategorije MSP, zares sodelujejo v zakonodajnem postopku in postopku odločanja na vseh ravneh.

5.1.7 EESO se strinja s Svetom in Komisijo, da sta učinkovito upravljanje na več ravneh in boljše upravljanje pri **uporabi sredstev EU ter izvajanju politik EU** zaželeno. Vprašanje ni "če", ampak "kako". Gre za podrobno usklajevanje pobud "od spodaj navzgor" in okvirnih pogojev "od zgoraj navzdol".

5.1.8 Odbor s posebnim zadovoljstvom ugotavlja, da predlog zagotavlja **večje sodelovanje javnosti in drugih zainteresiranih strani** pri pripravi, prenosu in izvajanju zakonodaje Skupnosti, zlasti s podaljšanjem obdobja za javno posvetovanje ter s poenostavitvijo in večjo učinkovitostjo postopkov za ugotavljanje kršitev.

5.1.9 EESO pozdravlja posodobitev politike EU na področju javnih naročil, s čimer se poveča učinkovitost in izboljša delovanje enotnega trga, ki bi moral postati bolj inovativen, ekološki

in socialen. EESO poudarja vpliv in pomen inovativnih, okoljskih in socialnih vidikov strategije Evropa 2020 tudi za javna naročila.

5.1.10 EESO poudarja, da še vedno veljajo načela odprtosti, preglednosti, učinkovitosti, pravne varnosti, ekonomsko najugodnejše ponudbe, konkurence, dostopa malih in srednje velikih podjetij ter svobodnih poklicev do trga, sorazmernosti, povečanja števila čezmejnih javnih naročil, preprečevanja diskriminacije in korupcije ter potrebe po strokovnosti.

5.1.11 V interesu vseh udeleženih je, da se odpravi nepotrebna birokracija. Izogibati se je treba zapleteni zakonodaji in razširjenemu določanju strožjih zahtev od predvidenih (*gold plating*) v državah članicah.

5.1.12 EESO priporoča izvedbo analize najboljših praks in primerov v državah članicah ter sprejemanje ukrepov za odpiranje trgov.

5.1.13 EESO pozdravlja zanimanje Komisije za izboljšanje političnih, zakonodajnih in upravnih **postopkov**, s čimer bi zagotovili, da bi se zakonodaja EU bolj smiselno in ustrezneje oblikovala in uporabljala v celotnem ciklu politike.

5.1.14 EESO meni, da je treba jasneje opredeliti vidike, kot so način izvedbe **predhodnih ocen učinka** v vseh institucijah

EU, ki so pristojne za to nalogo, narava in sestava organov za spremljanje ocen učinka, uporabljeni parametri ter načini in sredstva za zagotavljanje večje preglednosti.

5.1.15 Odbor pozitivno ocenjuje pobudo za posodobitev javne uprave z vzpostavitvijo točk "**vse na enem mestu**" in odobrava razvoj upravnega sodelovanja pri čezmejnih zadevah. Slednje je treba razširiti tudi na področja politike, povezana z izpolnjevanjem obveznosti.

5.1.16 EESO odobrava namero Komisije, da izboljša upravljanje notranjega trga z okrepljenim upravnim sodelovanjem, in sicer z razvojem informacijskega sistema za notranji trg (IMI).

5.1.17 Informacijski sistem za notranji trg je glavni tehnični instrument za sodelovanje nacionalnih uprav, lahko pa bi se uporabljal tudi kot vmesnik za uporabnike enotnega trga.

5.1.18 EESO meni, da lahko informacijski sistem za notranji trg odločilno prispeva k spremembi upravnega sodelovanja na notranjem trgu ter njegovemu prilagajanju potrebam in pričakovanjem državljanov, podjetij in organizacij civilne družbe, ki bodo lahko v prihodnosti sodelovali pri razvoju in delovanju sistema.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zeleni knjigi o spletni distribuciji avdiovizualnih del v Evropski uniji: Priložnosti in izzivi na poti do enotnega digitalnega trga

(COM(2011) 427 final)

(2012/C 143/13)

Poročevalec: **g. LEMERCIER**

Evropska komisija je 13. julija 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Zelena knjiga o spletni distribuciji avdiovizualnih del v Evropski uniji: priložnosti in izzivi na poti do enotnega digitalnega trga

COM(2011) 427 final.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) z 226 glasovi za in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) opozarja na sodno prakso Sodišča, v skladu s katero je treba v zvezi z avtorskimi pravicami pri izmenjavi datotek prek interneta skrbeti za ravnotežje med različnimi temeljnimi pravicami⁽¹⁾. Avtorske pravice niso absolutne pravice; ponudniki dostopa do interneta jih ne morejo vsiliti s splošnim filtriranjem interneta (PID, glej zadevo SABAM proti Scarlet). Pristojbine, ki se v več državah članicah uporabljajo za nosilce digitalnih podatkov, ne smejo veljati za nosilce, ki se uporabljajo še za kakšen drug namen kot za digitalno razmnoževanje avdiovizualnih vsebin, na primer digitalna strojna oprema, ki se uporablja pri upravljanju podjetij (zadeva Padawan). Nekatere države članice imajo zelo strogo zakonodajo, ki bi jo bilo treba prilagoditi, da ne bi ovirala razvoja spletne distribucije avdiovizualnih del, pri tem pa upoštevati nastajajočo sodno prakso Sodišča Evropske unije.

1.2 Eden od razlogov za rast trga s temi deli je tudi oblikovanje privlačnih poslovnih modelov po dostopnih cenah, na podlagi katerih je mogoče ponujene storitve opraviti s precej manjšimi stroški kot pri distribuciji digitalnih avdiovizualnih vsebin na CD-jih in DVD-jih. Ta znaten prihranek pri stroških distribucije bi moral koristiti potrošnikom in hkrati zagotavljati ustvarjalcem ustrezen dohodek, da lahko nadaljujejo svoje umetniško in književno ustvarjanje. Spremeniti bi bilo treba tudi ureditev avtorskih pravic, tako da bi ustrezala splošnemu in javnemu interesu, na primer z določitvijo zahtev glede dostopa za invalide, ne da bi jih pri tem "kaznovali" z visokimi stroški dostopa. Znova bi bilo treba razmisliti o možnostih razširitve izjem in omejitev za spodbujanje dostopa izjemno prikrajšanih skupin prebivalstva do teh del v knjižnicah in javnih kulturnih centrih, kot je Odbor predlagal v mnenju iz leta 2010⁽²⁾.

1.3 Internet je postal splošno razširjen nosilec za spletne vsebine; z obveznimi pravnimi normami je treba vzpostaviti določene tehnične in pravne zahteve, s katerimi bi zagotovili, da bodo distributerji vsebin spoštovali zasebnost, ter poskrbeli za nevtralnost medmrežja, ki ga brez izrecnega naloga sodnika ne bi smeli kar na splošno filtrirati⁽³⁾, če je na posebno pritožbo lastnikov avtorskih pravic ali sorodnih pravic mogoče dokazati nezakonito razmnoževanje.

1.4 Odbor prav tako meni, da ustanov, ki so pristojne za upravljanje z avdiovizualnimi deli, in knjižnic ne bi smeli omejevati s pretiranim zaostrovanjem predpisov o varstvu avtorskih pravic. Njihova vloga je ohranjanje in razširjanje teh del s kulturnim ciljem izboljšanja prepoznavnosti ter zaščite umetnikov in ustvarjalcev na dolgi rok ter omogočanje dostopa širše javnosti, zlasti pa šolarjev, dijakov in študentov, do teh intelektualnih del, kar je v splošnem interesu za uspeh pobud, kot so strategija Evropa 2020, Evropska digitalna agenda in kulturna strategija⁽⁴⁾. K uspehu evropskih in nacionalnih strategij za spodbujanje kulture bi moral v veliki meri prispevati tudi predlog direktive o osirotelih delih, ki ga Odbor podpira⁽⁵⁾.

1.5 Trije najpomembnejši nadnacionalni distributerji del na spletu, ki nadzirajo tri četrtine trgov in imajo na voljo vsa finančna sredstva in tehnološke pripomočke, da lahko svoje kataloge nudijo evropski in svetovni javnosti, nimajo posebnih težav pri dostopu do čezmejnega trga za distribucijo del prek spleta.

⁽¹⁾ Nedavni zadevi: Padawan in SABAM.

⁽²⁾ UL C 228, 22.9.2009, str. 52.

⁽³⁾ Zadeva SABAM proti Scarlet.

⁽⁴⁾ COM(2007) 242 final.

⁽⁵⁾ UL C 376, 22.12.2011, str. 66.

1.5.1 Odbor zlasti poziva Komisijo, naj pripravi konkretne posebne predloge za številne MSP in MSI, ki so pravo kulturno in umetniško bogastvo Evrope v vsej raznolikosti njenih jezikov ter književnih in filmskih stvaritev, s tem pa omogoči njihovo aktivno udejstvovanje na enotnem trgu za distribucijo avdiovizualnih vsebin na spletu.

1.6 Komisija opozarja na nekatere predloge iz študije KEA-Cema iz oktobra 2010, kot sta skupna uporaba katalogov in uvedba ene same točke za distribucijo vsebin evropski javnosti⁽⁶⁾. Zelo temeljita in relevantna je tudi analiza gibanja na trgu. Da bi spodbudili zakonito distribucijo del, s tem pa kar najbolj povečali prihodek v vsaki fazi predvajanja ter vrednost del, so nastale strategije razširjanja in novi poslovni modeli. Za oglaševanje storitev se poleg običajnih načinov uporabljajo tudi družbeni mediji (t. i. marketing odmeva).

1.7 Odbor meni, da bi oblikovanje celovitega, enotnega evropskega zakonika o avtorskih pravicah z direktivo, kot to predlaga Komisija, lahko pripomoglo k potrebni uskladitvi zakonodaje posameznih držav članic. Ta direktiva bi nadomestila številne druge direktive EU o avtorskih pravicah, za države članice pa bi pomenila pripravljanje rednih poročil o učinkovitosti njenega izvajanja. V evropski zakonik o avtorskih pravicah bi bilo treba vključiti tudi strategijo Evropa 2020⁽⁷⁾.

1.7.1 Vprašanje države izvora bi s takšnim zakonikom postalo manj pomembno, kar zadeva veljavno pravo, saj bi omogočil učinkovito uskladitev. V primerih, ko država članica priskrbi javna finančna sredstva za kinematografska dela, bi morala ta država načeloma veljati za državo izvora, kadar se ugotavlja, katero pravo se uporablja. Komisija bi morala preučiti možnost, da se pri izbiri veljavnega prava uporabi opis "evropski izvor"⁽⁸⁾.

1.7.2 Predvideti bi bilo treba možnost, da pogodbe, s katerimi dejanski lastniki avtorskih pravic (ali avtorji) svoje pravice odstopijo producentom/distributerjem, ne bi vsebovale diskriminatornih pogojev. Vse prepogosto se dogaja, da avtorji odstopijo te pravice producentom za vse obstoječe in prihodnje tehnologije, vendar brez določbe o soudeležbi pri prihodnjih dohodkih, ustvarjenih z uporabo novih medijev in načinov predvajanja (Blue Ray, IPTV⁽⁹⁾ itd.).

1.7.3 Vsebine ne morejo vedno veljati za blago, kar je treba upoštevati pri razpravi o spletni distribuciji; to je kulturna storitev, ki razširja pomen.

⁽⁶⁾ "Multi-Territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union", neodvisna študija za Evropsko komisijo (GD za informacijsko družbo in medije), oktober 2010. Glej tudi sporočilo Komisije o ustvarjalnih vsebinah na spletu na enotnem trgu, COM(2007) 836 final.

⁽⁷⁾ UL C 68, 6.3.2012, str. 28.

⁽⁸⁾ 28. režim, ki ga je Odbor že predlagal v zvezi z evropskim pogodbenim pravom. UL C 21, 21.1.2011, str. 26.

⁽⁹⁾ Internetna televizija.

1.7.4 Odbor znova opozarja, da je treba uporabnikom omogočiti dostop do spleta prek širokopasovne povezave, s tem pa kakovosten in dovolj hiter sprejem avdiovizualnih del prek kabelske televizije, IPTV in VoD⁽¹⁰⁾.

1.8 Pristojne službe Komisije bi morale preučiti možnosti za razvoj sistemov upravljanja s podatki v zvezi z avtorskimi pravicami za avdiovizualna dela⁽¹¹⁾ ter se pri tem posvetiti predvsem posebnostim in potrebam MSP in MSI. To velja tudi za vprašanje licenciranja za več območij z enotnim naslovom, ki bi se uporabljal na celotnem trgu EU. Male evropske producente bi bilo treba spodbuditi in jim pomagati⁽¹²⁾, da bi evropeizirali svoje kataloge v sistemu za identifikacijo del; (prostovoljni) del tega sistema bi vseboval informacije o imetnikih avtorskih in sorodnih pravic, dokumentirane v naslovu za več območij.

1.9 Sistem pridobivanja avtorskih pravic bi moral zagotavljati pregledno in pravično razdelitev dela dohodkov, ki pripadajo imetnikom avtorskih pravic⁽¹³⁾. Izredno pomembno je, da upravljanje kolektivnih organizacij vsako leto pregledajo neodvisni nadzorniki ter da so rezultati pregleda na voljo tako avtorjem kot javnosti, s čimer je poskrbljeno za demokratičen nadzor njihovih dejavnosti in prispevka h kulturnemu razvoju⁽¹⁴⁾.

1.10 Odbor meni, da bi morala Komisija na podlagi odzivov zainteresiranih strani na zeleno knjigo premisliti o tem, da bi v drugi polovici leta 2012 pripravila belo knjigo, še prej pa naj bi se v prvi polovici leta posvetovala z njimi (med drugim tudi z javnimi ustanovami⁽¹⁵⁾), z Odborom kot vršilec poverjene funkcije ter s sindikati in združenji, ki na evropski ravni zastopajo potrošnike, avtorje in distributerje). Knjiga naj bi vsebovala podrobnejše predloge o morebitnih nadaljnjih ukrepih za vzpostavitev enotnega evropskega trga za avdiovizualna dela brez jezikovnih omejitev. Odbor se zaveda pravnih in tehničnih težav, ki jih bo treba rešiti, če hočemo na tem pomembnem področju doseči napredek, vendar meni, da je to izvedljivo.

⁽¹⁰⁾ Video na zahtevo.

⁽¹¹⁾ Delo producentov v mednarodnem sistemu za identifikacijo avdiovizualnih del (*International Standard Audiovisual Number, ISAN*) ISAN ne vsebuje podatkov o lastništvu pravic, sodelovanje pa je prostovoljno. Nekateri veliki ameriški studii uporabljajo podoben sistem (*Entertainment Identifier Registry, EIDR: eidr.org/how-eidr-works*); ta je sestavljen iz številčne kode, ki jo razvijalci dobijo prek programskih vmesnikov, vendar ne vsebuje nobenih podatkov o avtorskih pravicah za dela.

⁽¹²⁾ Na primer s programom MEDIA, ki se bo izvajal do leta 2013, nato pa bi ga lahko nadomestili z novim programom podpore.

⁽¹³⁾ UL C 68, 6.3.2012, str. 28.

⁽¹⁴⁾ Prav tam.

⁽¹⁵⁾ Nacionalne ustanove za financiranje filmske produkcije, knjižnice in kulturni centri.

2. Kratka vsebina sporočila Komisije

2.1 To sporočilo je neposredno povezano s strategijo Evropa 2020 in dopolnjuje sporočilo Komisije o enotnem trgu na področju varstva pravic intelektualne lastnine, t. i. strategijo PIL⁽¹⁶⁾.

2.2 Sektor kulture je pomemben sektor, v katerem je zaposlenih 6 milijonov ljudi v EU in ki proizvede 500 milijard EUR oziroma 3 % evropskega BDP letno. Razširjanje avdiovizualnih del je zaradi tehnološkega razvoja doživelo pravo revolucijo. Digitalna tehnologija, internet velikih in zelo velikih hitrosti, računalništvo v oblaku ter možnost predvajanja avdiovizualnih del na osebnih računalnikih in mobilnih telefonih so temeljito spremenili tradicionalne distribucijske mreže.

2.3 Zelena knjiga navaja številne možnosti, vendar zagovarja spodbujanje enotnega modela upravljanja avtorskih pravic, ki temelji na čezmejnih in vseevropskih licencah.

2.4 Komisija meni, da je treba poenostaviti pridobivanje pravic za spletno oddajanje avdiovizualnih del (filmov ipd.) zunaj območja prvotnega oddajanja. Enako velja za oddajanje programov na zahtevo, za katere je treba pridobiti pravice, ki so drugačne od pravic, pridobljenih za prvotno oddajanje.

2.5 Zelena knjiga navaja tudi, da je za sočasno predvajanje določenega programa treba pridobiti posebno dovoljenje imetnikov pravic.

2.6 Direktiva o satelitskem radiodifuznem oddajanju in kabelski retransmisiji⁽¹⁷⁾ pri sočasni retransmisiji v drugih državah članicah zahteva, da pravice upravlja kolektivna organizacija. Te pravice dopolnjujejo tiste, ki jih dodelijo neposredno izdajatelji televizijskih programov.

2.7 Komisija v zvezi s kabelsko retransmisijo poudarja, da organizacije, ki zastopajo imetnike pravic, niso vedno po zakonu pristojne za izdajanje licenc za te pravice.

2.8 Operaterji digitalnih naročniških vodov (*Digital Subscriber Line – DSL*), televizije prek internetnega protokola (*Internet Protocol Television – IPTV*) in digitalne prizemne televizije (*Digital Terrestrial Television – DTT*) ter novih digitalnih platform že več let opravljajo tudi storitve retransmisije televizijskih programov, kar dodatno otežuje upoštevanje veljavne zakonodaje.

2.9 Z ekonomskega vidika je bilo leta 2009 v EU posnetih skoraj 1 200 filmov, kar predstavlja komaj 25 % vseh filmov na trgu EU v primerjavi z 68 % ameriških filmov. Po drugi strani pa filmi iz EU predstavljajo le 7 % ameriškega trga. Producenti in distributerji pri trženju svojih filmov v EU uporabljajo časovni zamik pri njihovem izdajanju. Tako se filmi običajno

najprej predvajajo v kinematografih, nato so izdani na videu, sledi video na zahtevo, potem se predvajajo na plačljivi televiziji in nazadnje na brezplačni televiziji. Razvoj storitev videa na zahtevo, ki so na voljo zunaj države producentke, povečuje število partnerjev in s tem tudi pogodb.

Da bi zmanjšali število teh postopkov, Komisija predlaga kolektivno upravljanje del in uvedbo ene same točke za kolektivno licenciranje.

2.10 Drugi del zelene knjige se nanaša na nadomestilo avtorjem.

V večini držav članic EU to vprašanje urejajo producenti za pavšalno ceno ali s plačilom "odkupnine" za njihov prispevek k avdiovizualnemu delu. V teh državah avtorji torej ne prejmejo sistematično dodatnih nadomestil za spletno oddajanje del. V nekaterih državah organizacije kolektivnega upravljanja, ki zastopajo avtorje, zbirajo nadomestila za vsako uporabo. V drugih državah je te storitve dolžan plačati končni distributer.

2.11 Nadomestilo izvajalcem

Običajno je določeno pogodbeno ali pavšalno, tako kot pri avtorjih. Komisija predlaga uvedbo pravičnejšega sistema nadomestil, ki bi ga vodile organizacije kolektivnega upravljanja. Zelena knjiga pa navaja, da bi te nove pravice lahko povzročile gospodarsko in pravno negotovost za producente ter ovirale spletno distribucijo teh del.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Komisija si z zeleno knjigo prizadeva dokončno oblikovati enotni evropski trg z uskladitvijo nacionalnih predpisov.

Obravnavan je sektor kulture in z njim povezani kanali digitalnega razširjanja. To je izjemno specifično in občutljivo področje, saj se ukvarja s sporočanjem o zgodovini, jeziku, tradiciji in prizadevanjih določene države. Ne moremo ga obravnavati niti kot klasični gospodarski sektor niti kot klasični sektor splošnega gospodarskega pomena. Zdi se, kot da je pristop Komisije v zeleni knjigi morda nekoliko preveč usmerjen zgolj na potrošnike. Njena analiza različnih mehanizmov pa je zelo podrobna, če ne že izčrpna.

3.2 Besedilo je zelo zgoščeno in se nanaša na zelo različna vprašanja, medtem ko je glavni cilj Komisije predvsem vzpostavitev enotnega trga v tem sektorju.

3.3 Komisija je svojo oceno razmer na področju razširjanja avdiovizualnih del in s tem povezanih pravic utemeljila s številnimi ugotovitvami.

⁽¹⁶⁾ COM(2011) 287 final.

⁽¹⁷⁾ Direktiva 93/83/EGS (UL L 248, 6.10.1993, str. 15).

Prva je, da sedanji sistem ne deluje, saj je za končnega uporabnika preveč zapleten in predrag. Poleg tega meni, da bi z združitvijo nacionalne produkcije morda lahko olajšali gospodarsko preživetje celotnega sektorja. Pridobivanje izključnih območnih ali evropskih pravic za dela prek videa na zahtevo, neodvisno od glavnih ponudnikov dostopa ali iTunes, je težavno, saj imajo večino pravic pogosto kar producenti, ki iščejo druge načine za povečanje svojih dohodkov (zlasti s prodajo na DVD).

3.4 Centralizirano upravljanje licenc (združevanje sredstev in virov informacij za razvoj sektorja)

V zeleni knjigi je torej predlagano licenciranje avtorskih pravic za spletne storitve na različnih območjih; izražena je tudi podpora oblikovanju enotnega modela licenc, ki bi omogočil licenciranje za več območij.

EESO meni, da bi bila to lahko dobra rešitev za posamezne jezikovne regije.

3.5 Množica načinov za predvajanje in sprejemnikov ter mobilnost strank so za gospodarske modele mrež za distribucijo veliko breme.

3.6 Dovoljenja in licence se danes izdajajo predvsem na nacionalni ravni, o pogodbah pa se dogovarjajo producenti del in distributerji prek spleta. Evropski ekonomsko-socialni odbor priznava, da ima predlagani sistem Komisije nedvomne prednosti, zlasti kar zadeva hitro in enostavno pridobivanje podatkov, ki jih zagotavljajo producenti. Z njim bi lahko omogočili še dodatno predvajanje nacionalnih del, ki bi sicer ostala zgolj lokalna.

3.7 Kljub temu je treba opozoriti, da izvajanje direktive o satelitskem radiodifuznem oddajanju že pred 15 leti še ni omogočilo vzpostavitve vseevropskih satelitskih radiodifuzijskih storitev.

3.8 Vzpostavitev evropskega registra del bi lahko povzročila tveganja, ki bi jih bilo težko oceniti.

EESO meni, da bi morala biti takšna zbirka podatkov zgolj informativna.

Varstvo avtorskih pravic nikakor ne bi smelo biti odvisno od tega, ali so zabeležene v registru ali ne.

3.9 Prednost tega evropskega sistema bi bila v združevanju moči evropskih producentov in distributerjev; ti bi namreč lahko tako konkurirali največjim podjetjem v Hollywoodu, ki se organizirajo v Evropi.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da si nekateri veliki ameriški studii (Warner Bros in Disney) prizadevajo za oblikovanje mednarodnega sistema za številčno identifikacijo avdiovizualnih del (*Entertainment Identifier Registry*).

3.10 Tudi francoski producenti od leta 2004 razvijajo svoj sistem ISAN (*International Standard Audiovisual Number*). Prej navedeni statistični podatki o ameriški in evropski filmski produkciji so zaskrbljujoči. Opozoriti je treba, da si po sedanjem sistemu 75 % gledalcev v kinematografskih dvoranah v Evropi ogleda filme iz ameriške produkcije. Nadvse pomembno je torej, kako se tak sistem upravlja.

3.11 Opozoriti velja, da so producenti tisti, ki pri pogajanjih z distributerji določijo pogodbeni in pavšalni znesek pravic, ki se izplača avtorjem in imetnikom pravic, ter jamčijo za plačilo. Vprašanje nadomestila za imetnike pravic bi bilo mogoče deloma rešiti s centraliziranim upravljanjem. Zamisel o postopku nadomestil, ki bi temeljil na številu občinstva, izmerjenem v več letih, pa je sicer videti privlačna, vendar težko izvedljiva.

3.12 Med producenti, distributerji in osebami, ki dela prispevajo, je resnično navzkrižje interesov. Producenti si po eni strani želijo, da bi premierno predvajanje v kinematografih omogočilo kar najboljše možno oglaševanje njihovih del, po drugi strani pa distributerji zahtevajo, da bi bila ta dela hitreje na voljo v video zapisu, prek plačljive televizije in na zahtevo.

3.13 EESO meni, da so za prilagoditev teh rokov potrebna pogajanja, saj je vpliv IPTV, nesimetričnih digitalnih naročniških vodov (*Asymmetrical Digital Subscriber Line – ADSL*) in digitalnih platform vse večji. Zelo zanimivo bi bilo vzpostaviti sistem za identifikacijo in registriranje starejših del, na katera niso več vezane izključne pravice, ter zbirko podatkov o imetnikih pravic.

3.14 Komisija torej meni, da bi lahko sektor spodbudili s kolektivnim upravljanjem del (zbirko podatkov). **Ali bo EU zmožna konkurirati mogočnim ameriškim multinacionalkam? Nenadno prenehanje delovanja sedanjih nacionalnih sistemov bi lahko pomenilo precejšnje tveganje.**

3.15 EESO meni, da bi bilo treba pred kakršno koli odločitvijo o opustitvi ali omejitvi sedanjih nacionalnih sistemov natančno oceniti s tem povezane posledice. Kot je bilo že navedeno, so lobistične skupine, ki se zavzemajo za interese ameriških podjetij, nadvse vplivne in si seveda prizadevajo za liberalizacijo tega izjemno donosnega sektorja.

3.16 Namen tega predloga Komisije je povečanje prometa z deli iz EU in njihovo upravljanje. Zato je zelo pomembno, kakšna tehnična in regulativna sporočila pošilja Komisija, saj lahko pospešijo postopek liberalizacije, ki so ga že začeli drugi.

3.17 EESO popolnoma podpira vse ukrepe Komisije za lažji dostop javnosti do spletnih del. Zagotoviti bi ga bilo treba po vsem ozemlju EU in po zmernih cenah, kar bi omogočilo učinkovitejšo širjenje kulture držav članic in prispevalo k izobraževanju mladih Evropejcev. Odbor tudi meni, da bi nekatere oblike t. i. verzifikacije (*versioning*) – kot so uvedba komercialnega oglaševanja pri delih, za katera prekinitve zaradi oglaševanja sicer niso bile predvidene –, lahko škodovala kulturnim ciljem spletne distribucije, čeprav bi bilo mogoče te manj kakovostne in tako razkosane verzije distribuirati zastoj ali z zelo nizkimi stroški. To bi lahko upoštevali v prostovoljnem zakonu kakovosti za distributerje vsebin prek interneta, kabla ali prizemnega prenosa, ki so se zavezali, da bodo bolj spoštovali izvirna dela.

3.18 EESO v mnenju o sporočilu Komisije o enotnem trgu na področju varstva pravic intelektualne lastnine⁽¹⁸⁾ opozarja na raznolikost nacionalnih modelov in nasprotujoče si pristope glede upravljanja z avtorskimi pravicami na kulturnem področju. **Glede na to, da razprava o tem še ni popolnoma zaključena, EESO meni, da bi bilo treba najprej opredeliti načela evropskega zakonika o avtorskih pravicah.** V prvem obdobju bi morali s tem zakonikom za vse države predvsem določiti enostavna, a nujna načela pri izdajanju licenc, ob tem pa upoštevati specifične kulturne značilnosti vsake od teh držav.

3.19 EESO meni, da ne bi bilo smiselno razširiti načela o državi izvora, kajti to sicer primerno načelo je mogoče tudi obiti, ker ponudnik storitev lahko izbere državo ustanovitve.

Komisija je začela tudi projekte in posvetovanja, s katerimi naj bi operaterje pri prenosu podatkov spodbudila k naložbam v nova omrežja, ki bodo sposobna učinkovito in po zmernih cenah uravnati ta promet.

3.20 Komisija v tej zeleni knjigi zagotavlja, da bo kolektivno upravljanje pravic pospešilo razvoj digitalnih omrežij. Še prej pa je treba poskrbeti, da bodo imeli operaterji omrežij dovolj finančnih sredstev za modernizacijo in povečanje svojih zmogljivosti distribucije. Mnenje EESO o odprtem internetu in nevtralnosti omrežja⁽¹⁹⁾ je zato koristen prispevek v zvezi z nekaterimi vprašanji iz navedene zelene knjige.

3.21 Direktiva o satelitskem radiodifuznem oddajanju in kabelski retransmisiji pri sočasni retransmisiji v drugih državah članicah zahteva, da pravice upravlja kolektivna organizacija. Te pravice dopolnjujejo tiste, ki jih dodelijo neposredno izdajatelji televizijskih programov. Ta dvojni postopek se morda zdi okoren, vendar je nujen za preprečevanje izpadov programa (uporaba nosilcev, ki se že uporabljajo za druge oddaje).

3.22 Komisija meni, da je nacionalno financiranje ključnega pomena za razvoj avdiovizualnega sektorja, in podpira program MEDIA, ki naj bi spodbudil predvajanje del na več območjih. EESO se s tem strinja, vendar ugotavlja, da je teh subvencij vedno manj, donatorji sredstev za financiranje določenega filma pa se vedno bolj povezujejo.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ UL C 68, 6.3.2012, str. 28.

⁽¹⁹⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 139.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o trgih finančnih instrumentov in spremembi Uredbe (uredba o infrastrukturi evropskega trga) o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov

(COM(2011) 652 final – 2011/0296 (COD))

(2012/C 143/14)

Glavni poročevalec: **Edgardo IOZIA**

Svet in Evropski parlament sta 25. oziroma 15. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o trgih finančnih instrumentov in spremembi Uredbe [uredba o infrastrukturi evropskega trga] o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov

COM(2011) 652 final - 2011/0296 (COD).

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 25. oktobra 2011 strokovno skupino za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo zadolžilo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) za glavnega poročevalca imenoval g. IOZIO ter mnenje sprejel z 99 glasovi za in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja predlog uredbe Komisije in izraža željo, da bi dosegli boljšo zaščito varčevalcev in načela iz direktive razširili na vse finančne instrumente ⁽¹⁾.

1.2 EESO meni, da so cilji predloga uredbe naslednji:

- povečati transparentnost poslovanja in število informacij o transakcijah pristojnim organom;
- kot obvezno določiti trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti samo na organiziranih mestih trgovanja;
- olajšati odpravo ovir za nediskriminatoren dostop do klirinških storitev;
- povečati nadzor vrednostnih papirjev in pozicij izvedenih finančnih instrumentov;
- nadzor nad finančnimi storitvami, ki jih izvajajo podjetja iz tretjih držav brez podružnice v EU;
- nadzor in zmanjšanje vpliva avtomatiziranih in algoritemskih metod trgovanja.

1.3 Predlog uredbe povečuje transparentnost trga in vsebuje nekatere ukrepe, ki zmanjšujejo razdrobljenost. Enotna uporaba predpisov preprečuje – na finančnih trgih zelo visoko – tveganje regulativne arbitraže, zato bodo končni uporabniki (vsaj teoretično) imeli korist od pričakovanega zmanjšanja transakcijskih stroškov.

1.4 Komisija bi morala v predloženih zakonodajnih predlogih jasno poudariti, kakšne so koristi za različne akterje, ki jih zadeva zakonodaja: za posamezne uporabnike finančnih storitev, mala in srednje velika podjetja, ponudnike storitev in javno upravo.

1.5 Eden od splošnih vidikov, ki bi ga morala Komisija odločno podpreti, je program za finančno izobraževanje. EESO je to vprašanje pred kratkim obravnaval v svojem mnenju na lastno pobudo ⁽²⁾.

1.6 Čeprav se stroški, ki nastajajo z novo uredbo, ne zdijo zelo visoki, EESO izraža pomisleke zaradi morebitnega učinka na makroekonomske stroške, ki bodo vplivali na finančni sistem in za katere se zdi, da v presoji učinka niso bili ustrezno upoštevani. Glede tega vprašanja je EESO že dolgo in ob različnih priložnostih pozival k izvedbi "temeljite analize skupnega učinka regulativnih pobud na finančni sistem in kapitalski trg. Stabilen in učinkovit sistem bi moral spodbujati finančno stabilnost in likvidnost realnega gospodarstva" ⁽³⁾. EESO izraža zadovoljstvo, da se je Komisija odločila za izvedbo te študije, ki je nepogrešljiva za razumevanje skupnega učinka vseh regulativnih ukrepov, in izraža željo, da bi bila študija kmalu objavljena.

⁽¹⁾ UL C 54, 19.2.2011, str. 44.

⁽²⁾ UL C 318, 29.10.2011, str. 24.

⁽³⁾ UL C 107, 6.4.2011, str. 21.

1.7 EESO opozarja na vprašanje združljivosti člena 40 uredbe o delegiranih aktih s členom 290 PDEU. Število, vsebina in pogoji delegiranih aktov niso skladni z določbami Pogodbe in postavljajo preveč temeljnih vprašanj uredbe izven običajnega zakonodajnega postopka. EESO priporoča skrben premislek, da bi ponovno vzpostavili popolno skladnost PDEU in člena 40.

2. Predlog uredbe

2.1 V zadnjih letih so se finančni trgi korenito spremenili. Pojavili so se novi produkti in mesta trgovanja, tehnološke inovacije, kakršno je visokofrekvenčno trgovanje, pa so povsem revolucionirale to področje.

2.2 Cilj predlogov je povečanje učinkovitosti, odpornosti in transparentnosti trgov ter okrepitev zaščite vlagateljev. Novi zakonodajni okvir daje regulativnim organom več nadzornih pooblastil in določa jasna pravila delovanja za vse dejavnosti trgovanja.

2.3 Ključni elementi predloga

2.3.1 Trdnjše in učinkovitejše strukture trgov: večstranske sisteme trgovanja (MTF) in regulirane trge zajema že direktiva MiFID, sedanja revizija pa na področje uporabe direktive uvaja novo vrsto mesta trgovanja: organizirane sisteme trgovanja (OTF). To so neregulirane platforme, katerih vloga postaja vse pomembnejša. S standardnimi pogodbami za izvedene finančne instrumente, na primer, so vedno pogosteje trguje na teh platformah. Novi predlog naj bi zapolnil to vrzel. Nova direktiva MiFID bo še naprej dopuščala obstoj različnih modelov trgovanja, vendar bo zagotavljala, da bodo za vse strani veljala enaka pravila transparentnosti, in omejevala navzkrižja interesov.

2.3.2 Povezovanje tehnoloških inovacij: nova direktiva MiFID bo poleg tega uvedla nove zaščitne ukrepe v zvezi z algoritemskim in visokofrekvenčnim trgovanjem, ki sta močno povečala hitrost prenosa naročil in ki lahko prinašata sistemska tveganja.

2.3.3 Za vsa podjetja, ki se ukvarjajo z algoritemskim trgovanjem, bo veljala ustrezna ureditev. Zagotavljati bodo morala ustrezno raven likvidnosti in poslovati v skladu s pravili, ki bodo preprečevala, da bi vstopanje in izstopanje trgovcev s trgov dodatno povečevalo nihanja. Predlogi pa bodo izboljšali tudi pogoje za dostop do nekaterih bistvenih storitev po trgovanju, kot so klirinške storitve, ki bi sicer lahko izkrivljale konkurenco med mesti trgovanja.

2.4 Večja transparentnost: uvedba kategorije sistemov organiziranega trgovanja bo izboljšala transparentnost trgovanja na kapitalskih trgih, tudi kar zadeva *dark pools* (obseg prometa ali likvidnost, ki nista na voljo na javnih platformah). Izjeme se bodo odobravale le v natančno določenih okoliščinah. Prav tako bo uveden nov režim transparentnosti za trge, na katerih

se trguje s finančnimi instrumenti, ki niso delnice (obveznice, strukturirani finančni produkti in izvedeni finančni instrumenti). Poleg tega bodo nove zahteve, po katerih je treba zbirati vse tržne podatke na enem mestu, vlagateljem omogočale popoln pregled nad vsemi dejavnostmi trgovanja v EU in sprejemanje odločitev na podlagi boljše seznanjenosti.

2.5 Okrepitev nadzornih pooblastil in strožji okvir za trge izvedenih finančnih instrumentov na blago: predlogi bodo okrepili vlogo in pooblastila regulativnih organov. V sodelovanju z Evropskim organom za vrednostne papirje in trge (ESMA) in pod natančno določenimi pogoji lahko nadzorni organi prepo-vejo določene proizvode, storitve ali prakse, ki bi lahko ogrožale zaščito vlagateljev, finančno stabilnost ali pravilno delovanje trgov.

2.6 Boljša zaščita vlagateljev: z nadgradnjo že veljavnih pravil predvideva nova direktiva MiFID strožje zahteve glede upravljanja portfelja, svetovanja pri naložbah in ponudbe zapletenih finančnih produktov, kot so npr. strukturirani produkti. Da bi preprečili morebitna navzkrižja interesov, bo neodvisnim svetovalecem in upraviteljem portfeljev prepovedano, da bi od tretjih oseb prejeli plačila ali jim plačevali ali nudili druge finančne koristi. Za vsa investicijska podjetja pa se uvajajo pravila o upravljanju podjetij in odgovornosti direktorjev.

3. Ugotovitve in razmisleki

3.1 Po podatkih Banke za mednarodne poravnave se je nominalna vrednost vseh derivatov v obtoku povečala s 601,046 milijona dolarjev v decembru 2010 na 707,569 milijona dolarjev v juniju 2011 (*BIS Quarterly Review*, december 2011).

3.2 Z novim predlogom naj bi povečali raven učinkovitosti, integritete in transparentnosti trgov, zlasti tistih, ki so manj regulirani, in tako okrepili zaščito vlagateljev.

3.3 V zadnjih 20 letih je prišlo do prave eksplozije svetovnega obsega transakcij, kar je na finančne trge vbrizgalo velike količine denarja. Te rasti brez primere, ki so ji botrovale predvsem kratkoročne špekulacije, ni spremljala in podpirala ustrezna rast realnega gospodarstva, trga dela in plač. EESO meni, da je predlog uredbe potreben in primeren, da bi prispevali k zmanjšanju takšnih učinkov na trge.

3.4 Prvotna naloga finančnih trgov je podpirati gospodarski razvoj z zmanjševanjem nesorazmerij na področju informacij in tako spodbujati učinkovito razporejanje virov. Kot že omenjeno, je kriza pokazala, da trgi niso delovali pravilno, saj akterji niso ravnali v skladu z gospodarsko logiko, ki temelji na informacijah, in so finančne trge uporabljali v zgolj špekulativne namene, na kratki in najkrajši rok.

3.5 Naše trge je tako preplavila likvidnost z zelo kratko ročnostjo, manjkale pa so (in še vedno manjkajo) prave spodbude za realno namesto za finančno industrijo. To vedenje še bolj prekinja naravno povezavo med industrijo in finančnimi trgi, ki ustvarjajo vse bolj nepregledne, abstraktne in zapletene instrumente.

3.6 Špekulacije so sestavni del logike trga, njegov neločljivi del, saj zagotavljajo likvidnost in javljajo nepravilnosti. V nasprotju s tem pa so špekulacije na zelo kratek rok gospodarsko in družbeno nekoristne ter odločilno prispevajo k nastajanju finančnih balonov. Sedanji trend je treba nujno obrniti in pozornost vlagateljev preusmeriti k realni rasti.

3.7 V tem okviru predlog uredbe vsekakor vsebuje dobre ukrepe in instrumente za soočanje z očitnimi pomanjkljivostmi in neravnovesji v našem sistemu.

3.8 Novi regulativni okvir za organizirane sisteme trgovanja uvaja za vse dejavnosti trgovanja jasnejša pravila delovanja. Za storitve upravljanja portfelja, svetovanje v zvezi z naložbami v vrednostne papirje in ponudbo finančnih produktov veljajo strogi standardi. Nove zakonske določbe bodo zato z uvajanjem novih obveznosti v zvezi z odgovornostjo direktorjev in revizijo upravljanja družb zahtevale od finančnih posrednikov veliko dela pri reorganizaciji strukture družb. EESO meni, da so obveznosti, ki jih nalagajo nove smernice, sicer breme, vendar ustrezne in v skladu s cilji uredbe.

3.9 Predlog uredbe uvaja organizirane sisteme trgovanja (*Organized Trading Facilities*, OTF). EESO je naklonjen tej določbi, saj omogoča povezovanje različnih sistemov trgovanja, ki jih uporabljajo različne nasprotne stranke. Ta sistem bo celotnemu trgu pomagal pri primerjanju možnosti za uporabo različnih orodij, ki bodo med seboj tekmovali, vendar bodo morali zagotavljati najboljšo možno izvedbo (*best execution*).

3.10 Uredba posega tudi v okvir pristojnosti ustreznih organov oblasti, s tem, da jim daje posebna pooblastila v zvezi s prodajo proizvodov in storitev strankam, ki bi lahko močno ogrozili interese vlagateljev in stabilnost trga.

3.11 Poleg tega načelo transparentnosti ne velja le za trge, ampak tudi na ravni organov. Pristojni organi si namreč lahko izmenjujejo informacije v zvezi s trgovanjem in tako preprečijo nevarnost morebitnih zlorab trga. Glede teh vidikov predloga uredbe EESO izraža veliko zadovoljstvo, saj gre za odločne ukrepe za izboljšanje zaščite vlagateljev.

3.12 Po mnenju uglednih tržnih akterjev "je nova uredba temeljnega pomena in bo spremenila strukturo evropskih finančnih trgov". Obstaja, na primer, neločljivo sistemsko tveganje, ki ga je treba upoštevati in se je pokazalo v nedavni finančni krizi. Stečaj banke lahko ogrozi izpolnjevanje obveznosti, prevzetih s

transakcijami na prostem trgu (OTC), in se nato razširi na svoje nasprotne stranke, na druge subjekte. Nova uredba zmanjšuje tveganje nasprotne stranke na prostem trgu. Predlog uredbe bo privedel do precejšnjega zmanjšanja poslov izven trga.

3.13 Drug namen nove uredbe, ki je po mnenju EESO več kot pozitiven, je osredotočanje podatkov o vseh transakcijah na prostem trgu, ne samo tistih, ki bodo potekale prek centralne nasprotne stranke. Informacije bodo na voljo nadzornim organom, ki bodo tako lahko izvajali učinkovit nadzor trga. Te dejavnosti trenutno ni mogoče izvajati zaradi pomanjkanja podatkov. Glede teh vidikov pa uredba predvideva odprto strukturo, ki ni opredeljena vnaprej. Tako bo na primer od nadaljnjih odločitev subjektov ali organa ESMA odvisno, katere kategorije izvedenih instrumentov bodo prenesene k centralni nasprotni stranki. Zaradi tega pa do sedaj ni mogoče konkretno količinsko določiti, katere od trenutnih transakcij se bodo usmerile na to pot.

3.14 Drug pomemben vidik je povezan z dejstvom, da prihodnja evropska ureditev ne pove ničesar o strukturi trga prihodnjih centralnih nasprotnih strank. Utegne se zgoditi, da se bodo okrepile obstoječe strukture v posameznih državah, kot na primer klirinški in jamstveni sklad italijanske borze (*Cassa di Compensazione e Garanzia della Borsa Italiana*), ali pa bomo pričeli nastanku majhnega števila velikih organizacij, ki bodo delovale v celotni Evropi. To so samo domneve, uredba o tem ne pove nič. Ne glede na domnevno posebno strukturo pa kaže poudariti, kako pomembna sta način izvajanja dejavnosti upravljanja s tveganji in učinkovitost nadzornih mehanizmov, da se preprečijo nadaljnji stečaji s katastrofalnimi posledicami.

3.15 Poleg tega bi moral proces standardizacije trgovanja s tem, da se za trgovanje uvajajo centralne nasprotne stranke, zmanjšati stroške. Proces koncentracije bi nedvomno lahko imel ta učinek, vendar to ne velja zagotovo. Seveda bo nova ureditev, če bo dobro izvedena, omogočala boljše merjenje tveganj, ki so jih v nedavni preteklosti kreditni posredniki v želji po večjem prometu in hitrem dobičku pogosto podcenjevali.

4. Kritične pripombe

4.1 Eden od pomislekov se nanaša na stroške izvajanja te uredbe, ki se zdijo podcenjeni in se pojavljajo v času, ko so finančne institucije že sicer pod pritiskom z vidikov regulative, donosnosti in stroškov. Finančne institucije morajo biti učinkovite in podpirati gospodarstvo, hkrati pa ohranjati tudi primerno raven donosnosti; obstaja bojazen, da bi se utegnilo zgoditi, da bi bili ti stroški zgolj preneseni na pleča vlagateljev in strank. EESO meni, da morajo biti uporabniki in podjetja, zlasti mala in srednje velika, v tem smislu zaščiteni.

4.2 Po mnenju Komisije bodo enkratni stroški za skladnost znašali 512 do 732 milijonov EUR, stroški, povezani s tekočimi izdatki, pa 312 do 586 milijonov EUR. Ti stroški se zdijo podcenjeni. Operativni stroški vzpostavitve tehnološke infrastrukture za upoštevanje zahtev zgolj v zvezi s sporočanjem teh podatkov (*reporting*) so vprašljivi in že sami po sebi grozijo, da bo skupna številka presežena. Komisija je končno začela izvajati študijo za oceno celotnega učinka skupnih stroškov, ki nastajajo zaradi novih regulativnih pobud; EESO je izvedbo te študije že pred časom priporočal in k njej pozival. Da bi popolnoma razumeli učinke uredbe z vidika časa in stroškov, se zdi primerno, da bi bila ta študija kmalu končana in objavljena.

4.3 Če bodo splošne regulativne spremembe še naprej povečevale stroške in zapletenost za finančne institucije, bodo slednje začele razmišljati o opustitvi določenih področij svojega poslovanja ali njihovi premestitvi pod kakšno drugo jurisdikcijo.

4.4 Medtem ko bodo mnogi pozdravili načelo zmanjševanja tveganja z večjo transparentnostjo, pa moramo bolje razumeti, kakšen bo skupni učinek zakonodaje na sposobnost Evrope, da konkurira na svetovnem trgu finančnih storitev.

4.5 Glede na večjo transparentnost, ki izhaja iz nove ureditve, bi se morali vprašati, komu bodo novi posegi neposredno in v resnici koristili. Investicijske banke in hedge skladi imajo namreč zagotovo korist od več informacij, toda ali je to mogoče trditi za komercialne trge?

4.6 EESO se sprašuje, ali bi ureditev, ki je glede *dark pools* močno zavezujoča, lahko škodovala sposobnosti družb za upravljanje prihrankov za optimalno trgovanje v imenu svojih strank (v končni posledici malih varčevalcev).

4.7 Eden od ciljev predloga uredbe je poenotenje, usklajevanje in povezovanje finančnih trgov. Mali vlagatelji pogosto ne vedo veliko o finančnih instrumentih, ki so jim na voljo na njihovem referenčnem trgu. Zato EESO, medtem ko po eni strani podpira načelo konsolidacije različnih trgovanih platform, hkrati priporoča Komisiji, naj kot nujno spodbuja programe finančnega izobraževanja. Odbor namreč meni, da brez ustrezne priprave in seznanjenosti vlagateljev obstaja nevarnost, da proces usklajevanja, ki naj bi ga izpeljali, ne bo prinesel zelenih učinkov.

4.8 Poleg tega so med najpomembnejšimi posledicami nove uredbe razširitev razredov naložb, ki jih obravnava: uredba naj bi poleg za delnice veljala tudi za vse druge finančne instrumente. Če se bo vztrajalo pri usmerjanju te uredbe v smeri konkurenčnih transakcij in na podlagi kliringa kotiranih izvedenih finančnih instrumentov, bo imelo to zelo velike posledice za strukturo trga. Nekateri trgi s stalnim donosom, ki že delujejo na več elektronskih platformah, so morda najverjetnejši kandidati za hiter napredek v tej smeri.

4.9 Predlog uredbe v členu 40 uvaja dolg in podroben seznam delegiranih aktov, ki jih Komisija lahko sprejme. Seznam teh aktov je obsežen (če jih naštejemo le nekaj: specifikacija prodajnih in nakupnih tečajev, vrste in velikost naročil, vsebina informacij, ki jih morajo regulirani trgi in investicijske družbe dati na voljo javnosti za vsako kategorijo finančnih instrumentov, itd.). EESO opozarja na vprašanje združljivosti člena 40 uredbe s členom 290 PDEU, kakor je bil spremenjen in vključen v Lizbonsko pogodbo. V skladu z določbo te pogodbe se namreč v zakonodajnem aktu "lahko na Komisijo prenese pooblastilo za sprejemanje nezakonodajnih aktov, ki se splošno uporabljajo in dopolnjujejo ali spreminjajo nekatere ne bistvene elemente zakonodajnega akta ..." Na podlagi analize vsebine predloga uredbe, ki se lahko prenese, EESO meni, da gre za elemente bistvenega, ne pa postranskega pomena. Zato meni, da je seznam delegiranih aktov, naveden v členu 40 uredbe, odvečen, predolg in v neskladju s PDEU.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na organiziranem trgu, in Direktive Komisije 2007/14/ES

(COM(2011) 683 final – 2011/0307 (COD))

(2012/C 143/15)

Poročevalec: **Paulo BARROS VALE**

Svet in Evropski parlament sta 30. novembra oziroma 15. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 50 in 114 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na organiziranem trgu, in Direktive Komisije 2007/14/ES

COM(2011) 683 final – 2011/0307 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je naslednje mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 232 glasovi za, 3 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi.

1. Povzetek in sklepi

1.1 Predlog za revizijo direktive o preglednosti je del širšega svežnja ukrepov, za katerega je dala pobudo Komisija, da bi izboljšala dostop do kapitala za mala in srednje velika podjetja (MSP). Komisija si poleg tega s tem predlogom prizadeva za povrnitev zaupanja vlagateljev in zagotovitev, da so trgu na voljo informacije ustrezne kakovosti. Obravnavani predlog temelji na priporočilih iz neodvisnega poročila, ki ga je pripravilo svetovalno podjetje Mazars, na posvetovanju z zainteresiranimi stranmi in njihovih pripombah, poročilu Komisije iz maja 2010 ter oceni učinka vseh predlaganih možnosti. EESO zato soglašča z njegovimi cilji in vsebino, vendar želi izpostaviti več točk, ki bi jih bilo vredno proučiti.

1.2 Predlagane spremembe, ki naj bi povečale privlačnost trga za male in srednje velike izdajatelje, bodo veljale za vse enako. Najpomembnejšega učinka poenostavitve morda ne bodo toliko občutila tista podjetja, katerim so spremembe namenjene, temveč prej večje korporacije, ki delujejo na trgu. Le malokomu se zdijo zahteve direktive o preglednosti ovira pri vstopu malih in srednje velikih izdajateljev na trg, kar pomeni, da ta poenostavitev ne bo nujno odločilni dejavnik pri teh odločitvah ali da bo pomembno vplivala na povečanje privlačnosti trga za MSP. Zainteresirane strani sicer menijo, da ta poenostavitev ne ogroža tržne verodostojnosti ali zaščite vlagateljev, vseeno pa bo imela gospodarski učinek, ki bo sicer potencialno večji za večje gospodarske družbe, vendar bo nekoliko vplival tudi na MSP. Poenostavitev bo torej pomembna za tisto vrsto družb, ki je najbolj reprezentativna za evropsko poslovno okolje.

1.3 Že od leta 2004 naprej je obveznost objavljanja četrtletnih poročil tema burnih razprav, ki je deležna številnih kritik. EESO je priporočil, da bi bilo treba k temu vprašanju pristopiti

previdno. Takrat izpostavljene negativne posledice obveznega objavljanja poročil so bile potrjene. Med njimi so povečanje količine, ne pa kakovosti informacij, visoki finančni in oportunitetni stroški, sprejetje kratkoročnega pristopa na račun bolj strateške dolgoročne vizije zaradi potrebe po doseganju rezultatov, ki jih zahteva trg. Nujnost zagotovitve kratkoročnih rezultatov se lahko celo šteje za enega od razlogov za sedanjo krizo, saj je finančni sektor vsako četrletje pod pritiskom, da objavi rezultate, ki so vedno boljši od prejšnjih. Potrebna in želena preglednost ni ogrožena, saj je razkritje pomembnih informacij zajamčeno z izpolnjevanjem zahtev iz direktive o prospektu in direktive o zlorabi trga, zato Odbor podpira začasno ukinitve obveznega objavljanja poročil. S tem bo poskrbljeno, da o količini potrebnih informacij odloča trg.

1.4 Zapletenost opisne vsebine računovodskih poročil je po mnenju nekaterih med najpomembnejšimi viri oportunitetnih stroškov, pa tudi drugih stroškov, povezanih s sklepanjem podizvajalskih pogodb s strokovnjaki na tem področju. Čeprav ni nobenega zagotovila, da bi predloge poročil, ki bi jih pripravil Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA), omogočile znatno zmanjšanje stroškov, bi ta pobuda vseeno lahko privedla do nekaj prihrankov za MSP, ki jim za pripravo teh vsebin ne bi bilo več treba najemati zunanjih organizacij. Na koncu je vredno opozoriti, da bi v predlogah težko predvideli vse možne primere, zaradi česar bi bile lahko nekatere informacije zagotovljene v poenostavljeni obliki ali pa nekatere druge pomembne informacije sploh ne bi bile razkrite, saj jih predloge ne bi vsebovale.

1.5 Razširitev opredelitve finančnih instrumentov, za katere velja zahteva glede obveščanja, kaže na prizadevanja za posodobitev pravil o tržnih inovacijah in s tem za pozorno spremljanje novosti. Ta sprememba direktivo o preglednosti usklajuje z ukrepi, ki so že bili sprejeti v Združenem kraljestvu in na

Portugalskem, ter ukrepi, ki so trenutno v pripravi v drugih državah EU in drugod po svetu. Na tem področju je bila v tudi Franciji predlagana zakonodajna pobuda, ki pa se je izkazala za neprimerno. Čeprav morda obstaja upravičena bojazen, da bi lahko trg "preplavile" nepotrebne informacije, pa je mogoče na podlagi izkušenj v državah, ki že imajo pravila o tovrstnem obveznem obveščanju, te strahove ovreči. Mnoge zainteresirane strani so tudi predlagale, da bi se lahko učili iz izkušenj, ki jih ima na tem področju Združeno kraljestvo.

1.6 V zvezi z vzpostavitvijo evropskega mehanizma za shranjevanje informacij želi EESO opozoriti na dejstvo, da bi bilo lahko združevanje obstoječih nacionalnih zbirk podatkov problematično zaradi nezdružljivosti uporabljenih tehnologij. Čeprav se za vzpostavitev tega mehanizma zavzema več zainteresiranih strani, predvsem v povezavi z informacijami za vlagatelje in analitike, je treba oceniti razmerje med stroški in koristmi njegove vzpostavitve in vzdrževanja. Kljub temu je to pomemben ukrep, ki bo pripomogel k nadaljnjemu razvoju enotnega trga.

1.7 V zvezi z novim besedilom člena 6 direktive, ki govori o obveznem razkritju informacij o plačilih vladam, EESO poziva k razširitvi področja uporabe te določbe. Razkritje plačil izdajateljev, ki opravljajo dejavnost v ekstraktivni industriji ali v sektorju izkoriščanja prvotnih gozdov, je brez dvoma zelo pomembno, vendar bi bilo lahko področje uporabe tega člena bolj ambiciozno zastavljeno, tako da bi zajemalo tudi podeljevanje koncesij javnega pomena zasebnim subjektom na področjih, kot so obratovanje prometnih, telekomunikacijskih, energetskih in igralniških omrežij, bodisi v obliki preproste podelitve takšnih koncesij bodisi ustanovitve javno-zasebnega partnerstva. Razkriti bi bilo treba vse takšne transakcije z javnimi organi, in sicer po državah in projektih. Cilj tega ukrepa je zagotoviti, da države odgovorno ravnajo z zbranimi prihodki, zato ne smemo zanemariti zneskov, plačanih v zvezi z drugimi dejavnostmi države na področju infrastrukture in izkoriščanja virov, ki presežajo zneske, trenutno zajete v tej direktivi.

1.8 V zvezi s sankcijami je EESO prepričan, da je treba poleg določitve zgornjih meja za načrtovane sankcije določiti tudi spodnji prag, če želimo zagotoviti, da kršitelji pravil ne bodo ostali nekaznovani ter da bodo sankcije delovale odvračalno in bodo dejansko kaznovale nezakonito ravnanje, hkrati pa tudi uskladiti prakso držav članic.

1.9 Glede na sedanji okvir je malo verjetno, da se bo povpraševanje nenadoma povečalo, vendar je dobro zgolj izpostaviti, da utegne predlog za poenostavitev pravil iz direktive o preglednosti skupaj z drugimi predlogi, načrtovanimi za večjo privlačnost trga, povzročiti porast transakcij, vpliv tega na delovanje trga pa še ni bil upoštevan. Hkrati utegnejo zaradi večje veljave, ki so jo dobila MSP, in trga, ki je za vlagatelje privlačnejši, priti do izraza pomanjkljivosti v izobraženosti potrošnikov, kar jim utegne onemogočiti, da bi razumeli razpoložljive informacije in jih uporabljali pri sprejemanju odločitev.

2. Ozadje predloga

2.1 Evropska komisija je v skladu s členom 33 direktive o preglednosti (Direktiva 2004/109/ES ⁽¹⁾) pripravila informativno poročilo o izvajanju te direktive v času njene veljavnosti. V sklepnih ugotovitvah poročila je poudarjeno, da so za večino zainteresiranih strani zahteve iz direktive, ki se nanašajo na pravilno in učinkovito delovanje trga, zelo pomembne.

2.2 Sedanji predlog spremembe direktive je predstavljen tako, da je upoštevana politična prednostna naloga Komisije, tj. izboljšanje zakonodajnega okvira za male in srednje velike izdajatelje ter njihovega dostopa do kapitala. Njegov cilj je tudi, da se obveznosti za MSP, ki kotirajo na borzi, bolj uravnotežijo, hkrati pa se ohrani ista raven zaščite vlagateljev. Namen pregleda direktive o preglednosti je tudi zagotoviti preglednost večjih gospodarskih pridobitev v gospodarskih družbah, zaupanje vlagateljev in večjo osredotočenost na dolgoročne rezultate ter tako zagotoviti finančno stabilnost. Poleg tega je cilj prizadevanj za izboljšanje dostopnosti do predpisanih informacij na ravni Unije povečati funkcionalno vključenost evropskih trgov vrednostnih papirjev in zagotoviti boljšo čezmejno prepoznavnost malih in srednje velikih podjetij, ki kotirajo na borzi.

2.3 Izpostaviti velja, da ta predlog spremembe temelji na neodvisni študiji, ki jo je pripravilo svetovalno podjetje Mazars, da bi zagotovilo količinska in kakovostna dokazila, ki bi bila osnova za poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju direktive, pripravljeno v skladu z njenim členom 33. Upoštevana so bila tudi poročila, ki sta jih objavila Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA) in strokovna skupina za evropske trge vrednostnih papirjev (ESME).

2.4 Izboljšave naj bi bile potrebne na dveh področjih: države članice lahko sprejmejo bolj omejujoče ukrepe, zaradi katerih je izvajanje oteženo, stroški pa večji, saj pristop, uporabljen v direktivi, temelji na minimalnem usklajevanju; za MSP niso bili predlagani nobeni blažji ukrepi. Odbor meni, da ti dejavniki MSP odvrtaajo od sodelovanja na trgu. Poleg tega je treba – tako zaradi večje doslednosti kot razjasnitve rabe nekaterih izrazov s podobnim pomenom – pojasniti nekatere opredelitve v direktivi. V poročilu je tudi poudarjeno, da je treba izboljšati pravila glede obveščanja.

2.5 Ocenjen je bil učinek različnih predlaganih možnosti, kar je privedlo do naslednjih zaključkov:

2.5.1 Za večjo prožnost glede pogostosti in časovne razporeditve objavljanja periodičnih finančnih informacij, zlasti za MSP, se kot možnost pojavlja opustitev obveznosti predstavljanja četrletnih računovodskih poročil za vse družbe, ki kotirajo na borzi. Čeprav naj bi s tem poenostavili poslovanje MSP, se v skladu s predlagano rešitvijo ne bi razlikovalo med družbami, na katere se nanaša ta ukrep, da ne bi prišlo do uvedbe dvojnih standardov, kar bi lahko zmedlo vlagatelje. Odbor upa, da bo ta ukrep pomagal znižati stroške in omogočil večji

⁽¹⁾ UL L 390, 31.12.2004, str. 38–57; mnenje EESO: UL C 80, 30.3.2004, str. 128.

poudarek na dolgoročnejših rezultatih, saj bo odpravil pritisk, povezan z obvezno predložitvijo četrtnih rezultatov. To ne bo poslabšalo zaščite vlagateljev, saj določbe iz direktive o prospektu in direktive o zlorabi trga ostajajo obvezne, kar zagotavlja, da bo trg seznanjen z informacijami o pomembnih dogodkih in/ali dejstvih, ki bi utegnile vplivati na ceno vrednostnih papirjev.

2.5.2 Rešitev, ki je bila sprejeta za poenostavitev opisne vsebine računovodskih poročil MSP, bi spet pomenila, da je treba to možnost uporabiti za vse družbe, ESMA pa bi morala pripraviti nezavezujoče predloge teh dokumentov. Odbor tudi upa, da bo poleg zmanjšanja stroškov vzpostavljena določena primerljivost informacij za vlagatelje in da se bo izboljšala čezmejna prepoznavnost MSP.

2.5.3 Za odpravo vrzeli v zahtevah glede obveščanja o večjih deležih glasovalnih pravic se predlaga, da se sistem razširi tako, da bo zajel vse instrumente, ki imajo podoben vpliv kot lastništvo delnic in upravičenost do pridobitve delnic.

2.5.4 Za odpravo razlik v zahtevah glede obveščanja za večje deleže obstaja možnost, da se zahteva seštetje imetništva delnic in imetništva finančnih instrumentov, ki omogočajo dostop do delnic, vključno z izvedenimi finančnimi instrumenti, ki se poravnajo v gotovini.

2.6 Glavne spremembe za lažji dostop MSP do trga ali razjasnitev besedila direktive so naslednje:

2.6.1 Za izdajatelje iz tretjih držav, ki v roku treh mesecev še niso izbrali matične države, se določi privzeta matična država.

2.6.2 Zahteva objavljati vmesna poročila uprave in/ali četrtna poročila se odpravi.

2.6.3 Opredelitev finančnih instrumentov, za katere velja zahteva glede obveščanja, se razširi.

2.6.4 Imetništvo delnic in imetništvo finančnih instrumentov se za potrebe obveščanja o večjih deležih seštevata. Vendar bodo smeje države članice, glede na značilnosti posameznega trga in da bodo lahko po potrebi zagotovile preglednost na tem področju, še vedno določiti nižje prage za obveščanje o večjih deležih od tistih v direktivi.

2.6.5 Komisija je dobila pristojnost sprejemanja regulativnih tehničnih standardov ESMA v zvezi s tehničnimi ukrepi za dostop do predpisanih informacij na ravni EU, da bi bilo tako mogoče lažje dostopati do finančnih informacij in odpraviti potrebo po pregledovanju 27 različnih nacionalnih zbirk podatkov. Cilj tega je vzpostaviti evropski mehanizem za shranjevanje predpisanih informacij.

2.6.6 Določena je bila zahteva, da se plačila vladam na individualni ali konsolidirani ravni podjetja razkrijejo vedno, ko so povezana z izkoriščanjem naravnih virov.

2.6.7 Pooblastila pristojnih organov za sankcioniranje so bila okrepljena; objavi se vsaka sankcija ali ukrep, ki se naloži zaradi kršitve pravil.

3. Vprašanja, izpostavljena v predlogu

3.1 Direktiva o preglednosti je bila med drugim spremenjena zato, da bi organizirani trgi postali bolj privlačni za male in srednje velike izdajatelje, kar je bistveno za razvoj in rast trgov. Predlagane spremembe direktive so zato pozitivna pobuda, s katero bo mogoče poenostaviti nekatere postopke, ne da bi ogrozili kakovost informacij, ki so ključne za odločitve vlagateljev in ocene tržnih analitikov. Te poenostavitve bodo brez dvoma pozitivno vplivale na stroške vseh družb, ki kotirajo na borzi, največji učinek pa bi lahko imele prav za MSP.

3.2 Ta sektor je in bo kljub poenostavitvam tudi ostal sektor, katerega pravila in žargonski izrazi so za potrošnike težko razumljivi. Vsesplošnega izobraževanja javnosti o tem področju sicer ni lahko izvesti, vendar je varstvo potrošnikov izjemno pomembno, saj bi lahko z izobraževanjem in informacijami, ki bi jih zagotavljali tako nadzorni organi kot vlada, preprečili, da bi bili potrošniki zavedeni zaradi uporabe strokovnih izrazov. To bi torej moralo biti eno od področij, ki bi morala biti vključena v prihodnje ukrepe.

3.3 Predloge o opisni vsebini, ki so določene v predlogu, bi lahko bile koristne za lažje razumevanje informacij in njihovo boljšo primerljivost. Priprava predlog je kompleksno opravilo in obstaja nevarnost, da bi z njimi vsebino preveč poenostavili in da ne bi bili predvideni vsi primeri, vendar bi lahko z njihovo uporabo znižali stroške, predvsem za MSP. Tudi potrošniki bi si lahko z njimi lažje razlagali podatke.

3.4 Smiselno je poudariti potrebo po odpravi obvezne objave četrtnih poročil. Za vzdržno gibanje trgov je boj proti kratkoročno naravnemu vedenju, ki prevladuje na trgu, ključnega pomena in ta ukrep ima za to največ zaslug. Inovacije je mogoče spodbujati samo z dolgoročno perspektivo, kar je temeljni dejavnik trajnostne in vključujoče rasti – dveh prednostnih nalog strategije Evropa 2020.

3.5 Razširitev opredelitve instrumentov, za katere velja zahteva glede obveščanja, je ključen element pri spremembi direktive o preglednosti. Finančne inovacije so namreč povzročile nastanek novih vrst instrumentov, za katere je treba oblikovati okvir v zvezi s preglednostjo. Odbor upa, da bodo te spremembe odpravile vrzeli v zahtevah glede obveščanja o večjih deležih glasovalnih pravic in večjem lastništvu delnic ter s tem zagotovile, da vlagatelji ne bodo ustanavljali tihih družb ali trga seznanjali z večjim lastništvom delnic brez predhodnega opozorila, kar se je že dogajalo.

3.6 Cilj o ustanovitvi enotnega evropskega mehanizma za shranjevanje predpisanih informacij na ravni Unije je ambiciozen in ga je treba izpolniti, saj bi bil nedvomno dragoceno

orodje za še tesnejše povezovanje enotnega trga. Vendar bi bilo treba pri tem upoštevati razmerje med stroški in koristmi njegove vzpostavitve ter vzdrževanja.

3.7 Direktiva o preglednosti bo odslej zajemala plačila izdajateljev iz ekstraktivne industrije vladam držav, v katerih delujejo. Predlog Komisije je novost, njegov namen pa je prikazati finančni vpliv, ki ga ima dejavnost posamezne gospodarske družbe na državo gostiteljico, in s tem izboljšati preglednost. EESO trdno verjame, da bi bila lahko direktiva še bolj ambiciozna in bi lahko obvezna razkritja razširila še na plačila, ki se nanašajo na druge dejavnosti javnega pomena, za katere so zasebni subjekti dobili koncesijo. Takšna plačila so lahko precejšnja, zlasti pri koncesijah na področju prometa, telekomunikacij, energetike in celo iger na srečo.

3.8 Predlog prav tako spreminja sistem sankcij, tako da daje pristojnim organom več pooblastil, vključno s številnimi instrumenti, kot so pravica do začasnega odvzeta glasovalne pravice

in objave sankcij. Poudariti je treba, da so za finančne kazni sicer določene zgornje meje, vendar to ne velja za spodnje meje. Določitev teh meja bi lahko pomenila dodaten in pomemben odvračalni element.

3.9 Poenostavitev pravil in s tem povečanje privlačnosti trga, kar je tudi namen, bi lahko povzročila porast števila transakcij, vendar ni znano, kaj bi to pomenilo za običajno delovanje borz ali regulativnih organov, za katere se upa, da bodo kos nenadnemu povečanju števila transakcij.

3.10 EESO želi izkoristiti priložnost in izpostaviti eno od večjih ovir za širitev trga – čeprav to ni neposredno povezano z direktivo o preglednosti –, in sicer visoke borzne provizije. Za družbe so stroški uvrstitve v borzno kotacijo in tudi letni stroški, povezani z obstankom na borzi, ki so v obeh primerih precejšnji, dejavnik, ki jih odvrča od uvrstitve na borzo. Zato bi utegnil biti za družbe, ki so pred to odločitvijo, vsak ukrep na tem področju izjemno koristen.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Socialnem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1081/2006

(COM(2011) 607 final – 2011/0268 (COD))

(2012/C 143/16)

Poročevalec: **g. VERBOVEN**

Soporočevalec: **g. CABRA DE LUNA**

Svet Evropske unije in Evropski parlament sta 27. oktobra oziroma 25. oktobra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Socialnem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1081/2006

COM(2011) 607 final - 2011/0268 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) z 217 glasovi za, 5 glasovi proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Načela ekonomske, socialne in teritorialne kohezije ter solidarnosti so zapisana v Pogodbah in predstavljajo dva izmed najpomembnejših stebrov vključevanja različnih narodov, državljanzov in območij. Evropski socialni sklad (ESS) bo kot glavni evropski finančni instrument za podporo človeškim virom še naprej prispeval k uresničevanju ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, kakor je določeno v členu 162 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

1.2 Ekonomska, socialna in teritorialna kohezija morajo še naprej ostati v središču strategije Evropa 2020. Vsi akterji civilne družbe, tudi tisti, ki opravljajo prostovoljno delo, bi morali biti izrecno navedeni kot ključni dejavnik pri doseganju ciljev strategije Evropa 2020, kot je potrdil tudi Svet v sklepih z dne 3. oktobra 2011 ⁽¹⁾.

1.3 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) poudarja, da bi moralo izvajanje prednostnih nalog, financiranih iz ESS, v skladu s členom 10 Pogodbe prispevati k boju proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Hkrati bi se moralo podpreti izpolnjevanje vseh obveznosti iz Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, zlasti kar zadeva izobraževanje, zaposlovanje in dostopnost.

1.4 Evropski socialni sklad bi moral biti poglobitveni instrument za izvajanje ciljev strategije Evropa 2020, zlasti ciljev, povezanih z zaposlovanjem, izobraževanjem, socialno vključenostjo in bojem proti revščini. Podpirati bi moral politike, ki jih izvajajo države članice na podlagi integriranih smernic in nacionalnih programov reform. EESO meni, da bi bilo treba v nacionalne programe reform med drugim vključiti tudi cilje v zvezi s socialnim vključevanjem najbolj ranljivih skupin prebivalstva, kot so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši in invalidi (na ta način bi nacionalne programe reform usmerili v izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov) ter etnične manjšine. Vključiti pa bi bilo treba tudi cilje za uresničitev krovne cilja iz strategije Evropa 2020, tj. da bi do leta 2020 za 20 milijonov zmanjšali število ljudi, ki jih ogroža revščina.

1.5 Spodbujanje zaposlovanja in socialnega vključevanja (zlasti prek zaposlovanja), predvsem v najbolj ranljivih skupinah prebivalstva, kot so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši, invalidi in etnične manjšine, je in mora ostati prednostna naloga ESS v vseh regijah EU. V posameznih državah članicah je treba vsaj 40 % skupnih sredstev ESS nameniti za uresničevanje tematskega cilja "spodbujanje zaposlovanja in podpora mobilnosti delavcev".

1.6 EESO se strinja s spodbujanjem socialnih inovacij in možnosti za podporo projektom na področju socialnega gospodarstva, socialnega podjetništva in socialnih podjetij.

⁽¹⁾ 3114. seja Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov, ki je bila 3. oktobra 2011 v Luxembourg, točka 12.

1.7 Povečanje naložb v infrastrukturo, regionalno konkurenčnost in razvoj podjetij je treba dopolniti z ukrepi za ustvarjanje trajnih delovnih mest na področju politike trga dela, izobraževanja in usposabljanja, socialnega vključevanja, prilagodljivosti delovne sile, podjetij in podjetnikov ter upravnih zmogljivosti.

1.8 Evropska strategija zaposlovanja in evropske politike za socialno vključevanje morajo znova postati ena od osrednjih prednostnih nalog Evropske unije, treba pa je sprostiti še več sredstev za ustvarjanje še več in boljših delovnih mest.

1.9 EESO meni, da skupni strateški okvir odraža prednostne naložbe v zvezi s cilji iz strategije Evropa 2020; v njem so natančno navedene prednosti bolj odprtega in dostopnega trga dela, zlasti za najtežje zaposljive (to so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši, invalidi, etnične manjšine itd.).

1.10 EESO podpira prispevek ESS k drugim prednostnim nalogam strategije Evropa 2020 – raziskave in inovacije, dostopnost in uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij, povečanje konkurenčnosti MSP, varstvo okolja, preusmeritev v gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika in trajnostna uporaba virov.

1.11 EESO se zavzema za tematsko osredotočenost in dopolnjevanje z drugimi finančnimi instrumenti, ki so že v uporabi, s čimer naj bi dosegli ustrezne in vidne učinke.

1.12 EESO podpira predlog o tem, da bi se vsaj 20 % skupnih sredstev ESS namenilo za uresničevanje tematskega cilja "spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini", s katerim naj bi vključili najtežje zaposljive državljane.

1.13 Načelo partnerstva, ki vključuje ekonomske in socialne partnerje ter organizacije civilne družbe – med drugim so to okoljski partnerji, nevladne organizacije in organi, odgovorni za spodbujanje enakosti in boja proti diskriminaciji –, je bistveno jamstvo za dobro delovanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi, zlasti pa z Evropskim socialnim skladom.

1.14 Evropski kodeks ravnanja za izvajanje načela partnerstva mora pojasniti in opredeliti vlogo vsakega partnerja na različnih ravneh, hkrati pa določiti, da je socialni dialog sicer v izključni pristojnosti socialnih partnerjev, vendar pa morajo vsi partnerji, ki so vključeni v člen 5 predloga uredbe o splošnih določbah o skladih ⁽²⁾, imeti zagotovljen dostop do različnih faz

izvajanja sklada, vključno z opredelitvijo in izvajanjem operativnih programov, ter imeti na voljo ustrezna finančna sredstva za udeležbo.

1.15 EESO v celoti zavrača predlog Komisije o uporabi finančnih sankcij in spodbud za dodeljevanje sredstev iz strukturnih skladov v povezavi s Paktom za stabilnost in rast.

1.16 Krize ni mogoče premagati zgolj z uporabo strukturnih skladov. Evropa potrebuje drugačno vrsto gospodarskega upravljanja, ki temelji na odgovornem vodenju, stavi na rast in konkurenčnost, daje prednost naložbam v človeške vire in spodbuja pravičnost, kohezijo ter načeli solidarnosti in socialnega vključevanja. Tudi proračun EU je treba preoblikovati v skladu s temi načeli.

1.17 Znesek proračunskih sredstev, dodeljenih Evropskemu socialnemu skladu, mora ostati vsaj enak znesku za zadnje programsko obdobje. Sklad bi moral podpirati tudi sodelovanje državljanov, civilno družbo in osveščanje o skupnih evropskih vrednotah.

2. Ozadje: predloga za večletni finančni okvir EU in kohezijsko politiko v obdobju 2014–2020

2.1 Novi politični okvir za prihodnje desetletje, tj. strategijo Evropa 2020, je Evropski svet potrdil 17. junija 2010.

2.2 Komisija je 29. junija 2011 predstavila predlog proračuna za strategijo Evropa 2020, v katerem je opredelila novo finančno perspektivo EU za obdobje 2014–2020.

2.3 Nato je 6. oktobra 2011 predstavila zakonodajne predloge v zvezi s strukturnimi skladi, vključno z Evropskim socialnim skladom.

2.4 O teh predlogih je bilo organizirano obsežno posvetovanje s civilno družbo in zainteresiranimi stranmi; zaključeno je bilo konec leta. Komisija bo januarja 2012 objavila zadnji sklop predlogov v zvezi s skupnim strateškim okvirom, ki ga bo predložila Evropskemu parlamentu, Svetu, Odboru regij in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru.

2.5 EESO je v zvezi s prihodnostjo Evropskega socialnega sklada 15. marca 2011 sicer sprejel mnenje o *prihodnosti Evropskega socialnega sklada po letu 2013* ⁽³⁾. Treba bi bilo preučiti, ali so bili glavni elementi mnenja upoštevani tudi v predlogu za prihodnjo uredbo o ESS, ki je tema tega mnenja.

⁽²⁾ COM(2011) 615 final.

⁽³⁾ UL C 132, 3.5.2011, str. 8–14.

2.6 Gospodarsko ozadje: za ustrezno analizo nove finančne perspektive je treba opozoriti tudi na splošen kontekst izzivov globalizacije, prihodnjih demografskih in migracijskih vzorcev, predvsem pa globoke gospodarske krize, ki je korenito spremenila načela, na katerih temelji strategija Evropa 2020. Zato je izredno pomembno, da se povečanje naložb v infrastrukturo, regionalno konkurenčnost in razvoj podjetij, zlasti MSP in socialnih podjetij, dopolni z ukrepi za ustvarjanje trajnih delovnih mest na področju politike trga dela, izobraževanja in usposabljanja, socialnega vključevanja, prilagodljivosti delovne sile, podjetij in podjetnikov.

2.7 Cilji in instrumenti iz strategije Evropa 2020 so sicer v bistvu pozitivni, vendar pa jih je treba bolje usmeriti in prilagoditi novim razmeram. To bi bilo treba storiti v okviru urejenega in vključujočega trga dela, ki bi evropskim državljanom, zlasti najtežje zaposljivim (kot so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši, invalidi, etnične manjšine itd.), nudil možnosti za trajno in kakovostno zaposlitev v skladu z znanjem in spretnostmi, ki so jih pridobili.

2.8 Pri izvajanju in praktičnih vidikih dostopa do financiranja iz ESS so potrebne številne izboljšave. Predvsem bi bilo treba omejiti birokracijo pred in med izvajanjem operativnega programa z manj strogimi postopki dostopa do financiranja, s pospešitvijo sistema plačil za čim učinkovitejše zmanjšanje finančnih stroškov izvajalcev programov in s poenostavitvijo postopkov obračunavanja in urejanja bilanc. Poleg tega je treba uvesti uporabo načela enotnih stopenj, ki bi bila širša, vendar vseeno izvedljiva.

2.9 EESO meni, da skupni strateški okvir odraža prednostne naložbe v zvezi s cilji iz strategije Evropa 2020; v njem so natančno navedene prednosti bolj odprtega in dostopnega trga dela, zlasti za najtežje zaposljive (kot so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši, invalidi, etnične manjšine itd.). Da bi imele manjše nevladne organizacije lažji dostop do skladov, bi bilo treba več uporabljati globalna nepovratna sredstva.

2.10 Evropski socialni sklad bi moral biti pglavitni instrument za izvajanje ciljev strategije Evropa 2020, zlasti ciljev, povezanih z zaposlovanjem, izobraževanjem, socialno vključenostjo in bojem proti revščini. Podpirati bi moral politike, ki jih izvajajo države članice na podlagi integriranih smernic in nacionalnih programov reform. EESO meni, da bi bilo treba v nacionalne programe reform med drugim vključiti tudi cilje v zvezi s socialnim vključevanjem najbolj ranljivih skupin prebivalstva, kot so mladi, ženske, migranti, dolgotrajno brezposelni, starejši in invalidi (na ta način bi programe usmerili v izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov) ter etnične manjšine. Vključiti pa bi bilo treba tudi cilje za uresničitev krovnega cilja iz strategije Evropa 2020, tj. da bi do leta 2020 za 20 milijonov zmanjšali število ljudi, ki jih ogroža revščina.

2.11 Evropski socialni sklad bi moral podpirati sodelovanje državljanov, civilno družbo in osveščanje o skupnih evropskih vrednotah.

3. Splošne ugotovitve o predlogu prihodnje uredbe o ESS

3.1 Proračun EU je treba okrepiti, zlasti v poglavjih, ki podpirajo gospodarsko rast, socialno kohezijo, inovacije (vključno s socialnimi inovacijami) ter trajnostni razvoj na nacionalni in regionalni ravni.

3.2 EESO ocenjuje, da se bo skupni proračun EU glede na predlog Komisije v vsakem primeru zmanjšal, kljub morebitni uvedbi davka na finančne transakcije in povečanju sredstev za Evropski socialni sklad.

3.3 Regije bi tako kot v sedanjem programskem obdobju prejemale diferencirano podporo v skladu s stopnjo njihovega gospodarskega razvoja. Vendar pa te stopnje razvoja ne bi smeli meriti zgolj na podlagi BDP na prebivalca. Upoštevati bi bilo treba tudi druga merila, med drugim stopnjo brezposelnosti, stopnjo delovne aktivnosti in stopnjo aktivnosti, raven usposobljenosti, stopnjo revščine, raven blaginje in socialne vključenosti ter stopnjo osipa v šolah.

3.4 EESO je pripravljen sprejeti uvedbo nove kategorije regij v prehodu (njihov BDP na prebivalca znaša med 75 in 90 % povprečja EU), vendar le, če se zaradi tega ne bodo zmanjšala sredstva za kategorijo najmanj razvitih regij. Ukrepe za zaposlovanje najtežje zaposljivih skupin prebivalstva (dolgotrajno brezposelnih, mladih, žensk, migrantov, starejših, invalidov in etničnih manjšin) je treba zaradi njihove ranljivosti financirati ne glede na kategorijo regije.

3.5 Strukturni skladi so ključni instrumenti za zmanjšanje razkoraka med stopnjami razvitosti regij, zaostalosti regij z najbolj omejenimi možnostmi, pa tudi razkoraka med različnimi družbenimi skupinami, in sicer v okviru strategije, katere cilj je uresničevanje prednostnih nalog tega, kar imenujemo "pametna, trajnostna in vključujoča rast" v državah članicah, regijah in območjih.

3.6 Samoumevno je, da mora evropska strategija zaposlovanja glede na sedanjo gospodarsko krizo znova postati ena od osrednjih prednostnih nalog Evropske unije, treba pa je tudi sprostiti še več sredstev za ustvarjanje še več in boljših delovnih mest.

3.7 EESO meni, da je Evropski socialni sklad najprimernejši instrument za podporo izvajanju socialnih politik EU, zlasti politikam v zvezi z zaposlovanjem, izobraževanjem, socialnim vključevanjem in bojem proti revščini, ter da bi moral to prednostno vlogo ohraniti tudi v strategiji Evropa 2020.

3.8 Naloga ESS ni zgolj izvajanje smernic za trenutno veljavne politike zaposlovanja; večjo vlogo bi moral imeti tudi pri izvajanju socialne agende⁽⁴⁾.

3.9 ESS bi moral podpreti politike držav članic v okviru nacionalnih programov reform ter obenem prispevati k uresničevanju drugih pomembnih prednostnih nalog strategije Evropa 2020, kot so povečanje naložb v raziskave in inovacije, izboljšanje konkurenčnosti MSP, preusmeritev v gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika in trajnostna uporaba virov.

3.10 Glede na trenutne izredne razmere bi bilo treba ESS izjemoma uporabiti tudi za boj proti gospodarski krizi ter za zaščito najbolj prikrajšanih delavcev in državljanov pred njenimi posledicami, po koncu krize pa tudi za podporo, ki bo ljudem omogočila, da se (znova) počutijo varne. Zagotavljati bi moral predvsem podporo – upamo, da zgolj začasno –, za dolgotrajno brezposelne, najtežje zaposljive, mlade, ženske, migrante, starejše, invalide, etnične manjšine itd.

3.11 EESO meni, da bi moral Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji v ta namen dopolnjevati Evropski socialni sklad, dolgoročno pa bi ga morda lahko celo vključili vanj. Tako bi se bolj posvetili vprašanju brezposelnosti in olajšali uporabo tega sklada. Zagotoviti je treba tudi usklajenost načel, na katerih temeljita oba sklada, predvsem kar zadeva partnerstvo, še zlasti pa sodelovanje socialnih partnerjev.

3.12 EESO predlaga, da bi pri uporabi Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji izkoristili strokovno znanje Evropskega socialnega sklada na področju socialnih vprašanj, saj bi se sklada tako medsebojno dopolnjevala in usklajevala. ESS ima potrebno strokovno znanje, ki mu omogoča, da vloge obdeluje dokaj hitro; na podlagi njegovega pozitivnega mnenja bi bila lahko odobritev proračunskega organa zgolj formalnost.

3.13 EESO ni naklonjen vključitvi kmetov v področje uporabe Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji, niti z dodelitvijo večine sredstev, še manj pa upravljanja, kmetijskemu sektorju. SKP in nova rezerva za krize v kmetijstvu bi morali omogočiti učinkovitejšo podporo temu sektorju. Odbor poleg tega želi zagotovilo, da bo imela civilna družba še vedno možnost uporabe in dostop do sredstev ESS za tehnično pomoč (ugotavljamo namreč, da ta v predlogu uredbe o ESS ni posebej omenjena).

3.14 EESO meni, da ima načelo partnerstva pri tem ključno vlogo, saj bi z njim zagotovili ustrezno izvajanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi EU. V predpisih strukturnih skladov je treba jasno opredeliti načelo partnerstva, namesto da vključujejo zgolj sklicevanje na "sedanja nacionalna pravila in prak-

se", hkrati pa natančno določiti vlogo vsakega izmed partnerjev na nacionalni in regionalni ravni. Odbor priporoča, da se prizna poseben prispevek civilne družbe pri izvajanju projektov za socialno vključevanje in zmanjševanje revščine (kot je poudarjeno v strategiji Evropa 2020).

4. Posebne ugotovitve in predlogi v zvezi s posameznimi poglavji

4.1 Splošne določbe

4.1.1 EESO podpira pristop, ki temelji na štirih tematskih ciljnih v obliki kategorij ukrepov ali prednostnih naložb:

— spodbujanje zaposlovanja in podpora mobilnosti delavcev;

— vlaganje v izobraževanje, usposobljenost in vseživljenjsko učenje;

— spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini;

— spodbujanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava.

4.1.2 V posameznih državah članicah je treba vsaj 40 % skupnih sredstev ESS nameniti za uresničevanje tematskega cilja "spodbujanje zaposlovanja in podpora mobilnosti delavcev". EESO podpira predlog o tem, da bi se vsaj 20 % skupnih sredstev ESS namenilo za uresničevanje tematskega cilja "spodbujanje socialne vključenosti in bolj proti revščini", s čimer bi spodbudili socialno vključevanje prek zaposlovanja in usposabljanja, zlasti med najbolj ranljivimi skupinami prebivalstva, kot so mladi, ženske, migranti, starejši, invalidi, etnične manjšine itd., na ta način pa do leta 2020 za najmanj 20 milijonov zmanjšali število revnih.

4.1.3 Spodbujanje zaposlovanja, socialnega vključevanja in izobraževanja je in mora ostati prednostna naloga ESS v okviru strategije Evropa 2020.

4.1.4 ESS mora podpreti teritorialne pakte in lokalne pobude za zaposlovanje, socialno vključevanje in izobraževanje, pa tudi spodbujanje trga z ustanavljanjem novih podjetij, zlasti MSP in socialnih podjetij, predvsem s podpiranjem digitalnega vključevanja, kulture in ustvarjalnosti kot dejavnikov, ki lahko izboljšajo zaposljivost državljanov, pa tudi s sodelovanjem civilne družbe pri odločanju, s podporo civilni družbi in ozaveščanjem o skupnih evropskih vrednotah.

4.1.5 EESO se strinja s spodbujanjem socialnih inovacij in možnosti za podporo projektom na področju socialnega gospodarstva, socialnega podjetništva in socialnih podjetij.

⁽⁴⁾ Prenovljena socialna agenda: priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja, COM(2008) 412 final.

4.1.6 EESO odobrava podporo ESS nadnacionalnemu sodelovanju, da se spodbudi vzajemno učenje, s čimer se povečuje učinkovitost politik, ki jih podpira ESS.

4.2 Posebne določbe za načrtovanje in izvajanje – načelo partnerstva

4.2.1 EESO meni, da ima načelo partnerstva ključno vlogo, saj bi z njim zagotovili ustrezno izvajanje ukrepov, povezanih s strukturnimi skladi EU.

4.2.2 V predpisih o strukturnih skladih je treba jasno opredeliti načelo partnerstva, namesto da vključujejo zgolj sklicevanje na "sedanja nacionalna pravila in prakse", hkrati pa natančno določiti vlogo vsakega izmed partnerjev na nacionalni in regionalni ravni. Za to je treba zagotoviti tudi ustrezna finančna sredstva.

4.2.3 Evropski kodeks ravnanja za izvajanje načela partnerstva mora pojasniti in opredeliti vlogo vsakega partnerja na različnih ravneh, hkrati pa določiti, da je socialni dialog sicer v izključni pristojnosti socialnih partnerjev, vendar pa morajo vsi partnerji, ki so vključeni v člen 5 predloga uredbe o splošnih določbah o skladih⁽⁵⁾, imeti zagotovljen dostop do različnih faz izvajanja sklada, vključno z opredelitvijo in izvajanjem operativnih programov, ter imeti na voljo ustrezna finančna sredstva za udeležbo.

4.2.4 Partnerji morajo imeti že od vsega začetka dostop do sredstev za tehnično pomoč, da so lahko strateško vključeni v oblikovanje, izvajanje in spremljanje programov strukturnih skladov. Sredstva za tehnično pomoč so izjemno pomembna tudi pri zagotavljanju zastopanja v spremljevalnih odborih, ki opredelijo in izvajajo operativne programe na vseh ravneh, ter pri zagotavljanju, da je tehnična pomoč na voljo morebitnim spodbujevalcem projektov.

4.2.5 Sedanji način posvetovanja s socialnimi partnerji skupaj z državami članicami v okviru Odbora ESS je lahko dober zgled tudi za druge sklade. EESO priporoča, da se v isto platformo vključijo tudi mehanizmi za sodelovanje vseh partnerjev iz člena 5 uredbe o splošnih določbah o skladih.

4.2.6 Podpora sodelovanju socialnih partnerjev in drugih zainteresiranih strani, zlasti nevladnih organizacij, pri ukrepih, ki jih podpira ESS, ne bi smela biti omejena zgolj na najrevnejše regije in/ali regije v okviru Kohezijskega sklada, pač pa bi morala vključevati vse države članice in regije EU.

4.2.7 EESO meni, da bi bilo treba 2 % skupnih sredstev ESS nameniti za podporo sodelovanju socialnih partnerjev, nadaljnja 2 % pa sodelovanju drugih partnerjev iz člena 5 uredbe o splošnih določbah pri ukrepih, ki jih podpira ESS.

4.3 Posebne določbe v zvezi s postopki, uporabo in pogojevanjem

4.3.1 EESO se strinja, da bi bilo treba boljše usklajevati sredstva ter izboljšati njihovo ocenjevanje, uporabo in rezultate njihove uporabe.

4.3.2 EESO podpira tudi vse ukrepe za omejitev in preusmeritev prednostnih nalog strukturnih skladov, zmanjšanje upravnih stroškov in bremen ter pospešitev porabe in plačil.

4.3.3 Zato je treba določiti kazalnike za uporabo, ravno tako pomembna pa so tudi merila v zvezi s količino in kakovostjo. Mednje sodijo ocena rezultatov glede na učinkovitost sprejetih ukrepov in kakovost novih delovnih mest ter seznam uvedenih pozitivnih ukrepov za zagotavljanje socialnega vključevanja.

4.3.4 EESO ima kljub temu resne pridržke v zvezi s pristopom, ki dodeljevanje sredstev brez izjeme povezuje z rezultati. Rezultati v okviru politike zaposlovanja ali bolj splošno na področju socialne politike so težje merljivi in manj očitni kot na primer v okviru prometne politike. Še zlasti to drži, če je pristop omejen zgolj na trde (kvantitativne) gospodarske rezultate, kot so delovna mesta; namesto tega bi bilo treba spodbujati opredelitev ustreznih rezultatov za tiste, ki jim je najtežje pomagati, na primer kar zadeva razdaljo potovanja, ter t. i. mehke rezultate (povezane s kakovostjo), vključno s prostovoljnimi delom. Še več, če je dodeljevanje sredstev povezano z rezultati, je večja verjetnost, da bodo ljudje, ki so najtežje zaposljivi in imajo tako najmanj možnosti, da v kratkem času dosežejo "pozitivne" rezultate, imeli zgolj omejen dostop do sredstev ali pa jih sploh ne bodo mogli pridobiti. Glede na navedeno in da bi bilo mogoče oceniti rezultate programov, ki jih sofinancira ESS, je izredno pomembno, da so v uredbi o ESS predlagani ustrezni "skupni kazalniki učinka in rezultatov o udeležencih", iz katerih bodo razvidne te težave in kompleksnost uporabe.

4.3.5 V uredbi o ESS je treba med skupne kazalnike učinka za subjekte vključiti število partnerskih projektov, med skupne kazalnike dolgotrajnejših rezultatov o udeležencih pa udeležence, ki jim je uspelo zmanjšati stopnjo socialne odvisnosti.

4.3.6 Pogoji, ki urejajo uporabo evropskih skladov, morajo biti usmerjeni predvsem v izbrane, učinkovite cilje, kar pa ne bi smelo pomeniti sankcij za najmanj razvite države članice; oblikovani bi morali biti tako, da bi podpirali tako gospodarsko rast in rast zaposlovanja kot tudi socialno kohezijo.

4.3.7 EESO v celoti zavrača predlog Komisije o uporabi finančnih sankcij in spodbud za dodeljevanje sredstev iz strukturnih skladov v povezavi s Paktom za stabilnost in rast. S takimi sankcijami bi kaznovali že tako šibke države članice, regije in območja.

⁽⁵⁾ COM(2011) 615 final.

4.3.8 Evropska solidarnost še ni dovolj razvita in nespoštovanje makroekonomskih zavez bi jo ogrozilo. Najbolj ranljivi narodi in družbene skupine v Evropski uniji bi tako postali še revnejši, kar je v nasprotju z osnovnimi načeli gospodarske in socialne politike ter politike teritorialne kohezije, določene v Lizbonski pogodbi.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Programu Evropske unije za socialne spremembe in inovacije

(COM(2011) 609 final – 2011/0270 (COD))

(2012/C 143/17)

Glavna poročevalka: **ga. BATUT**

Evropski parlament in Svet sta 25. oktobra oziroma 16. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Programu Evropske unije za socialne spremembe in inovacije

COM(2011) 609 final – 2011/0270 (COD).

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 25. oktobra 2011 strokovno skupino za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo zadolžilo za pripravo dela na tem področju (glavna poročevalka: ga. Batut).

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) za glavno poročevalko imenoval Laure Batut ter mnenje sprejel s 168 glasovi za, 2 glasovoma proti in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je že obravnaval koncept socialnih inovacij in pri tem opozoril, da je nejasno določen in zaradi tega povzroča negotovost⁽¹⁾; vendar pa je hkrati tudi že priznal prednosti inovativnosti na delovnem mestu⁽²⁾. Številni ljudje poleg tega socialne inovacije že izvajajo vsak dan znova, ne da bi se tega zavedali, ker pač zgolj dobro opravljajo svoje delo.

1.2 EESO poziva Komisijo, naj v svojem PSSI⁽³⁾ opredeli cilje "socialnih inovacij" in "socialnih sprememb". Koncepta sta eksperimentalna in ne bi smela nadomestiti nacionalnih socialnih sistemov niti delovne zakonodaje. Zaposlovanje prebivalstva sicer lahko prispeva h konkurenčnosti, vendar Odbor meni, da kriza ne sme biti izgovor za preoblikovanje sistemov, saj bi to pomenilo, da iz izjeme nastane pravilo.

1.3 EESO želi, da se v obravnavani program vnesejo pisne klavzule, ki bodo zajamčile, da socialne inovacije ne konkurirajo socialnim pravicam in sistemom v državah članicah ali pravni varnosti, ki jih zagotavljajo te pravice in sistemi, pač pa jih samo dopolnjujejo.

1.4 Odbor priporoča Komisiji, naj svoj projekt poveže s ciljem, da se ob ohranjanju izboljšav omogoči uskladitev⁽⁴⁾ nacionalnih socialnih pravic, s tem pa se odpravijo razhajanja med njimi in olajša mobilnost.

1.5 EESO priporoča Komisiji, naj pojasni, kaj pričakuje od omenjenih sinergij v treh programih, tj. PROGRESS, EURES in mikrofinanciranje, razloži povezave z evropskimi skladi (zlasti ESS in ESSP⁽⁵⁾) ter pojasni skladnost njihovih pravil za upravljanje, kar sicer ni popolnoma pregledno.

1.6 Odbor izraža željo, da se v vse tri osi PSSI različno vključi tudi vloga socialnih partnerjev in nevladnih organizacij.

1.7 EESO poziva, da se v PSSI vključi klavzula o prožnosti, da bi bilo program mogoče po vmesnem pregledu prilagoditi. Leta 2017 bi bil lahko opravljen prvi pregled razvoja na socialnem področju; poročilo o tem bo poslano Evropskemu parlamentu in v obravnavo posvetovalnima odboroma ter zastopniškimi organizacijam, ki jih sestavljajo.

1.8 Če morajo te tri osi ostati v istem programu, EESO meni, da bi bilo treba ime PSSI spremeniti v "spremljevalni program za socialni napredek, mobilnost in vključevanje".

1.9 Glede osi PROGRESS bi bilo po mnenju EESO treba:

— oceniti, kakšne vrste delovnih mest so bile ustvarjene na podlagi te osi;

— objaviti dosežke ter s pripravo spletne zbirke zagotoviti, da so pozitivni rezultati vidni in izmenljivi;

⁽¹⁾ Mnenje EESO, UL C 100, 30.4.2009, str. 77.

⁽²⁾ Mnenje EESO, UL C 132, 3.5.2011, str. 22.

⁽³⁾ Program Evropske unije za socialne spremembe in inovacije, COM(2011) 609 final.

⁽⁴⁾ Člen 151 PDEU.

⁽⁵⁾ Evropski socialni sklad in evropski skladi za socialno podjetništvo.

- opredeliti "eksperimentiranje", pa tudi njegovo področje uporabe, akterje, ukrepe in možne upravičence;
- med upravičenimi projekti ohraniti tudi tiste, ki se nanašajo na enakost spolov in/ali nediskriminacijo;
- opustiti odločitev, da se največji del osi PROGRESS nameni upravnim nalogam analize in evidentiranja, saj bi bila tako koristnejša v praksi;
- poenostaviti dokumente in nadzorne postopke;
- natančneje določiti vlogo socialnih podjetij v socialnih storitvah splošnega pomena;
- pojasniti sinergije med PSSI in ESSP ter med PSSI in ESS ter natančneje določiti pravila o upravljanju, ki bodo veljala glede na to, v kolikšni meri socialno podjetje ustreza socialnemu namenu.

1.10 EESO glede osi EURES priporoča, da se:

- ohrani smisel z začetka delovanja mreže EURES z njenimi regionalnimi pristojnostmi in sodelovanjem socialnih partnerjev;
- potrdi načelo, da ima zagotavljanje dostojnih delovnih mest prednost pred mikrokrediti in mikro delovnimi mesti;
- potrdi cilj spodbujanja mobilnosti ob preprečevanju socialnega dumpinga;
- napove preoblikovanje pravne podlage z odpiranjem za zasebne agencije za zaposlovanje ⁽⁶⁾ ter pojasnitvijo posledic za ESS in dodeljevanje sredstev;
- pojasnijo dvojno financiranje mreže EURES (PSSI in ESS) ter posledice delnega prekrivanja proračunov in načinov nadzora;
- opredeli zelena mobilnost; preverijo vrste pogodb, ki se podpišejo v okviru EURES; omeni nova centralistična vloga Komisije, da se o njej lahko razpravlja;
- potrdi nujnost prenosljivosti vseh socialnih pravic in sistemov priznavanja znanj in spretnosti;
- dodajo ukrepi, ki spodbujajo digitalno vključevanje.

1.11 EESO glede mikrofinanciranja in socialnega podjetništva priporoča, da se:

- upošteva načelo subsidiarnosti;

- razmisli o možnosti delitvenega ključa med državami članicami;
- predvidi lestvica pomoči za natančnejšo opredelitev upravičencev do pomoči (velikost upravičenih socialnih podjetij);
- poveča vidnost projekta, da bi upravičene državljanke zavarovali pred brezobzirnim nereguliranim mikrofinanciranjem, in zagotovi, da so podatki o mikrofinanciranju navedeni na prvi strani ustreznih spletnih strani v vseh jezikih EU;
- natančneje pojasniti vloge Evropskega investicijskega sklada (EIS) in Evropske investicijske banke (EIB) ter njun učinek izvoda;
- določijo pravila o posojilodajalcih, da bodo prevzeli vso svojo odgovornost.

2. Ozadje

2.1 Socialna agenda za Evropo 21. stoletja je del strategije Evropa 2020 in v ta okvir sodi tudi Program za socialne spremembe in inovacije (PSSI). Odbor za socialno zaščito ugotavlja, da petini vseh Evropejcev grozita revščina in socialna izključenost, temu skrb vzbujajočemu trendu pa se zdaj pridružujejo še socialne posledice krize. EU in države članice nameravajo z ukrepi zagotoviti, da bo do leta 2020 najmanj 20 milijonov revnih manj, njihovi glavni instrumenti za zaposlovanje in socialno vključevanje pa so med drugim ESS, PROGRESS, EKSRP ⁽⁷⁾, ESRR in mikrofinanciranje.

2.2 Splošni cilji programa

2.2.1 Komisija predlaga, da se trije sedanji programi (PROGRESS, evropski mikrofinančni instrument in EURES) povežejo v en program, saj naj bi tako racionalizirali izbiro in bolje nadzirali uporabo skladov v času krize nacionalnih proračunov.

2.3 Osi novega programa

2.3.1 Program **PROGRESS**, ki je bil oblikovan leta 2006 za zaposlovanje in socialno solidarnost, se zavzema za oblikovanje preglednic evropskih socialnih razmer, da bi lahko primerjali stanje v posameznih državah.

2.3.1.1 V **obdobju 2014–2020** je cilj programa spodbujanje zaposlovanja, zbiranje primerljivih podatkov in opiranje na pridobljene izkušnje pri spodbujanju pristopa na podlagi rezultatov, s katerim bi okrepili zmogljivosti mrež evropske civilne družbe, da pripomorejo k doseganju ciljev socialne politike EU. Proračun programa PROGRESS znaša 575 milijonov EUR, tj. 82,1 milijona EUR na leto, od tega je socialnemu eksperimentiranju namenjenih 17 %.

⁽⁶⁾ Program dela Evropske komisije za leto 2012, COM(2011) 777 final.

⁽⁷⁾ Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.

2.3.2 **EURES** je evropska mreža, ki povezuje Komisijo in javne zavode za zaposlovanje. Nastala je na podlagi predhodne prakse sindikatov in pozneje socialnih partnerjev, olajšuje pa mobilnost delavcev v obmejnih območjih. Od leta 2002 ima tri cilje: razviti evropski portal za mobilnost, vzpostaviti čezmejna partnerstva med javnimi zavodi za zaposlovanje in socialnimi partnerji ter pripraviti načrte dejavnosti v državah članicah, da bi uravnotežili ponudbo in povpraševanje po delovnih mestih (20 milijonov EUR). Mreža EURES zajema celotno EU, države članice pa 70 % njenega proračuna porabijo za "načrte dejavnosti".

2.3.2.1 Cilj za **obdobje 2014–2020** je v okviru PSSI in s proračunom 143 milijonov EUR (20,5 milijona EUR letno) zagotoviti mobilnost v vseh regijah Unije, zlasti za mlade, ter na evropski ravni upravljati s statistiko in informacijami, pripraviti letno poročilo o izmenjavah, izboljšati portal z večjezičnostjo, v bližnji prihodnosti vključiti zasebne akterje na področju zaposlovanja ter zagotoviti program nacionalnih dejavnosti, ki se financirajo iz proračuna ESS.

2.3.3 Namen **evropskega mikrofinančnega instrumenta za zaposlovanje in socialno vključenost** (2010) je spodbuditi dostop do mikrokreditov za tiste, ki imajo težave pri zaposlovanju in/ali pridobivanju posojil. Do podpore iz tega instrumenta so upravičeni tudi samozaposleni in socialna mikropodjetja. S tem programom upravlja Evropski investicijski sklad, ki finančnim institucijam posojilodajalkam omogoča, da EIS in EIB uporabijo kot garanta za primer morebitne izgube, in da zagotavljajo likvidna sredstva. Za 27 držav članic je za triletno obdobje (2010–2013) predvidenih 200 milijonov EUR.

2.3.3.1 V **obdobju 2014–2020** bo instrument še naprej lajšal dostop do mikrofinanciranja in socialnega podjetništva z jamstvom za posojila do 25 000 EUR. Njegov proračun je 191,6 milijona EUR za sedem let (27 milijonov EUR letno).

2.4 Elementi predloga

2.4.1 Predlagani proračun za novi program PSSI je 958 milijonov EUR, kar je samo 10 % več kot leta 2007. Glede na to, da je del strategije Evropa 2020, temelji na istih načelih: partnerstvo, usklajevanje, predhodno pogojevanje, zdravo proračunsko okolje, okrepljeno sodelovanje in teritorialna kohezija, prizadevanja za poenostavitve.

2.4.2 S ciljem, da se s spodbujanjem posodobitve socialnih politik v državah članicah dolgoročno dosežejo predvsem strukturne spremembe socialnega področja v EU⁽⁸⁾, Komisija predlaga, da se:

- doseže sinergija med tremi programi in z Evropskim socialnim skladom;
- vzpostavijo usklajeni postopki informiranja, komuniciranja, razširjanja, upravljanja in vrednotenja;

⁽⁸⁾ COM(2011) 609 final: točka 1 obrazložitvenega memoranduma in člen 4(1)(c).

- bolj osredotoči na velike projekte, ki imajo znatno evropsko dodano vrednost, ob prizadevanju za čim manjše stroške.

2.4.3 Program ima pet ciljev:

- povečati odgovornost za cilje Unije na področju zaposlovanja, socialnih zadev in izključevanja;
- spodbujati dobro upravljanje, vzajemno učenje in socialne inovacije;
- posodobiti zakonodajo Unije in zagotoviti njeno uporabo;
- spodbujati geografsko mobilnost delavcev;
- povečati dostopnost mikrofinanciranja.

3. Splošne ugotovitve EESO

3.1 Odbor meni, da je predlog za racionalizacijo ukrepov pomoči Evropske unije v korist iskalcev zaposlitve zanimiv, in priznava, da ni lahko pripraviti sedemletnega programa, ko do izteka predhodnega programa manjkata še dve leti.

3.2 Odbor obžaluje, da cilj, da se ob ohranjanju izboljšav omogoči uskladitev nacionalnih socialnih pravic, s tem pa odpravijo razhajanja med njimi in olajša mobilnost, ni bil sprejet kot splošni cilj⁽⁹⁾.

3.3 Opozarja, da ima Unija na področju socialne politike in kohezije deljene pristojnosti⁽¹⁰⁾. To mora Unija upoštevati pri vseh svojih dejavnostih, kot tudi splošne veljavne določbe člena 9 PDEU⁽¹¹⁾ ter členov 8 in 10.

3.4 Pri tem Odbor izraža željo, da bi bili v program še naprej vključeni pomembni vprašani enakih možnosti in boja proti diskriminaciji, ki sta bili doslej vedno povezani s socialnimi politikami, nato pa preneseni v pristojnost GD za pravosodje. Diskriminacija se namreč pogosto kaže v plačni in socialni neenakosti, kar je obravnavano v uvodni izjavi 10 ter členih 7 in 8⁽¹²⁾ predloga uredbe o ESS, medtem ko so enake možnosti še vedno del poglavja Pogodbe o socialni politiki.

3.5 EESO izraža obžalovanje, da sinergije, ki naj bi jih dosegli s povezovanjem treh osi PROGRESS, EURES in mikrofinanciranje, v PSSI niso pojasnjene. Upoštevana bi lahko bila tudi vloga regij. V predlogu niso preučene konkretne možnosti sinergije z drugimi evropskimi programi, npr. za izobraževanje, pomoč za zaposlovanje mladih ter vodilno pobudo za mlade "tvoja prva zaposlitev EURES".

⁽⁹⁾ Člen 151(1) PDEU.

⁽¹⁰⁾ Člen 4(2)(b) in (c) PDEU.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO, UL C 24, 28.1.2012, str. 29.

⁽¹²⁾ COM(2011) 607 final.

3.6 EESO meni, da bodo za pojasnitev novega programa potrebne ocena dejansko razdeljenih sredstev, stopnja njihove uporabe, dejanske ovire, ki nastanejo pri izvajanju projektov (na primer mikrofinanciranju in ustvarjanju novih delovnih mest). Komisija poleg tega ni pojasnila, kako se bo določila znatna evropska dodana vrednost, ki bo podlaga za upravičenost novih ukrepov. Njeni cilji torej temeljijo na negotovi podlagi, ki je še toliko bolj negotova, ker vrednotenje predhodnega programa še ni bilo opravljeno in ker je ocena dodane vrednosti novega programa več kot subjektivna.

3.7 Ob primerjavi predloga uredbe o ESS in te pobude Odbor meni, da bi bilo treba v treh oseh PSSI omeniti vlogo socialnih partnerjev; v besedilu o ESS se jim priznava "ključn[a] vlog[a] na področju zaposlovanja, izobraževanja in socialnega vključevanja" (13).

3.8 Meni tudi, da bi bilo treba v PSSI (ki je delno financiran iz sredstev ESS) omeniti tudi vlogo nevladnih organizacij; v uvodni izjavi 9 predloga uredbe o ESS (14) je celo zapisano, da je "izvajanje ukrepov, ki jih podpira ESS, [...] odvisno od dobrega upravljanja in partnerstva med vsemi zadevnimi teritorialnimi in družbeno-gospodarskimi akterji, zlasti socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami".

3.9 PSSI k sodelovanju poziva organizacije civilne družbe (15), zato EESO ocenjuje, da bi bilo treba opredeliti njihovo vlogo, saj bi potem lahko opravljale svojo nalogo v procesu izvajanja politik.

3.10 EESO meni, da bi morala Komisija pri predlaganih ukrepih upoštevati vprašanje digitalnega vključevanja (16), saj so nove informacijske in komunikacijske tehnologije medsektorski vzvod za vključevanje in zaposlovanje.

4. Pristop

4.1 EESO ugotavlja, da se predlog imenuje "Program za socialne spremembe in inovacije" (PSSI), v njem pa se predlaga nadaljevanje treh prejšnjih ukrepov Unije brez inovacij. Komisija predlaga usmeritev vseh treh osi v socialne spremembe in inovacije s socialnim eksperimentiranjem, vendar samega cilja "socialnih inovacij" ne opredeli ne v uvodnih izjavah ne v besedilu ne v predhodni oceni.

4.2 Univerzitetne raziskave o "socialnih inovacijah", izvedene v različnih državah, izhajajo iz ideje, da se je model proizvodnje-porabe izpel, njihove ugotovitve pa so, da je čas za korenito spremembo socialnih struktur s prerazporeditvijo vlog med

kategorijama akterjev in interesov. Glede na to, da opredelitev inovacij še ni ustaljena, bi to povzročilo negotovost pri izbiranju modela upravljanja v podjetjih – socialnih ali ne – ter v zvezi z zastopanjem zaposlenih in obliko socialnega dialoga (17). Raziskovalci menijo, da naj bi socialne spremembe vplivale tudi na sisteme socialne zaščite. Evropski "socialni model" naj bi spremenili brez sprejemanja posebne zakonodaje, zgolj eksperimentalno. Os PROGRESS (18) bi morala predvsem spodbujati "oblikovanje politike", temelječe na dokazih, in inovativnost, "ob partnerskem sodelovanju s socialnimi partnerji, organizacijami civilne družbe in drugimi zainteresiranimi stranmi".

4.3 Evropska komisija v svojem predlogu spodbuja to "socialno eksperimentiranje", pri tem pa ne opredeli, kakšne inovacije in spremembe predlaga. To je sociološki pristop, ki bi lahko zmedel državljane, saj ti ne vedo, kaj je končni cilj. EESO meni, da bi bilo treba najprej ugotoviti, zakaj in kako trg, javne službe in evropska pomoč niso zadostili socialnim potrebam, zakaj se ni s prerazdelitvijo bogastva zajamčila samostojnost ljudem s težavami, kar bi bilo v skladu z načeli Listine o temeljnih pravicah.

4.4 Odbor meni, da bi bilo treba vedeti, kakšne socialne spremembe se pričakujejo po izvedbi vsake inovacije, kar pristop "od spodaj navzgor" in obravnavani predlog uredbe, ki ga navaja, ne omogočata.

4.5 Državljeni zaupajo predvsem zanesljivim sistemom socialne zaščite. Odbor ocenjuje, da bi lahko "preskušanje in razširjanje inovativnih rešitev za obravnavo socialnih potreb" (19) privedlo do zmanjšanja splošne solidarnosti, do klientelizma ter drobitve socialnega ukrepanja in njegovih zastopniških struktur.

4.6 EESO meni, da bi obravnavani program moral zajamčiti, da bodo dejavnosti socialnih inovacij samo dopolnjevale socialne pravice (20) in sisteme socialne zaščite v državah članicah, ne pa jim konkurirale. Poudarja, da socialne inovacije ne smejo spodriniti sistemov, ki temeljijo na pravicah, niti dolgoročne zaščite, ki jih ti sistemi in pravice zagotavljajo, med drugim tudi najbolj ranljivim osebam.

(13) COM(2011) 607 final, točka 5 obrazložitvenega memoranduma.

(14) COM(2011) 607 final, uvodna izjava 9.

(15) COM(2011) 609 final, uvodna izjava 9.

(16) Mnenje EESO, UL C 318, 29.10.2011, str. 9.

(17) *Social innovation Review*, Stanford Graduate School of Business, jesen 2008, J.A. Phills, K. Deiglmeier, D.T. Miller; *Social Innovation*, J. Howaldt & M. Schwarz, IMO-Dortmund, maj 2010; *Transformations et Innovation sociale en Europe: quelles sorties de crise ?*, N. Richez-Battesti & D. Vallade, P.U de Louvain-Cahiers du CIRTES 5, september 2010, str. 45; Bacq & F. Janssen, prav tam, str. 207.

(18) Člen 3(a) predloga in mnenje EESO, UL C 255, 14.10.2005, str. 67.

(19) Člena 9(1) in 3 z zelo širokim področjem uporabe – COM(2011) 609.

(20) Člen 151(1) PDEU.

4.7 Za prikrajšane skupine prebivalstva bi bil dostop do zaposlitve, stanovanja in prevoza bolj dejanska socialna sprememba kot pa sistemske socialne reforme. Ljudje, ki živijo v Uniji, potrebujejo predvsem dostojno zaposlitev. Program bi moral obravnavati tudi stanovanjsko vprašanje, saj zadeva vse akterje zaposlovanja in vključevanja ⁽²¹⁾.

4.8 EESO opozarja, da člen 153(4) PDEU na področju socialne zaščite v ožjem smislu ⁽²²⁾ zagotavlja državam članicam pravico, da določijo temeljna načela svojih sistemov socialne varnosti, ter možnost, da ohranijo ali uvedejo strožje zaščitne ukrepe, ki so združljivi s Pogodbama.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Odbor meni, da bi bilo koristno, če bi predlog uredbe vseboval tudi sklicevanje na načelo subsidiarnosti ter opredelitev pričakovane "znatne dodane vrednosti".

5.2 PROGRESS

5.2.1 Opredelitev ukrepov, akterjev in potencialnih upravičencev v predlogu ni zadostna ⁽²³⁾. V besedilu ni omenjeno, ali so v analizi upoštevana tudi stališča socialnih partnerjev ⁽²⁴⁾ in nevladnih organizacij, zlasti pri pripravi sklopa kazalnikov ⁽²⁵⁾.

5.2.2 Cilje programa PROGRESS je "težko izmeriti". Uporablja "subjektivne spremenljivke", ocena finančnih posledic predloga pa temelji na upravljanju na podlagi rezultatov ⁽²⁶⁾. Posledice za cilj zaposlovanja niso merjene, kar se ne zdi smiselno. EESO meni, da bi morali že zbrani podatki omogočiti nova spoznanja na podlagi rezultatov, na spletu pa bi morala biti na voljo tudi zbirka pozitivnih izkušenj. Zato predlaga, da se najprej preuči, kakšna delovna mesta so bila ustvarjena na podlagi pomoči. Komisija bi tako lahko svoja priporočila za strukturne reforme oblikovala ob upoštevanju bolj zanesljivega vrednotenja.

5.2.3 Med ciljem in sredstvi je razkorak: napovedana finančna sredstva za obdobje 2014–2020, v katerem je za vse tri osi v primerjavi z letom 2007 predvidenih dodatnih 10 % sredstev, ne omogočajo nobenih novih ukrepov.

⁽²¹⁾ Členi 1, 7, 15, 24, 34(3) in 52(3) Listine o temeljnih pravicah, člen 8 Evropske konvencije o človekovih pravicah ter člena 30 in 31 revidirane Evropske socialne listine.

⁽²²⁾ COM(2011) 609, člen 4(1)(a) in (b).

⁽²³⁾ Npr. predhodno preverjanje, str. 42.

⁽²⁴⁾ COM(2011) 609, člen 15(a) in (c).

⁽²⁵⁾ COM(2011) 607, člen 6.

⁽²⁶⁾ Ocena finančnih posledic zakonodajnega predloga, točka 1.4.3 (COM(2011) 609 final, Priloga, str. 28).

5.2.4 V predlogu je prevelik poudarek na upravljanju ⁽²⁷⁾: davkoplačevalski denar bi moral neposredno koristiti državljanom. Treba bi bilo vedeti, kateri del bo na primer namenjen boju proti revščini.

5.2.5 Če se projekte, ki jim je bila dodeljena pomoč, vrednoti na enak način kot v preteklosti, lahko to zaradi zunanjih revizorjev pomeni dodatne stroške. EESO meni, da bi bilo treba dokumente in postopke poenostaviti in standardizirati.

5.2.6 EESO v zvezi s socialnimi podjetji ⁽²⁸⁾ želi naslednje:

- ponovno opozoriti na načelo subsidiarnosti in odgovornost držav članic;
- opredelitev njihove vloge v okviru socialnih storitev splošnega pomena;
- oblikovanje sinergije med PSSI in predlogom uredbe z dne 7. decembra 2011 o evropskih skladih za socialno podjetništvo, katerega cilj je razvoj socialnih podjetij (podelitev oznake "evropski sklad za socialno podjetništvo");
- pravila o upravljanju, ki bodo veljala glede na to, v kolikšni meri socialno podjetje ustreza socialnemu namenu, pravila za vlagatelje in pojasnila o vlogi bank, po potrebi pa tudi zahteve glede plačilne sposobnosti;
- upravičenost samozaposlenih.

5.3 EURES

5.3.1 Za financiranje EURES bo 15 % sredstev prispeval PSSI, največji del pa ESS. Zaradi tega proračunskega prekrivanja programov si državljani težko ustvarijo jasno podobo: strukturni skladi so regionalizirani v skladu z NUTS2, sredstva iz PSSI pa ne.

5.3.2 Dejavnosti na nacionalni in čezmejni ravni bo financiral Evropski socialni sklad, evropske dejavnosti ⁽²⁹⁾ pa se bodo financirale iz PSSI. Pri ESS bodo veljala pravila za sodelovanje socialnih partnerjev, pri PSSI pa ne.

5.3.3 EESO dvomi, ali je primerno tako različne elemente povezati v en sam PSSI, katerega proračun bo težje nadzirati kot pri prejšnji strukturi. Razdelitev financiranja med ESS, Komisijo in državami članicami bi morala biti preglednejša. To pomeni, da se bodo za komitologijo in nadzor izvedbenih aktov Komisije uporabljala različna pravila ⁽³⁰⁾.

⁽²⁷⁾ COM(2011) 609 final, člen 5(3).

⁽²⁸⁾ Mnenje EESO, UL C 24, 28.1.2012, str. 1.

⁽²⁹⁾ Portal in projekt za mlade "tvoja prva zaposlitev EURES".

⁽³⁰⁾ Uredba (ES) št. 182/2011.

5.3.4 EESO dvomi, če je primerno, da Komisija ustvari centraliziran sistem in omeji regionalno dinamiko EURES, če dolgotrajnost delovanja te stare "socialne inovacije" dokazuje, da so za to najprimernejši akterji na lokalni ravni. Parlament je hotel leta 2007 celo povečati njegov proračun ⁽³¹⁾. Odbor ponovno opozarja, da mobilnost sama po sebi ni cilj, temveč zgolj pomoč v primeru iskanja zaposlitve v državi gostiteljici EU.

5.3.5 EESO meni, da bi bilo treba v besedilu omeniti:

- načelo, da ima zagotavljanje dostojnih delovnih mest prednost pred mikrokrediti in mikro delovnimi mesti;
- cilj spodbujanja mobilnosti ob preprečevanju socialnega dumpinga;
- vrste delovnih pogodb, sklenjenih prek EURES;
- opredelitev zelene mobilnosti;
- napovedane spremembe pravne podlage EURES ⁽³²⁾;
- nujnost prenosljivosti pravic mobilnih državljanov ter novih besedil o sistemih priznavanja znanj in spretnosti ⁽³³⁾.

5.3.6 EESO meni, da je treba v EURES ohraniti jasno vlogo socialnih partnerjev.

5.4 Mikrofinanciranje in socialno podjetništvo

5.4.1 EESO izraža željo, da so vsi državljani bolje obveščeni o tem programu, da bi se lahko izognili spletnim ponudbam za mikrofinanciranje neuradnega trga z oderuški obrestmi (potreba po digitalnem vključevanju). Pri tem ne bi smeli pozabiti, da so osebe iz člena 22 predloga ranljive osebe, ki jim je treba zagotoviti drugačno vrsto pomoči kot mikrokredite in konkurenčne dejavnosti. Te so namreč lahko tvegane in zavajajoče, in ne morejo nikdar nadomestiti plačane zaposlitve.

5.4.2 EESO tudi želi, da se v programu preuči možnost delitvenega ključa med državami članicami.

5.4.3 Po mnenju Odbora je treba pojasniti pričakovani učinek vzvoda EIS in EIB ter natančno opredeliti upravičence. Znesek 25 000 EUR bo namreč imel zelo mešane rezultate za osebo, ki je ostala brez službe (člen 22(1)(a)), socialno podjetje (člen 22(3)) z zaposlenimi in proračunom ter za samozaposlenega podjetnika z mikropodjetjem: posojilodajalci bodo jamstva različno obravnavali. Pojasniti bi bilo torej treba:

- kaj pri tej osi pomeni "socialno";
- upravičence, zlasti velikost upravičenih socialnih podjetij;
- kaj je to "socialno mikropodjetje";
- načine izvajanja pomoči in natančen obseg zagotovljenega kritja (100 %?);
- merila za morebitno uvedbo lestvice pomoči;
- ukrepe za poenostavitev naknadnega preverjanja, da bi olajšali pregled in zmanjšali stroške nadzora.

5.4.4 Posojilodajalci:

- zanje bi morala veljati jasnejša pravila, da bi svojo vlogo prevzeli brez morebitnih dodatnih in skritih zahtev za posojiljemalce;
- predvideti bi bilo treba ukrepe vrednotenja, ki bi omogočili nagel pregled.

5.4.5 EESO se zavzema za to, da bi bila dodana vrednost teh ukrepov višja od okvirne ocene prejšnjega programa, tj. 1,2 ustvarjenega delovnega mesta po dodeljenem mikrokreditu ⁽³⁴⁾.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³¹⁾ Resolucija EP, 15.9.2007.

⁽³²⁾ Sporočilo Komisije COM(2011) 777 final.

⁽³³⁾ Predlog direktive z dne 19.12.2011 (COM(2011) 883 final).

⁽³⁴⁾ Ocena finančnih posledic zakonodajnega predloga, točka 2.1.2, Kazalniki uspešnosti (COM(2011) 609 final, Priloga, str. 33).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

(COM(2011) 813 final – 2011/0390 (CNS))

(2012/C 143/18)

Poročevalec: **Wolfgang GREIF**

Evropski svet je 12. decembra 2011 sklenil, da v skladu s členoma 100(2) in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

COM(2011) 813 final - 2011/0390 (CNS).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 111 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Pozivi in priporočila

1.1 V četrtem letu finančne krize so obeti na trgu dela po vsej Evropi vedno slabši. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) izraža veliko zaskrbljenost, da zaradi političnih vodil za reševanje krize z varčevanjem, ki jih trenutno uveljavlja EU, morda ne bo mogoče uresničiti ciljev na področju zaposlovanja, kot so zastavljeni na prednostnem področju vključujoče rasti v strategiji Evropa 2020. Istočasno uvajanje varčevalnih ukrepov v EU bi lahko pospešilo težnje k nazadovanju, ki se vzajemno krepijo, in še poslabšalo obete za rast, kar bo negativno vplivalo tako na povpraševanje na domačem trgu kot zadnjo oporo konjunktura kakor tudi na stabilizacijo in ustvarjanje novih delovnih mest.

1.2 V naslednjih letih se bo Evropa znašla v izjemno težkem stanju na področju zaposlovanja. Za nekatere skupine so posledice nadpovprečno hude: mlade, nizkokvalificirano delovno silo, dolgotrajno brezposelne, osebe migrantskega porekla, Rome, starše samohranilce itd. Za rešitev tega problema so čim prej potrebne namenske evropske in nacionalne naložbe z velikim vplivom na zaposlovanje, ki se izvajajo usklajeno, da se povečajo njihovi učinki na politiko zaposlovanja.

1.3 EESO je za izvajanje smernic za zaposlovanje glede na vse večjo brezposelnost mladih in vztrajno visoko število dolgotrajno brezposelnih oseb oblikoval naslednja politična priporočila, ki se osredotočajo na brezposelnost:

— cilj glede splošne stopnje zaposlenosti, ki jo je treba doseči v vsej EU, je treba v prihodnje dopolniti z merljivimi cilji EU za posamezne ciljne skupine, kot so dolgotrajno brez-

poselni, ženske, starejše osebe in zlasti mladi (boj proti brezposelnosti, izboljšanje stanja na področju zaposlovanja). Pristop, po katerem se oblikovanje konkretnih ciljev na področju politike zaposlovanja pretežno prepusti državam članicam, se je izkazal za neuspešnega;

— pri tem je treba upoštevati zlasti kazalnik za bistveno zmanjšanje števila mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v usposabljanje (t. i. skupina NEET – *Not in Employment, Education or Training*);

— EESO pozdravlja predlog Komisije za tako imenovano "jamstvo za mlade", s katerim naj bi države članice zagotavljale, da vsi mladi v štirih mesecih po zaključku šolanja dobijo zaposlitev, nadaljujejo izobraževanje ali se vključijo v ukrepe aktiviranja in vključevanja v trg dela. V okviru nacionalnih načrtov reform je treba v ta namen oblikovati konkretne ukrepe;

— državam s posebno slabim stanjem na trgu dela mladih, ki morajo hkrati izpolnjevati restriktivne proračunske cilje, je treba olajšati dostop do sredstev iz skladov EU za ukrepe v okviru "jamstva za mlade" (poenostavitve pri uporabi sredstev dočasne ukinitve nacionalnega sofinanciranja);

— kljub težkemu proračunskemu položaju v državah članicah je treba ohraniti razpoložljivost nacionalnih in evropskih sredstev za izobraževanje in zaposlovanje mladih in dolgotrajno brezposelnih ter jih po potrebi povečati. Zato

je treba v novem finančnem načrtu za obdobje po letu 2014 za pobude, posebej namenjene mladim, zagotoviti dovolj sredstev iz ESS, pa tudi iz drugih skladov EU;

- v vseh državah EU je treba preveriti in po potrebi izboljšati pogoje za dostop mladih in dolgotrajno brezposelnih, ki iščejo zaposlitev ali možnost za usposabljanje, do nadomestil. Zato je priporočljiva vključitev ustreznih ciljev v nacionalne programe reform;
- EESO odsvetuje pretirano število začasnih in brezperspektivnih rešitev za vključevanje mladih v svet dela: namesto začasnih zaposlitev in negotovih delovnih pogojev so potrebni ukrepi, ki zagotavljajo, da zaposlovanje za določen čas in slabo plačana delovna mesta s slabim socialnim varstvom ne postanejo pravilo;
- EESO državam članicam priporoča, naj posebno pozornost posvetijo ustvarjanju vključujočega sekundarnega trga dela, na katerem bi z javnimi sredstvi ustvarili primerno število ustreznih delovnih mest. Tako bi zagotovili, da bi dolgotrajno brezposelni ohranili delovne navade ter izboljšali svoje veščine in znanja. S tem bi kljub brezposelnosti preprečili povečanje revščine in tem ljudem po krizi omogočili mehak prehod na redni trg dela.
- v zvezi s pobudo Komisije glede pripravništev EESO podpira ustrezen evropski okvir kakovosti v podporo zaposlitvam, ki spodbujajo učenje, z obvezujočimi pogodbami. Preučiti je treba možnost prenosa nekaterih elementov dualnega sistema poklicnega izobraževanja, ki povezuje osnovno izobraževanje in poklicno usposabljanje in ga nekatere države članice že nekaj časa uspešno izvajajo, tudi v druge sisteme izobraževanja.

2. Uvod

2.1 Svet EU je 21. oktobra 2011 sklenil, da nove smernice za politike zaposlovanja do leta 2014 ostajajo nespremenjene in da se v ospredje postavi njihovo izvajanje. Posodobitve je treba čim bolj omejiti.

2.2 Kljub temu je EESO izkoristil letno zaprosilo, predvideno v členu 148(2) PDEU, za pregled izvajanja smernic, saj:

- želi preučiti, ali je mogoče pospešiti uresničevanje zastavljenih ciljev glede na trenutni razvoj na trgih dela in politična vodila za reševanje krize, ki jih trenutno uveljavlja EU;
- se pri tem želi poleg tega osredotočiti predvsem na vse bolj zaostren položaj v zvezi z brezposelnostjo mladih in dolgotrajno brezposelnih in predstaviti politična priporočila, ki so nujno potrebna na tem področju.

2.3 EESO izraža zadovoljstvo, da je bilo več predlogov Odbora ⁽¹⁾ vključenih v končno različico smernic, ki jih je Svet sprejel leta 2010, vendar hkrati ugotavlja, da druge opisane pomanjkljivosti niso bile upoštevane. Zato ponavlja nekatere glavne pripombe iz takratnega mnenja, ki so še vedno zelo aktualne. Tako je med drugim ugotovil, da

- smernice pomanjkljivo odražajo dejstvo, da bi moral biti v času krize boj proti brezposelnosti glavna prednostna naloga;
- nove smernice zaznamuje dokaj šibkejši evropski pristop, saj določajo zgolj nekaj ključnih evropskih ciljev, oblikovanje ciljev za politike zaposlovanja pa v celoti prepuščajo državam članicam;
- je treba cilj glede splošne stopnje zaposlenosti, ki jo je treba doseči v vsej EU, dopolniti z merljivimi cilji EU za posamezne ciljne skupine, kot so dolgotrajno brezposelni, ženske, starejši in mladi;
- je treba poleg tega med drugim določiti tudi cilje EU za enakost spolov ter za boj proti dolgotrajni brezposelnosti, delovnim razmerjem s pomanjkljivim socialnim varstvom, brezposelnosti mladih ter revščini otrok in mladih;
- smernice ne vsebujejo konkretnih navedb o kakovosti dela.

2.4 Odbor v tem mnenju preučuje te točke z vidika trenutnih trendov na evropskih trgih dela v sedanji gospodarski krizi.

3. Kriza in vse slabše stanje na področju zaposlovanja

3.1 Finančna kriza se je razvila v temeljno gospodarsko, dolžniško in socialno krizo. ⁽²⁾ Uradno je bilo ugotovljeno, da se je okrevanje gospodarstva EU ustavilo. Tudi obeti na trgu dela so vse slabši. ⁽³⁾ Posledice krize se zaostrejejo, ne samo zaradi gospodarske recesije v mnogih državah EU, temveč predvsem zato, ker se velika večina vlad na tako imenovano dolžniško krizo, do katere je v zadnjih letih prišlo med drugim zaradi velike deregulacije finančnih trgov, odziva s strogo varčevalno politiko in tako poskuša pomiriti finančne trge. Pri izvajanju pred kratkim spremenjenih pravil gospodarskega upravljanja na območju eura in drugod so skoraj vse države

⁽¹⁾ Mnenje EESO o predlogu sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic – Del II integriranih smernic strategije Evropa 2020 (poročevalec g. GREIF) (UL C 21/66, 21.1.2011).

⁽²⁾ EESO je v več mnenjih in ob različnih priložnostih izrazil svoje stališče glede posledic krize in potrebnih ukrepov za njeno rešitev. Izstopajoč primer je izjava predsednika Odbora na plenarnem zasedanju decembra 2011: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_sl.doc.

⁽³⁾ Glej na primer jesensko napoved za obdobje 2011–2013, ki jo je pred kratkim objavila Evropska komisija.

EU v ospredje načrtovane konsolidacije postavile zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja z včasih zelo občutnim zmanjšanjem javnih izdatkov, katerega namen je v prvi vrsti omejiti socialne izdatke in javne storitve.⁽⁴⁾ Ta politika zmanjšuje možnosti na trgu dela, nenazadnje za tiste, ki so se že doslej uvrščali med prikrajšane skupine.

3.2 Glede na to se bo Evropa v naslednjih letih soočila z zelo zaostrenim stanjem na področju zaposlovanja. V četrtem letu finančne in gospodarske krize se možnosti za zaposlovanje še naprej poslabšujejo. Kljub prizadevanjem v podporo konjunkturi, ki so bila prvi odziv na krizo, ter kljub gospodarskemu okrevanju v nekaterih državah EU se je **brezposelnost** v EU v obdobju 2008–2011 povečala s 6,9 % na 9,4 %.⁽⁵⁾

3.3 Tako je danes več kot 22 milijonov ljudi v EU brez dela, pri čemer obstajajo velike razlike med posameznimi državami. **Stopnja brezposelnosti** se je v drugem četrtletju 2011 gibala med manj kot 5,5 % v Avstriji, Luksemburgu in na Nizozemskem in več kot 14 % na Irskem, v Litvi, Latviji in Grčiji ter 21 % v Španiji. Med mladimi je brezposelnost še večja. V več državah, ne samo na jugu Evrope, je med krizo prišlo do zaskrbljujočega poslabšanja stanja: stopnja brezposelnosti se je podvojila na primer v Španiji, na Irskem in, čeprav z nizke ravni, tudi na Danskem, v baltskih državah pa se je število brezposelnih celo potrojilo. Samo v Nemčiji in v Luksemburgu se je do leta 2010 brezposelnost zmanjšala. Kljub vse večji brezposelnosti pa je v nekaterih državah opaziti tudi povečanje števila prostih delovnih mest. Zaradi demografskega razvoja in nenehnih strukturnih sprememb lahko pričakujemo, da bo to neskladje v naslednjih letih še večje.

— **Mlade in nizkokvalificirane delavce** je povečanje brezposelnosti med krizo še posebej prizadelo, obe skupini pa sta bili že prej občutno nad povprečjem.

— V drugem četrtletju 2011 je stopnja brezposelnih oseb z nizko **stopnjo izobrazbe** znašala 16,3 %, oseb s srednjo stopnjo izobrazbe 8,6 % in oseb z visoko stopnjo izobrazbe 5,3 %.

— Brezposelnost **tako moških kot žensk vseh starostnih skupin** se je povečala. V drugem četrtletju 2011 je znašala 9,4 % pri moških in 9,5 % pri ženskah. V prvi fazi krize se je stopnja brezposelnosti pri moških povečevala hitreje, saj je močnejše prizadela sektorje s pretežno moškimi delavci (na primer predelovalna in gradbena industrija). V drugi fazi pa

se je hitreje povečevala stopnja brezposelnosti žensk, saj so se sprejeti varčevalni ukrepi sedaj nanašali na sektorje, kjer prevladujejo ženske (na primer storitve, javni sektor).

— Delavce migrante, ki so že pred krizo presegali povprečne stopnje brezposelnosti, je povečanje brezposelnosti nesorazmerno prizadelo. V drugem četrtletju 2011 je njihova stopnja brezposelnosti znašala 16,3 %.

— **Dolgotrajna brezposelnost** (>12 mesecev), ki se je zaradi velikega števila novih brezposelnih oseb s statističnega vidika začasno močno znižala, je v drugem četrtletju 2011 v EU v povprečju znašala 43 % in se s tem vrnila na raven pred krizo. V državah, ki jih je kriza močno in zelo hitro prizadela (Španija, Irska, baltske države), je prišlo do velikega povečanja v primerjavi z letom 2008. V bližnji prihodnosti se bo ta skupina zaradi stagnirajočega povpraševanja po delovni sili bistveno povečala.

3.4 Ker je **brezposelnost mladih** že pred krizo dosegla zaskrbljujoče razsežnosti, jo je EESO že prikazal kot enega trenutno najbolj pretečnih problemov na evropskem trgu dela⁽⁶⁾. Na splošno se je drastično povečala in trenutno znaša v EU skoraj 21 %. Več kot 5 milijonov mladih (od 15 do 24 let) je danes brez dela ali mesta v izobraževalnem sistemu, kar ima velikanske posledice za posameznika, družbo in gospodarstvo: po trenutnih ocenah fundacije Eurofound znašajo stroški izključenosti mladih s trga dela več kot 100 milijard EUR na leto.⁽⁷⁾ V Grčiji in Španiji je več kot 40 % mladih brezposelnih, v Litvi, Latviji in na Slovaškem pa približno vsak tretji.

— Zaskrbljenost zaradi brezposelnosti mladih potrjujeta dva kazalnika: stopnja brezposelnosti⁽⁸⁾ in stopnja NEET, ki sta se obe povečali. Kazalnik **NEET** je posebej zanimiv, ker daje podatke o položaju mladih med 15. in 24. letom starosti, ki **niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje** (*Not in Employment, Education or Training*).

— Med posameznimi državami članicami so občutne razlike: stanje je najboljše na Danskem, Nizozemskem, v Sloveniji in Avstriji, kjer je stopnja brezposelnosti nižja od 7 %, medtem ko je položaj v Italiji in Bolgariji s stopnjo brezposelnosti, ki se giblje med 19,1 % in 21,8 %, posebej slab. Povprečje v EU-27 je leta 2010 znašalo 12,8 %. S krizo so se stopnje NEET poslabšale zlasti v Španiji, na Irskem, v Litvi, Estoniji in Latviji.

⁽⁴⁾ O socialnih posledicah novega gospodarskega upravljanja glej mnenje EESO z dne 22. februarja 2012 z naslovom *Socialne posledice zakonodaje o novem gospodarskem upravljanju* (poročevalka ga. BISC-HOFF, Glej stran 23 tega Uradnega lista).

⁽⁵⁾ Če ni navedeno drugače, se podatki nanašajo na raziskavo o delovni sili Evropske unije (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction) in veljajo za drugo četrtletje 2011. Starostna skupina so praviloma od 15 do 64-letne osebe.

⁽⁶⁾ Glej točko 7 v mnenju EESO z naslovom *Mladi in mobilnost*, poročevalc g. TRANTINA, soporočevalc g. MENDOZA CASTRO (UL C 132/55, 3.5.2011).

⁽⁷⁾ Stroški izključenosti mladih s trga dela po najnovejših ocenah Eurofounda v EU znašajo približno 100 milijard EUR na leto.

⁽⁸⁾ To zajema vse delovno aktivne mlade, da se zmanjšajo možna izkrivljanja zaradi visoke stopnje neaktivnosti med mladimi, ki se še izobražujejo.

— Brezposelnost zaradi nizke izobrazbe zelo ogroža tudi kategorijo oseb, ki **predčasno opustijo šolanje**. Čeprav se je stopnja osipa v nekaterih državah (na primer v Španiji, na Portugalskem, v Estoniji, Latviji in Združenem kraljestvu) med krizo znižala, je povprečna evropska stopnja v letu 2010 znašala 14,1 % in tako še vedno občutno presegala 10-odstotni cilj iz strategije Evropa 2020.⁽⁹⁾ Razlike med državami so velike: na Portugalskem in v Španiji znaša stopnja osipa več kot 28 %, na Malti celo skoraj 37 %, na Slovaškem, Češkem in v Sloveniji pa manj kot 5 %.⁽¹⁰⁾

3.5 Ta razvoj stopnje brezposelnosti se odraža tudi v **stopnji zaposlenosti**, ki se je v EU med krizo občutno zmanjšala, in sicer pri osebah, starih 20 do 64 let, povprečno s 70,5 % v drugem četrtletju 2008 na 68,9 % v drugem četrtletju 2011. Že pri sprejetju smernic v letu 2010 je bilo jasno, da bo potrebno celo desetletje za nadomestitev dobrih 10 milijonov izgubljenih delovnih mest od začetka krize. Stanje se doslej ni bistveno izboljšalo. Med drugim četrtletjem 2010 in drugim četrtletjem 2011 je bila rast zaposlovanja v EU povprečno zelo nizka: v nekaterih državah je bilo v zadnjem letu opaziti precejšen porast (Estonija, Litva, Latvija in Malta), v drugih pa je zaposlovanje še naprej občutno upadalo (Grčija, Bolgarija, Slovenija in Romunija). Na splošno pa so države EU še vedno zelo oddaljene od uresničitve ključnega cilja iz strategije Evropa 2020, namreč 75-odstotne splošne stopnje zaposlenosti (v starostni skupini od 20 do 64 let).⁽¹¹⁾ V času gospodarske krize so se mladi morali spopasti ne le z veliko višjo stopnjo brezposelnosti od vseh drugih starostnih skupin, temveč so bili izpostavljeni tudi veliko večjemu padcu zaposlenosti.

3.6 V skladu z razvojem v obdobju lizbonske strategije je **zaposlovanje s skrajšanim delovnim časom** še naprej postopoma naraščalo. Med posameznimi državami so velike razlike, v EU pa se je stopnja zaposlovanja s skrajšanim delovnim časom povečala s 17,6 % skupnega števila zaposlenih v drugem četrtletju 2008 na 18,8 % v drugem četrtletju 2011.

— Delež **žensk** s skrajšanim delovnim časom je bil s povprečno stopnjo 31,6 % v drugem četrtletju 2011 v primerjavi z 8,1 % pri moških bistveno večji.

— Stopnja zaposlovanja s **skrajšanim delovnim časom** je pri **mladih** zaposlenih veliko večja kot pri delavcih srednjih let in starejših delavcih.

— Zaposlovanje s skrajšanim delovnim časom je močnejše naraslo tudi pri **delavcih z najnižjo izobrazbo**.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_sl.htm.

⁽¹⁰⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>.

⁽¹¹⁾ Glej EMCO/28/130911/EN-rev3, str. 27 in naslednje.

— Delo s skrajšanim delovnim časom ljudem v času krize omogoča, da ostajajo v stiku s trgom dela in jim nudi dober izhodiščni položaj, da po krizi ponovno začnejo delati s polnim delovnim časom.

— Med krizo pa se je precej povečalo tudi število delavcev, ki delajo z **neprostovoljno skrajšanim delovnim časom**.⁽¹²⁾ V državah, ki jih je kriza najbolj prizadela (baltske države, Španija, Irska), se je stopnja neprostovoljnih zaposlitev s skrajšanim delovnim časom med leti 2008 in 2010 povišala v večji meri kot v povprečju. Delež žensk, ki delajo s skrajšanim delovnim časom, je zaradi oskrbe otrok ali odraslih, ki so nezmožni za delo, v številnih državah še vedno visok.

3.7 Delež **zaposlitev za določen čas** v EU se je v drugem četrtletju 2007 povečal na rekordnih 14,6 %. Podatki raziskave o delovni sili EU v tej rubriki zajemajo tudi delavce, ki jih posredujejo agencije za začasno zaposlovanje, razen če imajo sklenjeno pisno delovno pogodbo za nedoločen čas.⁽¹³⁾ Ker se je brezposelnost delavcev, zaposlenih za določen čas, in delavcev, ki jih posredujejo agencije za začasno zaposlovanje, med krizo močno povečala, je njihov delež v drugem četrtletju 2009 dosegel najnižjo vrednost in skupaj znašal 13,5 %. Nedavni porast v drugem četrtletju 2011 na 14,2 % je dokaz za to, da se podjetja nagibajo k ponovnemu zaposlovanju delavcev na podlagi pogodb za določen čas in prek agencij za začasno zaposlovanje. Iz tega je nenazadnje razvidno, da delodajalci bolj malo zaupajo v trajnost gospodarskega okrevanja in da se poskušajo odzvati na te razmere.

— **Razlike** v obsegu zaposlovanja za določen čas med **posameznimi državami** so velike: medtem ko je stopnja v nekaterih srednjeevropskih in vzhodnoevropskih državah članicah, kot so Romunija, Bolgarija, Litva in Estonija, pod 5 %, znaša na Portugalskem, v Španiji in na Poljskem med 23 in 27 %.

— Verjetnost zaposlitve za določen čas je pri mladih zaposlenih (starostna skupina od 15 do 24 let) daleč največja (42,2 % v letu 2010). To velja za skoraj vse države. Do neke mere je na mnogih področjih postalo običajno, da se **mladi** na začetku zaposlujejo za **določen čas**. Pogosto pa je to neprostovoljno. To je eden od razlogov za drastično poslabšanje položaja mladih na trgu dela med krizo.

— Poleg tega je za določen čas zaposlenih približno 20 % **nizkokvalificiranih delavcev**, kar je veliko več kot pri delavcih s srednjo in visoko izobrazbo (okrog 12–13 %).

⁽¹²⁾ Za delavce, ki neprostovoljno delajo s skrajšanim delovnim časom, veljajo tisti, "ki niso mogli najti zaposlitve s polnim delovnim časom".

⁽¹³⁾ Priporočljivo je, da Eurostat v prihodnje prikaže ločene vrednosti za delavce, zaposlene za določen čas, in delavce, ki jih posredujejo agencije za začasno zaposlovanje.

— Delež **delavcev, ki so neprostovoljno zaposleni za določen čas**, se je med leti 2008 in 2010 povečal za približno 2 %. Ta pojav je pogost zlasti v Litvi in na Irskem, državah, ki ju je kriza še posebej prizadela, pa tudi na Češkem, Danskem in v Veliki Britaniji.

3.8 **Revščina med zaposlenimi:** podatki Eurostata za leto 2009 kažejo, da delavce, zaposlene za določen čas, in tiste s skrajšanim delovnim časom, pa tudi mlade in starše samohranilce revščina bolj ogroža kot delavce za nedoločen čas in delavce s polnim delovnim časom.

— **Mlajše zaposlene** (od 18 do 24 let) **revščina** ⁽¹⁴⁾ v več državah članicah EU veliko bolj ogroža kot povprečno starostno skupino od 25 do 64 let.

— Podobno je začasno delo in delo s skrajšanim časom nesorazmerno bolj pogosto med **starši samohranilci**, ki se zaposlitvi s skrajšanim delovnim časom pogosto ne morejo izogniti, in nizkokvalificiranimi delavci, nadpovprečno prisotno pa je tudi pri slabo plačanih delovnih mestih s polnim delovnim časom, kar se odraža v večji stopnji **revščine med zaposlenimi**.

4. Varčevalni ukrepi v EU zaostrejejo stanje na trgu dela in otežujejo uresničitev ciljev politike zaposlovanja

4.1 Zaradi istočasnega uvajanja varčevalnih programov v EU se lahko pospešijo težnje k nazadovanju, ki se vzajemno krepijo, in obeti za rast se lahko še poslabšajo. Ker nekatere države obenem ne posvečajo dovolj pozornosti potrebnim strukturnim reformam in ker na obzorju ni nobenih novih možnosti za rast, omejevanje izdatkov negativno vpliva na povpraševanje na domačem trgu kot zadnjo oporo konjunktore ter zmanjšuje davčne prihodke in povečuje socialne izdatke. Grozi nadaljnje povečanje proračunskih primanjkljajev in s tem vse večja nesposobnost vse več držav EU za ukrepanje na področju gospodarske politike. Ta pristop izvajanja proračunske konsolidacije pretežno z varčevalnimi ukrepi je tako sporen ne le s socialnega vidika, temveč slabi tudi možnosti za trajnostno gospodarsko okrevanje. EESO zelo dvomi, da se bo s temi ukrepi mogoče izkoptati iz krize in uresničiti cilje iz strategije EU za zaposlovanje.

4.2 Zato EESO ponavlja svoj poziv po dodatnem evropskem načrtu za oživitve gospodarstva z obsežnim učinkom na politiko trga dela v višini 2 % BDP ⁽¹⁵⁾. Poleg dodatnih nacionalnih

naložb, ki jih je treba izvajati usklajeno za večji učinek na politike zaposlovanja, je treba opredeliti evropske naložbene projekte. Približno 1 % načrtovanih izdatkov bi bilo treba uporabiti za naložbe z velikim učinkom na zaposlovanje, in jih med drugim nameniti ukrepom politike trga dela, ki lahko imajo različne oblike glede na stanje na regionalnih trgih dela v državah EU.

4.3 Sredstev iz javnega proračuna ne bo mogoče uporabiti za vse: rešiti banke, financirati socialne in inovativne naložbe ter podpirati podjetja. Po mnenju EESO je treba za pametno konsolidacijo proračunov poleg omejevanja izdatkov, ki ga je treba izpeljati na socialno odgovoren način, najti nove vire prihodkov. Razširiti je treba zlasti osnovo za davčne prihodke držav članic. Poleg tega je treba na splošno na novo razmisliti o davčnih sistemih, pri čemer bo treba upoštevati vprašanja v zvezi z davčnimi prispevki za različne vrste dohodka in premoženja. To je treba storiti hkrati s povečanjem učinkovitosti in ustreznosti javne porabe.

4.4 Varčevalni ukrepi po mnenju EESO ne smejo povečati tveganja za revščino ali še bolj poglobiti neenakosti, ki so se v zadnjih letih že okrepile. Pri vseh ukrepih za izhod iz krize je treba paziti, da niso v nasprotju s spodbujanjem povpraševanja in zaposlovanja med krizo in po njej ter zmanjševanjem socialnih učinkov. Države članice morajo pri tem paziti tudi na to, da ukrepi za izhod iz gospodarske krize in zadolženosti držav ne bodo ogrozili javnih naložb v politiko trga dela ter izobraževanja in usposabljanja. EESO poziva k pripravi učinkovitih ocen socialnih učinkov, da se preuči, kako bi lahko dosegli cilj EU, po katerem naj bi najmanj 20 milijonom ljudi do leta 2020 odprli pot iz revščine in socialne izključenosti.

4.5 Varčevalni ukrepi najbolj prizadenejo predvsem tiste, ki so odvisni od socialnih transferjev držav, med drugim tiste z negotovimi zaposlitvami in druge prikrajšane skupine na trgu dela. Največ brezposelnosti je praviloma med tistimi s težjim in omejenim dostopom do nadomestil. Zato so potrebne ustrezne, učinkovite in trajnostne mreže socialne varnosti, pri čemer je treba posebej upoštevati najbolj prizadete in prikrajšane skupine na trgu dela (mlade, migrante, Rome, invalide, starše samohranilce, nizkokvalificirane delavce itd.).

4.6 EESO je nedavno pripravil mnenje o izzivih, ki ga za trge dela predstavlja staranje evropskega prebivalstva, in pri tem ugotovil, da je čim večji izkoristek obstoječih zaposlitvenih potencialov zdaleč najučinkovitejša strategija. To je mogoče le s ciljno usmerjeno politiko za spodbujanje rasti in ustvarjanje

⁽¹⁴⁾ Manj kot 60 % mediane ekvivalentnega dohodka gospodinjstva.

⁽¹⁵⁾ Glej točko 3.1 v mnenju EESO o rezultatih vrha o zaposlovanju, poročevalec g. GREIF (UL C 306/70, 16.12.2009).

možnosti za sodelovanje. Ta politika bi morala vključevati prilagoditev delovnih pogojev starejšim osebam, širitev izobraževanja in usposabljanja, ustvarjanje kakovostnih in produktivnih delovnih mest, zagotavljanje učinkovitih sistemov socialne varnosti, obširne ukrepe za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja itd.⁽¹⁶⁾ Poleg tega je treba v celoti izkoristiti gospodarski potencial "gospodarstva sivolasih" ("Silver Economy").

5. Zaposlovanje mladih in dolgotrajna brezposelnost: pozivi in priporočila

5.1 Določitev ambicioznih ciljev EU za zaposlovanje mladih

5.1.1 Obstoječe smernice navajajo kazalnik za zmanjšanje števila mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (NEET). Države članice so sicer sprejele raznolike ukrepe glede na posebnosti podskupin NEET, pri čemer pozornost namenjajo tudi posebej prikrajšanim skupinam,⁽¹⁷⁾ vendar pa še vedno primanjkuje konkretnih ciljev za boj proti brezposelnosti mladih in izboljšanje položaja mladih na trgu dela. **EESO ponavlja svoj poziv, da je treba to ključno točko v smernicah izraziti mnogo bolj jasno, zlasti z vključitvijo merljivih evropskih ciljev za zaposlovanje mladih: predvsem 1.) določitev cilja za občutno zmanjšanje brezposelnosti mladih in 2.) določitev štirih mesecev kot najdaljšega roka za mlade, da si začnejo iskati delo ali učno mesto.** Prepustitev določanja specifičnih ciljev za zaposlovanje mladih državam članicam ni bila uspešna, saj je samo nekaj držav vključilo ustrezne cilje v svoje nacionalne programe reform.⁽¹⁸⁾

5.2 Države članice morajo dosledno izvajati "jamstvo za mlade" za skupino NEET

5.2.1 EESO izraža zadovoljstvo, da je bil njegov poziv državam članicam, naj zagotovijo, da vsi mladi v štirih mesecih po zaključku šolanja dobijo zaposlitev, nadaljujejo izobraževanje ali se vključijo v ukrepe aktiviranja in vključevanja v trg dela, v obliki predloga za tako imenovano "jamstvo za mlade" vključen v vodilno pobudo Mladi in mobilnost.⁽¹⁹⁾ **EESO glede tega v celoti podpira poziv Komisije, da morajo države članice čim prej opredeliti ovire na tem področju. V okviru nacionalnih načrtov reform je treba oblikovati konkretne ukrepe za odpravo teh ovir.** V ta namen bo treba v mnogih državah močno okrepiti posebne podpore, ki jih zagotavljajo javni

⁽¹⁶⁾ Mnenje EESO o prihodnosti evropskega trga dela – Iskanje učinkovitega odziva na demografski razvoj, poročevalec g. GREIF (UL C 318/1, 29.10.2011).

⁽¹⁷⁾ *Young People and NEETs in Europe: first findings* – EUROFOUND – EF1172EN <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Samo štiri države (Belgija, Češka, Bolgarija, Estonija) so leta 2011 v svojih nacionalnih programih reform določile nacionalne cilje za področje boja proti brezposelnosti mladih.

⁽¹⁹⁾ Mladi in mobilnost, COM(2010) 477, točka 5.4.

zavodi za zaposlovanje, in pri tem posebno pozornost nameniti prikrajšanim skupinam (zlasti tudi osebam migracijskega porekla in Romom).

5.2.2 Države članice so tudi pozvane k učinkovitemu izvajanju splošnih prednostnih nalog, povezanih z mladimi in določenih v smernicah za zaposlovanje, in k določitvi ustreznih ambicioznih ciljev, h katerim spadajo tudi uravnoteženi ukrepi za večjo prožnost in varnost, spodbujanje mobilnosti delovne sile, oblikovanje primernih sistemov socialne varnosti za lažji prehod na trg dela ter spodbujanje podjetništva in ustreznih pogojev za ohranitev in ustvarjanje delovnih mest, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih.

5.3 Povečanje financiranja EU in lažji dostop do sredstev EU za boj proti brezposelnosti mladih in dolgotrajno brezposelnih

5.3.1 Za hitro znižanje stopnje brezposelnosti mladih in dolgotrajno brezposelnih EESO poziva k oblikovanju posebnih ukrepov na področju socialne in izobraževalne politike ter politike trga dela, zlasti v času slabšega proračunskega stanja. V tem smislu je Komisija pred kratkim v pobudi Možnosti za mlade⁽²⁰⁾ poudarila, da je hitra in nebirokratska pomoč potrebna zlasti v državah z najvišjo stopnjo brezposelnosti mladih.⁽²¹⁾ **Državam članicam s posebno slabim stanjem na trgu dela za mlade in dolgotrajno brezposelne, ki morajo hkrati izpolnjevati restriktivne proračunske cilje, je treba olajšati dostop do sredstev iz skladov EU zlasti za ukrepe v okviru "jamstva za mlade" ter za naložbe v ustvarjanje delovnih mest.** Potrebni so **pragmatični in prožni postopki ter poenostavitve pri upravljanju uporabe sredstev vse dočasne ukinitve nacionalnega sofinanciranja pri izkoriščanju sredstev iz ESS in drugih evropskih skladov.**

5.4 Ustrezna sredstva za boj proti brezposelnosti mladih in dolgotrajno brezposelnih v novem proračunu EU

5.4.1 EESO je že poudaril, kako pomembno je, da se kljub novi opredelitvi prednostnih nalog proračuna, ki je bila potrebna zaradi gospodarske krize v vseh državah EU, ohranijo in po potrebi povečajo nacionalna in evropska sredstva za izobraževanje, poklicno usposabljanje in zaposlovanje mladih in dolgotrajno brezposelnih.⁽²²⁾ **EESO v tem smislu poziva k zagotovitvi zadostnih sredstev iz ESS za pobude, namenjene mladim in dolgotrajno brezposelnim, v novi finančni**

⁽²⁰⁾ Glej ustrezne predloge Komisije v aktualni pobudi *Priložnosti za mlade*, COM(2011) 933 final.

⁽²¹⁾ Smernica 7, sklep Sveta 2010/707/EU.

⁽²²⁾ Glej točko 8 mnenja EESO o *mladih in mobilnosti* (UL C 132/55, 3.5.2011), ter mnenje EESO o *krizi, izobraževanju in trgu dela*, poročevalec g. SOARES (UL C 318/50, 29.10.2011).

perspektivi za obdobje po letu 2014.⁽²³⁾ Poleg tega je po mnenju EESO treba med drugim preučiti, kako bi lahko tudi druge sklade EU uporabili za ukrepe v boju proti brezposelnosti mladih in dolgotrajno brezposelnih.

5.5 Boljši dostop mladih in dolgotrajno brezposelnih do nadomestil za primer brezposelnosti

5.5.1 V državah članicah EU obstajajo velike razlike pri dostopu do storitev socialnega varstva in njihovem obsegu, in sicer ne samo za mlade. V smernicah za zaposlovanje so države članice upravičeno pozvane, naj prilagodijo svoje sisteme socialne varnosti, da na bolj prožnih trgih dela ne bi prišlo do vrzeli v socialnem varstvu. To se v isti meri nanaša na vse starostne skupine. Po mnenju EESO pa je bilo doslej premalo govora o zelo omejenem dostopu mladih do nadomestil za primer brezposelnosti, ki je bil ugotovljen v večini držav članic.⁽²⁴⁾ Nekatere države so v času krize prikrajšanim skupinam, vključno z mladimi, izboljšale dostop do nadomestil za brezposelnost pod ustreznimi pogoji. Vendar so bili ti ukrepi časovno omejeni ali pa obstaja nevarnost, da bodo razveljavljeni v okviru načrtovanih varčevalnih ukrepov.

5.5.2 EESO poziva, da je treba v vseh državah članicah ponovno preučiti in po potrebi izboljšati pogoje za dostop brezposelnih mladih in dolgotrajno brezposelnih, ki iščejo zaposlitev ali možnost za usposabljanje, do nadomestil. Zato je priporočljiva tudi vključitev ustreznih ciljev v nacionalne programe reform. To bi bil pomemben prispevek k reševanju negotovega položaja številnih mladih, ki vstopajo na trg dela.

5.6 Boj proti negotovim zaposlitvam in nereguliranim oblikam dela na področju usposabljanja in pripravništva

5.6.1 Pri starostni skupini od 15 do 24 let ni le brezposelnost dvakrat tolikšna kot pri odraslih, temveč tudi delež negotovih delovnih razmerij (v nekaterih državah znaša več kot 60 %), porast nereguliranih oblik usposabljanja in pripravništva (zlasti v južnih državah⁽²⁵⁾) ter zaposlitev, ki zahtevajo nižje

⁽²³⁾ EESO tako poziva k zagotovitvi najmanj 40 % sredstev ESS za spodbujanje zaposlovanja in poklicne mobilnosti, pri čemer bi bili v središču novih projektov številni ukrepi za mlade. Glej mnenje EESO o *Evropskem socialnem skladu*, (Glej stran 82 tega Uradnega lista) poročevalec g. VERBOVEN, soporočevalec g. CABRA DE LUNA, točki 1.5 in 4.1.

⁽²⁴⁾ Po podatkih raziskave o delovni sili (Eurostat) imajo mladi (od 15 do 24 let) v povprečju EU27 trikrat slabši dostop do nadomestil za brezposelnost kot druge skupine, pri čemer v času krize ni bilo trajnostne izboljšave.

⁽²⁵⁾ V severnoevropskih državah so te težave manjše zaradi večletnih praktičnih izkušenj z urejenimi razmerji med osebami, ki se usposabljujejo, izobraževalnimi ustanovami in delodajalci. Enako velja za države s preizkušenim in dobro razvitim sistemom dualnega poklicnega izobraževanja (Nemčija, Avstrija).

kvalifikacije. EESO odsvetuje pretirano število začasnih in brezperspektivnih rešitev za vključevanje mladih v svet dela: namesto začasnih zaposlitev in negotovih delovnih pogojev so potrebni ukrepi, ki zagotavljajo, da zaposlovanje za določen čas in slabo plačana delovna mesta s slabim socialnim varstvom ne postanejo pravilo.

5.6.2 EESO je že v številnih mnenjih opozoril, da je treba prilagoditi izobraževanje in kvalifikacije, da se mladim med drugim zagotovi izobrazba, za katero na trgu dela obstaja povpraševanje.⁽²⁶⁾ Za odpravo neskladij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, ki jih med drugim povzročajo pomanjkanje kvalifikacij, omejena geografska mobilnost ali neustrezne plače⁽²⁷⁾, morajo izobraževalne ustanove svoje učne načrte prilagoditi potrebam trga dela, delodajalci razširiti svoje kanale za pridobitev novih delavcev, javni organi pa vlagati v učinkovite aktivne ukrepe za trg dela. Tudi pripravniki sami so odgovorni za svojo zaposljivost v prihodnosti.

5.6.3 V zvezi s pobudo Komisije glede pripravništev EESO podpira ustrezen evropski okvir kakovosti, ki ga je treba propagirati tudi pri podjetjih, da bodo zlasti mladim z nižjo stopnjo izobrazbe ponujala zaposlitve, ki spodbujajo učenje, z obojestransko obvezujočimi pogodbami. Rezultati dualnega sistema poklicnega izobraževanja, ki povezuje osnovno izobraževanje in poklicno usposabljanje, so bili v več državah pozitivni, zato je treba preučiti možnost prenosa nekaterih njegovih elementov.

5.7 Načela za boj proti brezposelnosti mladih

5.7.1 EESO predlaga ukrepe za boj proti brezposelnosti mladih, ki temeljijo na naslednjih načelih: izboljšanje zaposljivosti mladih z reformo sistemov splošnega in poklicnega izobraževanja, ki bo izboljšala usklajenost znanja in spretnosti s potrebami na trgu dela ter zajemala partnerstva med šolami, gospodarstvom in socialnimi partnerji; aktivne politike na trgu dela, vključno z boljšo podporo in spodbudami za mlade, da se zaposlijo; pregled učinkov zakonodaje o varnosti zaposlitve; spodbujanje podjetniškega duha med mladimi.

⁽²⁶⁾ Glej mnenje EESO o *posodobitvi visokega šolstva*, ki je v pripravi (mnenja še niso objavljena v UL); mnenje EESO o *zaposlovanju mladih, tehničnih znanjih in mobilnosti* (UL C 68/11 z dne 6.3.2012), poročevalka ga. ANDERSEN, in mnenje EESO z dne 19. januarja 2012 o *poklicnem izobraževanju in usposabljanju po srednji šoli* (UL C 68/1 z dne 6.3.2012), poročevalka ga. DRBALOVÁ.

⁽²⁷⁾ Glej COM(2011) 933: pobuda *Priložnosti za mlade*.

5.8 Boj proti dolgotrajni brezposelnosti in izgubi stika s trgom dela

5.8.1 Nadaljnji zastoj povpraševanja po delovni sili zaradi krize vodi k rasti dolgotrajne brezposelnosti ter posledično v hude težave pri vstopu na trg dela in vse večjo revščino kljub zaposlitvi. **EESO državam članicam priporoča, naj posebno pozornost posvetijo tudi oblikovanju sekundarnega trga dela, v okviru katerega bi se uporabljala javna sredstva za vzpostavitev primerne števila ustreznih delovnih mest. Tako bi zagotovili, da bi dolgotrajno brezposelni ohranili stik s trgom dela in izboljšali svoje sposobnosti in znanja. S tem bi kljub brezposelnosti preprečili povečanje revščine in tem ljudem po krizi omogočili mehak prehod na redni trg dela.**

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Zdravje za rast, tretjega večletnega programa ukrepov EU na področju zdravja za obdobje 2014–2020

(COM(2011) 709 final – 2011/0339 (COD))

(2012/C 143/19)

Glavna poročevalka: **ga. OUIIN**

Evropski parlament in Svet sta 30. novembra 2011 oziroma 12. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Zdravje za rast, tretjega večletnega programa ukrepov EU na področju zdravja za obdobje 2014–2020

COM(2011) 709 final - 2011/0339 (COD).

Predsedstvo Evropskega ekonomsko-socialnega odbora je 6. decembra 2011 strokovno skupino za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo zadolžilo za pripravo dela na tem področju (glavna poročevalka: ga. OUIIN).

Zaradi nujnosti postopka je Evropski ekonomsko-socialni odbor na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) za glavno poročevalko imenoval go. OUIIN ter mnenje sprejel s 169 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO pozdravlja pobudo Komisije, saj je vzpostavitev tretjega programa v tem kriznem času pozitivno znamenje za evropske državljane, ter odobrava program, ki je namenjen izključno zdravju, in povečanje sicer skromnega proračuna zanj.

1.2 Odbor ceni tudi poudarek na manjšem številu prednostnih nalog in zvišanju meje subvencioniranja za države, katerih bruto nacionalni dohodek na prebivalca je manjši od 90 % povprečja EU.

1.3 EESO se strinja, da si je treba prizadevati za boljšo uporabo finančnih in človeških virov, vendar pa svari pred skušnjava, da bi v času krize zmanjšali proračun in obseg javnih storitev na področju zdravja ⁽¹⁾.

1.4 EESO meni, da je evropska dodana vrednost na področju zdravja spodbujanje izmenjave dobrih praks in širjenje načel vključevanja vidika zdravja v vse politike, boja proti neenakosti na področju zdravja ter boja proti revščini in socialni izključnosti.

1.5 EESO poudarja pomen preprečevanja bolezni za ohranjanje zdravja prebivalstva, tj. izobraževanje o zdravju ter izboljšanje delovnih, življenjskih in stanovanjskih pogojev. Priprave na zdravo staranje trajajo celo življenje.

1.6 Po mnenju EESO je treba poiskati skupne rešitve za splošno pomanjkanje delovne sile v tem sektorju: poklicna enakopravnost med spoloma, ponovno vrednotenje znanj in spretnosti ter plač, priznavanje visoke strokovne ravni, upoštevanje znanja in izkušenj, pridobljenih na podlagi neformalnega dela v družini, uravnotežena zastopanost obeh spolov na delovnih mestih, izboljšanje delovnih pogojev in organizacije delovnega časa, vseživljenjsko učenje ter ureditev zaključka poklicne poti ob upoštevanju fizičnih in psiholoških obremenitev medicinskega osebja.

1.7 EESO meni, da bi bilo zaželeno za te poklice usposabljeni brezposelne, namesto da se novači že usposobljeno osebje iz tretjih držav ali drugih držav Unije. Tako bi preprečili izgubo kvalificiranega osebja v državah izvora.

1.8 EESO poudarja, da je treba družinam in skupnosti (prijatelji, sosede itd.) zagotoviti možnosti za oskrbo bolnih in vzdrževanih oseb z boljšo prerazporeditvijo delovnega časa skozi vse življenje.

1.9 Odbor spodbuja izmenjavo izkušenj glede uporabe spletnih zdravstvenih sistemov tako med strokovnjaki kot posamezniki in poziva k opredelitvi evropskih okvirov:

— za zaščito zaupnih podatkov pri čezmejni izmenjavi zdravstvenih evidenc bolnikov in receptov;

⁽¹⁾ Na primer EE, HU, LV idr.

— za zagotovitev, da so informacije, ki so vsem na voljo na spletnih straneh, točne, z uporabo sistema akreditacije, ki ga izvajajo pristojni zdravstveni organi.

1.10 EESO meni, da je treba med prednostne naloge (kajenje, alkohol, debelost in HIV) vključiti tudi nova tveganja, povezana s:

— podnebnimi spremembami, onesnaženostjo, širjenjem kemikalij in nanotehnologijami;

— varnostjo zdravil in protez ter pretirano uporabo zdravil;

— spremembo načina življenja in prehranjevanja ter njenimi posledicami za človeško razmnoževanje;

— duševnim zdravjem, na primer s stresom, depresivnostjo, Alzheimerjevo boleznijo.

1.11 Odbor meni, da je treba nadalje spodbujati nove tehnologije v zdravstvu, da se zmanjša delovna obremenitev zdravstvenih delavcev, izboljša kakovost nege in podpore pacientov ter izboljša in zagotovi mobilnost starejših.

2. Ozadje

2.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor je v zadnjih letih sprejel številna mnenja o zdravstvenih vprašanjih, ki obravnavajo teme, kot so boj proti neenakosti na področju zdravja, boj proti alkoholizmu, Alzheimerjeva bolezen, rak, pa tudi boj proti kajenju in varnost bolnikov (?).

2.2 Čeprav je tudi prispevek zdravstvenega sektorja h gospodarski rasti lahko dragocen, pa zdravja ne moremo omejiti zgolj na to. Če želimo izboljšati vzdržnost zdravstvenih sistemov, ki so bistvenega pomena takrat, ko nastopi bolezen, je treba predvsem z ukrepi na področju preprečevanja bolezni in na področju javnega zdravja ohranjati zdravje prebivalcev ter zdravje vključiti v vse politike. Treba bi bilo zagotoviti več statističnih podatkov o dejavnostih v okviru zdravstvenih sistemov.

2.3 Gospodarska kriza je povzročila drastično zmanjšanje proračunskih sredstev, kar ogroža kakovost javnih zdravstvenih storitev in dostopnost teh storitev za vse. Za ohranitev zdravja prebivalstva v času demografskih in podnebnih sprememb je treba nameniti dovolj sredstev.

(?) Glej naslednja mnenja EESO:

- UL C 18, 19.1.2011, str. 74;
- UL C 339, 14.12.2010, str. 1;
- UL C 255, 22.9.2010, str. 72 in 76;
- UL C 128, 18.5.2010, str. 89;
- UL C 228, 22.9.2009, str. 113;
- UL C 318, 23.12.2009, str. 10;
- UL C 306, 16.12.2009, str. 64;
- UL C 317, 23.12.2009, str. 105;
- UL C 218, 11.9.2009, str. 91;
- UL C 175, 28.7.2009, str. 116;
- UL C 77, 31.3.2009, str. 115;
- UL C 224, 30.8.2008, str. 88;
- UL C 77, 31.3.2009, str. 96.

2.4 Ohranjanje dobrega zdravja zahteva izobraževanje o zdravju že od otroštva (v okviru družine, v šolskih ustanovah in prek medijev), zdravo prehrano v vseh starostih, omejevanje izpostavljenosti nevarnim proizvodom, dostojne življenjske pogoje, spodobne delovne razmere ipd. Zlasti je treba poudariti pomen zdravega staranja, saj so starejši (poleg novorojenčkov) največji uporabniki sistemov oskrbe in nege. Na zdravo staranje se je treba pripraviti zgodaj.

2.5 Izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev ter preprečevanje bolezni sta najboljša načina za ohranjanje zdravja prebivalcev in s tem zmanjšanje odsotnosti z dela in stroškov za zdravstvo.

2.6 Prvi oviri, ki ju treba premagati, sta revščina in socialna izključenost: mrz, lakota, neuravnotežena prehrana, nezadostna higiena, nezdrave bivalne razmere, pogosto v povezavi z osamljenostjo, odsotnost preventivne medicine ipd. spodbujajo razvoj bolezni, zlasti kroničnih bolezni, ki pomenijo visoke stroške za sisteme socialne zaščite, torej za vse državljane, ki prispevajo k njihovemu financiranju.

2.7 Odbor se strinja, da je treba prispevati k inovativnim in vzdržnim zdravstvenim sistemom, za katere bo treba razviti skupna orodja in mehanizme za reševanje pomanjkanja človeških in finančnih virov. Več sredstev je treba investirati v oskrbo na domu in oskrbo lažjih zdravstvenih primerov, tako da se prerazporedijo stroški bolnišnične oskrbe. Na ta način bi bila priznana pomembna vloga družine pri ohranjanju zdravja prebivalstva in izboljševanju trajnosti zdravstvenega sistema.

2.8 Izobraževanje o zdravju, ki vključuje pojme higiene, uravnotežene prehrane in vedenja ter stabilno čustveno okolje, se namreč začne že v rani mladosti v družini. Družina ni samo mesto, kjer se najprej naučimo pravil za ohranjanje zdravja, ampak je tudi tista, ki skrbi za bolnike, delno zato, ker pri številnih boleznih ni treba v bolnišnico, ampak je mogoče ostati doma z družino, pa tudi zato, ker člani družine in bližnji sorodniki z obiski v bolnišnici bolniku skupaj z osebjem bolnišnic dajejo psihološko podporo, pa tudi konkretno pomoč. To bistveno vlogo družine in bližnjih sorodnikov je treba ohraniti, saj bolnik, ki mu je bolezen omejila sposobnosti, najprej potrebuje bližino in pomoč svojih bližnjih.

2.9 Spremembe družinske strukture ne ostanejo brez posledic za duševno in telesno zdravje, zato je treba ukrepati vnaprej, da bi družina lahko ostala varno okolje.

2.10 Zmanjševanje "možnosti neformalnega varstva v družinskem okolju" ni neizogibno dejstvo. Bolniki si ne želijo, da bi zanje skrbelo predvsem poklicno osebje. Družina sicer ne more zamenjati zdravstvenih delavcev pri posegih, ki zahtevajo specializirano strokovno znanje, vendar pa bi morali bolniki in njihove

družine imeti možnosti izbire glede nege na domu. Zato je treba vsem zaposlenim omogočiti odsotnost z dela, če morajo negovati člana svoje družine.

2.11 Zdaj, ko je treba preučiti vse pokojninske sisteme, je dobra priložnost za to, da se delovno obdobje prerazporedi skozi vse življenje. Če je zaradi daljše življenjske dobe mogoče delati dlje, bi moški in ženske morali imeti možnost, da v okviru svojega poklicnega življenja zaprosijo za daljša obdobja odsotnosti z delovnega mesta (za polni ali polovični delovni čas), ki se financirajo podobno kot upokožitev, namenjena pa so skrbi za bolne sorodnike in vzdrževane starejše ljudi. Zaposleni bi morali imeti na voljo več možnosti, da bi lahko čas, ki se financira iz njihovega dela, uporabljali po lastnih potrebah, in ne samo, ko se upokožijo. Evropski socialni partnerji, ki so že dosegli uvedbo starševskega dopusta, bi se lahko zdaj osredotočili na ta dopust in delovni čas s prilagajanjem opravljenih delovnih ur, ki sta potrebna za boljšo uskladitev družinskega in poklicnega življenja.

2.12 Če naj družina ostane osnovna celica solidarnosti, za to potrebuje sredstva. Že zdaj bi morali v izračunu pravic iz socialne zaščite in pokojninskih pravic upoštevati čas, ki ga posamezniki porabijo za oskrbo bolnega sorodnika ali vzdrževane osebe.

2.13 Treba je vzpostaviti tudi storitve za pomoč vzdrževanim osebam pri vsakdanjih opravilih, kot so pomoč pri higieni, v gospodinjstvu, pri pripravi obrokov in nočno varstvo. Sektor storitev pomoči družini je v razcvetu: tu se odpirajo nova delovna mesta. V preveč državah je delo na domu še vedno neuradno, neprijavljeno, brez zaščite, brez priznanih kvalifikacij, pogosto pa ga opravljajo priseljene delavke. To področje je bistvenega pomena za enakost moških in žensk, saj so tukaj močno prisotni stereotipi, strokovnost se ne priznava, pogodbe so negotove ali ne obstajajo, plače so zelo nizke, čeprav so ta delovna mesta nujno potrebna za delovanje gospodarstva. Konvencija o dostojnem delu za zaposlene v gospodinjstvih, ki jo je nedavno sprejela Mednarodna organizacija dela, bi morala prispevati k boljšim moralnim vrednotam in večji profesionalnosti v tem sektorju, če bodo vzpostavljene ustrezne možnosti financiranja, saj za to ne bodo mogli poskrbeti zgolj bolniki sami, ki takšno pomoč potrebujejo, ali njihove družine.

3. Cilji programa

3.1 V programu so predlagane inovativne rešitve za pomanjkanje delovne sile. V tem obdobju množične brezposelnosti v Evropi je treba razpravljati o težavah pri zaposlovanju v sektorju zdravstvenega varstva. Ta sektor, v katerem so zaposlene predvsem ženske, zaradi pomanjkljivega priznavanja kvalifikacij in spretnosti, napornih delovnih pogojev in delovnih časov ter nizkih plač ne privablja dovolj mladih in moških. Poklicna

enakopravnost med spoloma se ustvarja z zvišanjem plač, boljšim priznavanjem strokovne usposobljenosti in dostopnostjo vseživljenjskega učenja.

3.2 Pomembna novost bi bilo povečanje števila moških, za kar bodo potrebni ukrepi. Socialni partnerji morajo spodbujati politike, ki bodo povečale udeležbo slabo zastopanih skupin prebivalstva v tem sektorju. Posebej pozorni moramo biti, ko si samozaposleno zdravstveno osebje zaradi svojega statusa ne vzame časa za počitek in dela do onemoglosti. Poudariti je treba tudi pomen vseh tehničnih, organizacijskih in socialnih inovacij, ki bodo pomagale izboljšati delovne razmere in olajšati delo.

3.3 V izredno zahtevnem zdravstvenem sektorju je treba za bolnike skrbeti 24 ur na dan 7 dni v tednu. Poleg tega terja nočno delo in razpored dela, ki ni zlahka združljiv z družinskim življenjem. Zadovoljive delovne razmere bo mogoče doseči samo tako, da osebje dejavno sodeluje pri sprejemanju odločitev. Socialni partnerji morajo v okviru sektorskega socialnega dialoga predvideti izvajanje inovativnih zamisli glede delovnega okolja, kot npr. individualno upravljanje delovnega časa (samorazporejanje zaposlenih), kar bi bilo dobro podpreti z orodji informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT).

3.4 Socialni partnerji morajo sodelovati z javnimi organi in podpreti vseživljenjsko učenje, notranjo mobilnost zaposlenih ter pridobivanje novih znanj s področja upravljanja in organizacije. Za lažje usklajevanje dela in učenja morajo upoštevati vrsto možnosti, vključno z napolitvami, usposabljanjem v okviru zaposlitve in spletnim učenjem. Da se prepreči odhajanje zaposlenih, je bistveno razširiti njihove možnosti za poklicno pot.

3.5 Odziv na pomanjkanje zaposlenih z usposabljanjem brezposelnih in zagotovitvijo ustreznega plačila se zdi boljše rešitev kot pa novačenje že usposobljenih delavcev iz tretjih držav: ti zdravniki, medicinske sestre, fizioterapevti ipd. iz Afrike, Azije ali Latinske Amerike bodo namreč pustili praznino v svojih državah, ki so financirale njihovo šolanje. Evropski socialni partnerji so pripravili kodeks ravnanja pri etičnem čezmejnem zaposlovanju in ohranjanju zaposlenih v sektorju bolnišnic, ki ga je treba uporabljati in razširiti. Če usposobljeni delavci iz tretjih držav vseeno želijo priti v Evropo, pa je v skladu s predlogom Odbora v mnenju o zdravju in preseljevanju iz leta 2007 treba vzpostaviti kompenzacijski sklad, da se bodo lahko v njihovi državi usposabljali drugi strokovnjaki ⁽³⁾.

3.6 Prvi cilj programa je usmerjen h "krepitvi evropskega sodelovanja na področju ocenjevanja zdravstvene tehnologije in raziskovanju možnosti e-zdravja ter informacijskih in komunikacijskih tehnologij v zdravstvu". Treba je opredeliti evropski okvir za zaščito zaupnih podatkov pri čezmejni izmenjavi (npr. zdravstvenih evidenc bolnikov in receptov).

⁽³⁾ Mnenje EESO, UL C 256, 27.10.2007, str. 123.

3.7 Drugi cilj programa je "izboljšanje dostopa do strokovnega medicinskega znanja in informacij za posebna zdravstvena stanja tudi čez nacionalne meje ter oblikovanje skupnih rešitev in smernic za izboljšanje kakovosti zdravstvenega varstva in varnosti pacientov, da se izboljša dostop do boljšega in varnejšega zdravstvenega varstva za državljane EU". Spletne strani za zdravstvena vprašanja, ki so namenjene širši javnosti in so zelo priljubljene, razširjajo medicinske informacije in prispevajo k izobraževanju o zdravju. Pri manjših težavah se bolnik z obiskom teh spletnih strani lahko izogne obisku pri zdravniku. Na teh straneh so informacije o koristih tradicionalne medicine, alternativne medicine, o zdravljenju z zelišči, o termalnem zdravljenju, masažah ipd., ki pomagajo ohraniti zdravje. Povečevanje zavesti o samem sebi ter o duševnih in telesnih potrebah je koristno za ohranjanje dobrega zdravstvenega stanja prebivalcev ter omejitev prevelike uporabe tako oskrbe kot zdravil. Treba je vzpostaviti izmenjavo informacij in opredeliti evropski okvir za zagotovitev točnosti informacij, namenjenih javnosti (akreditacija), da se prepreči preveliko število informacij, s katerimi se zgolj prizadeva ustvariti dobiček in se zlorablja zaupanje bolnikov.

3.8 Spodbujati je treba izmenjavo dobre prakse pri mehanizmih, ki se v posameznih regijah izvajajo za izboljšanje dostopa do zdravstvenega varstva, ohranitev ali pritegnitev zdravnikov in kvalificiranega medicinskega osebja na podeželje ali v najrevnejše četrti, ter pri načrtovanju zdravstvenih sistemov in politik na področju zdravja in osebnih storitev.

3.9 Tretji cilj je "ugotavljanje [in] razširjanje [...] preverjenih najboljših praks za stroškovno učinkovite preventivne ukrepe za obvladovanje ključnih dejavnikov tveganja, in sicer kajenja, čezmernega uživanja alkohola, debelosti in virusa HIV/aidsa". V programu, ki daje takšen poudarek inovacijam, je treba spodbujati tudi izmenjavo informacij o novih dejavnikih tveganja, ki so ravno tako pomembni za prihodnost.

3.10 Pojavljajo se nove težave in kronične bolezni, ki bodo v 21. stoletju dobile velik pomen. Povezane so s podnebnimi spremembami, z večjim onesnaževanjem, spremembo načina življenja (sedeči način življenja, dolge ure sedenja pred zaslonom itd.) in vse bolj razširjeno uporabo številnih kemikalij, katerih dolgoročno učinkovanje na zdravje še ni znano.

3.11 Azbest je od začetka 19. stoletja, ko so ga začeli uporabljati v industriji in gradbeništvu, pa do konca 20. stoletja, ko so ga prepovedali, povzročil smrt več deset tisoč delavcev.

3.12 V kmetijstvu se uporabljajo pesticidi in druge kemikalije, katerih škodljivi učinki na organizem so znani šele mnogo

pozneje. Skrb zbuja študije o odstotkih obolelih za rakom med kmeti. Ti proizvodi se širijo po zraku, vodi in z živili. Za dolgo ohranjanje živil ali spreminjanje njihovega okusa kmetijsko-živilska industrija uporablja tudi dodatke.

3.13 K temu je treba dodati tudi proizvode za čiščenje in vzdrževanje doma in delovnih prostorov, številne proizvode, ki se uporabljajo v industriji, ter zdravila. Zaradi pretirane uporabe zdravil se je že pojavila odpornost na antibiotike. Antibiotiki se dajejo tudi rejni živini, nakar se širijo po vodi. Drugi proizvodi, plin, saje ipd., se sproščajo v ozračje. Vsi ti proizvodi ustvarjajo "kemično juho" v okolju in ena od njenih posledic je morda tudi nagel porast alergij in rakavih obolenj. Problematično je tudi elektromagnetno sevanje.

3.14 Drugo skrb vzbujajoče vprašanje je, kakšne so posledice izpostavljenosti tem proizvodom, sevanju in spremembi načina življenja za človeško razmnoževanje. Vzroki za upadanje rodnosti so sicer predvsem sociološki, vendar pa ne gre zanemariti vse večjih fizioloških težav številnih parov, ki si želijo otrok.

3.15 Med novimi tveganji je stres na delovnem mestu, ki je eden od vzrokov za depresivnost, ki lahko privede celo do samomora. Treba bi se bilo lotiti tudi stresa pri brezposelnih in na splošno vseh, ki se čutijo nekoristne družbi. Duševno zdravje je bistvena sestavina zdravja prebivalcev.

3.16 Priprave na prijetno staranje trajajo celo življenje. Delovne razmere imajo pri tem odločilno vlogo. Za pisarniške uslužbenke, delavce v izmenah ali zaposlene v kmetijstvu pričakovana življenjska doba ni enaka. Tudi zmanjšanje težavnosti dela, omejitev nočnega dela in znižanje ravni stresa so načini priprave na zdravo starost.

3.17 Za zdravo starost je bistveno ohraniti občutek družbene koristnosti, mrežo stikov, živo radovednost, nadaljevati poklicno ali prostovoljsko dejavnost, ukvarjati se s športom in prizadevati si za zdravo življenje.

3.18 Tudi o drugem vprašanju, vprašanju konca življenja, bi morali razpravljati na evropski ravni, ker zadeva vsakega državljan in njegovo mnenje o tem, kakšno je dostojno življenje. Velika večina ljudi danes umre v bolnišnici, zato je to vprašanje pomembno.

3.19 Nujno je treba razviti storitve paliativne oskrbe, s katerimi se bo mogoče izogniti trpljenju, ko rešitve ni več in medicina ne more več pomagati. Vse bolnišnice še ne nudijo takšnih storitev ali pa ne zmorejo sprejeti vseh ljudi, ki jih potrebujejo.

3.20 Četrty cilj programa je "razvoj skupnih pristopov in prikaz njihove vrednosti za boljšo pripravljenost in sodelovanje v izrednih zdravstvenih razmerah, da se državljane zaščiti pred čezmejnimi nevarnostmi za zdravje". Epidemije ne poznajo meja, zato je sodelovanje na tem področju bistveno. Iz ukrepov se je treba učiti, da se v prihodnje prepreči tratenje. Treba bi bilo tudi razlikovati med preventivnimi ukrepi, ki vključujejo izobraževanje in bi lahko postali stalni, ter ukrepi, kot je nakup proizvodov, katerih trajanje je omejeno. Izmenjava informacij glede stroškov in rezultatov lahko omogoči oblikovanje metod, ki bodo ustrezale ciljem.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o varnosti dejavnosti iskanja, raziskovanja in izkoriščanja nafte in zemeljskega plina na morju

(COM(2011) 688 final – 2011/0309 (COD))

(2012/C 143/20)

Poročevalec: **George Traill LYON**

Evropski parlament in Svet sta 17. novembra 2011 oz. 29. novembra 2011 sklenila, da Evropski ekonomsko-socialni svet v skladu s členom 192(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije zaprosita za pripravo mnenja o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o varnosti dejavnosti iskanja, raziskovanja in izkoriščanja nafte in zemeljskega plina na morju

COM(2011) 688 konč. – 2011/0309 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 111 glasovi za, 2 glasovoma proti in 9 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Čepprav so večji incidenti na morju redki, so njihove posledice za človeška življenja, okolje, gospodarstvo in podnebje pogosto katastrofalne.

1.2 Potreba po doslednem pristopu EU k varnosti pri dejavnostih pridobivanja nafte in plina na morju je nedvomna.

1.3 Ta cilj je mogoče najbolje doseči z razširjanjem in izvajanjem najvišjih standardov, ki so že uveljavljeni v velikem delu tega industrijskega sektorja.

1.4 EESO potrjuje priporočilo Komisije za „možnost 2“ kot sveženj ukrepov, ki ima največ možnosti za uresničitev ciljev iz predloga.

1.5 Z uredbo bi morali okrepiti prenos urejanja reformnih ukrepov na pristojne nacionalne organe in zainteresirane strani, predlagani skupini organov EU, pristojnih za dejavnosti na morju, pa nameniti natančno opredeljeno, a omejeno vlogo.

1.6 EESO spodbuja Komisijo, naj čim prej zaključi posvetovanja o varnosti proizvodov, finančni sposobnosti in – kar je najpomembneje – odgovornosti podjetij.

1.7 Izvajalce iz EU, ki opravljajo dejavnosti raziskovanja in izkoriščanja nafte in plina zunaj ozemlja EU, bi morali spodbuditi k izvažanju najvišjih standardov EU.

2. Uvod

2.1 Komisija je 27. oktobra 2011 predložila svoj predlog uredbe o varnosti dejavnosti iskanja, raziskovanja in izkoriščanja nafte in zemeljskega plina na morju.

2.2 Glede na nesrečo na ploščadi Deepwater Horizon v Mehikiškem zalivu aprila 2010 in precejšnje nevarnost večje nesreče, ki lahko doleti evropske dejavnosti na morju, kakor

se je izrazila Komisija, ni nikakršnega dvoma, da se je treba nujno lotiti vprašanj, ki jih Komisija obravnava v oceni učinka (priloženi predlogu), in sprejeti ustrezne ukrepe. Ta vprašanja so:

— pripravljenost za primere grozečih nesreč in – kolikor je razumno možno – njihovo preprečevanje,

— omejevanje in zadrževanje posledic večje nesreče,

— povečana zaščita morskega okolja in obalnih gospodarstev pred posledicami onesnaženja,

— potreba po izboljšanju razpona in učinkovitosti skupnih ukrepov držav članic v nujnih primerih,

— potreba po čimprejšnjem oblikovanju jasnih smernic glede odgovornosti pogodbenikov, ki izvajajo dejavnosti na morju, za neposredne ali posredne izgube, ki so jih utrpeli tretje strani,

— potreba po zasnovi in uskladitvi okvirnih pogojev, ki so odločilni za varno delovanje naprav in obratov na morju, ter

— povrnitev zaupanja javnosti v varno, zanesljivo vodeno in regulirano industrijo za pridobivanje nafte in plina na morju.

2.3 Komisija meni, da se ta vprašanja lahko najbolje uredijo z:

— izboljšavami pri postopkih za preverjanje, izdajo dovoljenj, reguliranje in nadzor pogodbenikov in izvajalcev dejavnosti na morju,

— spodbujanjem poslovne kulture, katere bistveni del je pripravljenost sprejeti izboljšane varnostne prakse,

— odpravo nedoslednosti med praksami držav članic,

- boljšim upravljanjem in koordinacijo virov in zmogljivosti za ukrepanje,
- izboljšanjem preverjanja varnostno kritične opreme (tudi z vključitvijo neodvisne tretje strani v preverjanje) in
- izvajanjem evalvacije ukrepov, ki zadevajo varnost proizvodov, jamstva finančne sposobnosti in civilno odgovornost ter odškodninske sisteme izvajalcev dejavnosti na morju.

2.4 Komisija upa, da bo te cilje dosegla zlasti s spodbujanjem „modela najboljše prakse EU“ in izvajanjem svežnja reform, ki v glavnem temeljijo na uveljavljeni in splošno priznani praksi sektorja v Severnem morju. To naj bi privedlo do večjega sodelovanja pri ocenjevanju tveganj, načrtovanju ravnanja v nepredvidljivih razmerah, ukrepanju ob nesrečah, izmenjavi informacij, strokovnega znanja in virov. Ta model (v oceni učinka poimenovan „možnost 2“) predvideva ustanovitev „pristojnega organa“ v vsaki državi članici, ki bi imel glavno odgovornost za zadeve, povezane z naftno in plinsko industrijo, na ravni EU pa skupino organov, pristojnih za dejavnosti na morju, ki naj bi postavila nove varnostne standarde, olajšala regulativne programe EU in zagotovila redno čezmejno poročanje.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropski sektor pridobivanja nafte in plina na morju obsega skoraj 1 000 naprav na morju. Geografska razporejenost teh obratov je naslednja: 486 jih je v Združenem kraljestvu, 181 na Nizozemskem, 123 v Italiji, 61 na Danskem, 7 v Romuniji, 4 v Španiji, 3 na Poljskem, 2 v Nemčiji, 2 v Grčiji, 2 na Irskem in 1 v Bolgariji.

3.2 EESO je mnenja, da je varnost odločilnega pomena pri vseh vidikih naftnih in plinskih dejavnosti na morju ter vseh rezultatih te panoge, zato pozdravlja predloženo pobudo Komisije.

3.3 Čeprav je uredba večidel posvečena preprečevanju ali omejevanju okoljskih vplivov incidentov ali nesreč na morju, EESO z veseljem ugotavlja, da v oceni učinka niso bili spregledani niti zdravje in varnost niti blaginja delavcev v naftni in plinski industriji na morju.

3.4 EESO priznava, da je treba najti pravo ravnovesje med zahtevami iz predloga ter potrebami EU po energiji in zanesljivi oskrbi z njo.

3.5 V EU ni pravnega korpusa, ki bi bil izrecno posvečen varnosti naftnih in plinskih dejavnosti na morju, vendar pa kar nekaj veljavnih direktiv obravnava vprašanja, ki so tesno povezana s temami iz predloga, in sicer: direktiva o okoljski odgovornosti (2004/35/ES), okvirna direktiva o odpadkih (2008/98/ES), direktiva o presoji vplivov na okolje

(85/337/EGS, s spremembami), ukrepi na podlagi okvirne direktive o zdravju in varnosti (89/391/EGS), ki predpisujejo minimalne zahteve za izboljšanje varnosti in zdravja delavcev pri pridobivanju rudnin z vrtnjem, ter okvirna direktiva o morski strategiji (2008/56/ES). Te se sicer ne nanašajo v celoti na cilje iz predloga, zato jih je mogoče uporabiti le po delih ali po ustrezni prilagoditvi. Na primer, direktiva o okoljski odgovornosti, ki obravnava onesnaženost odprtega morja, ne ureja tudi škode na vodah v izključni ekonomski coni ali v epikontinentalnem pasu, ki morata biti zaščiteni v skladu z okvirno direktivo o morski strategiji.

3.6 Vedno znova je slišati kritične komentarje, da so obstoječi standardi glede varnosti, pravnih sredstev, odgovornosti in odškodnin (v direktivah, samoregulaciji, mednarodnih konvencijah in protokolih) pogosto „nepovezani“ in premalo upoštevani – zaradi razlik v poudarkih in razlagi, ravnodušnosti do smisla, če že ne podrobnosti mehanizmov za izvajanje in uveljavljanje, pa tudi zaradi šibke poslovne kulture. To diskreditira zakonodajni proces in je vzrok za nezadovoljstvo. Zato je nov začetek, predstavljen v predlogu, dobrodošel.

3.7 Komisija je industrijske prakse in postopke v Severnem morju, tako samoiniciativne kot zakonsko predpisane, opisala kot „najboljše delovne prakse“, „najboljše prakse v Uniji“, „najboljše razpoložljive prakse, določene z veljavnimi standardi in smernicami“, „današnji najvišji standard“, „najsodobnejše prakse“ in „svetovno priznane najboljše prakse za obvladovanje nevarnosti večjih nesreč“, s ciljno usmerjenim regulativnim pristopom, ki je priznan „v svetovnem merilu“. Vseeno pa je EESO zaskrbljen zaradi razmeroma visoke stopnje še obstoječega tveganja in meni, da bo predlagana uredba okrepila varnostno kulturo podjetij.

3.8 Te prakse so nastale in se izpopolnjevale z raziskovalnimi deli, tehničnim razvojem in izkušnjami iz praktičnega obratovanja (žal tudi žalostnimi, če se spomnimo nesreč s ploščadi Alexander Kielland leta 1980 in Piper Alpha leta 1988). EESO se zaveda, da gre za neprekinjen proces, ki ga je treba redno ocenjevati, in meni, da izvajalci niso niti ravnodušni niti počasni pri uvajanju novih ukrepov in smernic ali pri prilaganju obstoječih standardov ali postopkov, kadarkoli je to potrebno ali smiselno. Uredba bo zagotovila enoten okvir, v katerem se bo ta proces lahko odvijal.

3.9 Medsebojno povezan, izčrpen in splošno veljaven nabor načel, postopkov in kontrolnih mehanizmov v okviru EU, kakor ga predvideva predlagana uredba, prihaja ob pravem času in je bistven za dobro upravljanje te panoge, ki še razvija nova področja raziskovanja in proizvodnje. EESO ugotavlja, da je priporočena „možnost 2“ najsprejemljivejši pristop.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Komisija v nekaterih navedbah opozarja, da je tveganje večjih nesreč pri črpanju nafte in zemeljskega plina v vodah Unije „po vsej Uniji še vedno veliko“, „verjetnejše, kot izgleda“ in „nedopustno pogosto“. EESO želi izvedeti, s čim je ta trditev utemeljena.

4.2 EESO ima nekaj pomislekov, da bi zaradi izbire uredbe kot ustrežnejšega pravnega instrumenta predlog Komisije lahko privedel do:

- razgradnje ali uničenja „najboljše prakse“ tistih izvajalcev in držav članic, ki se ravnajo po modelu „osnovne možnosti za Severno morje“, saj z nezavezujočimi dodatki in spremembami na podlagi pooblastil, prenesenih na Komisijo, uvaja nove zapletene zakonodajne postopke,
- dodatnih in morda nepotrebnih stroškov, prekinitev, zastojev, prekrivanja in zmede v panogi in zunaj nje ter (v prehodni fazi mogoče) tudi do popuščanja pri varnosti, zato pa upa, da bo skrbna ubeseditev uredbe te pomisleke odpravila.

4.3 Čeprav je slišati mnenje, da sta zadosten dokaz za delujočo subsidiarnost obstoječa ureditev najboljše prakse (model Severnega morja) in vloga organizacij, kakršne so forum organov, pristojnih za dejavnosti v Severnem morju (NSOAF), svetovalna skupina za preprečevanje razlitja nafte in ukrepanje v primeru razlitja (OSPRAG), skupnostni sklad za jamstvo ob onesnaženju morja z nafto (OPOL), mednarodni forum regulativnih organov (IRF) in združenje izvajalcev za skupno ukrepanje ob izrednih dogodkih (OCES), ter da bi lahko pristop Komisije, ki zagovarja „dvig na raven sedanjih najboljših praks“,

udejanjili z direktivo, EESO ugotavlja, da ima uredba zaradi svoje hitre uveljavitve in gotovosti nedvomne prednosti, ter odobrava odločitev Komisije za uredbo kot primernejšo zakonodajno obliko. EESO pričakuje, da bo uredba omogočila korekcijo sedanjih nedoslednosti med državami članicami ter vključila in odrazila najboljše elemente, načela in standarde modela Severnega morja.

4.4 EESO poziva Komisijo, naj pojasni, ali in v kolikšni meri so bile pri pripravi predloga upoštewane določbe odstavka 2 člena 194 PDEU.

4.5 Kadar je le mogoče, morajo varnostno kulturo EU enotno uveljavljati vsi izvajalci EU, tako v vodah Unije kot zunaj njih. Za uresničevanje tega cilja EESO predlaga, da se preuči možnost uvedbe sistema preverjanja tretje strani.

4.6 Nesreča na ploščadi Deepwater Horizon je potrdila nujnost poostritve finančnih zahtev do izvajalcev, ki morajo zagotoviti sposobnost za popolno pokritje škode in odškodninskih stroškov ob vsaki nesreči. Zato EESO priporoča nadaljnjo preučitev obveznega zavarovanja odgovornosti (ali enakovredne in ustrezne zaščite odgovornosti) in predlaga, da se v uredbo vključi revizijska klavzula, ki bo omogočila ureditev tega pomembnega vprašanja v bližnji prihodnosti.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o vzpostavitvi sistema Skupnosti za registracijo prevoznikov radioaktivnih snovi

COM(2011) 518 final

(2012/C 143/21)

Poročevalec: **Ludvík JÍROVEC**

Evropska komisija je 30. avgusta 2011 sklenila, da v skladu s členom 31 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o vzpostavitvi sistema Skupnosti za registracijo prevoznikov radioaktivnih snovi

COM(2011) 518 final.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 117 glasovi za, 3 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor priporoča, da se predlagana uredba sprejme. Strinja se, da je treba oceniti njen učinek dve leti po začetku njenega izvajanja. Poleg tega bi bilo koristno to vprašanje čez pet let ponovno pregledati, da se ugotovi, katere ovire za nemoteno in varno opravljanje prevoza radioaktivnih snovi morda še vedno obstajajo v Evropski uniji.

1.2 Odbor je bolj naklonjen drugi možnosti, predlagani v poročilu o oceni učinka, tj. uredbi z usklajenimi predpisi in učinkovitejšo vlogo pristojnih organov.

1.3 Države članice bi morale zagotoviti usklajenost meril za izdajo registracij.

1.4 Ob začetku veljavnosti te uredbe mora biti spletni sistem registracije vzpostavljen, preizkušen in operativen.

1.5 Odbor meni, da bi ustanovitev nove agencije – kot je predvideno v možnosti 3 – povečala birokracijo za podjetja in oslabil učinek celotne uredbe.

1.6 Odbor ugotavlja, da se zavarovalno kritje, ki se zahteva za prevoznike, med posameznimi državami članicami razlikuje. Takšno zavarovalno kritje zaradi pravne podlage ne more biti vključeno v postopek registracije, zato Odbor države članice poziva, naj dosežejo potrebno skladnost med svojimi sistemi zavarovanja.

1.7 Opredelitve v uredbi bi morale biti v čim večji možni meri usklajene z glosarjem Mednarodne agencije za atomsko energijo (MAAE), predvsem z opredelitvijo "prevoznikov", pri čemer pa je treba upoštevati, da morajo biti opredelitve skladne z zakonodajo skupnosti Euratom, zlasti Direktivo 96/29/Euratom.

1.8 Prosilcu bi bilo treba dati možnost, da popravi ali dopolni informacije v svoji vlogi, namesto da se njegova vloga zavrne brez nadaljnje preučitve (člena 5(7) in 5(10)).

2. Uvod in kratka vsebina predlagane uredbe

2.1 Namen predloga je nadomestiti nacionalne postopke prijavljanja in pridobivanja dovoljenj z notnim sistemom za registracijo prevoznikov radioaktivnih snovi, kar bo pripomoglo k poenostavitvi postopka, zmanjšanju birokracije, odpravi omejitev za vstopanje, obenem pa bo ohranilo dosežene visoke ravni zaščite pred sevanjem.

2.2 Prevoznike radioaktivnih snovi na evropski ravni zavezuje prometna zakonodaja v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije (PDEU) in zakonodaja o vidikih, specifičnih za sevanje, vključno z varstvom zdravlja delavcev in prebivalstva v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom).

2.3 Zakonodaja v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije je bila poenostavljena z Direktivo 2008/68/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o notranjem prevozu nevarnega blaga, ki zajema vse vrste notranjega prevoza.

2.4 Direktiva Sveta 96/29/Euratom z dne 13. maja 1996 določa temeljne varnostne standarde za varstvo zdravja delavcev in prebivalstva pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja. V skladu s členom 30 Pogodbe ti temeljni standardi pomenijo:

- največje dovoljene doze, ki še zagotavljajo zadostno varnost;
- največjo dovoljeno izpostavljenost in kontaminacijo;
- temeljna načela, ki urejajo zdravstveni nadzor delavcev.

V členu 33 je določeno, da morajo države članice sprejeti ustrezne predpise za zagotovitev skladnosti s temeljnimi standardi.

2.5 Zaradi varovanja zdravja delavcev in prebivalstva ter boljšega usmerjanja svojega dela morajo organi držav članic vedeti, katere osebe, organizacije ali podjetja je treba preveriti. V ta namen člena 3 in 4 direktive zahtevata, da države članice sporočajo nekatere dejavnosti, ki vključujejo nevarnost ionizirajočega sevanja, v sistem javljanja (prijavljanja) in predhodnih dovoljenj ali določene dejavnosti prepojevo.

Direktiva 96/29/Euratom velja za vse dejavnosti, ki obsegajo tveganja zaradi ionizirajočega sevanja iz umetnega vira ali naravnega vira sevanja, vključno s prevozom.

2.6 Glede na to, da so prevozi pogosto čezmejni, mora prevoznik v nekaterih primerih upoštevati postopke prijavljanja in pridobivanja dovoljenj v vseh zadevnih državah članicah. Poleg tega države članice izvajajo te postopke v različnih sistemih in s tem povečujejo zapletenost prevoza in postopkov pridobivanja dovoljenj.

2.7 Ta uredba nadomešča sisteme prijavljanja in dovoljenj v državah članicah, vzpostavljene z Direktivo Sveta 96/29/Euratom, z enotno registracijo prek evropskega sistema za registracijo prevoznikov. Prevozniki bodo oddajali vloge prek osrednjega spletnega vmesnika. Vloge bo nato pregledal ustrezni pristojni nacionalni organ, ki registracijo izda, če prosilec izpolnjuje temeljne varnostne standarde. Hkrati ta sistem pristojnim organom omogoča boljši pregled nad prevozniki, ki delujejo v njihovi državi.

2.8 Ta uredba uvaja diferenciran (stopenjski) pristop, tako da se iz postopka registracije izločijo prevozniki, ki prevažajo izključno "izvzete tovorke". Po drugi strani uredba državam članicam prepušča, da uvedejo dodatne zahteve za registracijo za prevoznike cepljivih in visoko radioaktivnih snovi.

2.9 Drugi zakoni EU in držav članic ter mednarodni predpisi o fizičnem varovanju, zaščitnih ukrepih in odgovornosti do tretjih oseb se še naprej uporabljajo, zlasti Direktiva 2008/68/ES.

2.10 Uredba bi sprostila vire pristojnih organov, ki so sedaj udeleženi v teh upravnih postopkih, saj bi registracijo pregledoval en sam pristojni organ.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor je bolj naklonjen drugi možnosti, predlagani v poročilu o oceni učinka, tj. uredbi z usklajenimi predpisi in učinkovitejšo vlogo pristojnih organov.

3.2 Uredba bi pomenila korak dlje od priporočila, saj a) predlaga usklajene predpise, ki se uporabljajo neposredno, kot je enoten sistem registracije za prevoznike, s katerim bi bili postopno odpravljeni različni sistemi, ki se v državah članicah uporabljajo za prijavljanje in pridobivanje dovoljenj, ter b) prevoznikom omogoča dostop do trga prevozov 27 držav članic EU z enim samim "racionaliziranim" postopkom. Da bi omogočila potrebno izmenjavo podatkov, bi Komisija vzpostavila varen spletni sistem registracije.

3.3 Čeprav se zdi, da imajo možnosti, ki jih je analizirala skupina ECORYS – neodvisni strokovnjaki, ki so izdelali podporno študijo za Komisijo – v celoti vzeto bolj skromen učinek, pa je ta učinek za tako majhno panogo pomemben. Učinki so razvrščeni v pet skupin, in sicer: stroški in pristojbine javnega sektorja, učinki na področju zakonodaje, prevoza, varnosti in okolja ter socialni učinki.

3.4 Pričakuje se, da bodo mala in srednje velika podjetja sorazmerno udeležena v skupnih prihrankih, doseženih v okviru teh možnosti: čim višji bodo skupni prihranki, tem višji bodo prihranki teh podjetij, ki so danes zaradi zapletenih postopkov in visokih stroškov pogosto izrinjena s trga.

3.5 Uredba bi v primerjavi z osnovnim scenarijem, med drugim z določitvijo vzajemnega priznavanja dovoljenj za prevoznike, omogočila 13,6 milijona EUR prihrankov na leto. Tak pristop bi zmanjšal birokratsko breme za prevoznike, uporabnike in proizvajalce, obenem pa sprostil vire organov, ki bi jih bilo mogoče potem vsaj delno uporabiti za preverjanja skladnosti. Pomanjkanje teh preverjanj je namreč ena od že omenjenih težav.

3.6 Ker je uredba zavezujoča, bo ta možnost učinkovito prispevala k doseganju ciljev – tj. k poenostavitvi sistema, uvedbi preglednosti in odstranitvi ovir za delovanje notranjega trga, pri čemer bo ohranjala visoko stopnjo varnosti.

3.7 Odbor meni, da bi ustanovitev nove agencije – kot je predvideno v možnosti 3 – povečala birokracijo za podjetja in oslabil učinek celotne uredbe.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Opredelitve v uredbi bi morale biti v čim večji možni meri usklajene z glosarjem Mednarodne agencije za atomsko energijo (MAAE), predvsem z opredelitvijo "prevoznikov", pri čemer pa je treba upoštevati, da morajo biti opredelitve skladne z zakonodajo skupnosti Euratom, zlasti Direktivo 96/29/Euratom.

4.2 Odbor se strinja, da je treba oceniti učinek uredbe dve leti po začetku njenega izvajanja. Poleg tega bi bilo koristno to vprašanje čez pet let ponovno pregledati, da se ugotovi, katere ovire za nemoteno in varno opravljanje prevoza radioaktivnih snovi morda še vedno obstajajo v Evropski uniji.

4.3 S sedanjim osnutkom predloga bo dosežen skupen in enoten sistem za registracijo prevoznikov radioaktivnih snovi v EU. Člen 3(3) bo prevozniku omogočil, da v skladu s to uredbo prevaža radioaktivne snovi brez dodatne registracije, če že ima registracijo za uporabo ali ravnanje z radioaktivnimi snovmi in za njihov prevoz. Odbor poziva Komisijo, naj z zainteresiranimi stranmi preuči, ali bi bilo mogoče za imetnike registracije za prevoz uvesti prehodno ureditev.

4.4 Člen 3(4) omogoča dodatne zahteve glede registracije za snovi, ki predstavljajo posebno nevarnost za zdravje. Odbor bi

želel, da bi ta seznam snovi vključeval tudi tiste snovi, ki se prevažajo na podlagi večstranskih dovoljenj.

4.5 Odbor ugotavlja, da se zavarovalno kritje, ki se zahteva za prevoznike, med posameznimi državami članicami razlikuje. Takšno zavarovalno kritje zaradi pravne podlage ne more biti vključeno v postopek registracije, zato Odbor države članice poziva, naj dosežejo potrebno skladnost med svojimi sistemi zavarovanja.

4.6 Spletni sistem registracije prevoznikov mora biti vnaprej dostopen, preizkušen in operativen. To bi prevoznikom in pristojnim organom vlilo potrebno zaupanje. Tak učinek bi imelo tudi podaljšanje prehodnega obdobja pred začetkom veljavnosti uredbe, glede na dejanske prehodne določbe, navedene v točki 4.3.

4.7 Prosilcu bi bilo treba dati možnost, da popravi ali dopolni informacije v svoji vlogi, namesto da se njegova vloga zavrne brez nadaljnje preučitve (člena 5(7) in 5(10)).

4.8 Države članice bi morale zagotoviti usklajenost meril za izdajo registracij.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja

(COM(2011) 593 final – 2011/0254 (NLE))

(2012/C 143/22)

Poročevalec: **g. ADAMS**

Evropska komisija je 28. septembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 31 Pogodbe Euratom Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Sveta o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja

COM(2011) 593 final - 2011/0254 (NLE).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 118 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Sklepi

1.1.1 Odbor odobrava ta predlog, ki na podlagi najnovejših znanstvenih analiz o nevarnosti ionizirajočega sevanja obravnava, opredeljuje in širi potrebe glede varstva zdravja ljudi in okolja.

1.1.2 Zlasti predstavitev doslednega, skladnega in enotnega pristopa k varnosti, ki ga prinaša združitev petih direktiv, bo imela praktičen in pozitiven operativni učinek.

1.2 Priporočila

1.2.1 Odbor ugotavlja, da bodo morale države članice po prenosu direktive v nacionalno zakonodajo morda izpolniti dodatne zahteve. Po njegovem mnenju je zlasti pomembno, da imajo organi, pristojni za izvajanje zakonodaje na nacionalni ravni, za to na voljo ustrezna sredstva, da bo mogoče zajeti tako njen smisel kot vsebino. To je še posebej pomembno za vzpostavitev kakovostnega pristopa na podlagi celovitega izobraževanja in usposabljanja.

1.2.2 Odbor v celoti podpira pristop, v skladu s katerim se varstvene zahteve širijo na okolje, in priporoča sprejetje določb iz Poglavlja IX (z ustrezno navedbo sklicevanja na še neizdana merila Mednarodne komisije za radiološko zaščito (navodila za izvajanje)), takoj ko bodo ta merila formalno sprejeta.

1.2.3 EESO pozdravlja izredno temeljito delo vseh sodelujočih organov pri tem predlogu in priporoča, da se dokument čim prej sprejme.

2. Ozadje predlagane direktive

2.1 Ionizirajoče sevanje je prisotno povsod v okolju. Vsakdo na planetu je izpostavljen naravnemu sevanju iz okolja, ki izvira iz naravno prisotnega radioaktivnega materiala v kamninah, prsti, hrani in zraku. Ker se vrste kamnin razlikujejo, so različne tudi stopnje sevanja in radioaktivnih snovi (radona), ki prihajajo iz tal. Izpostavljenost je torej odvisna od kraja. Vpliv ima tudi kozmično sevanje. Kozmični žarki so močnejši na večji višini in večji geografski širini, zato so letalske posadke in ljudje, ki pogosto letijo z letali, bolj izpostavljeni. Vsakdo je tudi izpostavljen sevanju, ki ga ustvarja človek. Med umetnimi viri je na prvem mestu izpostavljenost ionizirajočemu sevanju v zdravstvu. Prav tako poznamo poklicno izpostavljenost zaradi industrijske rabe, kot je radiografija zvarov, in javno izpostavljenost zaradi izpustov iz jedrskih obratov, v okolju pa ostajajo tudi radioaktivne sledi preizkušanja jedrskega orožja in vojaške uporabe izstrelkov z osiromašenim uranom.

2.2 Sevanje je v zdravstvu, raziskavah, gradbeništvu in na drugih področjih mogoče uporabiti na številne načine, nevarno pa je zato, ker lahko ionizira molekule v živih celicah in tako povzroči biokemične spremembe. Če so spremembe v živi celici dovolj velike, lahko celica odmre ali pa se lahko nepovratno spremeni njen genski zapis (DNK). Zato so bili na nacionalni ravni zgodaj uvedeni zaščitni in regulativni ukrepi, celo preden je bilo v celoti znano, kako pride do poškodb, že od začetka pa je na podlagi Pogodbe Euratom potekal tudi razvoj skupnih ukrepov EU.

2.3 Evropska zakonodaja se je pri določanju ustreznih zaščitnih ukrepov vedno zgledovala po priporočilih Mednarodne komisije za radiološko zaščito (ICRP). Leta 2007 je ta komisija izdala nova podrobna navodila v zvezi s potrebami glede varstva pred sevanjem, ki upoštevajo dogajanje v preteklih 20

letih, vključno z vse večjim številom virov sevanja, ki jih ustvarja človek, in aktualnimi raziskavami vpliva naravnih virov sevanja, kot je radon. Namen te direktive je na podlagi dosedanjih znanstvenih dognanj poskrbeti za visoko raven varstva delavcev, bolnikov in prebivalstva pred škodljivimi posledicami ionizirajočega sevanja na zdravje. Posega pa tudi na nova področja, kot je varstvo okolja.

2.4 Predlog direktive je obsežno delo s 110 členi, ki skupaj s 16 prilogami presega 100 strani besedila. Pri predlogu gre dejansko za prenovitev in združitev petih obstoječih direktiv⁽¹⁾ v eno samo, uvajajo pa se tudi zavezujoče zahteve glede varstva pred radonom v bivalnem okolju in uporabe gradbenega materiala, ocena okoljskega učinka radioaktivnih izpustov iz jedrskih objektov in preprečevanje okoljske škode v primeru nesreče.

2.5 Evropski državljani bodo skratka imeli korist od nove direktive, saj omogoča boljše varstvo njihovega zdravja pred ionizirajočim sevanjem, še posebej v povezavi z naslednjim:

- učinkovitejše kampanje in podporni ukrepi proti izpostavljenosti radonu v bivalnih prostorih;
- boljše varstvo delavcev v industrijah, v katerih predelujejo naravno prisoten radioaktivni material;
- boljše varstvo pri uporabi ionizirajočega sevanja v zdravstvu in nadzor nad številom izpostavljanj;
- boljše varstvo in večja mobilnost specializiranih potujočih delavcev v jedrski industriji.

2.6 Zakonodajne zahteve v državah EU bodo usklajene medsebojno in z mednarodnimi standardi. Ker je bila jedrska

varnost zaradi nesreče v Fukušimi v središču pozornosti, so v predlogu navedene strožje zahteve glede obvladovanja izpostavljenosti v primeru izrednega dogodka.

2.7 Direktiva dopolnjuje direktivo o radioaktivnih snoveh v pitni vodi, o kateri je Odbor pred kratkim sprejel mnenje⁽²⁾.

2.8 Mednarodni temeljni varnostni standardi, ki jih je potrdila Mednarodna agencija za atomsko energijo (IAEA), glede njih pa tudi obstaja soglasje na mednarodni ravni, so sicer podrobni, vendar nezavezujoči. Dopusčajo namreč razlike med nacionalnimi zmogljivostmi po vsem svetu. Direktiva to preseže, saj določa enotne standarde za države članice, ob tem pa upošteva pravila notranjega trga. K direktivi so koristno prispevala obsežna posvetovanja, v katera so bili vključeni skupina izvedencev iz člena 31 Pogodbe Euratom, IAEA, Vodje pristojnih organov za radiološko varstvo v Evropi (HERCA), Mednarodno združenje za zaščito pred sevanjem (IRPA) in druge zainteresirane strani.

2.9 Pravna podlaga direktive je Pogodba Euratom. Odbor v določeni meri deli pomisleke o tem, ali je ta pogodba, ki ni bila spremenjena že od leta 1957, še vedno primerna osnova za obravnavo okoljskih vprašanj. Vendar je malo verjetno, da bo v kratkem prišlo do njene spremembe, okoljevarstvena vprašanja pa so po drugi strani del stvarnosti in jih je treba obravnavati. Ob tem je treba opozoriti, da je člen 37 Pogodbe Euratom leta 1957 pomenil prvo tovrstno primarno zakonodajo, ki je vsebovala zavezujoče čezmejne obveze, in sicer tako z vidika vplivov na okolje kot tudi varstva ljudi.

3. Kratek povzetek predlagane direktive

3.1 Pri kompleksni direktivi te vrste ni primerno, da bi jo povzemali do podrobnosti, niti ni zaradi nujnih omejitev mnenj Odbora za to dovolj prostora. Kljub temu lahko kratka analiza pristopa Komisije po glavnih pojmi skupaj z ustreznimi naslovi poglavij omogoči pregled nad dokumentom.

Splošno	Naslovi poglavij
— revizija in konsolidacija temeljnih varnostnih standardov	Poglavje I: Predmet in področje uporabe
— primeri izpostavljenosti	Poglavje II: Opredelitve pojmov
— sistem varstva	Poglavje III: Sistem varstva pred sevanjem
— obstoječi primeri izpostavljenosti	Poglavje IV: Zahteve za izobraževanje, usposabljanje in obveščanje na področju varstva pred sevanjem
— radon (na delovnem mestu, v bivalnih prostorih)	Poglavje V: Upravičenost in regulativni nadzor dejavnosti
— gradbeni material	
— življenje na onesnaženem območju	

⁽¹⁾ UL L 180, 9.7.1997, str. 22–27.
 UL L 346, 31.12.2003, str. 57–64.
 UL L 349, 13.12.1990, str. 21–25.
 UL L 357, 7.12.1989, str. 31–34.
 UL L 159, 29.6.1996, str. 1–114.

⁽²⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 122.

Splošno	Naslovi poglavij
— načrtovani primeri izpostavljenosti	Poglavje VI: Varstvo delavcev, praktikantov in študentov
— upravičenost in regulativni nadzor	
— stopnjevalni pristop	Poglavje VII: Varstvo bolnikov in drugih posameznikov, ki so izpostavljeni sevanju v zdravstvu
— kategorije izpostavljenosti	
— izpostavljenost v primeru izrednega dogodka	Poglavje VIII: Varstvo posameznikov iz prebivalstva
— reševalci	
— načrtovanje in ukrepanje v primeru izrednih razmer	Poglavje IX: Varstvo okolja
— obveščanje javnosti	Poglavje X: Zahteve v zvezi z regulativnim nadzorom
— institucionalna infrastruktura	
— prenovljene direktive	Poglavje XI: Končne določbe
prenos v nacionalno zakonodajo	

4. Splošne ugotovitve

4.1 Odbor ugotavlja, da je bila ta direktiva pripravljena na podlagi najnovejših znanstvenih analiz o nevarnosti ionizirajočega sevanja, ter odobrava pristop, v skladu s katerim se obravnavajo, opredeljujejo in širijo potrebe glede varstva zdravja ljudi in okolja.

4.2 Komisija je sklenila, da prenovi in združi petih obstoječih direktiv v povezano celoto, kar bo imelo praktičen in pozitiven operativni učinek ter bo zagotovilo dosleden, skladen in enoten pristop k varnosti.

4.3 Številne primerjalne analize izvajanja in uporabe predhodnih direktiv v nacionalni zakonodaji so pokazale najrazličnejše pomanjkljivosti. Zanje pa ni bil kriv prenos, temveč izvajanje – npr. viri za izobraževanje in usposabljanje, programi ozaveščanja javnosti, priznavanje domačih strokovnjakov, obveščanje javnosti o ravnanju v primeru nesreče itd.

4.4 Odbor predlaga, da Komisija z organizacijo delavnic, na katerih bi bile obravnavane pravne in praktične težave pri izvajanju na nacionalni ravni, olajša delo nacionalnim organom, da bo tako mogoče zadostiti večjim potrebam, ki so posledica prenosa v nacionalno zakonodajo. Spodbujati bi bilo treba

tudi uporabo opazovalnih skupin civilne družbe pri spremljanju in ocenjevanju izvajanja zakonodaje s konkretnimi ukrepi, s čimer bi dopolnjevale naloge pristojnih nacionalnih organov.

4.5 Odbor obžaluje, da so kljub izčrpani obravnavi naravnih in civilnih virov sevanja iz direktive izvzeti radioaktivni izpusti iz vojaških objektov, ker se Pogodba Euratom uporablja samo za primere civilne rabe ⁽³⁾.

4.6 Po mnenju Odbora je spodbudno, da je v direktivi predvideno in omogočeno varstvo pravice državljanov do čim manjše izpostavljenosti virom sevanja, ki jih ustvarja človek, do katere prihaja npr. zaradi čedalje bolj razširjene uporabe varnostnih naprav, kot so rentgenski telesni skenerji.

4.7 Odbor močno podpira na novo izpostavljeno vprašanje varovanja okolja, vendar ugotavlja, da je treba pred opredelitvijo zavezujočih količinskih pravil najprej formalno sprejeti vsa še neizdana merila Mednarodne komisije za radiološko zaščito (in navodila za izvajanje). Ta pravila bodo predstavljala splošno znanstveno soglasje o posameznih merilih, ki jih bo treba uporabiti v tem primeru, da bo mogoče zagotoviti skupno podlago za vse države članice.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Zadeva Sodišča Evropske unije C-61/03 z dne 12.4.2005.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope

(COM(2011) 665 final – 2011/0302 (COD))

(2012/C 143/23)

Poročevalec: **g. HENCKS**

Svet in Evropski parlament sta 17. novembra oziroma 13. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 172 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope

COM(2011) 665 final – 2011/0302 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 132 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

To mnenje sodi v sveženj petih mnenj EESO o **instrumentu za povezovanje Evrope (CEF, Connecting Europe Facility)** in njegovih smernicah, ki jih je Evropska komisija objavila oktobra 2011. Sveženj zajema mnenja **TEN/468 o instrumentu za povezovanje Evrope** (poročevalec g. HENCKS), **TEN/469** o smernicah za **telekomunikacijska** omrežja (poročevalec g. LONGO), **TEN/470** o smernicah za **energetsko** infrastrukturo (poročevalec g. BIERMANN), **TEN/471** o smernicah za **prometno** omrežje (poročevalec g. BACK) in **TEN/472** o pobudi za projektne **obveznice** (poročevalec g. DUTTINE).

1. Sklepi

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) se strinja z načrtom Evropske komisije, da 50 milijard EUR v prihodnjem večletnem proračunu za obdobje 2014–2020 nameni izboljšanju povezanosti prometnih, energetskih in digitalnih komunikacijskih omrežij v EU, odobrava pa tudi načelo evropskih obveznic za infrastrukturne projekte, t. i. projektnih obveznic EU, ki naj bi ustvarile multiplikacijski učinek z mobilizacijo javnega in zasebnega kapitala, potrebnega za pokritje potreb po naložbah, ki se ocenjujejo na 1 000 milijard EUR.

1.2 Usmerjene naložbe v ključno infrastrukturo bodo prispevale k ponovnemu zagonu trgovine, rasti, konkurenčnosti in ustvarjanja delovnih mest, zlasti v času, ko Evropa to najbolj potrebuje.

1.3 Ker je klasično financiranje naložb z javnimi sredstvi v času trenutne krize vse težje, bodo nove vrste finančnih instrumentov v EU, ki se bodo uporabljale v tesnem sodelovanju z Evropsko investicijsko banko, čeprav z določenimi pridržki (glej mnenje TEN/472), še ena inovativna rešitev za pridobivanje kapitala pokojninskih skladov, zavarovalnic in drugih akterjev na finančnem trgu, ki želijo vlagati v dolgoročne projekte.

1.4 Čeprav EESO odobrava namen Komisije, da najde inovativne rešitve za mobilizacijo čim več zasebnih prihrankov, pa ocenjuje, da te rešitve ne bi smele biti usmerjene samo v velike vlagatelje, temveč bi morale biti oblikovane tako, da bodo pritegnile tudi male varčevalce.

1.5 Dovolj obsežne naložbe v infrastrukturna omrežja, ki so prilagojena, sodobna, prožna, trajnostna in dostopna (zlasti za invalide), niso pomembne samo s finančnega vidika, temveč tudi z vidika socialne in teritorialne kohezije, okolja in zanesljivosti oskrbe.

1.6 Zastavljene cilje na področju povezovanja infrastrukturnih omrežij bo mogoče doseči le z združevanjem nacionalnih, regionalnih in lokalnih javnih in zasebnih finančnih sredstev s sredstvi EU.

1.7 To pomeni, da mora Komisija projekte za sofinanciranje izbirati ne le na podlagi njihove visoke evropske dodane vrednosti, temveč tudi glede na nacionalne ali regionalne potrebe po razvoju infrastrukture.

1.8 Infrastrukturne naložbe so pomembne tudi z vidika evropske in nacionalne varnosti, ki ga je treba upoštevati pri pripravi projektov in uvedbi postopkov odobritve. Dejansko je to predpogoj za resnično popolno vključitev še vedno obstoječih "otokov" v EU.

1.9 EU mora zato državam članicam še naprej redno nameenjati ustrezen obseg sredstev iz evropskih strukturnih skladov za boj proti socialnim in geografskim razlikam pri dostopu do nacionalnih infrastrukturnih omrežij.

1.10 EESO podpira predlog centraliziranega upravljanja projektov za povezovanje vseevropskih prometnih, energetske in digitalnih omrežij. Z izkoriščanjem sinergij med temi tremi področji in izboljšanjem pravil za delovanje, predvsem poenostavitvijo postopkov za odobravanje projektov skupnega interesa, ki bo skrajšala čas njihove izvedbe, se bodo znižali stroški projektov in povečala njihova učinkovitost.

1.11 EESO poziva države članice, naj podprejo pobude Komisije na tem področju, povečajo ozaveščenost na trgih kapitala in med drugimi vlagatelji ter jih spodbudijo k aktivnemu sodelovanju za uspeh tega pristopa.

2. Uvod

2.1 Komisija je v predlogu za naslednji finančni okvir (2014–2020) navedla konkretne ukrepe za spodbujanje povezane infrastrukture v EU na področju prometa, energije in digitalnih komunikacij.

2.2 Čeprav so usmerjene naložbe v infrastrukturo pomemben dejavnik za okrepanje v času gospodarske krize in odločilne za gospodarsko prihodnost Evrope, so se izdatki na tem področju v zadnjem desetletju v Evropi na splošno zmanjšali.

2.3 Komisija zaradi razvoja omenjene infrastrukture in uresničevanja prednostnih nalog za rast v okviru nove strategije za enotni trg predlaga oblikovanje novega instrumenta, ki ga je poimenovala "instrument za povezovanje Evrope".

2.4 Samo po sebi je razumljivo, in EESO je to poudaril že v številnih mnenjih, da so najsodobnejša, pametna, trajnostna in povsem povezana omrežja cest, železnic, celinskih plovnih in zračnih poti, multimodalnega prevoza, električnega toka, naftovodov in plinovodov ter širokopasovnih elektronskih komunikacij ključnega pomena za povezano gospodarsko območje. Manjkajoči odseki in ozka grla v povezavah med evropskimi omrežji zelo zavirajo dokončno vzpostavitev notranjega trga, povzročajo razkorake med regijami in, zlasti na področju energije, prispevajo k odvisnosti Evrope od tretjih držav.

2.5 Usmerjene naložbe v ključno infrastrukturo bodo pripomogle k ponovnemu zagonu trgovine, rasti, konkurenčnosti in ustvarjanja delovnih mest, zlasti v času, ko Evropa to najbolj potrebuje.

2.6 Vendar pa so naložbe v izgradnjo velikih infrastrukturnih omrežij že same po sebi dolgoročni projekti, za katere so potrebna ogromna vlaganja, njihov ekonomski donos pa je povezan z velikimi tveganji (prenizka ocena stroškov, previsoka ocena obsega prometa in tveganja, povezana z zapletenostjo sistema financiranja), zlasti v fazi izgradnje in na začetku obratovanja teh omrežij.

2.7 Ker samo iz javnih proračunov na nacionalni, lokalni ali evropski ravni ne bo mogoče financirati teh projektov, Komisija predlaga nov proračunski instrument, namreč instrument za povezovanje, ter spremenjene smernice za promet, energetiko

ter informacijske in telekomunikacijske tehnologije, da bi pritegnila druga zasebna in javna sredstva, hkrati pa infrastrukturnim projektom podelila verodostojnost in zmanjšala njihov profil tveganja za zasebne vlagatelje.

2.8 V ta namen je Komisija oblikovala vrsto predlogov v naslednjih dokumentih:

- predlog uredbe o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope (mnenje EESO: TEN/468);
- predlog uredbe o določitvi splošnih pravil za dodelitev finančne pomoči Skupnosti na področju vseevropskih prometnih in energetske omrežij (mnenje EESO: TEN/472);
- predlog uredbe o smernicah za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (mnenje EESO: TEN/471);
- predlog uredbe o smernicah za vseevropsko energetske infrastrukturo (mnenje EESO: TEN/470);
- predlog uredbe o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja (mnenje EESO: TEN/469).

3. Vsebina sporočila o povezani evropski infrastrukturi in predloga uredbe o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope

3.1 Za pospešitev naložb v vseevropska prometna, energetska in digitalna komunikacijska omrežja ter mobilizacijo potrebnih finančnih sredstev tako iz zasebnega kot javnega sektorja Komisija za obdobje 2014–2020 predlaga, da se:

- za potrebe naložb v povezovanje evropskih omrežij predvidijo sredstva v višini +/- 1 000 milijard EUR, ki se razporedijo tako:

Energetika	Elektrika	140 milijard EUR
	Plin	70 milijard EUR
	CO ₂	2,5 milijarde EUR
	Nafta	<i>pro memoria</i>
Promet (cestni, železniški, pomorski, celinske plovne in zračne poti)		500 milijard EUR, od tega 250 milijard za osrednje omrežje; potrebe po finančnih sredstvih različnih načinov prevoza bodo porazdeljene glede na odobrene projekte
Širokopasovne komunikacije		270 milijard EUR

- za naložbene projekte za povezovanje vseevropskih omrežij da na voljo 50 milijard EUR, in sicer 40 milijard iz proračuna EU in 10 milijard, ki so v kohezijskem skladu namenjene za prometno infrastrukturo. Ta sredstva se porazdelijo tako:

Energetika	9,1 milijarde EUR
Promet	31,7 milijarde EUR
Telekomunikacije/digitalna omrežja	9,2 milijarde EUR

- vseevropski povezovalni projekti skupnega interesa, ki jih izbere Komisija (na predlog držav članic), sofinancirajo v višini med 20 in 75 % upravičenih stroškov, v izjemnih primerih celo v višini 80 ali 100 % stroškov;
- z uvedbo evropskih projektnih obveznic za infrastrukturne projekte povečajo možnosti za pridobitev finančnih sredstev zasebnega sektorja in tako zmanjša tveganje za tretje vlagatelje. Tako se bo proračun EU uporabil za zagotavljanje sredstev Evropski investicijski banki (EIB), s katerimi bo delno krila tveganje, ki ga prevzame s sofinanciranjem upravičenih projektov. Proračun EU bo torej neke vrste jamstvo za to, da bo EIB financirala ustrezne projekte, vendar pa bo EIB morala prevzeti preostalo tveganje.

V pilotni fazi (2012–2013) s petimi do desetimi projekti naj bi sredstva v višini največ 230 milijonov EUR, ki jih je EU na tak način prenesla na EIB in ki se v celoti financirajo s prerazporeditvijo neporabljenih sredstev iz obstoječih naložbenih programov, po ocenah Komisije pritegnila druge vlagatelje, ki bi lahko prispevali do 4,6 milijarde EUR;

- čim bolj poveča sinergija med programi v energetskem in prometnem sektorju ter sektorju IKT, da se zagotovijo usklajena strategija in izbiranje projektov v Komisiji na podlagi jasnih in usklajenih meril, po drugi strani pa tudi spremljanje in nadzor, kar bi prispevalo k usmerjeni in učinkoviti uporabi finančnih sredstev EU;
- uvedejo ukrepi za poenostavitev obstoječih pravil, zlasti uskladitev kazalnikov s cilji strategije Evropa 2020, skrajšanje rokov za izdajo dovoljenj, centralizirano upravljanje vseh treba sektorjev, morebitna ustanovitev izvršne agencije, skupna merila za dodeljevanje, skupni letni programi dela, ustanovitev odbora za usklajevanje instrumenta in pooblastilo Komisiji za sprejemanje delegiranih aktov.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO odobrava pobude Komisije za spodbuditev in uskladitev naložb v strateške projekte z evropsko dodano vrednostjo ter predlog, da se za obdobje 2014–2020 uporabijo druge rešitve namesto klasičnega financiranja s subvencijami.

4.2 EESO se strinja s predlogom za skupni mehanizem financiranja in centralnega upravljanja ter skupne programe dela za projekte povezovanja vseevropskih prometnih, energetskih in digitalnih infrastrukturnih omrežij, ki bi jih neposredno upravljala Komisija, po možnosti ob pomoči izvršne agencije. Z izkoriščanjem sinergij med temi tremi področji in izboljšanjem pravil za delovanje, predvsem poenostavitvijo postopkov za odobravanje projektov skupnega interesa, ki bo skrajšala čas njihove izvedbe, se bodo znižali stroški projektov in povečala njihova učinkovitost.

4.3 Zato EESO podpira predlog, da se da prednost projektom z evropsko dodano vrednostjo, ki jih Evropa potrebuje za povezavo vseevropskih omrežij z infrastrukturnimi omrežji držav članic. Želi pa poudariti, da mora EU zaradi socialne in teritorialne kohezije državam članicam še naprej redno namenjati ustrezen obseg sredstev iz evropskih strukturnih skladov za boj proti socialnim in geografskim razlikam pri dostopu do nacionalnih infrastrukturnih omrežij in za zagotovitev varne oskrbe.

4.4 EESO ugotavlja, da infrastrukturna omrežja, ki so prilagojena, sodobna, prožna, trajnostna in dostopna (zlasti za invalide), niso pomembna samo s finančnega vidika. Te naložbe so nujno potrebne tudi z vidikov socialne in teritorialne kohezije ter varstva okolja, ki jih mora Komisija upoštevati pri izbiri projektov za sofinanciranje.

4.5 Infrastrukturne naložbe so pomembne tudi z vidika evropske in nacionalne varnosti, ki ga je treba upoštevati pri pripravi projektov in uvedbi postopkov odobritve. Dejansko je to predpogoj za resnično popolno vključitev še vedno obstoječih "otokov" v EU.

4.6 Čeprav je finančni prispevek EU v višini 50 milijard EUR nedvomno velik, pa predstavlja le majhen delež potreb po naložbah, ki jih je opredelila Komisija.

4.7 V vsakem primeru morajo največji delež finančnih sredstev zagotoviti države članice in zasebni vlagatelji, saj finančni prispevek EU služi le kot "začetni kapital", ki naj bi države članice in trg spodbudil k nadaljnjim naložbam.

4.8 Vendar pa zaradi proračunskih težav in potrebne fiskalne konsolidacije večina držav članic razmišlja o zmanjšanju ali prekinitvi svojih naložbenih programov, kar bo zagotovo negativno vplivalo na pritek sredstev od zasebnih vlagateljev.

4.9 Zastavljene cilje na področju infrastrukturnih omrežij bo mogoče doseči le z združevanjem nacionalnih, lokalnih in zasebnih finančnih sredstev s sredstvi EU.

4.10 Naložbe v infrastrukturo morajo olajšati prehod na nizkoogljivo gospodarstvo in družbo.

4.11 V skladu z zavezo Komisije, da cilje strategije Evropa 2020, zlasti v zvezi s podnebnimi spremembami, vključi v vse programe EU in jim nameni najmanj 20 % proračuna EU, EESO odobrava pristop Komisije, da se proračun EU uporabi za naložbe in tako ustvari multiplikacijski učinek, ki lahko pritegne zasebni kapital. Ker je treba zmanjšati regulativno tveganje in stroške kapitala za tretje vlagatelje, ki iščejo dolgoročne naložbene možnosti, in ker je klasično financiranje naložb z javnimi sredstvi v času trenutne krize vse težje, je uporaba nove vrste finančnega instrumenta v EU v tesnem sodelovanju z Evropsko investicijsko banko, čeprav z določenimi pridržki (glej mnenje TEN/472), še ena inovativna rešitev za pridobivanje kapitala

pokojninskih skladov, zavarovalnic in drugih akterjev na finančnem trgu, ki želijo vlagati v dolgoročne projekte.

4.12 Čeprav EESO odobrava namen Komisije, da najde inovativne rešitve za mobilizacijo čim več zasebnih prihrankov, pa ocenjuje, da te rešitve ne bi smele biti usmerjene samo v velike vlagatelje, temveč bi morale biti oblikovane tako, da bodo pritegnile tudi male varčevalce.

4.13 Ker ni na voljo nobene druge smiselne rešitve, EESO obžaluje pridržke nekaterih držav članic do obveznic za infrastrukturne projekte, ki jim nekatere celo nasprotujejo, in upa, da bo v pilotni fazi, ki je načrtovana za obdobje 2012–2013 in ji je namenjenih 230 milijonov EUR trenutnega proračuna EU, mogoče spodbuditi kapitalne trge, pokojninske sklade, zavarovalnice ipd. k dolgoročnim naložbam in dokazati utemeljenost predlaganih ukrepov.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja in razveljavitvi Odločbe št. 1336/97/ES

(COM(2011) 657 final – 2011/0299 (COD))

(2012/C 143/24)

Poročevalec: **Antonio LONGO**

Evropski parlament in Svet sta 15. oziroma 30. novembra 2011 sklenila, da Evropski ekonomsko-socialni odbor v skladu s členoma 172 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije zaprosita za pripravo mnenja o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja in razveljavitvi Odločbe št. 1336/97/ES

COM(2011) 657 final - 2011/0299 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 126 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

Mnenje sodi v sveženj petih mnenj EESO o **instrumentu za povezovanje Evrope (CEF, Connecting Europe Facility)** in njegovih smernicah, ki jih je Evropska komisija objavila oktobra 2011. Sveženj vsebuje mnenja **TEN/468 o instrumentu za povezovanje Evrope** (poročevalec Raymond HENCKS), **TEN/469** o smernicah za **vseevropska telekomunikacijska omrežja** (poročevalec Antonio LONGO), **TEN/470** o smernicah za **vseevropsko energetska infrastrukturo** (poročevalec Egbert BIERMANN), **TEN/471** o smernicah za **vseevropsko prometno omrežje** (poročevalec Stefan BACK) in **TEN/472** o pobudi za **projektno obveznice** (poročevalec Armin DUTTINE).

1. Sklepi in priporočila

1.1 Za uresničitev cilja digitalne strategije za Evropo, vzpostaviti hitro širokopasovno digitalno infrastrukturo za vse z uporabo fiksnih in brezžičnih tehnologij, so potrebni ukrepi za odpravo digitalnih ozkih grl, zastojev zaradi pomanjkanja medsebojne povezanosti in tehnične interoperabilnosti ter obstoječega razkoraka med območji in družbenimi sloji tako na nacionalni kot evropski ravni.

Komisija je v predlogu o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja predstavila nabor projektov skupnega pomena za razvoj širokopasovnih omrežij ter infrastruktur za digitalne storitve, s katerimi bi premostili ovire za razvoj enotnega digitalnega trga ter se spoprijeli s pomanjkanjem naložb v širokopasovne povezave v Evropi v primerjavi z njenimi tekmeci.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) torej podpira odločitev Komisije za začetek izvajanja načrta za povezovanje Evrope in zlasti meni, da je zaveza o širokopasovnih omrežjih zdaj v veliki meri konkreten in pozitiven odgovor na zahteve iz *Evropske digitalne agende*, saj obravnava problem nezadostnih vlaganj v širokopasovna omrežja. ⁽¹⁾

1.3 EESO je že v številnih mnenjih poudaril prepričanje, da je široko razširjen širokopasovni dostop ključni pogoj za razvoj sodobnih gospodarstev pa tudi temeljna prvina za ustvarjanje novih delovnih mest, večjo kohezijo, blaginjo in e-vključenost oseb in celotnih območij, ki so gospodarsko in kulturno prikrajšana. ⁽²⁾

1.4 Opredelitev ciljev in prednostnih usmeritev projektov skupnega pomena izpolnjuje osnovno zahtevo po kar najboljši uporabi finančnih virov in uresničitvi natančno določenih ciljev, ob čemer se je treba izogniti razprševanju finančnih sredstev.

V tem smislu je bistveno, da projekti, ki se financirajo, ustrezajo tudi potrebi po spodbujanju medsebojnega povezovanja in interoperabilnosti nacionalnih omrežij, brez česar enotni digitalni trg ne bo dokončno vzpostavljen.

1.5 EESO priporoča Komisiji kar največji nadzor in strogost pri merilih za izbor projektov, ki se bodo financirali, tako da bodo sredstva uporabljena za zagotavljanje vseevropske

⁽¹⁾ Mnenje EESO o mehanizmu za povezovanje Evrope (Pozri stranu 116 tohto uradnega vestnika).

⁽²⁾ Mnenje EESO o razmisleku o razvoju področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijah, UL C 175, 28.7.2009, str. 8, in mnenje EESO o izboljšanju digitalne pismenosti, e-znanj in e-vključevanja, UL C 318, 29.10.2011, str. 9.

povezljivosti, za podporo obrobni območjem, za pomoč malim in srednje velikim podjetjem pri dostopu do digitalnega gospodarstva ter za izboljšanje socialne kohezije. V odgovor na te potrebe ter za obveščanje institucij in državljanov bi bilo primerno, da bi Komisija pripravljala redna poročila o porabi sredstev.

1.6 Odbor izraža zaskrbljenost zaradi določene nejasnosti v členu 5(6), ki predvideva širok prenos pooblastil Komisiji za sprejemanje delegiranih aktov, "s katerimi spremeni opis projektov skupnega interesa iz Priloge". Treba je čim bolj omejiti ocene politične primernosti (glej člen 5(7)(b), ki govori o "novih prednostnih nalogah politike") ali lobistične pritiske ter dajati prednost merilom tehnološke inovativnosti, dodane vrednosti in skladnosti s cilji. EESO vztraja, da morajo biti delegirani akti natančno časovno in vsebinsko omejeni.

1.7 EESO se zdi pomembno, da projekti, ki se bodo financirali, spoštujejo načelo tehnološke nevtralnosti, ki je bistveno za resnično odprto internet. ⁽³⁾

1.8 Sredstva se morajo uporabiti za odprta in dostopna omrežja na nediskriminatorni osnovi, ki omogočajo vstop novih operaterjev, z najbolj učinkovitimi tehnologijami in sprejemljivimi stroški za državljanke in podjetja.

1.9 Odbor tudi želi, da bi Komisija bolj usklajevala dodeljevanje sredstev, predvidenih z uredbo, s sredstvi iz drugih pobud, da bi se po eni strani izognila podvajanju, po drugi pa zanemarjanju.

1.10 Čim prej je treba izvesti kartiranje na evropski, nacionalni in regionalni ravni, kar želi tudi Komisija, da bi ugotovili bele lise v pokritosti in spodbudili nove pobude javnih in zasebnih vlagateljev.

1.11 Pomembna je tudi odprtost do sodelovanja s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami, da se okrepi interoperabilnost z njihovimi telekomunikacijskimi omrežji.

1.12 EESO na koncu znova poudarja svoje prepričanje o zdaj že neizogibni nujnosti vključitve internetne povezave v univer-

⁽³⁾ Mnenje EESO o nevtralnosti omrežja, še neobjavljeno v Uradnem listu, in mnenje o uvedbi prvega programa za politiko radiofrekvenčnega spektra in o evropskih širokopasovnih povezavah: naložbe v rast, ki jo poganja digitalizacija, UL C 107, 6.4.2011, str. 53.

zalno storitev ⁽⁴⁾ in meni, da je to ena od prednostnih nalog za bolj konkurenčno in vključujočo EU. V pričakovanju uresničitve tega cilja je treba vsakemu državljanu vseeno zagotoviti javni ali zasebni širokopasovni dostop s sprejemljivimi stroški.

2. Ozadje in vsebina

2.1 Komisija je 29. junija 2011 sprejela nove smernice za vseevropska telekomunikacijska omrežja in objavila predlog novega večletnega finančnega načrta za obdobje 2014–2020 ⁽⁵⁾, ki zajema oblikovanje novega celovitega instrumenta za vlaganje v prednostno infrastrukturo na področju prometa, energije in telekomunikacij: instrumenta za povezovanje Evrope. Skupni proračun za sofinanciranje EU z visoko dodano vrednostjo znaša 50 milijard EUR, od tega 9,2 milijarde EUR za omrežja in digitalne storitve, medtem ko so potrebe ocenjene na vsaj 270 milijard EUR.

2.2 Poleg tega Komisija predlaga uvedbo evropskih obveznic (tako imenovanih projektnih obveznic), s katerimi bi bilo lažje pridobiti financiranje iz javnega ali zasebnega sektorja, saj bi se tako zmanjšalo tveganje za druge vlagatelje. Proračun EU se bo tako uporabil za zagotovitev kapitala za delno pokritje tveganj Evropske investicijske banke (EIB) pri sofinanciranju upravičenih projektov. Proračun EU bo torej neke vrste jamstvo, da bo EIB te projekte financirala, vendar mora banka prevzeti preostanek tveganja. V pilotni fazi (2012–2013) bo proračun 20 milijonov EUR iz prerazporeditve neporabljenih sredstev, dodeljenih za evropske telekomunikacijske programe, prenesen na EIB, ki bi morala po pričakovanjih Komisije pritegniti druge javne ali zasebne vlagatelje.

2.3 V smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja Komisija določa več smernic glede ciljev in prednostnih usmeritev, predvidenih za širokopasovna omrežja in infrastrukturo za digitalne storitve na področju telekomunikacij, da bi:

— izboljšali konkurenčnost evropskega gospodarstva s spodbujanjem malih in srednje velikih podjetij;

— spodbujali medsebojno povezovanje in interoperabilnost nacionalnih omrežij ter dostop do njih;

— razvili enoten digitalni trg.

⁽⁴⁾ Mnenje EESO o razmisleku o razvoju področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijah, UL C 175, 28.7.2009, str. 8, mnenje EESO o evropski digitalni agendi, UL C 54, 19.2.2011, str. 58, mnenje EESO o uvedbi prvega programa za politiko radiofrekvenčnega spektra in o evropskih širokopasovnih povezavah: naložbe v rast, ki jo poganja digitalizacija, UL C 107, 6.4.2011, str. 53, in še številna druga.

⁽⁵⁾ Sporočilo Proračun za strategijo Evropa 2020, COM(2011) 500 final.

2.4 Z uredbo naj bi zmanjšali ovire za dokončno oblikovanje enotnega digitalnega trga, in sicer s spodbujanjem povezljivosti z omrežjem in tudi dostopa do infrastrukture za javne digitalne storitve. Cilj je, da se odpravijo slabosti na strani ponudbe, kar dokazujeta veliko število stečajev podjetij ter zmanjšanje naložb na področju širokopasovnih storitev in storitev javnega pomena, ki pa imajo nizko donosnost (na primer e-zdravje, elektronska osebna izkaznica, e-javna naročila in njihova čezmejna interoperabilnost). Tudi povpraševanje po storitvah se lahko povečuje le, če se bodo lahko vsi državljani povezovali z digitalnimi omrežji.

2.5 Sveženj predlogov predvideva inovativne finančne instrumente, ki lahko z učinkom finančnega vzvoda podpirajo javne in zasebne naložbe, ter sofinanciranje prek subvencij na področju infrastrukture, da bi do leta 2020 dosegli cilje *Evropske digitalne agende* s splošno pokritostjo do 30 Mbps in da bi vsaj 50 % družin lahko imelo na voljo hitrosti, ki presegajo 100 Mbps.

2.6 Prednostne usmeritve za projekte skupnega pomena so:

- zelo hitra širokopasovna omrežja, ki zagotavljajo prenos podatkov s hitrostjo 100 Mbps in več;
- širokopasovna omrežja za povezovanje otoških in obrobni območij z osrednjimi območji Unije in zagotovilo, da širokopasovne povezave na teh območjih omogočajo prenos podatkov s hitrostjo najmanj 30 Mbps;
- podpora platformam za osnovne storitve na področju infrastrukture za digitalne storitve;
- ukrepi, ki omogočajo doseganje sinergij in interoperabilnosti med različnimi projekti skupnega pomena na področju telekomunikacij;
- projekti skupnega pomena bodo lahko vključevali elektronske storitve, ki se že izvajajo v okviru drugih projektov Skupnosti, kot je program interoperabilnostnih rešitev za evropske javne uprave;
- predvideno je sodelovanje s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami za pospeševanje interoperabilnosti med omrežji;
- Komisija prosi za pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov za nedoločen čas, da spremeni opis projektov skupnega pomena, opredeljenih v prilogi predloga uredbe.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Da bi ustvarili sinergije in strateško vizijo, Komisija prvič predlaga samo en instrument financiranja za področja prometa, energije in telekomunikacij. Ta novi pristop je zelo pomemben in je lahko zgled tudi za politiko držav članic na področju infrastrukture. Poleg tega bo instrument za povezovanje Evrope, katerega cilj so pametna, trajnostna in v celoti povezana omrežja, pomembno prispeval k uresničitvi enotnega evropskega trga. In končno bo z verodostojnostjo infrastrukturnih projektov in zmanjšanjem njihove tveganosti mogoče pridobiti dodatna sredstva iz javnega in zasebnega sektorja.

3.2 V tem novem scenariju je še posebno pomembna vloga omrežij in širokopasovnih storitev. EESO je že poudaril pomen zagotavljanja ustreznega dostopa državljanov do širokopasovnih storitev, ob čemer je treba za uporabnike zagotoviti čim večje koristi, ki izhajajo iz resnične konkurence med ponudniki, povezane z ukrepi držav članic za podporo naložbam v infrastrukturo in inovacije. ⁽⁶⁾

3.3 Naložbe v telekomunikacije, zlasti v širokopasovna omrežja in infrastrukturo za digitalne storitve, so pogoj za zagotovitev pametne, trajnostne in vključujoče gospodarske rasti v Uniji. S to finančno obveznostjo in to izvedbeno uredbo je cilj, ki ga določa digitalna agenda (do leta 2020 popolna pokritost z vsaj 30 Mbps in vsaj 50-odstotna pokritost s 100 Mbps), bližji.

3.4 Odločitev Komisije o instrumentu za povezovanje Evrope je končno pozitiven odgovor na dvome, ki jih je izrazil EESO ⁽⁷⁾ glede določene "zmede in nejasnosti" akcijskega načrta, obravnavanega v sporočilu *Evropska digitalna agenda*, in nezadostnih vlaganj v telekomunikacijska omrežja, kar je posledica slabih možnosti za dobiček pri številnih storitvah javnega pomena ter tudi objektivnih težav obrobni regij. To je velika ovira za oblikovanje skupnega evropskega prostora, ki bi bil dostopen, hiter in cenovno sprejemljiv za lokalne uprave, državljanje, podjetja in nepridobitno raven.

3.5 EESO je v številnih mnenjih poudaril, da je široko razširjen širokopasovni dostop ključni pogoj za razvoj sodobnih gospodarstev pa tudi temeljna prvina blaginje in e-vključenosti oseb in celotnih območij, ki so gospodarsko in kulturno prikrajšana. ⁽⁸⁾ Opozoriti je treba, da je že sporočilo *Premoščanje širokopasovne vrzeli* z dne 20. marca 2006 ⁽⁹⁾ ugotovljalo: "Široko razširjen širokopasovni dostop je ključni pogoj za razvoj sodobnih gospodarstev in pomemben element programa lizbonske strategije."

⁽⁶⁾ Mnenje EESO o elektronskih komunikacijskih omrežjih, UL C 224, 30.8.2008, str. 50.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o evropski digitalni agendi, UL C 54, 19.2.2011, str. 58.

⁽⁸⁾ Mnenje EESO o razmisleku o razvoju področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijah, UL C 175, 28.7.2009, str. 8, in mnenje EESO o izboljšanju digitalne pismenosti, e-znanj in e-vključevanja, UL C 318, 29.10.2011, str. 9.

⁽⁹⁾ COM(2006) 129 final.

3.6 Potrebo po močni evropski zavezanosti na tem področju so soglasno in odločno poudarili tudi na zasedanju prve skupščine digitalne agende 16. in 17. junija 2011 v Bruslju, ki ji je predsedovala podpredsednica Komisije Neelie Kroes in se je udeležilo več kot 1 000 zainteresiranih akterjev⁽¹⁰⁾: ponudnikov vsebin, proizvajalcev strojne opreme, vlagateljev in upravljavcev največjih svetovnih telekomunikacijskih podjetij. Udeleženci so se strinjali z oceno Komisije, da sedanji način vlaganj v telekomunikacije ne zadošča za uresničitev širjenja cenovno dostopne in kakovostne širokopasovne infrastrukture (hitrost, stabilnost, vzdržni stroški, dostopnost za vse). V zvezi s tem se EESO zdi zanimivo poglobljeno preučiti razmere v Indiji, kjer je zvezna vlada napovedala, da bo do leta 2014 s širokopasovnimi storitvami povezanih 600 milijonov prebivalcev z uporabo žičnih in brezžičnih tehnologij. Obseg teh prizadevanj je mogoče primerjati z EU, zato bi lahko vključili okroglo mizo Odbora EU-Indija, da bi indijsko pobudo izkoristili kot zgled dobrega ravnanja.⁽¹¹⁾

4. Posebne ugotovitve

4.1 Med projekti skupnega pomena, ki jih je po mnenju Komisije mogoče financirati s temi sredstvi, so: zelo hitre vseevropske povezave z osnovnim omrežjem za javne uprave, čezmejno zagotavljanje e-storitev javne uprave na podlagi povsem interoperabilne identifikacije in avtentifikacije (postopki ustanovitve podjetja, čezmejna javna naročila, e-pravosodje, zdravstvena pomoč prek spleta, še zlasti radiološke diagnostične storitve na daljavo), oddaljen dostop do kulturne dediščine, varnost spleta za mladoletne in varnost pred goljufijami v e-poslovanju, pametne energetske storitve.

4.2 Ti projekti prispevajo h gospodarski rasti in spodbujajo razvoj enotnega trga s tem, da prispevajo k oblikovanju notranjega trga, krepijo konkurenčnost Evropske unije, tudi MSP, izboljšujejo kakovost življenja državljanov, podjetij in uprav ter spodbujajo povezovanje in interoperabilnost nacionalnih telekomunikacijskih omrežij in dostop do njih.

4.3 Komisija je že opredelila glavne slabosti, s katerimi se je treba spopasti, da bi dejansko dosegli cilje, ki jih predvideva *Evropska digitalna agenda*⁽¹²⁾ (ena od sedmih vodilnih pobud strategije Evropa 2020). V zvezi s tem je EESO ugotovil, da je "neustrezno izvajanje političnih pobud [...] še poslabšalo stagnacijo evropskega digitalnega gospodarstva, ki je posledica razdrobljenosti in preniknih vlaganj".⁽¹³⁾

⁽¹⁰⁾ Več o skupščini digitalne agende na: http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/daa/index_en.htm.

⁽¹¹⁾ Glej izjave A. K. Bhargave, izvršnega direktorja indijske telefonske družbe MTNL (Manhagar Telephone Nigam Limited): "Za širjenje širokopasovnega dostopa mora vsesplošno vzpostavljena infrastruktura prehiteti povpraševanje. Treba je povečati kakovost storitve, zlasti pa zagotoviti vzdržne stroške"; *Broadband Tech India*, 12. september 2011.

⁽¹²⁾ COM(2010) 245 final/2.

⁽¹³⁾ Mnenje EESO o *evropski digitalni agendi*, UL C 54, 19.2.2011, str. 58.

4.4 Predlog Komisije je sprejemljiv, kjer države članice poziva k uvedbi pobud, s katerimi bi državljanom EU ponudile celostno omrežje vsebin in storitev, čeprav ta predlog še ne obravnava možnosti uvedbe evropske elektronske identitete (e-ID) za vsakega državljana, s čimer bi olajšali izvajanje elektronskih storitev in spletno trgovanje, kar je že obravnavalo posebno priporočilo EESO.⁽¹⁴⁾

4.5 Finančni instrument, za katerega se je odločila Komisija, lahko reši problem, ki je doslej omejeval možnosti za močno infrastrukturo. Če bi za infrastrukturo za digitalne storitve uporabljali samo strukturne sklade in program za konkurenčnost in inovativnost, in to le za pilotne projekte, ne bi dosegli zadostne kritične mase za pomembno širjenje digitalnih storitev. Trenutno so naložbe v širokopasovna omrežja v številnih regijah nezadostne zaradi pomanjkanja konkurence in visokega tržnega tveganja; javne storitve so slabo razvite in zaradi razdrobljenosti tehničnih rešitev niso interoperabilne. Če bi nadaljevali po tej poti, ne bi imeli pravega enotnega digitalnega trga in veliko evropskih državljanov bi bilo izključenih.

4.6 EESO se zdi pomembno, da projekti, ki se bodo financirali, spoštujejo načelo tehnološke nevtralnosti, ki je bistveno za resnično odprto internet.⁽¹⁵⁾

4.7 Poleg tega EESO že vrsto let odločno poudarja svoje prepričanje, da je zdaj že neizogibno vključiti internetno povezavo v univerzalno storitev.⁽¹⁶⁾ Vnovič se ugotavlja, da se Komisija temu pomembnemu vprašanju izmika, saj je komisarka Neelie Kroes pri pregledu področja uporabe univerzalne storitve izključila možnost, da bi lahko vanjo vključili tudi mobilne telekomunikacijske storitve in hitre povezave.⁽¹⁷⁾ Komisija je ta sklep utemljila na podlagi javne razprave, ki se je začela marca 2010 in iz katere naj bi izhajalo, da bi to pomenilo težko breme za industrijo ter vplivalo na cene za potrošnike v nekaterih državah, v katerih so te storitve še vedno slabo razvite.

4.8 Presenetljivo je, da je Komisija, ki sicer kaže veliko dovzetnost za potrebo, da bi Unija izvedla odločilni kvalitativni preskok na področju infrastrukture, še vedno zelo previdna glede vprašanja, ali bi kazalo prilagoditi pravila o univerzalni storitvi na področju telekomunikacij, ki izvirajo že iz leta 2002.⁽¹⁸⁾

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO o *evropski digitalni agendi*, UL C 54, 19.2.2011, str. 58.

⁽¹⁵⁾ Mnenje EESO o *nevtralnosti omrežja*, UL C 24, 28.1.2012, str. 139.

⁽¹⁶⁾ Mnenje EESO o *razmisleku o razvoju področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijah*, UL C 175, 28.7.2009, str. 8, mnenje EESO o *evropski digitalni agendi*, UL C 54, 19.2.2011, str. 58, mnenje EESO o *uvedbi prvega programa za politiko radiofrekvenčnega spektra in o evropskih širokopasovnih povezavah: naložbe v rast, ki jo poganja digitizacija*, UL C 107, 6.4.2011, str. 53, in številna druga.

⁽¹⁷⁾ Sporočilo za javnost, 23. novembra 2011, glej IP/11/1400.

⁽¹⁸⁾ Direktiva o univerzalni storitvi, 2002/22/ES z dne 7. marca 2002.

EESO sicer razume gospodarske težave, na katere opozarja Komisija, vendar poudarja, da je treba v pričakovanju čimprejšnje uresničitve tega prednostnega cilja vsakemu državljanu zagotoviti javni ali zasebni širokopasovni dostop s sprejemljivimi ekonomskimi in logističnimi stroški.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo in razveljavitvi Odločbe št. 1364/2006/ES

(COM(2011) 658 final – 2011/0300 (COD))

(2012/C 143/25)

Poročevalec: **g. BIERMANN**

Svet in Evropski parlament sta 15. novembra 2011 oziroma 29. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 172 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo in razveljavitvi Odločbe št. 1364/2006/ES

COM(2011) 658 final - 2011/0300 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 131 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

To mnenje sodi v sveženj petih mnenj EESO o **instrumentu za povezovanje Evrope (CEF, Connecting Europe Facility)** in njegovih smernicah, ki jih je Evropska komisija objavila oktobra 2011. Sveženj zajema mnenja **TEN/468** o instrumentu za povezovanje Evrope (poročevalec g. HENCKS), **TEN/469** o **smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja** (poročevalec g. LONGO), **TEN/470** o **smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo** (poročevalec g. BIERMANN), **TEN/471** o **smernicah za vseevropsko prometno omrežje** (poročevalec g. BACK) in **TEN/472** o **pobudi za projektne obveznice** (poročevalec g. DUTTINE).

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO podpira posodobitev in celovit razvoj evropske energetske infrastrukture. Učinkovita, zanesljiva in stabilna evropska energetska infrastruktura je poleg diverzifikacije virov energije, virov dobave energije in tranzitnih poti osnova za varno in zanesljivo oskrbo EU z energijo.

1.2 Finančna kriza je pokazala, da so zlasti stabilna industrijska struktura, pa tudi stabilne strukture MSP tiste, ki Evropi lahko pomagajo, da hitreje premaga krizo. V obeh sektorjih je osnovni predpogoj stabilna energetska infrastruktura, ki zagotavlja visoko stopnjo zanesljivosti oskrbe.

1.3 Energijo bo treba v prihodnosti pogosteje in v večjih količinah prevažati na dolge razdalje kakor danes. Za to morajo biti ustvarjeni ustrezni pogoji, kot je navedeno v predlogu Evropske komisije.

1.4 Največji napetostni prenos enosmernega toka mora biti zagotovljen v okviru stabilnega omrežja EU. Dosedanje linearne povezave niso varne pred izpadi.

1.5 Oblikovati je treba evropske mejne medsebojne povezave, da bi preprečili nastanek ozkih grl. Z razreševanjem prezašedenosti se prispeva k stabilnosti oskrbe.

1.6 Le z vseevropsko energetska infrastrukturo lahko vse države članice EU izkoristijo svoje lokalne prednosti pri nacionalnih virih energije. To velja tudi za vodno in vetrno energijo ter za solarne sisteme v južni Evropi. S tem bi lahko tudi optimalno izkoristili uporabo fosilnih goriv, na primer nafte, plina in premoga.

1.7 Le z razširjeno energetska infrastrukturo bo možen prehod na trajnostno in varno energetska oskrbo z nizko proizvodnjo ogljikovega dioksida.

1.8 EESO podpira oblikovanje instrumenta za povezovanje Evrope. Zaenkrat obstajajo le ocene glede obsega potrebnih naložb. Vendar pa je za izvajanje potrebno določiti dejanske naložbene potrebe ter boljše okvirne pogoje in vire za inovacije pri širitvi evropske energetske infrastrukture. Ti ne smejo biti v škodo enako potrebni razširitvi distribucijskih omrežij v državah članicah in regijah. Na vseh ravneh so potrebne omrežnine, ki spodbujajo zasebne naložbe. Enako so potrebni učinkovitejši javni sistemi zajamčenih vlog in programov podpore, da bi ustvarili spodbude za zasebne naložbe.

1.9 Merila za javna naročila so zelo pomembna. Za omrežne operaterje, javnost ter podjetja, ki proizvajajo in porabljajo energijo, morajo biti pregledna. EESO pozdravlja strukture iz predloga za sodelovanje javnosti in regij. Zato tudi podpira merila za javna naročila, ki so priložena osnutku uredbe.

1.10 Razširitev energetske infrastrukture je ključna, da se optimizira izravnava električne obremenitve in v celoti izkoristi potencial učinkovitosti. Da razširitev omrežij ne bi ustvarila ozkega grla za evropsko rast, je treba bistveno pospešiti postopke za izdajo dovoljenj. Tudi v zvezi s tem EESO pozdravlja predloge iz osnutka uredbe. EESO države članice poziva, naj ustrezno spremenijo svojo nacionalno zakonodajo.

1.11 Načeloma EESO meni, da je potrebno več dialoga in sprejemanja med vsemi udeleženci, da bi se uspešno soočili z izzivi na področju razširitve omrežja.

1.12 Potrebna so nadaljnja prizadevanja na področju raziskav, da bi izravnali nihanja pri pretoku električne energije, pridobljene iz obnovljivih virov, in sicer s pametnimi omrežji, skladiščnimi zmogljivostmi in pametnimi pristopi k raznolikim energetskim virom. Za izvedbo tega je treba ustvariti pravno varnost v vsej EU.

1.13 Posebno pozornost je treba nameniti stabilnosti evropskega omrežja električne energije, in sicer v spreminjajočih se pogojih čedalje večjega napajanja omrežja s spremenljivimi obnovljivimi viri energije. Ne smejo obstajati nihanja v nadziranju napetosti in frekvence.

1.14 Za oblikovanje vseevropske energetske infrastrukture je potrebna visoka stopnja podpore javnosti. S tem povezane možnosti iz predloga uredbe so pomemben korak v smeri doseganja tega cilja. Te možnosti je treba po potrebi v posameznih državah članicah EU razširiti.

1.15 Od delavcev, ki bodo sodelovali pri gradnji in obratovanju transnacionalnih energijskih mrež, se bo zelo veliko pričakovalo. Ustrezna znanja in spretnosti za te dejavnosti in nadaljnje usposabljanje so potrebni sestavni del izvedbe. Najbolj usposobljeno osebje, kot so vodstveno osebje in inženirji, potrebuje specifično in nenehno usposabljanje na področjih inovacij, raziskav, preprečevanja tveganj pri prenosu energije med različnimi državami ter na področju ustrezne nacionalne zakonodaje, ki se nenehno razvija. Pri oddaji javnih naročil je treba paziti na skladnost s socialnimi standardi.

1.16 EESO pozdravlja ohranitev zamisli o celovitem plinskem omrežju. Zanesljivost oskrbe bo večja, če se na takšno omrežje povežejo različne regije, ki proizvajajo plin.

1.17 Raziskovalni projekti, ki jih je predlagala EU za zaje-manje in shranjevanje CO₂, zelo počasi napredujejo. Omrežje, ki povezuje raziskovalne centre in morebitne skladiščne lokacije oziroma samo služi kot skladišče, bi bilo treba načrtovati že danes. Ali bo to do leta 2020 uresničeno, je z vidika trenutnih razmer vprašljivo. Zato EESO predlaga pripravo spremljevalnih ukrepov, s čimer bi se nadalje raziskala in preizkušala uporabnost te tehnologije (glej tudi CESE 1203/2008 – geološko shranjevanje ogljikovega dioksida – poročevalec: g. WOLF) ⁽¹⁾.

2. Uvod

2.1 Za evropsko politiko in evropsko družbo je oblikovanje energetske prihodnosti Evrope velik izziv. Za uresničitev tega cilja je potrebno dosledno, ciljno usmerjeno in realistično ukrepanje, na primer na podlagi študij izvedljivosti. Takšno ukrepanje, ki sega čez meje držav članic, mora imeti skupen evropski koncept.

2.2 Pri skupnem evropskem ukrepanju je treba zasledovati tri cilje energetske politike, in sicer zanesljivost oskrbe, konkurenčnost in trajnost. Pri uresničevanju teh ciljev pa je potrebna tudi socialna odgovornost, tj. da se vsem državljanom EU zagotovi dostop do cenovno dostopne energije.

2.3 Komisija je 17. novembra 2010 sprejela sporočilo z naslovom *Prednostne naloge glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje*. To sporočilo vsebuje poziv k novi politiki o energetski infrastrukturi v Evropi, v skladu s katero naj bi se v prihodnje usklajevalo razvijanje omrežij na vseevropski ravni. To istočasno pomeni, da je treba predelati in nadalje razviti dosedanje strategije in koncepte o vseevropskih energetskih omrežjih.

2.4 Komisija je 19. oktobra 2011 sprejela *Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropsko energetsko infrastrukturo in razveljavitvi Odločbe št. 1364/2006/ES*. Cilj je oblikovanje notranjega trga energetske infrastrukture, ki naj bi začel veljati 1. januarja 2013. Vseevropska energetska infrastruktura je s tem del evropskega pristopa k energetski politiki do leta 2020. Ta pristop vsebuje vključitev vseh držav članic v evropsko omrežje, spodbujanje trajnostne proizvodnje energije, povečanje energetske učinkovitosti, znižanje emisij toplogrednih plinov in razširitev obnovljivih virov energij.

2.5 Energetska infrastruktura bo imela v prihodnje veliko večji pomen: komisija nemške vlade za etiko za zanesljivo oskrbo z energijo jo opredeljuje kot "osrčje visokotehnološkega gospodarstva" ⁽²⁾.

⁽¹⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 75.

⁽²⁾ "Energetska preusmeritev Nemčije – skupni projekt za prihodnost", ki ga je pripravila komisija za etiko "zanesljiva oskrba z energijo", Berlin, 30. maj 2011, str. 37.

2.5.1 Pri prenosu električne energije to pomeni razširitev vseevropskega omrežja največjega napetostnega prenosa enosmernega toka (elektroenergetske avtoceste), vključno s priklopnimi mesti, preučitvijo in nadaljnjim razvojem shranjevalcev električne energije, razširitvijo pametnih in decentraliziranih distribucijskih sistemov (*smart grids*) in upravljanjem pametne uporabe električne energije.

2.5.2 Zemeljski plin bo imel tudi v prihodnje eno od ključnih vlog v evropski mešanici energetskih virov, in sicer pri izravnavi nihanj v proizvodnji električne energije in zagotovitvi temeljne oskrbe. Gradnjo visokonapetostnih plinovodov in ustreznih skladiščnih zmogljivosti je treba pospešiti. Stroški shranjevanja so trenutno precej visoki, zato je treba oceniti, ali bi lahko shranjevanje zemeljskega plina vsaj deloma nadomestili z drugimi oblikami proizvodnje energije.

2.5.3 Srednjeročno bo imela nafta še naprej osrednjo vlogo, zlasti v cestnem prometu. Zato je treba od upoštevanju visoke stopnje zanesljivosti oskrbe nadgraditi in optimizirati tudi prometne strukture.

2.5.4 Infrastrukturo za prevoz CO₂ bo tudi treba nadgraditi; trenutno potekajo razprave o prednostih in slabostih te tehnologije. Na tem področju so potrebne nadaljnje raziskave, razvoj in ukrepi za spodbujanje podpore javnosti, zato bo pri izvajanju najverjetneje prišlo do zamud.

2.6 Domače vire energije držav članic je treba vključiti v evropsko energetsko infrastrukturo. Tako lahko na primer najsodobnejše elektrarne, ki delujejo na nafto ali premog, prispevajo k temeljni oskrbi in izravnavi nihanj v proizvodnji električne energije.

3. Predlog Komisije o uredbi Evropskega parlamenta in Sveta

3.1 Osrednji element predlagane uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropsko energetsko infrastrukturo je obveznost držav članic, da sodelujejo pri vseevropskih infrastrukturnih ukrepih in istočasno oblikujejo učinkovite prometne strukture. V obdobju čedalje večjega povpraševanja po energiji je povezovanje v vseevropska energetska omrežja ključnega pomena. To zadeva vse sektorje energije.

3.2 Predlog vsebuje 12 prednostnih projektov in področij energetske infrastrukture. Vse države članice so – glede na svoje potrebe – vključene v naslednje projekte:

— 4 koridorje na področju električne energije – sem sodi izgradnja omrežja v severnih morjih in izgradnja omrežja med severom in jugom;

— 4 koridorje na področju plina – sem med drugim sodi izgradnja evropskega plinskega omrežja, da bi zagotovili zanesljivost oskrbe;

— 1 koridor na področju nafte – tudi tukaj je v ospredju zanesljivost oskrbe; in

— 3 prednostna tematska področja, med drugim uvedba pametnih omrežij, gradnja elektroenergetskih avtocest in čezmejnih omrežij ogljikovega dioksida.

3.3 Predlog Komisije za štiri infrastrukturna področja določa 15 kategorij (med drugim elektroenergetske avtoceste, skladišča za shranjevanje električne energije, plinovode, prevoz nafte in cevovode za CO₂). To je predpogoj, da se vsem udeležencem zagotovi enako in sprejemljivo izhodišče.

3.4 Enako velja za zavezujoče predpise iz predloga Komisije o sodelovanju med skupinami, pristojnimi za regionalno izvajanje. Ta osnovna pravila veljajo za vse regionalne skupine in naj bi optimizirala sodelovanje. V te skupine naj bi se vključili vsi različni zadevni interesi. Takšni predpisi in pravila so ključnega pomena, saj imajo projekti precejšen vpliv na suverenem ozemlju držav članic in čezmejni vpliv.

3.5 Države članice nimajo le različnih cen električne energije, ampak tudi različne cene električnih omrežij, zato bo oblikovana metoda za analizo stroškov in koristi, v okviru katere se lahko oblikujejo in primerjajo različni scenariji v posameznih energetskih sektorjih, na primer povpraševanje, cene in proizvodne zmogljivosti.

3.6 Nato bodo pripravljene smernice za preglednost in sodelovanje javnosti. S tem se obravnava dejstvo, da je treba glede na različne ureditve v državah članicah oblikovati enotne postopke. Oblikovati bi bilo treba postopkovni priročnik, da se zagotovi široko sodelovanje javnosti. Zavezujoči predpisi, ki so bili v ta namen predlagani, bi morali veljati v vsej Evropi. Ti predpisi omogočajo uskladitev postopkov (glej Prilogo II predloga).

3.7 Istočasno se s tem odprejo možnosti za izvajanje pilotnih projektov sodelovanja javnosti, katerih cilj je razviti kulturo sodelovanja v Evropi.

3.8 S tem se javnemu sodelovanju lokalnih in regionalnih oblasti, industrije in širše javnosti zagotavlja povsem nova razsežnost. V sodelovanje ni vključena le javnost ene države članice, ampak vseh zadevnih držav članic. Tako nastane skorajda nadnacionalno sodelovanje, ki lahko privede in bi moralo privedi do evropske kulture sodelovanja. Ta vidik je

Odbor regij (OR) v mnenju z naslovom *Prednostne naloge glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje* ⁽³⁾ izpostavil v zadostni meri (glej med drugim točki 3 in 4).

3.9 Pravna podlaga za izvajanje morebitne uredbe je zlasti člen 171(1) PDEU, katerega določbe so nedvoumne, tako kot so na postopkovni ravni nedvoumne določbe o soodločanju iz člena 172. Pomembno je, da se ohrani trenutna pristojnost držav članic za mešanico energetskih virov. Pristojnost EU za vseevropska omrežja je pri tem koristna in bi jo bilo treba nadalje razširiti.

3.10 Proračun za razširitev evropske energetske infrastrukture do leta 2020 se ocenjuje na približno 210 milijard EUR ⁽⁴⁾. Delež zasebnih naložb naj bi znašal 50 %. Da bi dosegla ta delež, Komisija trenutno preučuje in pripravlja instrumente za financiranje. Njeno oceno spremlja študijska skupina TEN za pobudo za projektne obveznice Evropa 2020 za infrastrukturne projekte ⁽⁵⁾.

3.11 Predlagana uredba naj bi začela veljati 1. januarja 2013. Pri tem je načelo financiranja del načrtovanega skupnega finančnega okvira EU za obdobje 2014–2020.

4. Ugotovitve EESO

4.1 Oskrba z energijo prek sodobne energetske infrastrukture je osnovni pogoj za napredek evropske družbe. EESO zato pozdravlja predlog Komisije, ki je pomemben korak v smeri izvajanja ciljev energetske politike za leto 2020.

4.2 Predlagana rešitev je srednja pot med preglednostjo trga, potrebno regulacijo in svobodo trga. To je pozitiven vidik. Energetski trgi držav članic se trenutno različno regulirajo in lahko bi prišlo do navzkrižja interesov. Zato potekajo prizadevanja za uskladitev nacionalnih energetskih trgov ob upoštevanju nacionalnih zahtev.

4.3 Zlasti pri predlaganih načrtih za skupna pravila in kazalnike, ki naj bi bili zavezujoči za vse, se odpira možnost za skupno ciljno usmerjeno ukrepanje. S tem se že vnaprej zmanjšajo konceptualne razlike.

⁽³⁾ UL C 259, 2.9.2011, str. 48–53.

⁽⁴⁾ Proračun za visokonapetostne prenosne elektroenergetske sisteme, shranjevanje in uporabo pametnih omrežij je v predlogu Komisije ocenjen na približno 140 milijard EUR, za visokotlačne plinovode približno 70 milijard EUR ter za infrastrukturo za prevoz ogljikovega dioksida približno 2,5 milijarde EUR.

⁽⁵⁾ Glej mnenje EESO *Pobuda za projektne obveznice Evropa 2020 za infrastrukturne projekte* (Glej stran 3 tega Uradnega lista).

4.4 Cilj izgradnje energetskega superomrežja ter oblikovanja decentraliziranih pametnih omrežij ima več pozitivnih učinkov:

- ustvarjenih bo več delovnih mest in boljša delovna mesta, zlasti na obrobni območjih Evrope;
- zanesljiva oskrba z energijo bo položaj Evrope kot industrijske in storitvene lokacije na globalnem trgu okrepila, kar zlasti velja za MSP;
- posodobitev in nadgradnja evropske energetske infrastrukture je prispevek k večji energetske učinkovitosti;
- z oblikovanjem nadnacionalne infrastrukture ob sočasni nadgradnji regionalnih omrežij bi lahko bolje izravnali obstoječe pomanjkanje električne energije;
- cilj večje konkurence na energetskih trgih s seboj prinaša priložnost za stabilizacijo cen ali celo nižanje cen. Morda je razlog za to razmeroma velika potreba po regulaciji na nekaterih področjih, kar lahko negativno vpliva na cene. Začeti bi bilo treba proces politične presoje, da bi se določila nadaljnja usmeritev.

4.5 Z načrtovanim sodelovanjem lokalnih in regionalnih oblasti se večja sprejemanje infrastrukturnih inovacij, ki so jih predlagale. Ta vidik je OR v svojem mnenju posebej izpostavil.

4.6 Regulacija omrežij potrebuje novo usmeritev. Treba najti način, kako s širšimi koncepti nadomestiti željo upravljavcev po dobičku. Pri tem so ključna vprašanja tehnična izvedljivost, pa tudi gospodarsko, trajnostno in socialno izvajanje.

4.7 Pomemben sestavni del sodobne energetske infrastrukture so energetske zaloge, ki so do sedaj vsebovale zlasti zemeljski plin in nafto. Energetske zaloge bodo zdaj obogatene še z električno energijo. Na splošno se pri tem postavlja vprašanje, ali gre za projekte, ki so v skupnem interesu, ali za nacionalne načrte. Trenutno tega ne urejajo predpisi EU, obstajajo pa tudi resni pravni pomisleki. Komisija naj zato pripravi predlog, s katerim bo zagotovila pravno varnost pri shranjevanju energije. Predlog mora ob do sedaj predvidenih možnostih za shranjevanje energije upoštevati vse morebitne tehnične možnosti, kot so na primer akumulatorji, parne tehnologije, vodik in metan. Ob tem bi bili zaželeni raziskovalni projekti, ki potekajo vzporedno z izvajanjem.

4.8 Države članice, ki imajo ekonomsko-socialne svete, se naj z njimi posvetujejo in zagotovijo svetovalno vlogo pri načrtovanju in izvajanju.

4.9 Nacionalne ureditve za soodločanje in sodelovanje delavcev pri sprejemanju odločitev je treba vključiti v regionalne projekte energetske infrastrukture. To je bistven predpogoj za oblikovanje socialnega vidika obstoječih in nastajajočih delovnih mest pri evropskih projektih energetske infrastrukture.

4.10 Delavci pri infrastrukturnih projektih morajo biti za te zahtevne naloge ustrezno kvalificirani in se še dodatno usposablja, da bi zagotovili nemoteno izvajanje.

4.11 Državljanke EU je treba dosledno obveščati o nastajajočih infrastrukturnih projektih. Izvajanje brez široke podpore državljanov ni mogoče.

4.12 Infrastrukturni stroški so del cene energije končnega uporabnika. V praksi se prenesejo v potrošniške cene. Pri tem obstaja nevarnost, da bo za državljane električna energija nedosegljiva. Predlog to vprašanje obravnava le obrobno. Istočasno je treba razvijati tudi koncepte za preprečevanje energetske revščine v Evropi. Pri tem je nenazadnje odločilno dejstvo, v kolikšni meri se lahko na energetskih trgih ustvari konkurenca, ki deluje proti zvišanju cen.

4.13 Infrastrukturni stroški se optimizirajo tudi tako, da se ustrezne vrste energije proizvajajo na ustreznih krajih. Tako naj bi se vetrna energija proizvajala v vetrovnih regijah, sončna energija pa v sončnih regijah. To prispeva k optimizaciji ne le proizvodnje energije, ampak tudi prevoza energije.

4.14 Industrija in MSP so še naprej ključni pri ustvarjanju dodane vrednosti v Evropi. Tudi pri tem je pomemben predpogoj stabilna oskrba z energijo s konkurenčnimi cenami na globalnem trgu.

4.15 Odprto vprašanje je načrtovana izgradnja infrastrukture za prevoz CO₂. Trenutno se razpravlja o prednostih in slabostih te tehnologije. Srednjeročno bodo fosilna goriva, kot so nafta, plin in premog, še naprej sestavni del mešanice energetskih virov v Evropi, zato so potrebni spremljevalni ukrepi za spodbujanje te tehnologije in izgradnjo ustrezne infrastrukture, da bi izpolnili dolgoročne podnebne cilje EU. Vendar pa trenutno skorajda ni nobenih pilotnih projektov. Vprašljivo je, ali bo to uresničeno v obdobju do leta 2020 ali celo po tem.

4.16 EESO zato pozdravlja predlog uredbe o energetski infrastrukturi in podpira čim hitrejšo izvedbo uredbe, pod pogojem, da bodo upoštewane njegove pripombe.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja

(COM(2011) 650 final – 2011/0294 (COD))

(2012/C 143/26)

Poročevalec: **Stefan BACK**

Evropski parlament in Svet sta 15. novembra 2011 oziroma 30. novembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 172 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja

COM(2011) 650 final - 2011/0294 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 133 glasovi za, 1 glasom proti in 6 vzdržanimi glasovi.

To mnenje sodi v sveženj petih mnenj EESO o **instrumentu za povezovanje Evrope (Connecting Europe Facility – CEF)** in njegovih smernicah, ki jih je Evropska komisija objavila oktobra 2011. Sveženj zajema mnenja **TEN/468 o instrumentu za povezovanje Evrope** (poročevalec: Raymond HENCKS), **TEN/469 o smernicah za vseevropsko telekomunikacijsko omrežje** (poročevalec: Antonio LONGO), **TEN/470 o smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo** (poročevalec: Egbert BIERMANN), **TEN/471 o smernicah za vseevropsko prometno infrastrukturo** (poročevalec: Stefan BACK) in **TEN/472 o pobudi za projektne obveznice** (poročevalec: Armin DUTTINE).

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja sporočilo o svežnju za rast (v nadaljnjem besedilu: sporočilo) in predlog uredbe o smernicah Unije za vseevropsko prometno omrežje (v nadaljnjem besedilu: predlog). Pristop, predlagan v sporočilu, in regulativni ukrepi za izvajanje tega sporočila na področju prometa, kakor so predstavljeni v predlogu, so v veliki meri v skladu s stališči, ki jih je EESO zastopal v prejšnjih mnenjih.

1.2 EESO se predvsem strinja, da so multimodalna in neprekinjena čezmejna infrastrukturna omrežja, ki vključujejo "zadnji del poti" in dobre povezave s tretjimi državami, bistvena za uspešno izvajanje strategije Evropa 2020 in uresničevanje ciljev iz bele knjige iz leta 2011 *Načrt za enotni evropski prometni prostor* (v nadaljnjem besedilu: bela knjiga o prometni politiki iz leta 2011). Poleg tega EESO ceni celostni pristop k infrastrukturni politiki, ki z namenom doseganja sinergij in gospodarnosti z viri povezuje prometni, energetska in digitalni sektor. Ima pa naslednje pripombe:

1.3 Obžaluje, da cilj doseganja sinergij z drugimi omrežji ni naveden med prednostnimi nalogami predloga v členu 10.

1.4 Ugotavlja, da obstaja nedoslednost med zelo dolgoročnimi cilji predloga ter praktičnimi in bližjimi ukrepi za obdobje 2020–2030.

1.5 EESO se strinja z dvoplastnim pristopom, ki predvideva dve omrežji: celovito in osrednje. Sprašuje pa se, ali niso koridorji osrednjega omrežja (v nadaljnjem besedilu: koridorji) morda že kar tretja plast, ki nadomešča prednostne projekte iz trenutno veljavnih smernic. Razlog za ta pomislek izhaja iz tega, da poglavje IV predloga vsebuje posebna merila v zvezi z opredelitvijo koridorjev in njihovim razvojem, kar jim daje opazno drugačen značaj, kot ga ima sicer preostalo osrednje omrežje. EESO opaža problem predvidljivosti in pravne varnosti, ker so koridorji in vnaprej določeni projekti v njihovem okviru navedeni v prilogi k predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope (v nadaljnjem besedilu: predlog o instrumentu za povezovanje Evrope), ki naj bi veljala samo za obdobje 2014–2020, medtem ko so koridorji in projekti dolgoročni, zato je treba zagotoviti, da bodo prednostni tudi po letu 2020.

1.6 Zato EESO meni, da bi lahko omenjeni problem predvidljivosti in pravne varnosti razrešili bodisi s priložitvijo seznama koridorjev osrednjega omrežja in vnaprej določenih projektov k predlogu ali pa z določitvijo, da bo seznam veljal toliko časa kot predlagana uredba z morebitnimi naknadnimi spremembami.

1.7 EESO poudarja, kako pomembno vlogo ima mehanizem koordinacije in upravljanja, ki je predviden za koridorje osrednjega omrežja, pri njihovem izvajanju. Vendar hkrati opozarja, da mora biti ta upravna struktura maloštevilna, smotrna in stroškovno učinkovita ter služiti jasnemu cilju – ob ustreznem spoštovanju načela subsidiarnosti zagotoviti, da čezmejni vmesniki za načrtovanje delujejo na vseh ravneh kar najbolje in da ne prihaja do ozkih grl v koridorjih. EESO poziva k takšnim rešitvam, ki bi v primeru sovpadanja različnih sistemov koridorjev (npr. koridorji osrednjega omrežja in deli evropskega železniškega tovornega omrežja za konkurenčen tovorni promet) preprečile vzporedno delovanje upravnih struktur in podvajanje funkcij.

1.8 EESO zastavlja vprašanje, ali bi morala obstajati izrecna možnost zagotoviti celotnemu osrednjemu omrežju, vključno s projekti morskih avtocest med pristanišči osrednjega omrežja, koordinacijsko funkcijo, ki bi pripomogla k uspešnemu in pravočasnemu dokončanju osrednjega omrežja, zlasti njegove čezmejne razsežnosti. Poudarja, da bi takšna funkcija lahko bila pripomoček, ki bi načrtovalcem olajšal najti ravnovesje med nacionalnimi prioritetami na različnih ravneh in dodano vrednostjo EU, pa tudi povečati zavest o tej vrednosti.

1.9 Glede konfiguracije koridorjev EESO ugotavlja, da predlog poudarja njihovo multimodalno in čezmejno naravo. Koridorji, navedeni v prilogi k predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope, se navezujejo na tovarne železniške koridorje, opredeljene v Uredbi (EU) št. 913/2010 o evropskem železniškem omrežju za konkurenčen tovorni promet. Glede na to, da je horizontalna prednostna naloga predloga multimodalna, z viri gospodaren promet in da naj bi vsak koridor vključeval najmanj tri načine prevoza, bi morali upoštevati tudi druge načine prevoza.

1.10 EESO meni, da bi morali biti koridorji opredeljeni na podlagi multimodalnega in z viri gospodarnega pristopa, navedenega v členih 48 in 49 predloga, ter da bi morali pokrivati najpomembnejše čezmejne tokove na dolge razdalje v osrednjem omrežju, s čimer bi dosegli najboljšo možno uporabo vsakega načina prevoza in sodelovanje med njimi. Konfiguracija koridorjev bi se morala ravnati po analizah razmerja med stroški in koristmi ter biti usmerjena v učinkovitost in trajnost (gospodarsko, ekološko in socialno) s poudarkom na inovativnosti in somodalnosti. Na tej podlagi bi morali pri opredeljevanju koridorjev upoštevati potrebe vseh načinov prevoza, tudi vozlišč.

1.11 EESO pripisuje velik pomen nameri, izraženi v predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope, da se za potrebe kohezivskih držav rezervirajo dodatna sredstva; prednostni položaj, ki

izhaja iz tega, bi moral biti zapisan tudi v predlogu, na primer tako, da bi ga dodali kot cilj v členu 4 ali kot dodatno prednostno nalogo v členu 10.

1.12 EESO ugotavlja, da naj bi v skladu s členom 17(3) predloga o instrumentu za povezovanje Evrope 80 do 85 % razpoložljivih proračunskih sredstev rezervirali za vnaprej določene projekte, predvsem v okviru koridorjev osrednjega omrežja, in navedli v prilogi k predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope. EESO obžaluje, da niso nikjer navedena merila, glede na katera so bili ti projekti izbrani. EESO opozarja na multimodalnost koridorjev, ki je navedena tudi v določbah o razvojnem načrtu koridorja v členu 53 predloga, kjer je prav tako zaznati predpostavko, da bi morali biti naložbeni projekti razumno porazdeljeni med različnimi načini prevoza – glej člen 53(1)(f) predloga.

1.13 Glede na pomen cilja trajnostnega razvoja, ki je npr. izpostavljen v členih 37–39 predloga, EESO sprašuje, ali ne bi uporabili pojma zelenih koridorjev kot oznake kakovosti za razvoj opcije storitev tovornega prometa, o kateri govori člen 38.

2. Uvod

2.1 Veljavne smernice za vseevropsko prometno omrežje (TEN-T) so bile v obliki odločbe izdane leta 1996. Njihov namen je izboljšati povezljivost in s tem delovanje enotnega trga.

2.2 Vendar pa smernicam iz leta 1996 z vsemi poznejšimi spremembami ni uspelo ustvariti koherentnega omrežja. To zlasti velja za prednostne projekte, s katerimi naj bi rešili nekatere točke omrežja, ki so se izkazale kot problematične z vidika zmogljivosti ali povezljivosti.

2.3 Izvajanje smernic je bilo počasno, prihajalo je do precejšnjih zamud, predvsem pri prednostnih projektih.

2.4 EESO ugotavlja tudi nezadostno izvajanje v novih državah članicah iz vzhodne Evrope.

2.5 Sporočilo in predlog (sveženj ukrepov), ki ga je zdaj predložila Komisija, sta rezultat dolgega posvetovalnega postopka. EESO je sodeloval v tem postopku in pripravil mnenje o zeleni knjigi iz leta 2009 o politiki TEN-T⁽¹⁾, na zaprosilo takrat prihajajočega poljskega predsedstva pa tudi mnenje o *trajnostnem razvoju prometne politike EU in načrtovanju projekta TEN-T*⁽²⁾. Vprašanja TEN-T je obravnaval tudi v mnenju o beli knjigi o prometni politiki iz leta 2011⁽³⁾.

⁽¹⁾ Mnenje EESO o TEN-T: pregled politike, UL C 318, 23.12.2009, str. 101.

⁽²⁾ Mnenje EESO o trajnostnem razvoju prometne politike EU in načrtovanju projekta TEN-T, UL C 248, 25.08.2011, str. 31.

⁽³⁾ Mnenje EESO o beli knjigi Načrt za notni evropski prometni prostor, UL C 24, 28.01.2012, str. 146.

2.6 Cilj svežnja ukrepov je oblikovati celostno infrastrukturno politiko za prometna, energetska in digitalna omrežja, kar bi nam omogočilo izkoristiti sinergije, izboljšati dodeljevanje virov ter odpravljati ozka grla, težave z zmožljivostjo in manjkajoče povezave.

2.7 S kakovostnimi in z viri gospodarnimi omrežji naj bi sveženj ukrepov izrecno prispeval k doseganju ciljev strategije Evropa 2020, tj. trajnostnega in konkurenčnega gospodarstva, ki temelji na znanju.

2.8 Izbrani instrumenti za uresničevanje teh ciljev so ločene uredbe za posamezne sektorje, ki vsebujejo smernice za načrtovanje, določanje prednostnih nalog in izvajanje, ter skupni okvir financiranja pa tudi uredba o instrumentu za povezovanje Evrope za obdobje 2014–2020, ki ji je priložen seznam koridorjev in vnaprej določenih projektov, ki naj bi se financirali v navedenem obdobju. Uredba o instrumentu za povezovanje Evrope v tem mnenju ni obravnavana.

2.9 Predlog določa vrsto ciljev za prometni sektor. Najpomembnejši je uvedba medsebojno povezanega osrednjega omrežja, ki naj bi omogočilo z viri gospodaren multimodalni promet na enotnem trgu in njegove povezave navzven. Predlog naj bi nadomestil zbirko sedanjih smernic o TEN-T, izboljšal prepoznavnost omrežja in olajšal izvajanje.

2.10 Tako kot bela knjiga o prometni politiki iz leta 2011 je sveženj namenjen podpiranju nemotenih prometnih tokov na enotnem trgu, vključno z logističnimi storitvami, da bi zagotovili trajnost in rast. Cilj predloga je vzpostaviti okvir za učinkovitejšo dodeljevanje virov in boljše načrtovanje, s čimer bi olajšali čezmejno sodelovanje držav članic.

2.11 Med ukrepi predloga, ki zadevajo omrežje, so razvoj inteligentnih prometnih sistemov (ITS), izboljšanje ekoloških prometnih rešitev in inovacije.

2.12 Predlog deli omrežje na dve plasti – celovito omrežje in osrednje omrežje. Viri in upravljanje EU se osredotočajo na osrednje omrežje, ki naj bi imelo veliko evropsko dodano vrednost (čezmejne manjkajoče povezave, ozka grla, multimodalna vozlišča). Osrednje omrežje naj bi bilo dokončano do konca leta 2030, celovito omrežje pa pred koncem 2050.

2.13 V okviru osrednjega omrežja je bilo izbranih nekaj multimodalnih koridorjev, ki bodo podprti z močnim mehanizmom upravljanja in večino proračunskih sredstev.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO izraža zadovoljstvo nad sporočilom in predlogom; strinja se s tem, da je delovanje infrastrukture temeljnega pomena za delujoč notranji trg.

3.2 EESO je že večkrat pozval k sprejetju celostnega pristopa za različne vrste vseevropskih omrežij. Zato ceni, da so bili izdelani predlogi v tej smeri.

3.3 EESO ugotavlja, da predlog precej splošno obravnava možnosti koordinacije med različnimi vrstami omrežij. Konkretnije določbe je mogoče najti v predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope.

3.4 EESO je zadovoljen, da je predlog skladen s cilji prometne politike, ki so bili določeni v beli knjigi o prometu iz leta 2011. Opozarja, da je treba vzpostaviti večjo doslednost med strateškimi ukrepi iz bele knjige za obdobje do leta 2050 in konkretnimi ukrepi za obdobje 2020–2030. Podobne težave je opaziti v sporočilu in v predlogu.

3.5 EESO predpostavlja, da je dvoplastni pristop iz sporočila in predloga nastal iz želje, da bi vzpostavili medsebojno povezano prometno omrežje za najpomembnejše blago in potniški prevoz, kar je koristen cilj, ki izhaja iz potrebe, da se pri uporabi skromnih virov financiranja določijo prednostne naloge.

3.6 EESO se sprašuje, ali niso morda koridorji osrednjega omrežja, katerih okvir je na kratko predstavljen v predlogu, sami pa so opisani v prilogi k predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope, v resnici že tretja plast za vnaprej določene prednostne projekte za proračunsko obdobje 2014–2020. EESO opozarja na problem nepredvidljivosti in pravne varnosti, ki bi se lahko pojavil pri koridorjih in projektih, ki ne bodo dokončani do leta 2020, ko poteče veljavnost predlagane uredbe o instrumentu za povezovanje Evrope.

3.7 Zato se sprašuje, ali ne bi bilo primerno dodati seznam koridorjev in vnaprej določenih projektov kot prilogo tudi predlogu uredbe. EESO je mnenja, da so koridorji bolj povezani s samim predlogom, ki jih ureja, kot s predlagano uredbo o instrumentu za povezovanje Evrope.

3.8 EESO opaža tudi težave s koherentnostjo v interakciji med osrednjim omrežjem in koridorji, za katere predlog predvideva močan in koristen mehanizem koordinacije in upravljanja. Čeprav je po mnenju EESO nedvomno smiselno določiti jasne prednostne naloge z vidika uporabe sredstev, bi bil zaradi načrtovanja infrastrukture koristen dobro razvit mehanizem koordinacije in upravljanja tudi za celotno osrednje omrežje, katerega dokončanje pravzaprav ni tako daleč v prihodnosti. EESO zlasti poudarja koristnost takšnega mehanizma za vzpostavitev ravnotežja med državnim načrtovanjem in dodano vrednostjo EU ter za upoštevanje slednje v državnem načrtovanju. Potreba po močnem mehanizmu koordinacije in upravljanja zlasti zadeva projekte, ki so že po svoji naravi čezmejni, kot npr. morske avtoceste.

3.9 EESO meni, da bi morali biti koridorji resnično multimodalni. To bi v nekaterih primerih lahko pomenilo, da bodo precej široki, saj bi obsegali tako celinske ali nepremične povezave in morske povezave, npr. v obliki morskih avtocest. Ustrezno mesto bi moralo biti namenjeno cestnemu prometu, saj je pomembno, da omrežje upošteva tudi današnje dejanske potrebe. Za obdobje 2005–2020 je napovedano, da se bo prevoz blaga povečal za 34 %, pri čemer je delež cestnega prevoza v celotnem današnjem obsegu prevoza 75 %. Po mnenju EESO je pomembno, da se ta multimodalnost upošteva tudi pri izbiri projektov, ki naj bi zajeli vse načine prevoza.

3.10 EESO se strinja z oceno iz sporočila, da je morda zdaj primeren čas za predloge v zvezi z infrastrukturo, saj zaradi aktualne finančne krize vlada vse večje zanimanje za naložbe v infrastrukturo. Vseeno pa EESO ugotavlja, da mora biti ocena možnosti financiranja v dokumentu, ki obravnava perspektivo do leta 2030 oziroma 2050, dolgoročnejša.

3.11 EESO se zaveda ambicioznosti načrtovanja za obdobje 2014–2020, ki je predstavljeno v prilogi k predlogu o instrumentu za povezovanje Evrope. Sicer ceni pozitivne učinke na izvajanje mehanizma koordinacije in upravljanja za koridorje osrednjega omrežja, ki je predviden v predlogu, ter nadzor iz predloga o instrumentu za povezovanje Evrope, vendar opozarja na težavo pri ocenjevanju trajanja nacionalnih postopkov načrtovanja, saj so odločitve o načrtovanju pogosto predmet pritožb, dolgotrajnost postopkov pa zato precej običajen pojav.

3.12 EESO je v mnenju o beli knjigi o prometni politiki iz leta 2011 poudaril pomen povezave med prometom na dolge razdalje in distribucijo v mestnih območjih. Zato odobrava pristop k temu vprašanju, ki je predstavljen v predlogu.

4. Posebne ugotovitve

4.1 EESO poudarja, da je pri izvajanju smernic v zvezi s tehničnimi merili pomembno upoštevati lokalne pogoje, če s tem ni ogrožena varnost. Obstajati mora možnost za ustrezno reševanje tega vprašanja, že zaradi gospodarnega ravnanja z viri.

4.2 Vloga koncepta morskih avtocest ni povsem jasna glede povezav med pristanišči v različnih koridorjih ali pristanišči z

različnimi statusi, npr. med pristaniščem osrednjega omrežja in pristaniščem celovitega omrežja ali med dvema pristaniščema osrednjega omrežja, ki pripadata različnim koridorjema – glej člen 25(2)(c). EESO obžaluje to nejasnost, ki bi ob združevanju projektov morskih avtocest lahko povzročala praktične težave.

4.3 Določbe člena 38 predloga v bistvu govorijo o konceptu zelenega koridorja, ki ga je Komisija uvedla v akcijskem načrtu za tovorni promet iz leta 2007. EESO obžaluje, da ta pomemben koncept v predlogu ni bil uporabljen kot oznaka kakovosti.

4.4 Strinja se z zahtevami, ki jih mora izpolnjevati infrastruktura osrednjega omrežja za cestni promet (člen 45 predloga). Velikanskega pomena je pomožna infrastruktura, kot so počivališča na vsakih 50 km avtoceste in ustrezne varne parkirne površine za komercialne cestne uporabnike, ki omogočajo potreben počitek in so zato bistven element za izboljšanje delovnih pogojev voznikov in cestne varnosti. Poleg tega prispevajo tudi k boju proti organiziranemu kriminalu.

4.5 Zahteva glede razpoložljivosti alternativnih čistih goriv bi morala biti še poostrena, saj bo ključna za navezavo smernic TEN-T na strategijo o alternativnih gorivih za prevoz (vključno z električno energijo, biogorivi, sintetičnimi gorivi, metanom in tekočim naftnim plinom), ki jo pripravlja Evropska komisija, da bi na osrednjem omrežju po vsej EU omogočila kroženje čistih in z viri gospodarnih vozil. V tej zvezi je EESO mnenja, da je nujna uvedba ustrezne infrastrukture za polnjenje alternativnih goriv, s katero bi v EU bistveno pospešili sprejem čistih vozil na trgu.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Sklepa št. 1639/2006/ES o ustanovitvi Okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (2007–2013) ter Uredbe (ES) št. 680/2007 o določitvi splošnih pravil za dodelitev finančne pomoči Skupnosti na področju vseevropskih prometnih in energetskih omrežij

(COM(2011) 659 final – 2011/0301 (COD))

(2012/C 143/27)

Poročevalec: **Armin DUTTINE**

Evropski parlament in Svet sta 17. novembra oziroma 12. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členi 172, 173(3) in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni svet zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Sklepa št. 1639/2006/ES o ustanovitvi Okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (2007–2013) ter Uredbe (ES) št. 680/2007 o določitvi splošnih pravil za dodelitev finančne pomoči Skupnosti na področju vseevropskih prometnih in energetskih omrežij

COM(2011) 659 final – 2011/0301 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 23. februarja) s 161 glasovi za, 2 glasovoma proti in 10 vzdržanimi glasovi.

To mnenje sodi v sveženj petih mnenj EESO o instrumentu za povezovanje Evrope (CEF, Connecting Europe Facility) in njegovih smernicah, ki jih je Evropska komisija objavila oktobra 2011. Sveženj zajema mnenje TEN/468 o instrumentu za povezovanje Evrope (poročevalec g. HENCKS), mnenje TEN/469 o smernicah za vseevropsko telekomunikacijsko omrežje (poročevalec g. LONGO), mnenje TEN/470 o smernicah za vseevropsko energetsko infrastrukturo (poročevalec g. BIERMANN), mnenje TEN/471 o smernicah za vseevropsko prometno omrežje (poročevalec g. BACK) in mnenje TEN/472 o pobudi za projektne obveznice (poročevalec g. DUTTINE).

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO načeloma pozdravlja predlog Evropske komisije za uvedbo instrumenta delitve tveganja za izdajo projektnih obveznic v predvideni pilotni fazi v letih 2012 in 2013, vendar opozarja na s tem povezana tveganja. Preden se instrument uporabi tudi v novem proračunskem obdobju EU 2014–2020, bi bilo treba najprej nadaljevati in s pomočjo obširne javne razprave poglobiti ocenjevanje, ki ga je treba izvesti posebno skrbno. Pri tem bi bilo treba upoštevati predvsem znanje, pridobljeno s projekti javno-zasebnih partnerstev.

1.2 Možnosti, ki jih ponuja predlagani instrument, so predvsem v tem, da lahko pritegne pomembna naložbena sredstva za infrastrukturne projekte na področjih prometa, telekomunikacij in energetike, ki so potrebna za okrepitev rasti, inovacij in konkurenčnosti ter za ustvarjanje delovnih mest. Izvajanje načrtovanih projektov bo omogočilo, da državljani neposredno spoznajo koristi evropskega povezovanja, s tem pa se bo okrepila evropska misel.

1.3 Vendar pa se Odbor zaveda tudi tveganj, ki bi nastala predvsem v primeru, da bi bilo treba pokriti izgube, nastale pri

že začelih investicijskih projektih. Medtem ko je Evropska komisija v zakonodajnem predlogu jasno določila zgornjo mejo za izpostavljenost proračuna EU tveganju, pa se za Evropsko investicijsko banko (EIB) zaradi posameznih pogodb, ki jih za vsak projekt sklene z vlagatelji, ter zato, ker porazdeli tveganje med celotno število projektov, domneva, da ji ne bo treba prevzeti dodatnega tveganja. Ker je treba na vsak način preprečiti, da bi dejanska uresničitev tveganja negativno vplivala na boniteto in ugled EIB ter na uvajanje in izvajanje projektov, ki jih EIB financira na običajen način, je po mnenju Odbora nujno, da EIB oceni tveganje pri projektih obveznicah na podlagi svojih ustaljenih meril. Predvsem bi bilo treba jasno prikazati izpostavljenost EIB tveganju⁽¹⁾ in jo po potrebi omejiti. To možnost bi bilo treba preučiti predvsem v povezavi z nadaljnjo uporabo instrumenta v novem proračunskem obdobju EU 2014–2020 po oceni izkušenj v pilotni fazi.

⁽¹⁾ Glej tudi Evropska komisija, odbor za oceno učinka, GD ECFIN – Impact Assessment on a proposal for a regulation on the Europe 2020 Project Bond Initiative (Ocena učinka predloga uredbe o pobudi za projektne obveznice Evropa 2020), točka C 2 (osnutek z dne 15. septembra 2011) (Ref. Ares(2011)1012531 – 23.9.2011). Ta dokument poziva k bolj pregledni predstavitvi tveganj, ki jih mora prevzeti EIB.

1.4 EESO opozarja, da Komisija v predlogu premalo obravnava vprašanja v zvezi z vračilom sredstev za zasebno financirane infrastrukturne projekte. Predvsem na področju prometa je potrebna obširna javna razprava o možnih posledicah uvedbe financiranja s strani uporabnikov. Poleg tega Odbor opozarja, da predlagani instrument ne sme spodkopati političnih odločitev in družbenih dogovorov za doseg trajnostnih gospodarskih, okoljskih in socialnih ciljev. Lažne spodbude za začetek projektov v okviru javno-zasebnih partnerstev je treba preprečiti. Zato Odbor ponavlja svoje stališče, da morajo za projekte javno-zasebnega partnerstva veljati enaka merila zadolževanja kot za projekte, ki se izvajajo prek običajnih javnih razpisov.

1.5 Odbor meni, da bo s predlaganim instrumentom delitve tveganja za izdajo projektnih obveznic mogoče pridobiti le del potrebnih investicijskih sredstev za nujne infrastrukturne projekte. Zato opozarja, da je treba za javne proračune poiskati dodatne vire sredstev za javne naložbe. Pri tem ima v mislih predvsem predloge za uvedbo davka na finančne transakcije.

2. Uvod

2.1 Evropska komisija je 19. oktobra 2011 predložila več zakonodajnih in nezakonodajnih predlogov za razvoj vseevropskih prometnih, energetskih in telekomunikacijskih omrežij ter infrastrukture. Predlogi nosijo skupno oznako, tj. instrument za povezovanje Evrope (*Connecting Europe Facility*), osredotočeni pa so na novo proračunsko obdobje 2014–2020. Nanašajo se predvsem na smernice glede upravičenosti, izbor projektov za financiranje, višino potrebnih investicijskih sredstev in nove instrumente financiranja na naštetih področjih. To mnenje obravnava vidike financiranja, s preostalimi vidiki pa se ukvarjajo druga mnenja EESO. (2)

2.2 Zakonodajni predlog, ki ga obravnava to mnenje, vključuje naslednja elementa: razširitev področja uporabe okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost v sedanjem proračunskem obdobju EU (2007–2013), tako da bodo vključene tudi naložbe v širokopasovno infrastrukturo, ter uvedba instrumenta delitve tveganja za projektne obveznice na področjih informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), širokopasovnih povezav ter vseevropskih prometnih in energetskih omrežij (TEN-T in TEN-E).

2.3 Glede na probleme, ki jih povzroča finančna in gospodarska kriza, je cilj predlaganega instrumenta financiranje dolgoročno usmerjenih naložb s pomočjo zasebnega kapitala. To naj

bi na trgih kapitala mobiliziralo dodatna sredstva za dolgoročne infrastrukturne projekte. Predlagani instrument je instrument delitve tveganja za projektne obveznice, ki naj bi Evropski investicijski banki zagotovil finančni prispevek iz proračuna EU in ji tako omogočil, da s podrejenimi posojili ali garancijami zmanjša kreditno tveganje imetnikov obveznic.

2.4 Zakonodajni ukrep se bo izvajal v pilotni fazi v letih 2012 in 2013. V tem času naj bi se preskusila učinkovitost instrumenta delitve tveganja pri mobilizaciji zasebnih investicijskih sredstev.

2.5 Tveganje si delita EU in EIB, pri čemer lahko finančni prispevek iz proračuna EU znaša največ 230 milijonov EUR. V letih 2012 in 2013 naj bi bilo za projekte TEN-T na voljo največ 200 milijonov EUR, za projekte TEN-E pa največ 10 milijonov. Za naložbe na področjih IKT in širokopasovne infrastrukture pa naj bi bilo v letu 2013 na voljo 20 milijonov EUR.

2.6 Predvideva se, da bo EIB s podporo iz proračuna EU v celoti gledano lahko pokrila t. i. prvo izgubo (*First Loss*) za vse izvedene projekte. Zgornja meja izpostavljenosti EIB tveganju bo določena pogodbeno za vsak posamezen projekt. Teoretično je najvišje tveganje EIB enako vsoti sklenjenih pogodb, pri čemer je treba odšteti prispevek iz proračuna EU. Nominalna omejitev tveganja, ki ga prevzame EIB, za vse projekte skupaj v zakonodajnem predlogu Komisije ni določena, kot je sicer določena za proračun EU, saj predlog navaja: "Preostalo tveganje za vsa posojila prevzame EIB." Tako je naloga EIB, da v okviru svoje analize tveganja opredeli "preostalo tveganje".

2.7 Evropska komisija želi s tem instrumentom pritegniti dodatna sredstva, predvsem zasebnih vlagateljev, in tako doseči učinek vzvoda. Zaželeni vlagatelji so predvsem zavarovalnice ter pokojninski in državni premoženjski skladi, ki iščejo varne in dolgoročne možnosti naložb.

2.8 Pilotna faza naj bi bila financirana zgolj s prerazporeditvijo sredstev iz proračuna EU, predvsem s še neuporabljenimi sredstvi iz že obstoječega instrumenta garancij za posojila za projekte TEN-T (*LGTT, Loan Guarantee instrument for TEN-transport projects*).

2.9 Medtem ko pri instrumentu delitve tveganja LGTT Evropska investicijska banka prevzame tveganje komercialnih posojilodajalcev (banke), pa pri zakonodajnem predlogu, ki ga obravnava to mnenje, EIB krije tveganje vlagateljev v projektne obveznice. V obeh primerih gre za zavarovanje kreditnega

(2) Glej mnenja EESO o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope, o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja in o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja, Glej stran 130 tega Uradnega lista.

tveganja projektnih družb, ki izvajajo infrastrukturne projekte, pri čemer v praksi to velja predvsem za naložbe v obliki projektnega financiranja in druga javno-zasebna partnerstva. Pri teh investicijskih projektih odgovornost za gradnjo, delovanje, načrtovanje in predvsem financiranje praviloma nosijo sponzorji projektov, kot so gradbena podjetja, infrastrukturni skladi, operaterji in v nekaterih primerih javna podjetja.

2.10 Projekti, ki bodo dobili podporo v pilotni fazi, še niso bili izbrani; na področju vseevropskih prometnih omrežij naj bi se financirali najmanj trije in največ enajst projektov, na področju vseevropskih energetskih omrežij en projekt in na področju IKT/širokopasovnih povezav najmanj eden in največ dva projekta. Izkušnje, zbrane med pilotno fazo, naj bi bile podlaga za sklepe, ki bodo veljali za novo proračunsko obdobje 2014–2020.

2.11 Evropska komisija v zakonodajnem predlogu in spremljajočih dokumentih le obrobno obravnava vprašanja v zvezi s povračilom sredstev. Toda iz dokumenta EIB o izkušnjah z instrumentom LGTT je jasno razbrati, da ta instrument delitve tveganja velja za ustreznega predvsem pri projektih, ki se financirajo s sredstvi uporabnikov.⁽³⁾ Pričakovati je, da bo enako veljalo za projekte, ki naj bi jih spodbudil obravnavani zakonodajni predlog.

3. Splošne ugotovitve

3.1 EESO načeloma pozdravlja predlog Evropske komisije za uvedbo instrumenta delitve tveganja za izdajo projektnih obveznic v predvideni pilotni fazi v letih 2012 in 2013. V nadaljevanju so opisane možnosti in tveganja, na katera želi Odbor opozoriti, ter predlogi in pogoji, ki se nanašajo predvsem na nadaljevanje uporabe instrumenta po zaključku pilotne faze.

3.2 Priložnosti instrumenta so predvsem v tem, da se tako lahko pritegnejo dodatna investicijska sredstva, s čimer bi lahko povečali učinek proračunskih sredstev EU. To lahko pomembno prispeva k ustvarjanju rasti in inovacij, izboljšanju konkurenčnosti evropskega gospodarstva, doseganju ciljev strategije Evropa 2020 ter ohranjanju in odpiranju delovnih mest. Izvajanje načrtovanih projektov bo omogočilo, da državljani neposredno spoznajo koristi evropskega povezovanja, s tem pa se bo okrepila evropska misel.

⁽³⁾ Glej Evropska investicijska banka: *Loan Guarantee Instrument for TEN-T Projects – Mid-term Review (2011)* (Instrument garancij za posojila za projekte TEN-T – vmesni pregled 2011), Luxembourg, 14.7.2011, str. 4.

3.3 Vendar pa se Odbor zaveda tudi tveganj in opozarja na neločljivo povezavo med višino učinka finančnega vzvoda in tveganjem, ki ga prevzamejo javni organi. Tveganje bi nastalo predvsem v primeru, da bi bilo treba pokriti izgube, nastale pri že začelih investicijskih projektih. Medtem ko je Evropska komisija v zakonodajnem predlogu jasno določila zgornjo mejo za izpostavljenost proračuna EU tveganju, pa se za Evropsko investicijsko banko (EIB) zaradi posameznih pogodb, ki jih za vsak projekt sklene z vlagatelji, ter zato, ker porazdeli tveganje med celotno število projektov, domneva, da ji ne bo treba prevzemati dodatnega tveganja. Ker je treba na vsak način preprečiti, da bi dejanska uresničitev tveganja negativno vplivala na boniteto in ugled EIB ter na uvajanje in izvajanje projektov, ki jih EIB financira na običajen način, bi bilo dobro, da se na podlagi jasne ocene izpostavljenosti EIB tveganju smiselno omeji tudi njena uporaba instrumenta delitve tveganja glede na stopnjo tveganja, ki ga prevzame. Predvsem bi bilo treba jasno prikazati izpostavljenost EIB tveganju⁽⁴⁾ in jo po potrebi omejiti. O tem bi bilo treba razmisliti predvsem zaradi nadaljnje uporabe instrumenta v novem proračunskem obdobju EU 2014–2020 po oceni izkušenj v pilotni fazi.

3.4 Ocena predloga Evropske komisije je odvisna od konkretnih političnih ciljev, za katere si prizadevajo javni organi pri zastopanju interesov državljanov, pa tudi od finančnih interesov kupcev projektnih obveznic. Ti cilji in interesi so lahko enaki ali nasprotni. Odbor priporoča, da se pred uporabo novega instrumenta, zlasti v proračunskem obdobju 2014–2020, nadaljuje in poglobi javna razprava o z njim povezanih možnostih in tveganjih. Pri tem je treba upoštevati zlasti spoznanja, pridobljena s projektnim financiranjem in projekti javno-zasebnega partnerstva.

3.5 EESO opozarja, da je treba pri projektnem financiranju povrniti projektni dolg s prihodki, ustvarjenimi s projektom. Pri tem je pomembno zlasti vprašanje financiranja s strani uporabnikov. Zaradi liberalizacije in privatizacije je takšno financiranje že danes značilno za sektorja energetike in telekomunikacij, na področju prometa, zlasti motoriziranega zasebnega prevoza, pa je bilo doslej uporabljeno zgolj v nekaj državah članicah EU, predvsem za avtoceste. To je možna posledica, o kateri bi bilo treba javno razpravljati pred izvedbo načrtovanih projektov na področju prometa.

3.6 EESO spodbuja k razmisleku o tem, da bi bile projektne obveznice denominirane tako, da bi jih lahko kupovali tudi mali varčevalci in da ta instrument ne bi bil na razpolago samo institucionalnim vlagateljem.

3.7 Cilj uvedbe načrtovanega instrumenta delitve tveganja ne sme biti samo doseganje čim večjega vzvoda za pritegnitev dodatnih investicijskih sredstev iz zasebnih virov, temveč je

⁽⁴⁾ Glej tudi Evropska komisija, odbor za oceno učinka, GD ECFIN, točka C 2 (glej opombo pod črto 1).

treba poleg tega zagotoviti, da predlagani instrument ne bo v nasprotju s političnimi odločitvami in družbenimi dogovori za doseg trajnostnih ekonomskih, okoljskih in socialnih ciljev.⁽⁵⁾ Investicijski projekti, ki se bodo začeli izvajati s projektnimi obveznicami, na primer ne smejo kršiti socialnih in okoljskih standardov ter standardov kakovosti. Pri izvajanju projektov je treba upoštevati kakovost gradnje in vzdrževalnih del, okoljsko sprejemljivost, kolektivne pogodbe, načelo kraja zaposlitve, potrebo po podpori malim in srednje velikim podjetjem ter spodbujanju inovacij, izračun stroškov na podlagi stroškov življenjskega cikla, socialne in okoljske pogoje procesa priprave in potrebo po zagotovitvi dostopa za invalide,⁽⁶⁾ če je te dejavnike mogoče objektivno preveriti in če ne temeljijo na diskriminatorskih merilih. Preprečiti je treba nesprijemljive obremenitve uporabnikov s pristojbinami. To zlasti velja za tiste, ki so odvisni od pogoste ali vsakodnevne uporabe prometne infrastrukture, zlasti kadar drugih možnosti ni.

3.8 Odbor na podlagi teh zahtev poziva, da je treba pravočasno pred politično odločitvijo o uporabi instrumenta delitve tveganja za projektne obveznice v novem proračunskem obdobju 2014–2020 nadaljevati ocenjevanje pilotne faze in ga poglobiti na široki družbeni podlagi. Pri tem je treba upoštevati tudi izkušnje z instrumentom LGTT. Zlasti je treba zagotoviti preglednost nad projekti, ki se financirajo, ter nad dodeljevanjem sredstev in s tem sproženimi investicijskimi tokovi, kar terja stalni nadzor uspešnosti in sprotno spremljanje, da bi lahko pravočasno prišli do ustreznih zaključkov. Pri ocenjevanju morajo sodelovati nosilci političnega odločanja na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni, socialni partnerji ter organizacije civilne družbe, na primer s področja znanosti, okolja in zaščite potrošnikov ter socialnih združenj, prav tako pa je pomembno tudi sodelovanje EESO in Odbora regij. Evropski zakonodajalec bi moral odločitev sprejeti pred novim proračunskim obdobjem. Po mnenju Odbora je prepozno izvesti oceno šele v letih 2016/2017, kot je to nedoločno izraženo v dokumentih Evropske komisije.

3.9 Pri projektne financiranju in projektih javno-zasebnega partnerstva, kjer se za vračilo dolga jamči z javnimi plačili, veljajo za javne organe enake finančne obveznosti glede refinanciranja investicijskih projektov kot pri projektih v okviru javnih naročil, ki se financirajo na običajen način. Da bi zagotovili

⁽⁵⁾ Skupnost evropskih železniških in infrastrukturnih podjetij (CER, *Community of European Railway and Infrastructure Companies*) je med posvetovanjem izrazila dvom glede uporabe predlaganega instrumenta delitve tveganja za prevoz po železnici. Glej posvetovanje z zainteresiranimi stranmi o pobudi za projektne obveznice Evropa 2020, odgovor skupnosti CER, 6. maj 2011, na voljo na spletni strani http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/written_responses_en.htm.

⁽⁶⁾ Glej mnenje EESO *Za učinkovitejši evropski trg javnih naročil*, UL C 318 z dne 29.10.2011, str. 113.

zadostno preglednost proračuna, preprečili dodatna proračunska tveganja in lažne spodbude za uvedbo projektov javno-zasebnega partnerstva ter pristojnim organom zagotovili, da lahko svobodno izbirajo med projekti javno-zasebnega partnerstva in klasično financiranimi projekti, EESO ponavlja svoj poziv, naj za projekte javno-zasebnega partnerstva veljajo enaka merila za zadolževanje kot za projekte, ki se izvajajo v okviru običajnih javnih naročil.⁽⁷⁾

3.10 Številni infrastrukturni projekti na področjih energetike in telekomunikacij se – v nasprotju z nekaterimi projekti na področju prometa – v EU na splošno financirajo zasebno in refinancirajo s pristojbinami za uporabo, ki so regulirane. To velja za celotno omrežno infrastrukturo. Odbor se tukaj sprašuje, katere druge projekte, katerih refinanciranja očitno ni mogoče v celoti zagotoviti z reguliranimi pristojbinami za uporabo, želi evropski zakonodajalec s predlaganim finančnim instrumentom podpreti. Odbor meni, da terja vsak posamezen načrtovan projekt na področjih energetike in telekomunikacij podrobno utemeljitev, zakaj je kljub temu, da ga ni mogoče refinancirati, z vidika razvoja EU upravičen do podpore. Evropski zakonodajalec mora tovrstne projekte nujno preveriti.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Predlagani instrument delitve tveganja predstavlja možen izhod iz težav, ki jih opisuje Evropska komisija in ki nastajajo zaradi nezadostnih javnih investicijskih sredstev ter še nenaloženega kapitala, zlasti institucionalnih vlagateljev. Vendar se odpirajo tudi številna tehnična vprašanja, ki jih je treba postaviti ob bok političnim zahtevam, naštetim v poglavju 3. Odbor priporoča, da se ta vprašanja razrešijo pred uvedbo predlaganega instrumenta delitve tveganja, vendar najpozneje do nameravane uvedbe v novem proračunskem obdobju EU 2014–2020.

4.2 Odbor na splošno meni, da bi morala EIB in proračun EU ne samo zavarovati tveganj, temveč biti tudi ustrezno udeležena pri dobičku (*fair risk sharing*). To je treba zagotoviti s sistematično uporabo politike tveganja in cen EIB ter z drugimi ukrepi za omejitev tveganja EIB, ki se predlagajo v tem mnenju.

⁽⁷⁾ Mnenje EESO o zasebnih in javnih naložbah, UL C 51 z dne 17.2.2011, str. 59; glej tudi *House of Commons, Treasury Select Committee* (spodnji dom britanskega parlamenta, odbor za finance): *Private Finance Initiative, Seventeenth Report of Session 2010–2012* (Zasebna finančna pobuda, 17. poročilo za obdobje 2010–2012), London, 18. julij 2011. Poročilo opozarja, da zaradi neizkazovanja projektov zasebnih finančnih pobud/javno-zasebnega partnerstva v javnem dolgu nastajajo napačne spodbude, ki so v nasprotju s ciljem "najboljšega razmerja med ceno in kakovostjo". Predsednik odbora za finance spodnjega doma britanskega parlamenta Andrew Tyrie (konservativna stranka) izrecno zagovarja vključitev teh projektov v proračunska pravila (glej <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/treasury-committee/news/pfi-report/>).

4.3 Prav tako ni popolnoma jasna točna vloga akterjev. Predvsem ni jasno, kdo bo prevzel vlogo zavarovatelja obveznice (*Monoliners*) kot enotnega obvladujočega upnika in kako naj bi to potekalo. Še posebej pa je nejasno, kakšno vlogo naj bi pri tem imela EIB. To naj bi se določilo v prihodnjih dogovorih z vlagatelji ter v pogodbi med Evropsko komisijo in EIB. EESO zato poziva evropskega zakonodajalca, da najpozneje pred morebitno nadaljnjo uporabo instrumenta v novem proračunskem obdobju EU 2014–2020 v okviru prihodnjega zakonodajnega postopka razjasni tehnične podrobnosti režima tveganja in obseg nalog EIB kot obvladujočega upnika, da se tako zagotovi varnost za vlagatelje in javne organe. Načrtovani instrument delitve tveganja nikakor ne sme ogroziti bonitete in ugleda EIB.

4.4 Izkušnje iz projektov LGTT je treba sistematično ocenjevati v skladu z merili, navedenimi v poglavju 3, da bi bilo mogoče potegniti zaključke glede ustrezne projektne zasnove instrumenta delitve tveganja za projektne obveznice in pripomoči k preprečevanju negativnih posledic.⁽⁸⁾ Pri tem je treba

razjasniti tudi različne ocene (*assessments*), ki jih različni akterji uporabljajo pri vrednotenju projektov javno-zasebnega partnerstva.

4.5 Spričo pozitivnih, vendar tudi mnogih negativnih izkušenj oziroma tveganj pri projektne financiranju in projektih javno-zasebnega partnerstva, ki so povezana s trajanjem pogodbenih pogajanj, zapletenostjo pogodbenih določil in odnosov med akterji ter negotovostjo glede učinkov na povpraševanje, se EESO sprašuje, ali ne bi bila najboljša rešitev, da se javnim proračunom zagotovijo sredstva za izvedbo investicijskih projektov na podlagi običajnega javnega naročanja.⁽⁹⁾ Odbor v zvezi s tem pozdravlja predloge Evropske komisije za uvedbo davka na finančne transakcije in znova poudarja, da podpira uvedbo tovrstnega vira prihodkov za javne proračune.⁽¹⁰⁾

4.6 Odbor opozarja tudi na dejstvo, da potreb po naložbah, ki so po mnenju Evropske komisije nujne za instrument za povezovanje Evrope, ne bo mogoče pokriti zgolj z izdajanjem projektnih obveznic. Zato spodbuja k pridobivanju dodatnih virov prihodka za javne naložbe.

V Bruslju, 23. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ V zvezi s tem glej tudi dokument Evropske investicijske banke (opomba pod črto 3), čeprav številna merila, navedena v poglavju 3, v tem dokumentu niso obravnavana.

⁽⁹⁾ To načelo "najboljše in druge najboljše rešitve" je v stališču, pripravljenim med posvetovanjem o obravnavanem zakonodajnem predlogu, izrazila tudi Skupnost evropskih železniških in infrastrukturnih podjetij (*CER, Community of European Railway and Infrastructure Companies*). Glej dokument skupnosti CER (opomba pod črto 5).

⁽¹⁰⁾ Mnenje EESO o davku na finančne transakcije, UL C 44 z dne 11.2.2011, str. 81, in mnenje EESO o poročilu *de Larosièrjeve* skupine, UL C 318 z dne 23.12.2009, str. 57.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2006/126/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z vozniškimi dovoljenji z vgrajenimi funkcijami voznikove kartice

(COM(2011) 710 final – 2011/0327 (COD))

(2012/C 143/28)

Poročevalec: **g. SIMONS**

Evropski parlament in Svet sta 17. novembra 2011 oziroma 14. decembra 2011 sklenila, da v skladu s členoma 91 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2006/126/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z vozniškimi dovoljenji z vgrajenimi funkcijami voznikove kartice

COM(2011) 710 final – 2011/0327 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja dne 22. februarja) s 122 glasovi za, 5 glasovi proti in 12 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zaradi enotnejše uporabe zakonodaje Odbor meni, da bi se bilo priporočljivo odločiti za uredbo namesto direktive, s čimer bi preprečili lastna tolmačenja držav članic.

1.2 Odbor podpira končni cilj predloga Komisije, tj. vključitev funkcij voznikove kartice v vozniško dovoljenje, kar naj bi privedlo do večje skladnosti s socialno zakonodajo, ki ureja čas vožnje in počitka. Vendar meni, da se bo treba za dosego jasne, izvedljive in učinkovite ureditve najprej spopasti z več težavami, kot so delno navedene v točki 4.

1.3 Če teh težav ne bo mogoče rešiti, Odbor priporoča, da se izvede študija o združljivosti veljavne zakonodaje na tem področju in da se ta spremeni na tak način, da nobena generacija digitalnih tahografov ne bi izgubila svoje funkcionalnosti. Odbor priporoča, da pri tej študiji sodelujejo socialni partnerji, proizvajalci tahografov in nadzorni organi.

1.4 Odbor ima dvome glede zmanjšanja upravnih bremen v višini 100 milijonov EUR na leto, kot ga navaja Komisija. Meni, da je treba to navedbo dobro utemeljiti, saj analiza učinkov, ki jo je izvedla Komisija, ne zadostuje.

1.5 Odbor priporoča, da je treba glede na končni cilj vključitve voznikove kartice v vozniško dovoljenje poskrbeti za učinkovito usklajevanje z državami, ki so pogodbenice Evropskega sporazuma o delu posadk na vozilih, ki opravljajo mednarodne cestne prevoze (AETR), kot tudi z državami, ki niso pogodbenice tega sporazuma, da bi zagotovili enotno in pravilno izvrševanje te zakonodaje in nadzor nad njo.

1.6 Po mnenju Odbora bi morala Komisija pojasniti, kako namerava rešiti težave iz točke 4, povezane z združitvijo voznikove kartice z vozniškim dovoljenjem z uporabo enega samega mikročipa. Ena možnost bi lahko bila, da se v vozniško dovoljenje vgradi dva ločena čipa, s čimer pa po vsej verjetnosti ne bi rešili vseh težav.

2. Uvod

2.1 Komisija je 11. novembra 2011 objavila predlog direktive o spremembi Direktive 2006/126/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z vozniškimi dovoljenji z vgrajenimi funkcijami voznikove kartice (COM(2011) 710 final). Evropski parlament in Svet sta v skladu s členoma 91 in 304 PDEU Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila, da pripravi mnenje o tem predlogu.

2.2 Odbor pozdravlja dejstvo, da je bil zaprošen za mnenje o tej temi, saj meni, da je pomembna za izboljšanje socialne zakonodaje na področju cestnega prevoza potnikov in blaga.

2.3 Predlog Komisije je povezan z njenim predlogom uredbe o spremembi Uredbe Sveta (EGS) št. 3821/85 o tahografu (nadzorni napravi) v cestnem prometu in spremembi Uredbe (ES) št. 561/2006 v zvezi z voznim časom in časom počitka voznikov.

2.4 Odbor je o uredbah iz točke 2.3 na plenarnem zasedanju 7. decembra 2011 sprejel mnenje⁽¹⁾, v katerem je o tem predlogu navedel: „Odbor pozdravlja predlog Komisije glede

⁽¹⁾ UL C 43, 15.2.2012, str. 79–81.

združitve funkcionalnosti vozniške kartice z vozniškim dovoljenjem, s čimer bi se povečala varnost in zmanjšale upravne obremenitve, kolikor je to v praksi mogoče.“

2.5 Predlog Komisije se nanaša na združitev voznikove kartice in vozniškega dovoljenja, s čimer bi se po mnenju Komisije zmanjšale možnosti goljufij in dolgoročno tudi upravna bremena, saj predlog predvideva pridobitev in izdajo enega samega dokumenta namesto dveh. Po ocenah Komisije naj bi na ta način prihranili približno 100 milijonov EUR na leto.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor se zavzema za poenotenje zakonodaje, tako da bi bilo čim manj nesporazumov glede njenega tolmačenja. Komisija se je odločila, da bo predlog pripravila v obliki direktive (verjetno zato, ker je tudi zakonodaja o vozniškem dovoljenju v isti obliki), s čimer pa države članice dobijo možnost lastnega tolmačenja. Odbor se sprašuje, ali ne bi bil predlog uredbe primernejša izbira.

3.2 Odbor podpira osnovni cilj predloga Komisije, tj. omogočiti boljše izvrševanje socialnih predpisov v cestnem prometu ter hkrati zmanjšati možnost goljufij in upravna bremena, vendar meni, da bo treba najprej rešiti nekatere težave, kot so navedene v točki 4.

3.3 Kar zadeva ocenjene prihranke pri upravnih stroških v višini 100 milijonov evrov letno, ki jih je na podlagi ocene učinka napovedala Komisija, Odbor meni, da vključitev voznikove kartice v vozniško dovoljenje sama po sebi ne zagotavlja teh prihrankov. Združitev dokumentov ne pomeni nujno večje učinkovitosti in zmanjšanja stroškov.

3.4 Odbor se sprašuje, ali predlog Komisije o vozniškem dovoljenju z vgrajenimi funkcijami voznikove kartice nudi zadostno zaščito voznikom, ki so med vožnjo v državi pogodbenici AETR zunaj EU deležni cestnega preverjanja. Pri uvedbi nove zakonodaje je treba v prvi vrsti poskrbeti, da se z državami, ki so pogodbenice AETR, kot tudi z državami, ki niso pogodbenice tega sporazuma, doseže jasen dogovor o izvrševanju predpisov in nadzoru nad njimi.

3.5 Če za težave glede predloga Komisije, ki so med drugim navedene v tej in naslednjih točkah, ne bo mogoče poiskati enostavnih rešitev, Odbor priporoča, da se izvede študija o združljivosti veljavne zakonodaje na tem področju in da se ta spremeni na tak način, da nobena generacija digitalnih tahografov

ne bi izgubila svoje funkcionalnosti. Zdi se priporočljivo, da se v to študijo vključijo vsi udeleženi akterji, tj. socialni partnerji, proizvajalci tahografov in nadzorni organi.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Po mnenju Odbora Komisija ni dovolj jasno razložila, kako namerava rešiti težave, povezane z združitvijo voznikove kartice z vozniškim dovoljenjem z uporabo enega samega mikročipa.

4.1.1 Kot primer naj navedemo kršitev zakonodaje o času vožnje in počitka: ta naj bi imela za posledico odvzem vozniškega dovoljenja, kar bi bilo v številnih primerih nesorazmerno.

4.1.2 Specifikacije čipa za voznikovo kartico se razlikujejo od tistih za vozniško dovoljenje. Ali to pomeni, da je treba prilagoditi zakonodajo o digitalnem tahografu?

4.1.3 Predpisi, ki urejajo odvzem voznikove kartice, se razlikujejo od predpisov, ki urejajo odvzem vozniškega dovoljenja. Ta pravila so določena v zakonodaji EU, pa tudi v nacionalni zakonodaji, zato jih je težko uskladiti.

4.1.4 Vozniško dovoljenje se v nekaterih državah uporablja tudi kot osebna izkaznica. Če se bo želel voznik z njim legitimirati, ga bo moral vzeti iz čitalca. Vendar pa voznikove kartice med snemanjem, vožnjo ali drugimi dejavnostmi ni dovoljeno vzeti iz snemalne naprave.

4.1.5 V nekaterih državah članicah že imajo kombinacijo spričevala voznikovih poklicnih kvalifikacij in vozniškega dovoljenja. Združitev z voznikovo kartico bo privedla do bolj razširjene uporabe kombinirane kartice.

4.1.6 Združitev vozniškega dovoljenja in voznikove kartice bi lahko imela posledice za sporazum AETR, ki bi jih bilo treba preučiti in razrešiti še pred sprejetjem predloga Komisije.

4.1.7 V skladu s predlogom Komisije bo moral mikročip vozniškega dovoljenja vsebovati tudi aplikacije voznikove kartice. Vendar je to zaradi različnih specifikacij teh dveh dokumentov težko izvedljivo. Odbor podpira zamisel, da se v vozniško dovoljenje vgradita dva mikročipa namesto enega samega.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v odnosih EU-Čile

(2012/C 143/29)

Poročevalec: **Filip HAMRO-DROTZ**

Soporočevalec: **Francisco SILVA**

Evropski parlament je v pismu z dne 1. avgusta 2011 v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosil za pripravo raziskovalnega mnenja o naslednji temi:

Vloga civilne družbe v odnosih EU-Čile.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je septembra 2011 pripravila študijski obisk v Čilu in mnenje sprejela 24. januarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 138 glasovi za in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 Mnenje je nastalo na pobudo Evropskega parlamenta, ki je EESO zaprosil za analizo vloge čilske civilne družbe v okviru odnosov EU-Čile in stanja v zvezi s členom 10 pridružitvenega sporazuma iz leta 2002. Navedeni člen namreč predvideva ustanovitev skupnega posvetovalnega odbora civilne družbe EESO-Čile, ki nikoli ni začel, saj v Čilu za to ni primerljive ustanove.

1.2 EESO izraža zadovoljstvo ob dobrih političnih odnosih med EU in Čilom, h katerim je nedvomno pripomogel tudi pridružitveni sporazum. Odbor podpira revizijo sporazuma, s katero bi vanj vključili poglavje o trajnostnem razvoju, ukrepe v podporo priznavanju in izvajanju temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela ter preusmeritev sodelovanja v podporo krepitvi civilne družbe in projektov skupnega interesa, denimo na področju inovacij, trajnostnega razvoja, varstva potrošnikov in izobraževanja.

1.3 EESO pogodbenici pridružitvenega sporazuma in pristojne mednarodne organizacije s sedežem v Čilu poziva, naj zagotovijo vso potrebno institucionalno, politično, operativno in ekonomsko podporo za okrepitev in usposobitev organizacij čilske civilne družbe, da bi lahko postale verodostojen sogovornik tako v socialnem in civilnem dialogu na državni ravni ter sogovornik evropske civilne družbe na dvostranski ravni.

1.4 EESO znova poudarja ključni pomen socialnega dialoga med delodajalci in sindikati kot temelja ekonomsko-socialnega konsenza, ki je nujen za razvoj na podlagi socialne kohezije, in izhodišča za širši civilni dialog med politično oblastjo ter gospodarskimi in družbenimi akterji. Vse to mora voditi v boljšo porazdelitev bogastva, bolj odprto politiko ter pomembnejšo vlogo socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe.

1.5 EESO poudarja pomen oblikovanja ekonomsko-socialnega sveta ali primerljivega organa v Čilu, kar bi okrepilo možnosti za utrditev dialoga med različnimi akterji civilne družbe ter med njimi in pristojnimi organi, hkrati pa ustvarilo možnosti za čimprejšnji začetek izvajanja člena 10 pridružitvenega sporazuma. EESO je pripravljen prispevati k tem prizadevanjem na podlagi svojih izkušenj s podobnimi dejavnostmi z drugimi državami.

1.6 Kakor je bilo dogovorjeno s čilskimi organizacijami med raziskovalnim obiskom v Čilu septembra 2011, bo EESO v povezavi s sedmim srečanjem organizirane civilne družbe EU-Latinska Amerika in Karibi (Santiago de Chile, 2012) ter ob podpori čilske vlade in EU pripravil seminar, ki se ga bodo udeležili najbolj reprezentativni akterji čilske civilne družbe. Na njem bodo obravnavali koristnost in sredstva za oblikovanje posvetovalnega organa čilske civilne družbe, ki bi bil lahko na podlagi določb člena 10 sporazuma sogovornik EESO.

1.7 Govorili naj bi tudi o drugih zadevah skupnega interesa za akterje civilne družbe, denimo o možnostih za krepitev zmogljivosti, potrebi po nadaljnji in boljši izmenjavi informacij ter možnosti organizacije drugih rednih skupnih dejavnosti v prihodnje. Za tovrstno sodelovanje je potrebna finančna podpora pogodbenic pridružitvenega sporazuma.

2. Politične, gospodarske in socialne razmere v Čilu

2.1 Politične razmere

2.1.1 Čile je ena najbolj stabilnih in uspešnih držav v Južni Ameriki ter zgled vzdržne gospodarske rasti, ki temelji na cenah surovin, vladanju reprezentativnih političnih strank, vse večji mednarodni vlogi države in trgovinskem pristopu, ki se vse bolj usmerja na pacifiško območje.

2.1.2 Po dveh desetletjih demokratične vladavine levosredinske koalicije *Concertación*, na čelo katere je leta 2006 stopila Michelle Bachelet, je 11. marca 2010 po volilni zmagi desnosredinske *Coalición por el Cambio* za štiriletni predsedniški mandat zaprisegel Sebastián Piñera.

2.1.3 Politične razmere v Čilu v zadnjih mesecih so zaznamovali veliki družbeni protesti, v ospredju katerih so študentje ob podpori sindikatov. Med najpomembnejšimi temami na današnjem političnem prizorišču so družbena neenakost, vladna podpora spornemu projektu HidroAysén, ki predvideva gradnjo petih jezov za hidroelektrarne v čilskem delu Patagonije, ter zlasti demonstracije in zasedbe šol s pozivi za reformo šolstva, ki bi vsem družbenim skupinam v vseh pokrajinah omogočila dostop do kakovostnega javnega šolstva.

2.1.4 Čilska civilna družba v protestih vidi odmev nezadovoljstva med državljani, ki zahtevajo pravičnejšo porazdelitev bogastva, večje sodelovanje v družbi in bolj odprto politiko. Družbene organizacije se zavedajo pomena tega obdobja v čilski politiki, ki bo, kot upajo, pripeljalo do reforme ustave, nastale pod Pinochetovo vladavino, volilnega sistema, ki onemogoča politično prenavo, in sedanjega družbeno-ekonomskega sistema, ki spodbuja rast na podlagi zmožnosti izvoza omejenega števila surovin, kar prispeva k pomanjkljivi delitvi bogastva.

2.2 Gospodarske razmere

2.2.1 Čile je država s srednjevisokimi dohodki, ki je leta 2010 dosegla 5,2-odstotno gospodarsko rast.

2.2.2 Čile je daleč največji svetovni proizvajalec bakra, ki obsega kar 60 % čilskega izvoza. Država se ponaša z močnim bančnim sektorjem, ki ustvarja velike dobičke tudi zaradi zelo visokih obrestnih mer in upravljanja pokojninskih skladov. Vendar pa – kljub moči tega in drugih gospodarskih sektorjev – visoka rast ni zavrila drobljenja v drugih proizvodnih panogah, kot sta živilska industrija in ribištvo. Leta 2008 so na čilsko gospodarstvo sicer vplivale posledice svetovne gospodarske krize, vendar manj kot marsikje drugod po svetu, tako kot velja za tako rekoč vsa gospodarstva v Latinski Ameriki.

2.3 Socialne razmere

2.3.1 Čile se uvršča med države z velikimi razlikami pri dohodku na prebivalca. Po podatkih, objavljenih sredi leta 2010, se je med letoma 2006 in 2009 stopnja revščine povečala na 15,1 %, skrajne revščine pa na 3,7 %, v primerjavi s 13,7 oziroma 3,2 % leta 2006.

2.3.2 Brezposelnost se je leta 2010 povzpela na približno 9,6 %, predvsem zaradi posledic svetovne krize v preteklih dveh letih. Med prizadetimi so večinoma mladi in ženske.

Večina nedavno ustvarjenih delovnih mest je bila v storitvenem sektorju, visok pa je tudi odstotek neformalnih zaposlitev.

2.3.3 Čile po indeksu človekovega razvoja Programa ZN za razvoj za leto 2010 zaseda 45. mesto med 169 državami, najvišje v vsej Latinski Ameriki. V državi so se izboljšali standardi bivanja, izobraževanja in zdravja, povečala pa se je dohodkovna neenakost. Najbogatejših 5 % gospodinjstev ima 830-krat višji dohodek na prebivalca kakor najrevnejših 5 %. 75 % delavcev zasluži približno 1 000 USD, medtem ko BDP na prebivalca dosega 16 000 USD – drugače rečeno, trg dela ne stori ničesar za prerazporeditev dohodka. Pokojninski načrti so redki. Najbolj prizadete skupine zaradi revščine in socialne izključenosti so otroci, mladi in prebivalci indijanskega rodu⁽¹⁾. Statistični podatki kažejo na povezavo med revščino in stopnjo šolanja, revščino in brezposelnostjo ter revščino in brezposelnostjo žensk.⁽²⁾ Neenakost moških in žensk je precejšnja in Čile se po neenakopravnosti med spoloma uvršča na 75. mesto med 109 državami. Delovna zakonodaja je na splošno šibka: za kolektivna pogajanja in pravico do stavke obstajajo določene omejitve, s kolektivnimi pogodbami je zajetih zgolj 6 % delavcev, na državni ravni pa tudi ni zakonskih določb glede kolektivnih pogajanj. Poleg tega je davčna obremenitev nizka in regresivno strukturirana.

2.3.4 Trenutno je za Čile ključnega pomena razprava o izobraževalnem modelu; ne samo zato, ker so številne družine močno zadolžene zaradi stroškov šolanja otrok, temveč tudi zato, ker je v ospredju družbene razprave, v katero se vključuje celotna čilska družba, zahteva, da se izobraževanje obravnava kot pravica, ki jo mora država zagotoviti ter s tem vsem omogočiti enake možnosti. Ena od bistvenih težav je ta, da je za izobraževanje pristojna občinska raven. Vlada je začela pogajanja z vsemi stranmi, vpletenimi v sedanje proteste v zvezi z reformo šolstva.

2.4 Čile v današnjem mednarodnem okolju

2.4.1 Od obnove demokracije leta 1990 se Čile dejavno posveča večstranskim odnosom, prevzema konstruktivno vlogo znotraj Organizacije združenih narodov in njenih agencij ter sodeluje v mirovnih dejavnostih OZN in EU. V državi imajo regionalni sedež pomembne mednarodne organizacije: Mednarodna organizacija dela, Consumers International, OZN, Ekonomska komisija za Latinsko Ameriko in Karibe.

2.4.2 Na mednarodni ravni je Čile dejaven in konstruktiven član Sveta za človekove pravice OZN. Leta 2009 je ratificiral statut Mednarodnega kazenskega sodišča in Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh oseb pred prisilnim izginotjem. Čilenci zasedajo več pomembnih mednarodnih položajev; tako na

⁽¹⁾ Teh je med prebivalstvom približno 4,6 % in večinoma pripadajo plemenu Mapučev.

⁽²⁾ Podatki OECD in državne družbeno-ekonomske raziskave iz leta 2009 – www.ministeriodesarrollosocial.gob.cl.

primer iz Čila prihajajo izvršna direktorica telesa ZN za enakopravnost spolov in opolnomočenje žensk – Ženske ZN, generalni direktor Mednarodne organizacije dela in generalni sekretar Organizacije ameriških držav. ⁽³⁾ Januarja 2010 je bil Čile kot prva južnoameriška država sprejet v OECD.

2.4.3 Čile je tudi član Organizacije za azijsko-pacifiško gospodarsko sodelovanje (APEC) ter pridružen član Mercosurja in Andske skupnosti. Trenutno predseduje Skupini Rio ter Skupini Latinska Amerika in Karibi, skupaj z Venezuelo pa sopedreduje Skupnosti latinskoameriških in karibskih držav (CELAC).

2.4.4 Čilska trgovinska politika je že od nekdaj usmerjena v podpis čim več prostotrgovinskih sporazumov. Na področju energije Čile tri četrtine svojih potreb pokriva iz uvoza: jedrske energije nima, utekočinjeni plin pa kupuje od pacifiških in severnomorskih držav. Njegove zaloge fosilnih goriv so omejene, čilska energetska politika pa temelji na premogu, kar posledično vpliva na okolje. S strateškega vidika bi bilo treba dolgoročno perspektivo čilske energetske politike razširiti in diverzificirati.

2.4.5 V primerjavi z večino drugih latinskoameriških držav ima Čile danes razvito infrastrukturo, vključno z novimi tehnologijami.

3. Odnosi EU-Čile

3.1 Odnosi med EU in Čilom, ki temeljijo na pridružitvenem sporazumu iz leta 2002, so na splošno odlični in vključujejo širok nabor stikov in usklajevanj na političnem in trgovinskem področju ter na področju sodelovanja. Trenutno sektorski dialogi med EU in Čilom zajemajo naslednje teme: regionalno politiko, pripravljenost za primer naravnih nesreč, prihodnje dvostransko sodelovanje, politika zaposlovanja ter človekove pravice.

3.2 EU je ena glavnih čilskih trgovinskih partneric in glavni vir neposrednih tujih naložb. Sporazum o prosti trgovini med EU in Čilom, ki je zaslužen za precejšnjo rast dvostranske trgovinske menjave v zadnjem desetletju, zajema trgovino z blagom in storitvami, naložbe, javna naročila in konkurenco. EU je glavni čilski izvozni trg, pri čemer se trgovinska bilanca nagiba na stran Čila, saj ima za 45 milijard EUR zunanjetrgovinskega presežka. Vendar pa pridružitveni sporazum ni izpolnil pričakovanj glede zaposlovanja, sodelovanja in trajnostnega razvoja.

3.3 Na evropski trg se med drugim stekajo precejšnje količine izvoznih izdelkov iz kmetijsko-živilskega sektorja, vin in tobaka, lesne industrije ter bakra. Evropa je pomembna dobaviteljica polizdelkov in naložbenih sredstev za čilsko gospodarstvo. Sporazum določa, da bosta obe pogodbeni stranki še dodatno sprostili trgovino s kmetijskimi proizvodi in storitvami.

3.4 V obdobju 2007–2013 bo EU za sodelovanje s Čilom namenila skupaj 41 milijonov EUR. Vmesni pregled, opravljen leta 2010, je potrdil pomen ohranitve glavnih prednostnih sektorjev, in sicer socialne kohezije, inovativnosti in konkurenčnosti, visokega šolstva in okolja. Vendar pa bi bilo treba razvojno sodelovanje s Čilom zaradi dobre gospodarske ravni države preusmeriti v druge cilje. Sam Čile tako poziva k prizadevanjem za vzpostavitev strateškega odnosa, utemeljenega na povezovanju ter usmerjenega na področja skupnega interesa. Tudi EU preučuje možnost, da bi v revidirani sporazum leta 2012 vključili prvine, ki bi bile bolj usmerjene v skupne vrednote.

3.5 Čilska civilna družba rezultatov pridružitvenega sporazuma ne ocenjuje preveč ugodno. Sindikati, mala in srednje velika podjetja, nevladne organizacije in organizacije terciarnega sektorja ter tudi potrošniške organizacije na pridružitveni sporazum gledajo kot na sporazum o prosti trgovini. Obžalujejo, da od njega niso imeli nobenih koristi, niti v okviru projektov sodelovanja, za kar krivijo neposredne intervencije vlade brez poprejšnjega posvetovanja z domnevnimi organizacijami upravičenkami. Zato pozivajo, da bi bilo treba več pozornosti nameniti projektom za dolgoročno krepitev civilne družbe, boju proti neenakosti, socialni koheziji in potrošnikom ter oblikovanju združenj znotraj posameznih sektorjev (12 000 sindikatov znotraj podjetij; 39 000 delodajalcev zgolj v prometnem sektorju). Zaželeno bi bilo tudi, da bi bila evropska sredstva namenjena ne zgolj nevladnim organizacijam, temveč tudi organizacijam v terciarnem sektorju, na primer potrošniškim organizacijam in združenjem malih podjetnikov. Poleg člena 10 pridružitvenega sporazuma sodelovanje obravnavajo še nekateri drugi, denimo člena 41 in 48, k vsebini katerih lahko akterji civilne družbe ponudijo konstruktiven prispevek.

3.6 Na podlagi člena 11 se je EU s čilsko civilno družbo posvetovala o izvajanju sporazuma, na primer ob prvem Socialnem forumu leta 2006 in drugem Socialnem forumu septembra 2011. Čilski akterji so pokazali precejšnje zanimanje za večjo izmenjavo informacij z evropskimi akterji ter za uveljavitev člena 10 sporazuma. Evropska komisija in Evropska služba za zunanje delovanje pa si odločno prizadevata za nadaljevanje posvetovanj in večjo vlogo civilne družbe.

4. Civilna družba v Čilu: trenutni položaj in možnosti za sodelovanje

4.1 Čilske organizacije civilne družbe nimajo preveč visokega mnenja o dialogu in participaciji. Po njihovem prepričanju v Čilu primanjkuje politične volje za vzpostavitev posvetovalnega organa civilne družbe, deloma zaradi politično-ideoloških razlogov in deloma zaradi bojazni, da se bo izrodil v tretji dom zakonodajnega organa, ki bo konkurenčen obstoječima. Čeprav obstajajo med pripravo novih zakonodajnih aktov različne stopnje in vrste stikov z akterji civilne družbe, ti stiki očitno niso strukturirani. Na splošno manjkajo mehanizmi za vključevanje državljanov na državni ravni, prek katerih bi se

⁽³⁾ To so Michelle Bachelet, Juan Somavía in José Miguel Insulza.

lahko kanalizirali socialni konflikti in preprečili socialni izbruhi, kakršnim smo priča zdaj. Na regionalni in lokalni ravni velja opozoriti na premajhno reprezentativnost regionalnih in občinskih oblasti, ki jih neposredno imenuje osrednja vlada.

4.2 Čile ima tri velika sindikalna združenja. Največje je enotno združenje delojemalcev *Central Unitaria de Trabajadores* (CUT), iz katerega sta izšli tudi *Central Autónoma de Trabajadores* (CAT) in *Unión Nacional de Trabajadores* (UNT). Zaradi notranjih nesoglasij skupni dialog med njimi ni mogoč, prav tako ne med vsemi tremi in delodajalci. Vendar pa vsa tri prepoznavajo velik primanjkljaj na področju socialnega dialoga v državi, podpirajo oblikovanje učinkovitih mehanizmov za socialni dialog ter ekonomsko-socialnega sveta v Čilu ter priznavajo potrebo po mehanizmu za dialog z evropsko civilno družbo v okviru pridružitvenega sporazuma.

4.3 Članstvo v sindikatih v Čilu dosega 12–13 %, s precej večjim deležem v rudarstvu, bančništvu in trgovini, in izredno velikim številom sindikalnih organizacij (približno 12 000 sindikatov), večinoma na ravni podjetja. Socialni dialog v državi je zato zelo razdrobljen. Sindikati se niso sposobni pogajati, zlasti v okviru panoge, neenotnost sindikalnih združenj pa onemogoča usklajevanje, ki je nujen pogoj za dialog. V dialogu CUT z združenjem delodajalcev CPC na pobudo Mednarodne organizacije dela se žal ni izoblikovalo zadostno zaupanje, da bi ta prerasel v stalnico.

4.4 Osrednje združenje čilskih delodajalcev je *Confederación de la Producción y el Comercio* (CPC), ki zajema vse velike gospodarske panoge v državi. CPC sodeluje s sindikati v enkratnih dialogih, z Mednarodno organizacijo dela pa v tristranskem telesu o dostojnem delu. Vendar pa s sindikati nikoli niso govorili o morebitni vzpostavitvi ekonomsko-socialnega sveta ali o strukturiranem dialogu o delovnopравниh odnosih. Čilska mala in srednje velika podjetja zastopa organizacija *Conupia*.

4.5 Malo podjetništvo v Čilu je premalo razvito in neorganizirano, nekonkurenčno in negotovo, z nizkimi plačami ter nima nobenega deleža v izvozu. Vendar pa predstavlja 80 % zaposlitev v formalnem in neformalnem sektorju. Po drugi strani je za Čile značilna velika koncentracija peščice gospodarskih subjektov velikega pomena in družbenega vpliva, vendar s pomanjkljivo ureditvijo, kot je bančništvo.

4.6 Glavni organizaciji potrošnikov sta *Conadecus* in *Odecu*, vendar sta njuna vloga in družbeni vpliv zelo omejena. Obe zahtevata večjo udeležbo v projektih sodelovanja EU v okviru pridružitvenega sporazuma.

5. Sklepi

5.1 Čeprav z izvajanjem pridružitvenega sporazuma ni večjih težav, EESO meni, da ga je treba posodobiti ter v trgovinski del sporazuma v skladu z najnovjšimi trgovinskimi pogodbami

med drugim dodati poglavje o trajnostnem razvoju. Vključenost civilne družbe je nujen del pri vzdrževanju odnosov, ki temeljijo na spoštovanju ekonomskih, socialnih, delovnopравниh, okoljskih in potrošniških pravic. Poglavje o sodelovanju pa bi moralo olajšati krepitev in vključevanje družbenih in gospodarskih akterjev ter svoje cilje preusmeriti s klasičnega razvojnega sodelovanja na druge cilje skupnega interesa, kot so izobraževanje, inovacije ali razvoj proizvodne baze. Po mnenju EESO je nujno čilske organizacije civilne družbe vključiti v oceno pridružitvenega sporazuma.

5.2 EESO je pripravljen z EU sodelovati v sektorskem dialogu s Čilom o pomembnih vprašanih, kot so izobraževanje, družbena odgovornost podjetij, trajnostni razvoj, socialni dialog, zaposlovanje, varstvo in informiranje potrošnikov ter socialna kohezija.

5.3 EESO izraža zadovoljstvo, ker so tako vladni kot parlamentarni organi v Čilu priznali, da ne izpolnjujejo člena 10 sporazuma, in javno izrazili pripravljenost za njegovo izpolnjevanje. Obenem se je seznanil z najnovjšimi projekti čilske vlade za sistematično oblikovanje mehanizmov za obveščanje civilne družbe in posvetovanje z njo v vseh vladnih resorjih. EESO temu izraža podporo, hkrati pa zaradi previdnosti tudi nekaj zadržkov do nekaterih predlogov, ki kažejo prej na kopičenje enkratnih, razpršenih mehanizmov, usmerjenih v posamične teme ali panoge, kot pa na vzpostavitev skupnega, enotnega posvetovalnega organa, ki bi vsekakor pomenil dopolnitev delnih organov.

5.4 EESO meni, da čilska civilna družba potrebuje zelo močno politično podporo in notranje delovanje v smeri okrepitve in usposabljanja ustreznih organizacij ter da mora biti priznana kot konstruktiven sogovornik tako v okviru splošnega institucionalnega posvetovanja (civilnega dialoga) kot v odnosih med delodajalci in delojemalci (socialnega dialoga).

5.5 EESO podpira oblikovanje čilskega institucionalnega organa za sodelovanje civilne družbe, ki bi odseval pluralizem civilne družbe v državi. Po vzoru EESO bi moral temeljiti na načelih reprezentativnosti, neodvisnosti in legitimnosti zastopanih organizacij. Izkušnje Odbora kažejo, da so za ustanovitev institucije s takšnimi značilnostmi ključna prizadevanja za dosego soglasja med različnimi udeleženi sektorji civilne družbe. Sam je pripravljen prispevati k tem prizadevanjem na podlagi svojih izkušenj s podobnimi dejavnostmi z drugimi državami. Tovrstni zgledi v Latinski Ameriki so sodelovanje s posvetovalnimi organizacijami civilne družbe, med njimi brazilskim CDES, CC-SICA v Srednji Ameriki in FCES znotraj Mercosurja.

5.6 Po mnenju EESO so družbene neenakosti in gibanja protestnikov, ki smo jim trenutno priča v Čilu, dodaten razlog za oblikovanje pomembnih načinov dialoga ter posvetovanja s civilno družbo pri odločanju in javni politiki.

5.7 Posvetovalni organ bi olajšal tudi razvoj odnosov med evropskimi in čilskimi organizacijami civilne družbe ter pomenil pozitiven korak za okrepitev odnosov med EU in to državo po zaslugi čimprejšnje ustanovitve skupnega posvetovalnega odbora, predvidenega v členu 10 pridružitvenega sporazuma.

5.8 Skupni posvetovalni odbor EU-Čile bi moral prispevati k razvoju, spremljanju in izvajanju pridružitvenega sporazuma. Poleg tega bi izdajal mnenja o posvetovanjih pridružitvenega odbora ali pridružitvenega sveta o vseh področjih sporazuma.

Lahko bi tudi pripravljali mnenja ali izdajali priporočila na lastno pobudo o vprašanjih, povezanih s sporazumom. V ta namen bi se še naprej enkrat na leto srečeval s skupnim odborom EU-Čile.

5.9 EESO se zahvaljuje mešanemu parlamentarnemu odboru EU-Čile za zanimanje in podporo pri izvajanju člena 10 pridružitvenega sporazuma. Mešani parlamentarni odbor in prihodnji skupni posvetovalni odbor bi morala vzdrževati odprte in redne odnose, da bi lahko izmenjevala stališča o nadaljnjem spremljanju sporazuma.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremenjenem predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 726/2004 glede informacij za širšo javnost o zdravilih za uporabo v humani medicini na recept in farmakovigilance

(COM(2011) 632 final – 2008/0255 (COD))

(2012/C 143/30)

Svet Evropske unije je 28. novembra 2011 sklenil, da v skladu s členoma 114 in 168(4)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Spremenjen predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 726/2004 glede informacij za širšo javnost o zdravilih za uporabo v humani medicini na recept in farmakovigilance

COM(2011) 632 final - 2008/0255 (COD).

Odbor je to vprašanje že obravnaval v mnenju CESE 1025/2009, sprejetem 10. junija 2009 (*), zato je na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 119 glasovi za in 6 vzdržanimi glasovi sklenil, da o tem ne bo pripravil novega mnenja, saj zagovarja enako stališče kot v navedem mnenju.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

(*) UL C 306, z dne 16.12.2009, str. 33.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremenjenem predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2001/83/ES glede informacij za širšo javnost o zdravilih na recept in farmakovigilance

(COM(2011) 633 final – 2008/0256 (COD))

(2012/C 143/31)

Svet Evropske unije je 28. novembra 2011 sklenil, da v skladu s členoma 114 in 168(4)(c) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Spremenjen predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2001/83/ES glede informacij za širšo javnost o zdravilih na recept in farmakovigilance

COM(2011) 633 final – 2008/0256 (COD).

Odbor je to vprašanje že obravnaval v mnenju CESE 1022/2009, sprejetem 10. junija 2009 ⁽¹⁾, zato je na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 135 glasovi za in 7 vzdržanimi glasovi sklenil, da o tem ne bo pripravil novega mnenja, saj zagovarja enako stališče kot v navedem mnenju.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ UL C 306, z dne 16.12.2009, str.18.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/40/ES o minimalnih zdravstvenih in varnostnih zahtevah v zvezi z izpostavljenostjo delavcev tveganjem, ki nastajajo zaradi fizikalnih dejavnikov (elektromagnetnih sevanj) (18. posamična direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS)

(COM(2012) 15 final – 2012/0003 (COD))

(2012/C 143/32)

Svet in Evropski parlament sta 1. februarja 2012 oziroma 2. februarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 153(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/40/ES o minimalnih zdravstvenih in varnostnih zahtevah v zvezi z izpostavljenostjo delavcev tveganjem, ki nastajajo zaradi fizikalnih dejavnikov (elektromagnetnih sevanj) (18. posamična direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS)

COM(2012) 15 final – 2012/0003 (COD).

Odbor se strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 138 glasovi za, 4 glasovi proti in 9 vzdržanimi glasovi o tem predlogu sprejel pozitivno mnenje.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1217/2009 o vzpostavitvi mreže za zbiranje računovodskih podatkov o dohodkih in poslovanju kmetijskih gospodarstev v Evropski skupnosti

(COM(2011) 855 final – 2011/0416 COD)

(2012/C 143/33)

Evropski parlament in Svet sta 13. decembra 2011 oziroma 2. februarja 2012 sklenila, da v skladu s členom 43(2) in členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1217/2009 o vzpostavitvi mreže za zbiranje računovodskih podatkov o dohodkih in poslovanju kmetijskih gospodarstev v Evropski skupnosti

COM(2011) 855 final - 2011/0416 COD.

Odbor se strinja z vsebino predloga, zato je na 478. plenarnem zasedanju 22. in 23. februarja 2012 (seja z dne 22. februarja) s 130 glasovi za in 9 vzdržanimi glasovi sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje.

V Bruslju, 22. februarja 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

<u>Številka objave</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2012/C 143/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o trgih finančnih instrumentov in spremembi Uredbe (uredba o infrastrukturi evropskega trga) o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov (COM(2011) 652 <i>final</i> – 2011/0296 (COD))	74
2012/C 143/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na organiziranem trgu, in Direktive Komisije 2007/14/ES (COM(2011) 683 <i>final</i> – 2011/0307 (COD))	78
2012/C 143/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Socialnem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1081/2006 (COM(2011) 607 <i>final</i> – 2011/0268 (COD))	82
2012/C 143/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Programu Evropske unije za socialne spremembe in inovacije (COM(2011) 609 <i>final</i> – 2011/0270 (COD))	88
2012/C 143/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Sveta o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (COM(2011) 813 <i>final</i> – 2011/0390 (CNS))	94
2012/C 143/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa Zdravje za rast, tretjega večletnega programa ukrepov EU na področju zdravja za obdobje 2014–2020 (COM(2011) 709 <i>final</i> – 2011/0339 (COD))	102
2012/C 143/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o varnosti dejavnosti iskanja, raziskovanja in izkoriščanja nafte in zemeljskega plina na morju (COM(2011) 688 <i>final</i> – 2011/0309 (COD))	107
2012/C 143/21	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o vzpostavitvi sistema Skupnosti za registracijo prevoznikov radioaktivnih snovi COM(2011) 518 <i>final</i>	110
2012/C 143/22	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Sveta o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja (COM(2011) 593 <i>final</i> – 2011/0254 (NLE))	113
2012/C 143/23	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope (COM(2011) 665 <i>final</i> – 2011/0302 (COD))	116
2012/C 143/24	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropska telekomunikacijska omrežja in razveljavitvi Odločbe št. 1336/97/ES (COM(2011) 657 <i>final</i> – 2011/0299 (COD))	120

<u>Številka objave</u>	Vsebina (nadaljevanje)	Stran
2012/C 143/25	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za vseevropsko energetska infrastrukturo in razveljavitvi Odločbe št. 1364/2006/ES (COM(2011) 658 <i>final</i> – 2011/0300 (COD))	125
2012/C 143/26	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah Unije za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (COM(2011) 650 <i>final</i> – 2011/0294 (COD))	130
2012/C 143/27	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Sklepa št. 1639/2006/ES o ustanovitvi Okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (2007–2013) ter Uredbe (ES) št. 680/2007 o določitvi splošnih pravil za dodelitev finančne pomoči Skupnosti na področju vseevropskih prometnih in energetskih omrežij (COM(2011) 659 <i>final</i> – 2011/0301 (COD))	134
2012/C 143/28	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2006/126/ES Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi z vozniški dovoljenji z vgrajenimi funkcijami voznikove kartice (COM(2011) 710 <i>final</i> – 2011/0327 (COD))	139
2012/C 143/29	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v odnosih EU-Čile	141
2012/C 143/30	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremenjenem predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (ES) št. 726/2004 glede informacij za širšo javnost o zdravilih za uporabo v humani medicini na recept in farmakovigilance (COM(2011) 632 <i>final</i> – 2008/0255 (COD))	146
2012/C 143/31	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremenjenem predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2001/83/ES glede informacij za širšo javnost o zdravilih na recept in farmakovigilance (COM(2011) 633 <i>final</i> – 2008/0256 (COD))	147
2012/C 143/32	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2004/40/ES o minimalnih zdravstvenih in varnostnih zahtevah v zvezi z izpostavljenostjo delavcev tveganjem, ki nastajajo zaradi fizikalnih dejavnikov (elektromagnetnih sevanj) (18. posamična direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS) (COM(2012) 15 <i>final</i> – 2012/0003 (COD))	148
2012/C 143/33	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe Sveta (ES) št. 1217/2009 o vzpostavitvi mreže za zbiranje računovodskih podatkov o dohodkih in poslovanju kmetijskih gospodarstev v Evropski skupnosti (COM(2011) 855 <i>final</i> – 2011/0416 COD)	149

Cena naročnine 2012 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni DVD	22 uradnih jezikov EU	1 310 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	840 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni DVD	22 uradnih jezikov EU	100 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), DVD, ena izdaja na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	200 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaji	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku prodaja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem DVD-ju.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

